

ΑΡΧΕΙΟΝ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

ΤΟΜΟΣ 25

ΕΤΟΣ 23 (1945)

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ (ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ)

ΥΠΟ

Δ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ι. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αἱ διεθεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις καὶ ἡ ἐξωτερικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ εὐθὺς ὡς μία οἰκονομία ἀρχίσῃ νὰ ἐφοδιαζέται μὲ ἀγαθὰ ἀπὸ ξένας χώρας ἢ νὰ συνάπτη σχέσεις οἰκονομικὰς μὲ αὐτάς, ἐμφανίζονται προβλήματα, μετὰ τῶν ὁποίων δὲν συμπίπτουν αἱ ἐσωτερικαὶ διαμορφώσεις τῆς χώρας αὐτῆς, ἀλλὰ παρουσιάζουν μίαν διαφορετικὴν ὄψιν καὶ ἰδιαιτέραν νομοτέλειαν. Τέτοιες ἐξωτερικὲς σχέσεις ἀναπτύσσονται ἀναγκαστικά, ὅταν αὐξάνῃ ὁ πληθυσμὸς ἢ αἱ ἀνάγκαι μὲς κλειστῆς περιοχῆς, ἡ ὁποία δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ στηριχθῇ οἰκονομικῶς ἐπὶ τῆς ἑαυτῆς τῆς. Τοῦτο μάλιστα λαμβάνει χώραν πολὺ ἐνῶρίς συχνάκις. Ἡ ἐκ μακρυνῶν χωρῶν κάλυψις τῶν ἀναγκῶν μας, ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρας διαρρυθμίσεις καὶ μέτρα ἀσφαλείας, ἰδιαιτέρας μορφᾶς συναλλαγῆς, προάγεται ἀπὸ ἰδιαιτέρας προσωπικότητος μὲ ξεχωριστὰς ἰδιότητες, ἅτινα πάντα δὲν εὐρίσκονται ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν ἴδιαν μας χώραν. Ὅπως δὲ ἀνέκαθεν τὸ ξένον δίκαιον ἀπετέλεσε μίαν ἰδιοτυπίαν εἰς τὴν δικαϊκὴν ἐπικοινωνίαν, ἔτσι ὑπόκεινται καὶ ξένα μέσα πληρωμῆς καὶ ξένα ἀγαθὰ εἰς ἄλλας διατάξεις ἀπὸ τὰς ἡμεδαπὰς. Ἐδῶ ἀκριβῶς διαμορφώνεται ὁ τολμηρὸς τόπος τοῦ ἐπιχειρηματιοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσο οὐσιαστικὸς διὰ τὴν νεωτέραν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας. Ἐδῶ ἀνεφάνησαν τὸ πρῶτον αἱ νέαι νομικαὶ μορφαὶ τῆς ἐνώσεως τῶν κεφαλαίων. Ἐδῶ σταματᾷ ἡ ἐκ τῶν ἰδίων κάλυψις τῶν ἀναγκῶν μας καὶ ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται ἡ «Ἀγορά», ἡ ὁποία παρίστανται πάντοτε μίαν ἐπικοινωνίαν μὲ ξένους ἀνθρώπους. Ἡ νεωτέρα συναλλακτικὴ οἰκονομία συνδυάζεται ποικιλλότροπα πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Ξένοι κατὰ κανόνα εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι

μᾶς φέρνουν νέας τύξεις καὶ διαλύουν ἔτσι τὴν παλαιὰν κατάστασιν. Ὁλόκληρος ἡ εὐρωπαϊκὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις συνδέεται ἀναπόσπαστα μὲ τέτοιαι σχέσεις πρὸς ξένους λαοὺς καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν φαντασθῶμεν χωρὶς αὐτάς. Μάλιστα εἶναι περιέργον πῶς πάντοτε σὰν ὠρισμένα ἔθνη εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα προκαλοῦν δραστήρια τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν, ἔτσι π. χ. εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν οἱ Φοῖνικες, εἰς τὴν νεωτέραν οἱ Βυζαντινοί, οἱ Ἰταλοί, οἱ Γροιλανδοί, οἱ Χανζεάται. Εἰς τὴν νεωτάτην ἐποχὴν, οἱ γερμανοαγγλοσαξωνικοὶ λαοὶ πρὸ παντὸς διεισδύουν πανταχοῦ, ἐπαναστατοῦν τὴν ἐξωτερικὴν οἰκονομίαν τοῦ κόσμου διὰ νὰ μεταδώσουν εἰς αὐτὴν ἔτσι τὸν χαρακτήρα τοῦ πνεύματός των.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον σχετίζεται σπανίως μόνον μὲ μόνον τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν ὅλην ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν ὑπηκόων διαφόρων κρατῶν, δηλαδὴ τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, κεφαλαίων καὶ πιστώσεων. Ἄν καὶ ἡ συναλλαγὴ οὕτῃ ἀφορᾷ συχνὰ μόνον ἰδιωτικὰ συμφέροντα, ὅμως τέτοιαι ἰδιωτικὲς οἰκονομικὲς συνυφάνσεις, διαμορφώνουν μίαν διεύρυνσιν τῆς ἀγορᾶς ὁλοκλήρου τῆς οἰκονομίας ἑνὸς λαοῦ καὶ προκαλοῦν σπουδαίας διεθνεῖς συνεπείας. Εὐκόλα ἔτσι συνδέεται μία διεύρυνσις καὶ τῆς δυνάμεως μιᾶς κρατικῆς περιοχῆς. Ἐξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς χώρας. Διὰ τῆς ἐπικοινωνίας δὲ ἀκριβῶς αὐτῆς μεταφέρεται εἰρηνικὰ ὁ πολιτισμὸς ἑνὸς λαοῦ εἰς ἄλλους, ἐνῶ διαφορετικὰ μόνον διὰ πολεμικῶν κατακτήσεων καὶ ὑποδουλώσεων λαμβάνει χώραν τοῦτο κατὰ μέγα μέρος. Ἄν δὲ βέβαιαι αἱ διεθνεῖς σχέσεις δὲν προέρχονται καθ' ἑαυτὰς κατὰ πρῶτον λόγον ἀπὸ οἰκονομικὰς ἀφορμὰς, ἀλλὰ ἀπὸ ποικίλους λόγους, ὅμως ὅλαι συνδέονται μὲ οἰκονομικὰς συνεπείας. Καὶ ἂν δὲ αἱ σχέσεις αὗται δὲν εἶναι καὶ τόσον ἐκτεταμέναι, ὅμως θίγουν οὐσιαστικὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰ συμφέροντα τῶν λαῶν. Καὶ αἱ μεταναστεύσεις αἱ ὁποῖαι συντελοῦν σπουδαίως εἰς τὴν πολιτιστικὴν ἐπιμιξίαν τῶν λαῶν, συχνὰ συνοδεύονται ἀπὸ βαθεῖας οἰκονομικὰς ἐπιδράσεις. Ὅχι ὀλίγες ἀπὸ τὰς πολεμικὰς περιπλοκάς τῶν λαῶν ἀνάγονται ἀκριβῶς εἰς σχέσεις. ἐξωτερικοοικονομικὰς καὶ οἱ περισσότεροι τῶν πολέμων προεκλήθησαν καὶ ἀπὸ ἐμπορικὰς καὶ ἀκοικιακὰς διενέξεις. Τὸ κοινὸν λόγιον ὅτι «πόλεμοι, ἐμπόριον καὶ πειρατεία εἶναι τριάς ὁμοούσιος καὶ ἀδιαίρετος» ἐνέχει μεγάλην ἀλήθειαν». Τὰ πολιτικὰ μέσα, ἕνα τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ πόλεμος, ἐπὶ μακρὸν ἀναμφισβητήτως ὑπερτέρουν. Ἔτσι ἀνέκυψε πολλαχόθεν μιὰ ἰδιαίτερα προβληματικότης, τῶν ζητημάτων τούτων ἡ ὁποία ἀνέκαθεν διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομολόγων καθὼς καὶ τῶν θεωρητικῶν.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου δεικνύει διὰ τοῦτο

συγχρόνως μίαν πολιτικήν καὶ μίαν οικονομικήν πλευράν. Μπορεῖ νὰ συμφωνοῦν ἀλλὰ καὶ τὰ ἀντιμάχωνται πρὸς ἀλλήλας. Κατὰ τὴν σύναψιν ἐξωτερικῶν οἰκομικῶν σχέσεων καθόσον διὰ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν παίζουν συγκαθοριστικὸν ρόλον καὶ σκόπιμοι πολιτικαὶ ἀπόψεις, δὲν λαμβάνεται πρὸ ὀφθαλμῶν μόνον ἡ οἰκονομικὴ πλευρά. Πολὺ περισσότερον διὰ τὴν ἐποχὴν τῆς γενέσεως τῶν ἐθνικῶν κρατῶν ἐπροσέχοντο ἄλλαι οὐσιαστικαὶ ἀπόψεις, αἱ ἀπόψεις ἀκριβῶς αὐτῶν τούτων τῶν ἐθνικῶν κρατῶν. Αὐτὲς ἐπῆραν ἤδη μίαν ἰδικὴν των ἀποψιν. Εἶναι δυνατόν εἰς ἄλλας ἐποχὰς ἄλλως νὰ εἶχαν τὰ πράγματα,

Ἡ ἀρχαιότης καθὼς καὶ ὁ πρωτινὸς Μεσαίων μέχρι τοῦ 15ου αἰῶνος δείχνουν ἀμυδρὲς ἀπαρχῆς μόνον μίθς ἰδιαίτερας ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, διότι δὲν ὑφίσταντο ἀκόμη ἐθνικὰ κράτη, διὰ τὰ ὅποια οὐσιῶδες συστατικὸν εἶναι ἡ ὑπαρξίς σταθερῶν συνόρων καὶ καθωρισμένης περιοχῆς. Τὰ κράτη—πόλεις τὰ ὅποια μετῆρχοντο βέβαια μίαν πολὺ καθαρὰν οἰκονομικὴν πολιτικήν, εὐρίσκοντο ὑπὸ ἄλλας προϋποθέσεις.

Ἀφ' ἐτέρου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρξουν οὔτε ἐξωτερικὴ οἰκονομία οὔτε ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ εἰς μίαν ἐποχὴν πραγματικῆς παγκόσμιας οἰκονομίας, ὅπου τὰ σύνορα τῶν χωρῶν συγχέονται. Ἄν αἱ καθ' ἑκαστον χώρα ἀποτελοῦν ἐπαρχίας μόνον ἐνός παγκοσμίου κράτους, ἂν αἱ καθ' ἑκαστον οἰκονομίαι, ἀπετέλουν μέλη μόνον μίθς καὶ μόνης παγκόσμιας οἰκονομίας, τότε μὲ τὴν κατάργησιν τῶν πολιτικῶν συνόρων θὰ ἐξαφανιζόνταν τὸ ἐθνικὸν ἐμπόριον καὶ ἡ ἐθνικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ καὶ θὰ παρεχώρουν τὴν θέσιν των εἰς μίαν νέαν τάξιν παγκοσμίας διοικήσεως. Μποροῦμε κάλλιστα νὰ φαντασθῶμεν μιά τέτοιαν κατάστασιν, χωρὶς νὰ θεωροῦμεν ἀκριβῶς καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὡς δυνατόν. Ἡ θέσις λοιπὸν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου περιορίζεται ἱστορικῶς: δὲν εἶναι πρόβλημα γενικὰ ἰσχυρὸν. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀρχίσῃ ἐνωρίτερον παρὰ μόνον ὅταν ὑπάρξουν αὐτοτελεῖ κράτη. Τοῦτο πραγματοποιεῖται εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν 15ης ἐκατονταετηρίδα καὶ ἐξῆς. Βέβαια ἡ νέα ἐποχὴ συσχετίζεται πρὸς ὑπάρχουσαν κατάστασιν, κατ' ἀρχὴν ὁμῶς αὕτῃ προσανατολίζεται διὰ τῆς ἀναπτύξεως ταύτης διαφορητικά. Ἔτσι ἐπηρεάζονται καὶ οἱ σκοποὶ τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὴν ἐθνικὴν διαμόρφωσιν τῶν κρατῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπανεπιδρῶν κατόπιν ἀποφασιστικὰ ἐπ' αὐτῆς.

Μεταξὺ τῶν συναλλακτικῶν σχέσεων τῶν διαφόρων κρατῶν, ἡ ἀνταλλαγὴ ἐμπορευμάτων δὲν εἶναι ἡ μοναδική. Ἀπὸ ἱστορικοὺς λόγους πρὸ παντός, τονίζομεν μᾶλλον τὴν πλευράν αὐτήν, καὶ ὁμιλοῦμεν πάντοτε περὶ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς

πολιτικής. Ἡ διακρατική οἰκονομική ἐπικοινωνία εἰς τὰς ἀρχὰς ὀφειώρα πραγματικά κατὰ μέγα μέρος τὸ κύριον ἐμπόριον ἐμπορευμάτων, ἂν καὶ τότε, ὅταν διεμορφώνονταν ἡ ἀρχὴς αὐτὲς ἔπαιξαν ἕνα ρόλον ἤδη καὶ ἄλλες διεθνεῖς σχέσεις. Ἰδίως ἡ ναυσιπλοΐα. Ἐν τούτοις ἡ συναλλαγή μὲ ἐμπορεύματα μόνον, ἐβάρυνε τόσον, ὥστε νὰ ἔλθουν εἰς δευτέραν γραμμὴν ἡ ἄλλες σχέσεις. Εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν ἕνας τέτοιος περιορισμὸς δὲν εἶναι πλεῖα δυνατόν, Ἡ διακρατική ἐπικοινωνία καταπαῖ ἀντὶ ὅλα μᾶλλον τὰ τμήματα τῆς οἰκονομίας καὶ δὲν ἐπιτρέπεται λοιπὸν νὰ ξεχωρίζομεν τὰς συναλλαγὰς μὲ ἀγαθὰ μόνον. Ἡ θεωρία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ὅπως αὕτη διεμορφώθη ἀπὸ τοὺς κλασσικοὺς, δὲν προσέχει πολὺ τὰς ἄλλας αὐτὰς πλευράς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατορθώνει βέβαια ἡ θεωρία αὕτη νὰ ἐξηγήσῃ πραγματικά ἕνα μέρος τῶν ἐκδηλώσεων, ὅχι ὅμως καὶ ὅλας. Μεθοδικῶς φαίνεται ὀρθόν νὰ ἀνσχωροῦμεν ἀπὸ τὰς προηγμένας καταστάσεις καὶ νὰ ἐξηγοῦμεν αὐτάς, ἀπλοποιούντες τὰς σχέσεις των καὶ συλλαμβάνοντες τὸ τυπικόν, παραλείποντες δὲ τὸ τυχαῖον—ιστορικόν. Ἡ ἀντίθετος μέθοδος τοῦ «Ροβινσῶνος», δὲν θὰ μᾶς ἐξυπηρετῇ ἐνταῦθα ὅπως καὶ ἡ ὑπόθεσις μιᾶς φυσικῆς ἀνταλλαγῆς ἐμπορευμάτων μόνον. Ὁ ἀγγλικὸς ὅρος «international trade» ἀποδίδει πολὺ καλύτερα τὴν πραγματικὴν αὐτὴν κατάστασιν, ἀφόσον εἰς τὰς ἄλλας γλώσσας καὶ δι' αὐτὸ ἀντὶ τοῦ ὅρου «διεθνὲς ἐμπόριον» θὰ ἦτο ἐπιτυχέστερος ὁ ὅρος «διεθνὴς οἰκονομική ἐπικοινωνία». Ἐν τούτοις ὁ ὅρος αὐτός δὲν ἐπεκράτησεν. Παρὰ ταῦτα εἰς τὰς ἐκτενεστέρας ἀναπτύξεις ὑπὸ τὸν ὅρον «ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτική» ἐννοεῖται γενικῶς τὸ σύνολον τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ὅχι δὲ ἡ συναλλαγή μεταξὺ τῶν χωρῶν μὲ ἐμπορεύματα μόνον. Ἀνάλογα πρὸς τὴν εὐρυτέραν αὐτὴν σύλληψιν τῆς ἐννοίας τοῦ ἐμπορίου ἐννοοῦνται καὶ τὰ κρατικά ἐκεῖνα μέτρα, τὰ ὁποῖα προσπαθοῦν νὰ δώσουν εἰς τὴν οἰκονομικὴν συναλλαγὴν ἕνα ὀρισμένον σκοπὸν καὶ μίαν ὀρισμένην κατεύθυνσιν, πολὺ πλατύτερα ἀπὸ μιὰ ἀπλὴν ρύθμισιν τῆς ἀνταλλαγῆς ἀγαθῶν μόνον. Εἰς τὰ συστήματα ταῦτα ἐρευνᾶται ἡ ἐξωτερικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ γενικῶς.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου δὲν ἀποτελεῖ μίαν ὄντοτητα καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ ἔχει ὥς προϋπόθεσιν μίαν τέτοιαν ὄντοτητα καὶ μπορεῖ νὰ κατανοηθῇ μόνον διὰ τῆς γνώσεως τῆς ὄντοτικῆς ταύτης. Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὰ αἰτίαι των ἀποτελοῦν λοιπὸν τὴν ἀπαρχὴν τῆς περαιτέρω ἐρεύνης, ὅπως ἀποτελοῦν καὶ τὸ περιεχόμενόν της. Ἡ πολιτικὴ παραμένει πάντοτε ἕνα μέσον διὰ

σκοπούς, δὲν ἀποτελεῖ καὶ τι αὐτόσκοπον. Ὡς ὑψίστη ἰδέα διαγράφεται καὶ ἐδῶ εἰς τὸ βάθος, τὸ πρόβλημα τοῦ πλούτου τούτου τῶν ἐθνῶν. Σ' αὐτὸν τείνει ἐξ ὑπαρχῆς κάθε οἰκονομικὴ δραστηριότης τοῦ πλούτου τούτου ἀποτελεῖ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον μίαν ἰδιαιτέραν μορφήν μόνον, τῆς ὁποίας ἡ μοῖρα ὁμῶς συναποφασίζει οὐσιαστικὰ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀνθρώπων.

2. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Πολλοὶ ἐθεώρησαν διὰ δὲν διαφέρουν κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον χρησιμοποιεῖ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἐπιχειρηματίου ἀφ' ἑνὸς καὶ κεφάλαια ἀφ' ἑτέρου, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἀγορὰς ὅπου αὐταὶ εἶναι εὐθηναὶ καὶ πωλήσεις ὅπου αὐταὶ εἶναι ἀκριβαί. Εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν λαμβάνει τοῦτο χώραν εἰς διάφορα τμήματα τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας, εἰς τὴν ἄλλην εἰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς διάφορα κράτη. Αἱ οἰκονομικαὶ ὁμῶς ἐπιδράσεις εἶναι πάντοτε αἱ αὐταί, ἐὰν ἀφίστη τις λαὶ εἰς τὰ δύο τὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν. Εἰς τοὺς τόπους τῆς ἀγορᾶς ἡ παραγωγή θὰ αὐξήσῃ καὶ αἱ τιμαὶ θὰ ὑψωθοῦν· εἰς τοὺς τόπους τῆς πωλήσεως αἱ τιμαὶ θὰ πέσουν καὶ ἡ κατανάλωσις θὰ αὐξηθῇ· κεφάλαιον καὶ ἐργασία ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ταύτην θὰ στραφοῦν πρὸς τοὺς κλάδους ἐκείνους τῆς παραγωγῆς, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ὅροι τῆς παραγωγῆς εἶναι εὐνοϊκώτεροι δι' αὐτοὺς παρὰ δι' ἄλλους κλάδους, πρὸς τοὺς κλάδους δηλαδὴ ἐκείνους ὅπου ἡ παραγωγή λαμβάνει χώραν καλύτερον ἢ εὐθηνότερον. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὸ σύνολον τῶν προϊόντων θὰ αὐξηθῇ, αἱ τιμαὶ θὰ ἰσορροπήσουν καὶ θὰ ὑποβιβασθοῦν εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατόν ὅριον· τοιοῦτοτρόπως ὁ ἐφοδιασμός δι' ἀγαθῶν θὰ εἶναι ὁ ὁμοιομερέστερος. Ἡ μόνη διαφορὰ θὰ ᾔητο ὅτι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ἡ ἐπωφελὴς αὕτη ἐπίδρασις θὰ ἐξικνεῖτο εἰς τμήματα μιᾶς ἐπικρατείας, ἐνῶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, εἰς δύο διαφόρους κρατικὰς περιοχὰς.

Ἡ φαινομενικῶς ὁμῶς ἐξωτερικὴ καὶ μικρὰς σπουδαιότητος διαφορὰ αὕτη εἶναι πραγματικῶς μεγάλης σημασίας. Αἱ οἰκονομικαὶ ἐκμεταλλεύσεις ἑνὸς κράτους συνδέονται εἰς μίαν αὐτοτελῆ ἐνότητα διὰ τῆς ὁμοιομορφίας τοῦ δικαίου, τοῦ νομίσματος, τῆς πίστεως, τῶν φορολογικῶν βαρῶν, διὰ τοῦ αὐτοῦ συστήματος τῆς διαπαιδα-

γωγῆσεως, διὰ τῆς ὁμοιότητος τοῦ πληθυσμοῦ, τῶν ἰδιοτήτων, συνθηθειῶν καὶ παροχῶν τῆς ἐργασίας του, διὰ τῆς ἱστορικῆς συνεχείας τῶν οἰκονομιῶν, ἐκδηλώσεις τὰς ὁποίας συνεννοῦμεν ὑπὸ τὴν καθολικὴν ἔννοιαν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Εἶναι δυνατόν διαφοραὶ φυσικῆς ἢ κοινωνικῆς μορφῆς αἱ ὁποῖα παρὰ ταῦτα ὑφίστανται πάντοτε εἰς τὰ καθ' ἕκαστον τμήματα μιᾶς ἐπικρατείας καὶ ἑνὸς λαοῦ, νὰ συντελέσουν εἰς τὸ νὰ διαμορφωθῇ ἡ ἐξέλιξις τῆς παραγωγῆς κατὰ διάφορον τρόπον, καὶ ἐπομένως τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον νὰ προαγάγῃ εἰς τὰ τμήματα ἐκεῖνα τῆς ἐπικρατείας, τὰ ὁποῖα εἶναι προικισμένα μὲ τοὺς καλιτέρους ὁρους τῆν παραγωγῆς, τὴν οἰκονομίαν, παραμερίση δὲ αὐτὴν εἰς τοὺς μὲ δυσμενεστέρους ὁρους· καὶ ἐπομένως νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὴν κατανομήν τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ πληθυσμοῦ ἐντὸς τοῦ κράτους διὰ τῆς συρροῆς ἀμφοτέρων εἰς περιοχὰς εὐμενῶν παραγωγικῶν συνθηκῶν. Τὸ τοιοῦτον ὁμως ὄχι μόνον δὲν θὰ γίνῃ ἀφορμὴ ζημίας τῆς ὅλης οἰκονομικῆς, δημοσιονομικῆς, φυσικῆς καὶ ἐκπολιτιστικῆς ἱκανότητος τῶν ὑπὸ μίαν ἐπικρατείαν ἠνωμένων οἰκονομιῶν ἀλλὰ μάλλον θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξύψωσιν αὐτῶν, καθ' ὃ μέτρον ἡ ἐξέλιξις αὕτη συνετέλεσεν εἰς τὴν τὸ νῶσιν τῆς παραγωγῆς: Διάφοροι ὁμως θὰ εἶναι αἱ συνέπειαι ἐὰν τὰ γεγονότα ταῦτα κατανέμονται μεταξύ δύο κρατικῶν περιοχῶν.

Ἐάν π. χ. παρεμερίζετο ἐν Ἑλλάδι μία οἰαδήκατε παραγωγὴ πρὸς ὄφελος ὁμοίας παραγωγῆς ἥτις θὰ ἐλάβανε χώραν εὐθηνότερον εἰς ἄλλο τι κράτος, εἴτε ἕνεκα οἰκονομικοτεχνικῶν (συγκοινωνιακῶν, πιστωτικῶν, μορφωτικῶν) λόγων, τότε θὰ εἴχομεν καὶ μίαν μετατόπισιν παραγωγῆς, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ σκόπιμος, ἐφόσον ἐκρίνετο ἀπὸ τῆς ἀπόψεως μόνον τῆς εὐθηνίας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ὁμως τοῦ παραμερισμοῦ τῶν εἰς τὴν παραγωγὴν ταύτην εἰς τὴν Ἑλλάδα χρησιμοποιουμένων κεφαλαίων καὶ ἐργατικῶν χειρῶν, δὲν θὰ εἴχομεν μίαν δυνατότητα ἀντίροπον. Διὰ τὴν μετανάστευσιν τῶν κεφαλαίων τούτων καὶ ἐργατικῶν δυνάμεων εἰς τὴν ἐν λόγῳ χώραν τοῦ ἐξωτερικοῦ, παρεμβάλλονται δυσχέρειαι λόγῳ τῆς διαφορότητος τῶν ὁρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἥτοι τῆς γλώσσης, τῶν δικαϊκῶν συνθηκῶν τῶν παραγωγικῶν λειτουργιῶν, τῆς ἀλλοδαπῆς σχέσεως ἔναντι τῶν ὁργάνων καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς δημοσίας διοικήσεως, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ ὑπερβληθοῦν εἰς τοιαύτας μετατοπίσεις τῆς παραγωγῆς. Χάνουν λοιπὸν τὰ κεφάλαια ταῦτα καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸν πορισμόν, τὸν ὁποῖον ἡ ὑπόστασις τῶν διαλυθεισῶν ἤδη ἐπιχειρήσεων τούτων παρῆχεν εἰς αὐτοὺς, τὸ κράτος χάνει ἐν μέρος ἐκ τῆς φορολογίας αὐτοῦ, χωρὶς τὰ καθ' ἕκαστον πρόσωπα ἢ τὸ κράτος νὰ ἀποκομίσουν ἐκ τῆς μετοπίσεως ταύτης ἐν πλεο-

νέκτημα, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀντιστάθμισμα.

Πάντως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιταχθοῦν εἰς ταῦτα, ὅτι τὸ κεφάλαιον καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἐστρέφετο πρὸς παραγωγικοὺς κλάδους, οἱ ὁποῖοι θὰ εὐρίσκοντο ὑπὸ εὐμενεστέρους ὁρους τῶν τῆς ἀλλοδαπῆς, ὡς π. χ. εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ ἐνεδυνάμωνον καὶ θὰ παρεμέριζον ἢ περιώριζον τὴν καπνοκαλλιέργειαν εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Θὰ ἐλάμβανε ἐπομένως χώραν διεθνῆς καταμερισμός τῆς παραγωγῆς κατὰ τοὺς εὐμενεστέρους δυνατοὺς ὁρους. Τοιαύτη ὁμως μετατόπισις προσκόπτει εἰς πλεῖστα πολὺ μεγάλα ἐμπόδια. 1. Διότι ἡ παραγωγικὴ κατάστασις εἰς ἑκάστην, οἰκονομίαν εἶναι ἀποτέλεσμα μιᾶς ἱστορικῆς ἐξελίξεως. 2. Οἱ ὁροὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν κλάδων δὲν εἶναι μόνον φυσικοὶ μὴ μεταβαλλόμενοι διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπενεργείας, ἀλλὰ ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν καὶ τῆς οὐκ οὐκ αὐτοβουλίας καὶ μορφώσεως, τῆς οἰκονομικῆς ὁργανώσεως, τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς καταστάσεως, τῶν συγκοινωνιῶν, τῶν διαρρυθμίσεων, τῆς κρατικῆς, δικαίικῆς καὶ διοικητικῆς τάξεως, τὰ ὁποῖα πάντα θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσουν διὰ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν πρὸς ὅσον τῆς ἐξάπλωσεως μιᾶς παραγωγῆς εἰς τὸ κράτος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον σήμερον εὐρίσκεται ὑπὸ ὀλιγώτερον εὐμενεῖς ὁρους καὶ 3) σπεῖτως μόνον πάντες οἱ ὁροὶ τῆς παραγωγῆς ἀγαθοῦ τινος εἶναι εἰς ἓν κράτος τόσον ἐξοχοὶ καὶ εἰς ἓνα ἄλλο τόσον δυσμενεῖς, ὥστε ἐξ οἰκονομικῶν λόγων νὰ παραιτηθῇ τις τῆς παραγωγῆς εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο κράτος.

Ἡ μεταβολὴ μιᾶς ἱστορικῶς δεδομένης καταστάσεως, καθόσον ἀφορᾷ τὴν κατανομήν τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου εἰς τοὺς διάφορους κλάδους τῆς παραγωγῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐξωτερικοῦ ανταγωνισμοῦ, ὃ ὁποῖος παραμερίζει παραγωγικὰς ἐκμεταλλεύσεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐξαναγκάζει κεφάλαιον καὶ ἐργασίαν νὰ ἀναζητήσουν νέας παραγωγικὰς ἐκμεταλλεύσεις, εἶνε κατὰ παρόμοιον μὲ οἰκονομικὴν κρίσιν. Καὶ ὑποτιθεμένου ὅτι ἡ νέα κατάστασις θὰ ἦτο ἱκανοποιητικὴ θὰ ἐπετολματο αὕτη μόνον ὑπὸ ἰδιαίτεράν πίεσιν. Τὸ γεγονός ὁμως ὅτι οἱ εὐμενεστεροὶ ὁροὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἱ ὁποῖοι εἶναι δυνατόν νὰ ὑφίστανται εἰς μίαν οἰανδήποτε παραγωγὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ, δὲν εἶναι πάντοτε προϊόν μόνον φυσικῶν πλεονεκτημάτων. ἀλλὰ καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ὑπὸ τοῦ κράτους ἐπηρεαζομένης οἰκονομικῆς διαπαιδαγωγήσεως λαοῦ τινός, τὸ γεγονός λέγω τοῦτο, ὑποστηρίζει τὴν ἱστορικῶς θεμελιουμένην τάσιν, ὅπως διατηρήσωμεν τοὺς δεδομένους παραγωγικοὺς κλάδους εἰς τὸ κράτος διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἀνωτέρω διαπαιδαγωγικῶν ἐκείνων μέτρων.

Ἡ προηγηθεῖσα ἀνάπτυξις ἐμφανίζει τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον

ὅποδ τὸ πρῖσμα τοῦ συναγωνισμοῦ ἀλλοδαπῶν πρὸς ἐγχωρίους ἐκ μεταλλεύσεις καὶ ὑποδεικνύει μέτρα, τὰ ὅποια θὰ ἠδύναντο νὰ καθοδηγήσουν τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν, ὅπως παρεμβάλλῃ ἐμπόδια εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, διὰ τὸν περιορισμὸν ἢ τὴν παρεμποδίσιν τοιοῦτου πινὸς ἀνταγωνισμοῦ. Ἄφ' ἑτέρου ὁμως πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ πᾶσαν οἰκονομίαν ἢ ὅποια ὑπερέβῃ τὴν πρῶτην βαθμίδα τῆς ἀναπτύξεώς της. Ἡ ἀνάγκη αὕτη στηρίζεται 1. ἐπὶ τῶν βιομηχανιῶν ἐξαγωγῆς, 2. ἐπὶ τῆς ἀνάγκης διὰ τὰ εἶδη τοῦ ἐξωτερικοῦ, 3. ἐπὶ τοῦ αὐξάνοντος πληθυσμοῦ καὶ 4. ἐπὶ τῆς διαφόρου ἐξελιξεως τῶν καθ' ἑκάστον παραγωγικῶν κλάδων εἰς τὰ διάφορα κράτη. Κάθε κράτος ἔχει παραγωγὰς διὰ τὰς ὁποίας ἡ κατανάλωσις τοῦ ἐσωτερικοῦ δὲν τὰς ἐξαντλεῖ καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ἐξαχθοῦν· κάθε κράτος εἶναι ἠναγκασμένον νὰ εἰσάγῃ μερικὰ χρήσιμα εἶδη ὅπως π.χ. εἰς τὰς εὐκράτους ζῶνας ἀποικιακὰ εἶδη· τέλος ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἐνδυναμώνει καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην τάσιν τὸ δὲ διάφορον μέτρον δυνατότητος παραγωγῆς εἰς τοὺς καθ' ἑρᾶστον παραγωγικοὺς κλάδους, προκαλεῖ μίαν κατάστασιν, ἢ ὅποια δικαιολογεῖ εἰς τὰ διάφορα κράτη τὴν εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν ὡς συμφερωτέραν.

Ἡ θέσις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς κατὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον εἶνε ἰδιάζουσα καὶ διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν τὴν τηρητέαν ἐναντι τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἀφοῦ δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν ἀντικείμενον κρατικῆς μερίμνης αἱ μετατοπίσεις τῆς παραγωγῆς, πρόκεινται πρὸ παντὸς αἱ μορφαὶ ὀργανώσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου, καθὼς καὶ αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις ἐξαρτήσεως μεταξὺ παραγωγῶν καὶ καταναλωτῶν, αἱ ὅποια δύνανται νὰ ἀνακύψουν ἐκ τῆς τοιαύτης ὀργανώσεως. Τὰ ζητήματα τὰ ὅποια πρέπει νὰ λυθοῦν ἐν προκειμένῳ εἶναι π. χ.: Πρέπει νὰ εὐνοηθῇ ἡ συγκέντρωσις τοῦ ἐμπορίου εἰς Μεγάλα καταστήματα, εἰς κεντρικὰς ἀγορὰς (χρηματιστήρια), πρέπει νὰ ἐκκαθαρισθοῦν οἱ μικροὶ μεταπράται διὰ τῶν συνεταιρισμῶν καταναλώσεως, πρέπει νὰ εὐνοηθῇ τὸ μόνιμον ἐμπόριον ἐναντι τοῦ πλανοδίου κλπ.; Ποιοὶ εἶναι αἱ σκοπιμώτεραι μορφαὶ τῶν ἐμπορικῶν τούτων ἐπιχειρήσεων καὶ τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς; Αὐτὰ εἶναι τὰ ἐπιτακτικὰ ζητήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου.

Καθόσον ἀφορᾷ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν προτάσσονται οὐδαμῶς. Ἐνταῦθα δὲν ἐξετάζομεν τὸ ἐμπόριον ὡς ἰδιαιτέρον ποριστικὸν κλάδον, ὡς ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπιχείρησιν τῆς ἀγορᾶς καὶ ἐκ νέου πωλήσεως ἐμπορευμάτων, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πραγματοποιήσεως κέρδους, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ τοῦ

έξωτερικοῦ ἐμπορευμάτων καὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐν τῇ ἐπιδράσει αὐτῶν ἐπὶ τῆς ὅλης παραγωγῆς τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας.

Εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμφανίζεται ἐπιτακτικῶς πρὸ παντός ἡ ὁλότης τῆς οἰκονομίας, καὶ ἡ ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ ἐπιδιώκει νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο διὰ μέτρων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπικοινωνία ρυθμίζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται μεγίστη προαγωγή τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ἄλλο πεδῖον τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἀποφῆς αὕτη νὰ ἐμφανίζεται τόσον καθαρὰ καὶ τόσον ἰσχυρά. Πάντως ὅπως ἡ πολιτικὴ ἐνότης τῶν Κρατῶν χαρακτηρίζεται πρὸ παντός διὰ τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὴν Ἀλλοδαπήν, οὕτω καὶ εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, τὸ ἐξωτερικὴν ἐμπόριον ἐδημιούργησε κατὰ πρῶτον τὴν συνείδησιν περὶ τῆς ἀνάγκης ἐνιαίας παραγωγικῆς πολιτικῆς, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ὁποίας καὶ διετύπωσε σειρὰν οἰκονομικοπολιτικῶν μέτρων.

Ἡ ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ λαμβάνει λοιπὸν εἰς τὸ σῶστημα τῆς Οἰκονομικῆς πολιτικῆς τὴν ἐμπρέπουσαν εἰς αὐτὴν θέσιν, μόνον εἰς τὸ πλαίσιον τῆς παραγωγικῆς γενικῆς πολιτικῆς. Τὰ μέσα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ἡ ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ εἶναι πολυειδῆ· ἀπὸ τοῦ 17ου ὁμῶς αἰῶνος καὶ ἐξῆς ἔρχεται εἰς τὴν πρῶτην γραμμὴν ἰδιαίτερος ὁ προστατευτικὸς δασμὸς, δηλαδὴ ὁ ὑπὸ τοῦ ξένου ἐμπορεύματος κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας καταβαλλόμενος φόρος, διὰ νὰ κρατηθῇ μακρὰν τοῦτο, ἡ, τουλάχιστον διὰ τῆς ἀκριβείας, μειωθῇ ἡ ἀνταγωνιστικὴ ἰκανότης τοῦ ἑναντι τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ κατὰ ταῦτα εἶναι κατὰ πρῶτον, ἂν ὅχι καὶ ἀποκλειστικὰ, δασμολογικὴ πολιτικὴ.

3. ΓΕΝΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ, ΕΙΔΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ.

Εἰς τὸν στατιστικὴν τῆς ἐξωτερικῆς κινήσεως τῶν ἐμπορευμάτων διακρίνομεν συνήθως μεταξὺ τῆς συνολικῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς καὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἐκείνης τῶν ἐμπορευμάτων καθ' ἣν ἡ εἰσαγωγή ἀπὸ μιᾶν ἄλλην χώραν, ἢ ἡ ἐξαγωγή πρὸς μίαν ἄλλην χώραν δὲν σημαίνει παραμονὴν τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν χώραν. Συμβαίνει δηλαδὴ νὰ εἰσάγωνται ἐμπορεύματα εἰς μίαν χώραν διὰ νὰ ἀπανεξαχθοῦν ἐξ αὐτῆς

Ὀνομάζομεν τὴν πρῶτην γενικὴν ἐμπορικὴν κίνησιν, τὴν δευτέραν τὴν ἰδιάζουσαν, ἡ ὁποία δὲν περιλαμβάνει τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν μὴ εἰς τὴν χώραν τοῦάμεσου προορισμοῦ παραμενόντων

έμπορευμάτων ειδικόν έμπόριον. Φυσικώς έχει καί τò τμήμα εκείνο τοῦ γενικοῦ έμπορίου τò ὅποτον περιλαμβάνει έμπορεύματα, τὰ ὅποια δέν παραμένουν εἰς τὴν χώραν οἰκονομικὴν σπουδαιότητα, μάλιστα διὰ λαοὺς έμπορικοὺς παίζη σπουδαῖον ρόλον.

Αἱ διαφοραὶ τῶν δύο τούτων στατιστικῶν διαπιστώσεων εἶναι σπουδαῖαι. Ἀπὸ τὰς στατιστικὰς τοῦ ειδικοῦ έμπορίου μόνον δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν τὴν σπουδαιότητα τοῦ έξωτερικοῦ έμπορίου. Αὗται μὰς δεικνύουν ποῖαι ποσότητες καὶ ποῖα εἶδη έμπορευμάτων προέρχονται ἀπὸ τὸ έξωτερικόν καὶ κατευθύνονται πρὸς αὐτό, αὐταὶ περαιτέρω μὰς ὑποδεικνύουν πῶς διαμορφοῦνται αἱ συναλλακτικαὶ ὑποχρεώσεις μεταξὺ τῶν κρατῶν ἀπὸ τὴν έμπορικὴν συναλλαγὴν αὐτῶν μετὰ τοῦ έξωτερικοῦ. Τὰ κράτη ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐκ τῶν μετὰ τῆς ἀλλοδαπῆς έμπορικῶν συναλλαγῶν αὐτῶν, ἔχουν ἀξιώσεις, λέγομεν ὅτι ἔχουν ένεργητικόν έμπορικόν ἰσοζύγιον, δηλαδὴ ἡ ἀξία τῶν έμπορευμάτων τῆς εξαγωγῆς δεικνύει πλεόνασμα ἔναντι τῆς ἀξίας τῶν έμπορευμάτων τῆς εἰσαγωγῆς. Τὰ κράτη ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔμφανίζουσιν εἰς τὸ ειδικόν έμπόριον μεγαλύτεραν ἀξίαν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀπὸ τὴν τῆς εξαγωγῆς, λέγεται ὅτι παρουσιάζουν παθητικόν έμπορικόν ἰσοζύγιον. Τοῦτο εἶναι π. χ. συνήθως ὁ κανὼν διὰ τὴν Ἑλλάδα, Μεγάλην Βρετανίαν, Γαλλίαν κλπ. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ έμποροκρατισμοῦ θὰ ἐθεώρει κανεὶς τοῦτο ὡς κακὸν σημεῖον, διότι ἡ παθητικότης ἐσήμαινε ὑποχρεώσεις πληρωμῆς. Καὶ ὅμως ἡ Μεγάλη Βρετανία καὶ ἡ Γαλλία εἶναι τὰ πλουσιώτερα κράτη τῆς Εὐρώπης !

Ἡ παθητικότης αὕτη δέν εἶναι τι ἄλλο ἢ ἡ ἀριθμητικὴ ἐκδήλωσις τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς τὸ σύνολον τῆς Οἰκονομίας, ἀξιώσεις πληρωμῆς ἀπὸ τὸ έξωτερικόν κατὰ τὸ μέγα μέρος αὐτῶν δέν εἰσπράττονται τοῖς μετρητοῖς ἀλλὰ ὑπὸ τὴν μορφήν έμπορευμάτων ἢ εὐρίσκουν χρησιμοποίησιν εἰς τὸ έξωτερικόν κεφάλαια ἐγκαταστάσεων.

Εἰς τὴν Εὐρώπῃ πολλὰ Κράτη ἀναλόγως τῆς ἐξελλίξεως αὐτῶν ἔχουσιν ἀπὸ μακροτέρου ἢ βραχυτέρου χρόνου παθητικόν έμπορικόν ἰσοζύγιον. Τακτικῶς ένεργητικόν έμπορικόν ἰσοζύγιον ἔμφανίζουν τὰ πλεῖστα ἀγροτικά κράτη καὶ ἐπομένως καὶ τὰ ὑπερπόντια (Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς, Βραζιλία, Ἀργεντινὴ) καθὼς καὶ αἱ ἀποικίαι. Σαφῶς πλήρως ἔμφανίζεται μία μεγάλη νομοτέλεια τῆς διαμορφώσεως τοῦ έξωτερικοῦ έμπορίου εἰς τὴν κίνησιν τοῦ παγκοσμίου έμπορίου : εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς δυνατότητος τῆς αὐταρκείας τῶν καθ' ἑκαστον κρατῶν, εἰς τὸ ἀδύνατον οἰκονομικῆς τινος αὐτονομίας μὲς κλειστῆς ἔθνικης οἰκονομίας.¹

1 Ὁ νόμος οὗτος τῆς οἰκονομικῆς ἐξαρτήσεως μιᾶς χώρας ἀπὸ τὴν

Κατὰ τὴν ἀντιπαράθεσιν τῶν Κρατῶν μὲ παθητικὸν καὶ τῶν Κρατῶν μὲ ἐνεργητικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς βιομηχανικῆς, ἀστικῆς ἀναπτύξεως, ἐντατικῆς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως καὶ τῶν ἀγροτικῶν καὶ ἀποικιακῶν Κρατῶν τῶν παραγόντων κατὰ μέγα μέρος πρῶτας ὕλας. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν εὐρίσκωμεν πάντοτε διὰ τῆς ἀπλῆς αὐτῆς ἐξηγήσεως τὴν ἐξίσωσιν εἰς τὴν ἀντιπαράθεσιν τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν κρατῶν. Ἡ Ἑλλάς π. χ. δὲν εἶναι ἀκόμη ἀνεπτυγμένον βιομηχανικὸν κράτος, ἔχει ὅμως παθητικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον, διότι εἰς τὸ ἰσοζύγιον τῶν λογαριασμῶν τῆς ἐμφανίζει κονδύλιον σαβερῶν ἐσόδων, τὰ ἔσοδα τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς, τὰ ἔσοδα τῶν Ἑλληνικῶν κεφαλαίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὰ ἔσοδα τουρισμοῦ, τὰ χρήματα τῶν ἐλλήνων μεταναστῶν, τὰ ὅποια ἀπεστέλλοντο, κυρίως εἰς παλαισιόερας ἐποχὰς ἴκαδε κλπ.

λοιπὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν διςμορφοῦται καὶ διαρκῶς ἐντονώτερος· αὐτὴν δὲν ἔχει δηλαδὴ περισσότερον ἢ σπουδαιότητος τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας, σύγχρονα μὲ τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἐξέλιξιν καὶ τοιοῦτοτρόπως ὀπισθοχωρεῖ ἢ ἀπόλυτος ἐπικυριαρχία τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Δὲν μποροῦμε νὰ στηριχθοῦμε στὴν ἐσωτερικὴ ἀγορὰ διὰ τὴν διαρκῶς εἶμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ζητοῦμεν εἰς αὐξοῦσαν κλίμακα ξένα ἀγαθὰ καὶ πρῶτας ὕλας. Ἡ κατάστασις αὕτῃ διςμορφώθη κατὰ διάφορον ἔκτασιν, εἰς τὰς καθ' ἑκάστον χώρας, συναρτᾶται δὲ στενὰ μὲ τὰς διαρθρωτικὰς μετατροπὰς τῶν οἰκονομιῶν. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς—βορειοαμερικανικὸς πολιτιστικὸς κύκλος διαρκῶς καὶ περισσότερον περιπλέκεται εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, ἀναλόγως δὲ αὐξάνουν ἢ συμμετοχὴ καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομίας. Ἐνῶ ὁλόκληρος ἡ Ἀνατολή, τόσον ἡ Ρωσσία ὅσον καὶ ἡ Κίνα—Ἰαπωνία, μόλις καὶ πολὺ ἐπιπόλαια ἔχουν καταπιασθῇ ἀπὸ αὐτὴν. Καὶ ἴσως νὰ μὴ εἶναι ἀδύνατον μίαν ἡμέραν νὰ ἐπέλθῃ καὶ εἰς τὰς πρῶτας χώρας, μίαν ἀντίστροφος ἐξέλιξις—ἰδίως μετὰ μεγάλῃν καταστροφῇ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ὀπισθοδρόμησιν, ἀλλὰ καὶ διὰ ἡθελημένης ἴσως οἰκονομικῆς πολιτικῆς—καὶ νὰ κυριαρχήσῃ πάλιν ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ (αὐτάρκης οἰκονομία, ἡ ἰδεατὴ ὁριακὴ περίπτωσις πρὸς τὴν ὅποian περίπου ἀνταποκρίνεται τὸ ἀπομεμονωμένον ἐμπορικὸν κράτος τοῦ *Richte*). Γενικῶς ὅμως ἔχει ἀδ.αφιλονίκεισιν κύρος ὁ νόμος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τὴν οἰκονομικὴν ἐξάρτησιν μιᾶς χώρας, ἀπὸ τῆς ὁπολοῖπου παγκοσμίου οἰκονομίας. Κατὰ τοῦτον τὴν ἐξωτερικὴν οἰκονομίαν μιᾶς χώρας καθορίζει πάντοτε ἡ ἐλλείπουσα βάσις τοῦ ἐξάφους. Αὕτη καθορίζει τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐξαγωγήν. Μιὰ ἐνδυνάμωσις τῆς πρῶτης ἔχει συνήθως ὡς συνέπειαν μίαν σύγχρονον αὐξήσιν τῆς ἐξαγωγῆς καὶ οὕτω πυκνότεραν συνύφανσιν εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν. Μετὰ ἄλλας λέξεις, ὁ συντελεστὴς τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομίας, καθορίζει τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς μιᾶς χώρας. Διαρκῶς λοιπὸν πεισσότερον ἡ βάσις τοῦ ἐδάφους ἀποβαίνει μοιραία διὰ τὴν οἰκονομίαν. (Bulenburg Franz: *Aussenhandel und Aussenhandelspolitik* 1929).

Καίτοι λοιπόν το παθητικόν ἐμπορικόν ἰσοζύγιον αὐτό καθ' ἑαυτὸ δὲν ἐμφανίζει κίνδυνον διὰ μίαν οἰκονομίαν, ὅμως ἀσκεῖ πρὸς τινὰ ἐπ' αὐτῆς εἰς τὸ νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς πρὸς παγκοσμίαν οἰκονομικὴν κατεύθυνσιν. Ἐναντι τοῦ παθητικοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου νὰ ὑφίσταται ἐνεργητικὸν εἰς τὸ ἰσοζύγιον τῶν λογαριασμῶν. Τὸ ἐνεργητικὸν τοῦτο δύναται νὰ δημιουργηθῇ προσωρινῶς διὰ δανείων, διὰ συμπτωματικῶν, ὅχι διαρκῶν ἀπαιτήσεων ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι. Διαρκῆς ἀξιοφάλοις ἀξιώσεων ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ—δεδομένης τῆς παθητικότητος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου—δύναται νὰ λάβῃ χώραν μόνον διὰ τοποθετήσεως κεφαλαίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἢ διὰ παροχῆς ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν κατὰ τὴν μεσολάβησιν εἰς τὰς ἐμπορικὰς, χρηματιστηριακὰς, χρηματικὰς, συγκοινωνιακὰς συναλλαγὰς. Τούτου ἕνεκα εἶναι σπουδαῖον νὰ γνωρίζωμεν εἰς ποῖα αἰτία ἀνάγεται ἡ παθητικότης τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου. Ἐὰν αὕτη προκαλεῖται ἀπὸ διαρκῆ αὔξησιν εἰσαγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν τότε εἶναι ἐπιζημία καὶ ἐπικίνδυνος. Εὐμενεστέρα εἶναι ὅταν αὕτη ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν πρῶτων καὶ βοηθητικῶν ὕλων, βιομηχανικῶν μηχανημάτων καὶ ἐργαλείων γενικῶς τῆς παραγωγῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα πρόκειται ὁ κίνδυνος, ἐὰν ἡ εἰσαγωγή αὕτη, δὲν προκαλεῖ κανονικὴν προκοπὴν εἰς τὴν παραγωγὴν, ἀλλὰ ὁδηγῇ πρὸς ὑπερπαραγωγὴν. Κατὰ τελευταῖον λόγον πᾶσα ἐπίδοσις εἰς τὴν οἰκονομίαν συγκρατεῖται διὰ τῆς ἀγοραστικῆς θυνάμεως τῶν καταναλωτῶν. Ἐὰν ἡ δύναμις αὕτη δὲν συναυξάνεται μὲ τὴν αὐξοῦσαν παραγωγὴν, ἐὰν τὰ μὴ παραγωγικά ἐξόδα (τὸ μέγιστον μέρος τῶν φόρων) αὐξάνουν ὑπερμέτρως, τότε ἕνα παθητικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον δύναται νὰ ἀποβῇ κίνδυνος εἰς τὸ κράτος καὶ τὴν οἰκονομίαν. Τούτου ἕνεκα τὰ στάδια ὑπερβάσεως ἀπὸ τὸ ἐνεργητικὸν εἰς τὸ παθητικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον, εἶναι ἀξιοσημεῖωτα καὶ ἀπαιτοῦν προσεκτικὴν παρακολούθησιν ἐκ μέρους τῆς τε κρατικῆς, οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς διοικήσεως, καθὼς καὶ ἐκ μέρους τῶν τραπεζῶν, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν κεφαλαίων.

Πάντως ἡ πείρα, τὴν ὁποῖαν μᾶς παρέχει ἡ ἐπισκόπησις τῆς ἐπεκιάσεως τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου καὶ τῆς αὐξοῦσης ἐξαρτήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἀπὸ τὰς πρῶτας ὕλας ὑπερποντίων περιοχῶν, εἶναι ἱκανὴ εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ τὴν οἰκονομικὴν ἀναγκαιότητα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον καὶ εἰς τὰς ἀποτελούσας τὴν προϋπόθεσιν αὐτοῦ ὀργανώσεις τῶν μεταφορῶν, ἐμπορίου, πιστεως καὶ συναλλαγῶν. Ἡ «παγκόσμιος οἰκονομία» κατὰ ταῦτα ἀναγνωρίζεται ὡς ἕνα ἀναπόφευκτον γεγονός, ὡς ἕνας ἀπαραβάτος νόμος τῆς οἰκονομικῆς ἐξελιξεως.

4 ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

Τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον ἔλαβε τὴν ἥν πρὸ τῶν παγκοσμίων πολέμων, μεγάλην ἐξέλιξιν εἶχε, πρὸ βραχείας σχετικῶς χρόνου. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀγγλίας ἀνῆρχετο κατὰ τὸ 1830 εἰς τὴν εἰσαγωγὴν 540 ἑκατ. σελήνια εἰς τὴν ἐξαγωγὴν 900 περίπου, τὸ 1912 ἀνῆρχετο εἰς 13 καὶ 10 δισεκατομμύρια. Ἡ Γερμανικὴ Τελωνειακὴ Ἑνωσις εἶχε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔτη 1830 καὶ 1912 ἐξωτερικὸν ἐμπόριον (εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν) περὶ τὰ 740 ἑκατ. μάρκων καὶ περὶ τὰ 19.700 ἑκατομ. μάρκα.

Οἱ λόγοι τῆς ὑπερμέτρου ταύτης ἀναπτύξεως εὐρίσκονται εἰς τὰς μεταβολὰς τῶν τεχνικῶν, ψυχολογικῶν καὶ κοινωνικῶν, ὧν αἱ ὁποῖαι ἐπῆλθον διαρκοῦντος τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἀντὶ τῶν αὐστηρῶν περιορισμῶν καὶ πολυπλόκων διαχωρισμῶν τῶν περιοχῶν καὶ ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκόμη Κράτους οἱ ὁποῖοι προηγουμένως καὶ ἐνίοτε μέχρι καὶ τοῦ 19ου αἰῶνος ἐπεκράτουν, ἀντὶ τῶν περιοριστικῶν διατάξεων τῶν ἀφορωσῶν τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν, τῶν κανονισμῶν τῶν συντεχνιῶν καὶ τῶν τιμολογίων, τῶν καὶ διαυέσων δασμῶν, τῶν εὐρεσιτεχνιῶν καὶ προνομίων, τὰ ὁποῖα δι' ἐκτάκτους ἄλλοτε—σήμερον συνήθεις—ἐπιχειρήσεις ἦσαν ἀναγκαῖα, ἀντὶ περαιτέρω ἔνεκα τοῦ ἐπικινδύνου καὶ ἐπισφαλοῦς τῶν μεταφορικῶν, μέσων τῆς ὁδικῆς συγκοινωνίας καὶ τῶν ταχυδρομείων, ἐπεκράτησε μέχρι τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἐλευθερία καὶ εὐχέρεια εἰς τὴν διεθνῇ ἐπικοινωνίαν, ταχύτης τῶν μεταφορῶν προσώπων καὶ ἀγαθῶν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, στιγμιαία μετάδοσις εἰς τὴν πληροφορικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν Ὁκεανῶν. Πρὸς τοῦτοις συνέτρεξεν ἡ μεγάλη ἐξέλιξις τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψεως μὲ τὰς διὰ τὴν πρακτικὴν τόσον σπουδαίας διαγνώσεις τῶν φυσικῶν ὕλων καὶ δυνάμεων καὶ τὴν οὕτω παρεχομένην εὐχέρειαν τῆς ἀποτελεσματικωτέρας διαμορφώσεως τῶν τεχνικῶν δυνατοτήτων. Ὡσαύτως οὐχὶ μικρὸν ρόλον ὑπεδύθη καὶ ἡ διάδοσις μεταξὺ τῶν λαῶν τῶν διαφόρων ἐθνικῶν γλωσσῶν, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται εὐχερέστερον ἢ προσωπικῇ καὶ οἰκονομικῇ ἐπικοινωνίᾳ, μέχρι τοῦ νὰ φθάσωμεν καὶ εἰς τὸ φαντασιώδες αἶτημα μιᾶς παγκοσμίου γλώσσης.

Ὁ βαθμὸς τῆς ἐξαρτήσεως οἰκονομίας τινὸς ἀπὸ τὴν παγκόσμιον ἐπικοινωνίαν καθορίζεται ἀπὸ τὸ ποσοστὸν τῶν παραγωγικῶν κλάδων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀνάγκην τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Τὰ μᾶλλον ἐξηρητημένα κράτη εἶναι π. χ. ἡ Χιλή, κράτη τῆς Βραζιλίας, ἡ Αἴγυπτος, τὰ ὁποῖα παράγουν σπουδαῖον τι προϊόν νίτρον, καφφέν

βάμβακα, τὸ ὁποῖον. ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὅλην οἰκονομίαν αὐτῶν ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν δυνατότητα ἐπιχωρίου καταναλώσεώς του. Ὅμοιαν περίπου σπουδαιότητα εἶχον διὰ τὴν ἐξαγωγήν τὰ δη-,
μητριακὰ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Καναδᾶν, Ἀργεντινὴν, νότιον Ρωσσίαν:
τὰ δημητριακὰ, ἡ ὄρυζα καὶ ὁ βάμβαξ διὰ τὰς Ἰνδίας, τὰ ἔρια καὶ
μέταλλα διὰ τὴν Αὐστραλίαν, ὁ βάμβαξ καὶ χαλκὸς διὰ τμήματα τῶν
Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Εἰς τὰς περιπτώσεις ὁμως ταύτας πρόκειται
περὶ ἀπωθήσεως ποσοστοῦ τινος τῆς παραγωγῆς, μὴ καταναλισκο-
μένου ἐπιτοπίως, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μειωθῇ δι' αὐξήσεως τῆς κα-
ταναλώσεως τῆς ἰδίας οἰκονομίας· ἡ ἀνταλλαγὴ πρώτων ὑλῶν ἐναν-
τι μηχανῶν εἶναι διάμεσον μόνον στάδιον, διότι εἰς τὴν ἐξαγωγικὴν
πρώτων ὑλῶν χώραν, ἕνεκα τῆς εἰσαγωγῆς τῶν μηχανῶν ἐμφανίζε-
ται αὐξουσα τάσις βιομηχανικῆς καταναλώσεως καὶ εἰδῶν δια-
τροφῆς. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξαγωγῆς δημητριακῶν ἔπαυσεν ἤδη διὰ τὴν νό-
τιον Ρωσσίαν καὶ τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ἡ Ἰορυσίς βαμβακοκλω-
στηρίων καὶ κλωστηρίων Γιούτης εἰς τὰς Ἰνδίας, ἡ ἀνάπτυξις τῆς
ἐπεξεργασίας τῶν μετάλλων καὶ τῆς ὑφαντουργίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν
καὶ εἰς τὴν Αὐστραλίαν διαρκούντων τῶν πολέμων, μετέτρεψεν ἀπο-
φασιστικὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομικὴν θέσιν τῶν κρατῶν τούτων
ταῦτα δὲν ἔχουν πλέον ἀνάγκην τῆς ἐξαγωγῆς πρώτων ὑλῶν, δύ-
ναιται νὰ ἀπειλήσουν μὲ τὴν ἐπιβολὴν ἐξαγωγικῶν δασμῶν, εἰσηλ-
θόντες εἰς τὸ ἐπόμενο στάδιον τῆς ἀναπτύξεως—τῆς ἀνταλλαγῆς βιο-
μηχανημάτων ἐναντι βιομηχανημάτων—εἰς τὸ ὁποῖον εὗρισκοντο μέ-
χρι τοῦδε τὰ μεγάλα εὐρωπαϊκὰ βιομηχανικά κράτη· ταῦτα ἀπει-
λούμενα, διὰ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς, ἐπεδίωξαν διὰ τῆς ἐπεκτά-
σεως τῶν ἀποικιακῶν αὐτῶν περιοχῶν καὶ τῆς πολυειδοῦς διαμορφώ-
σεως τῆς οἰκονομίας αὐτῶν, νὰ ἀποφύγουν τὴν ἐξάρτησίν των ἀπὸ
τὴν εἰσαγωγὴν.

Αἱ τελευταῖαι δὲ κατερίδες πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέ-
μου, συνετέλεσαν ἰδιαιτέρως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παγκοσμίου ἐμπο-
ρίου δι' ἰδιαιτέρων τινῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἔλαβον κατ' αὐτὰς
χώραν. Ἡ διαμόρφωσις τῆς διεθνούς κινήσεως κεφαλαίων, ἐν συνδυα-
σμῷ πρὸς τὰς βιομηχανικὰς προμηθείας εἰς τὰς ὁποίας ἰδίως προέ-
βησαν ἡ Γερμανία καὶ τὸ Βέλγιον, ἡ διεθνὴς ὀργάνωσις τῆς γερμανι-
κῆς χημικῆς καὶ ἡλεκτρικῆς βιομηχανίας, τῆς ἀμερικανικῆς βιομηχα-
νίας πετρελαίου, καπνοῦ καὶ μηχανῶν, ἡ διεθνὴς ἔνωσις τῶν ἐργατι-
κῶν συνομοσπονδιῶν, αἱ διεθνεῖς συμφωνίαι ἐργατικῆς προστασίας,
συγκοινωνιακοῦ, συναλλαγματοῦ καὶ δικαίου σημάτων, προήγαγον
τὴν διακρατικὴν ἐπικοινωνίαν, ἐνῶ τὰ εἰς παρομοίαν συνάφειαν λόγου

πολλάκις μνημονευθέντα διεθνή καρτέλλα μάλλον ανέκοψαν αυτήν ἐν ἐπιγνώσει

Οἱ δυὸ παγκόσμιοι πολέμοι ἔγιναν ἀφορμὴ συγκεντρώσεως τῶν εἰσαγωγῶν ὑπὸ τῶν ἐμπολέμων κρατῶν καὶ τῶν οὐδετέρων ἀκόμη, περιορισμοῦ τοῦ διακομιστικοῦ ἐμπορίου καὶ πολυειδοῦς ὀργανώσεως τῆς ἐξαγωγῆς δι' ἀνταλλαγῶν, συμψηφισμῶν κλπ. (βλ. κατωτέρω σχετικὰ κεφάλαια).

Τὴν παγκόσμιον ἐπικοινωνίαν διεδέχθη κατ' αὐτοῦς, ἀποκλειστικὴ σχεδὸν ἐπικοινωνία ἐμπορικὴ καὶ δημοσιονομικὴ μεταξύ τῶν ἐκάστοτε συμμάχων.

§ 5. ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΑΙ ΘΕΩΡΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ

Τὸ ἰσοζύγιον τῶν λογαριασμῶν. Ἡ ἐκτίμησις τοῦ ἡμεδαποῦ νομίσματος εἰς νόμισμα μιᾶς ἄλλης χώρας καὶ ἀντιστρόφως τοῦ ἀλλοδαποῦ νομίσματος εἰς τὸ νόμισμα τῆς ἰδίας ἡμῶν χώρας, ἐκφεύγει ἀπὸ τὰς δυνατότητας ἑνὸς κρατικοῦ καθορισμοῦ αὐτῆς. Ἡ ἐκτίμησις αὐτὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς διαμορφώσεως τιμῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν ἀγορὰν, ἡ ὁποία εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχει τὸ κέντρον τῆς εἰς τὸ χρηματιστήριον, δηλαδὴ τὴν ἀγορὰν τῶν χρεωγράφων καὶ τῶν μέσων πληρωμῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐνταῦθα ἐκδηλώνεται εἰς τὴν ζήτησιν καὶ προσφορὰν μέσων πληρωμῆς διὰ τὴν ἀλλοδαπήν, ἡ ἐκάστοτε σχέσις, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξύ τῶν ὑποχρεώσεων καὶ τῶν ἀξιώσεων πληρωμῆς τῆς ἡμεδαπῆς ἀπέναντι τῆς ἀλλοδαπῆς. Τοιαῦται διεθνεῖς ὑποχρεώσεις πληρωμῶν, τῶν ὁποίων τὸν ἰσολογισμόν καλοῦμεν διεθνὲς ἰσοζύγιον λογαριασμῶν (οἰκονομικόν ἰσοζύγιον) δημιουργοῦνται ἀναγκαστικῶς ἀπὸ τὴν ἀναπόφευκτον συναλλαγὴν μεταξύ τῶν οἰκονομικῶν προσώπων διαφόρων οἰκονομιῶν, καθὼς καὶ ἀπὸ κρατικὰς ἀνάγκας. Τὰ κυριώτερα αἰτία τῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα: 1. Αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον, δηλαδὴ ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ ἐμπορευμάτων. Ὁ ἰσολογισμὸς τῶν ἐκ τῶν συναλλαγῶν τούτων πηγαζουσῶν ὑποχρεώσεων πληρωμῆς ἢ ἀξιώσεων ἀποτελοῦν τὸ ἐμπορικόν ἰσοζύγιον. Τοῦτο παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν, ὅχι ὅμως καὶ τὸν ἀποφασιστικόν. 2. Ἡ κίνησις τῶν κεφαλαίων, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εὐνοοῦμεν τὴν ἀγορὰν καὶ πώλησιν ἀλλοδαπῶν ἀξιών, δηλαδὴ μετοχῶν, κρατικῶν ὁμολογιῶν καὶ τὴν ἄμεσον τοποθέτησιν κεφαλαίων εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Περαιτέρω ὑπάγονται ἐνταῦθα ἡ ἀνά-

ληψις θανείων ή ή έξόφλησις αύτών, ή άλλων κεφαλαιακών αξιώσεων. 3. Τόκοι καί Κέρδη κεφαλαιακών τοποθετήσεων τών ήμεδαπών εις τήν άλλοδαπήν καί άντιστρόφως. 4. 'Αξιώσεις από μεταφοράς, είδήσεις καί μεσιτείας (κόμιστρα ή ναύλοι έμπορευμάτων ή προσώπων διά ξηράς, θαλάσσης, άέρος, ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, τηλεφωνικά τέλη, παραγγελειοδοχικά καί προμηθείας δικαιώματα διαμέσων έμπόρων, Τραπεζών, κλπ. 5. 'Ο Τουρισμός καί ή Μετανάστευσις. 6. Διάφορα μικρά καί έκτακτα κονδύλια, όπως είναι αί μεταφοραί, κληρονομιών κλπ. συντάξεων, πολεμικών όποζημιώσεων κλπ.

Αί από τās αίτίας αυτές δημιουργηθείσαι ύποχρεώσεις, αί όποίαι πρέπει νά εκπληρωθοϋν εις ξένας χώρας καί νομίσματα, ένφ συνήθως ό πρός τοϋτο ύπόχρεος διαθέτη νόμισμα μόνον της ίδίας χώρας του, προκαλοϋν τήν ζήτησιν μέσων πληρωμής, μέ τά όποια θά ήμπορούσαμεν νά πληρώσωμεν τās ύποχρεώσεις μας εις τό έξωτερικόν. Κατά κανόνα δέν ζητοϋμεν αύτούσιον άλλοδαπόν νόμισμα αλλά έντολάς πληρωμών, όπως έπιταγάς ή συναλλαγματικές αί όποίαι είναι πληρωτέαι εις τό έξωτερικόν. "Όταν λοιπόν εκείνοι οί όποιοι έχουν απαιτήσεις, επί τοϋ έξωτερικού κατέχουν τοιαύτας συναλλαγματικές ήμποροϋν νά τās πωλήσουν εις τό έσωτερικόν εις άλλα πρόσωπα τά όποια έχουν ύποχρεώσεις πληρωμής πρός τό έξωτερικόν. Έφόσον λάβη χώραν ή άγοραπωλησία αύτη ή τιμή της συναλλαγματικής καταβάλλεται φυσικά ως ήμεδαπόν νόμισμα. 'Ο άγοραστής στέλνει κατόπιν τήν συναλλαγματικήν αύτήν εις τόν άλλοδαπόν πιστωτήν του, ό όποιος τήν προεξοφλεϊ ή τήν εισπράττει κατά τήν χρονολογίαν της λήξεως. Κατ' αυτόν τόν τρόπον αί δύο άντίστροφοι διεθνείς δοσοληψίαι, αναλύονται εις δύο έθνικάς συναλλαγάς. Τό πλεονέκτημα της διαδικασίας αύτης συνίσταται εις τήν έξοικονόμησιν τήν όποίαν έπιτυγχάνουν καί τά δυό μέρη της λήψεως ή της άποστολής αύτουσίου χρήματος, ή όποία άποστολή απαιτεϊ μεταφορικάς καί ασφαλιστικάς δαπάνας, συνεπάγεται άπώλειαν τόκων ή έχει καί δαπάνας καί προμηθείας νομισματοκοπής κλπ. Πάντα ταϋτα έξοικονομούνται διά της έξωφλήσεως υέσφ τών συναλλαγματικών.

'Η τιμή ή όποία καταβάλλεται διά τήν συναλλαγματικήν τήν πληρωτέαν εις τό έξωτερικόν καλεϊται τιμή τοϋ συναλλάγματος. 'Η τιμή αύτή είναι ή κανονική τιμή ή όποία πληρώνεται άπ' εϋθείας διά τό άλλοδαπόν χρήμα εις τήν ήμιδαπήν, ή διά τό ήμεδαπόν χρήμα εις τήν άλλοδαπήν, ή τιμή λοιπόν αύτή έκφράζει τήν συναλλαγματικήν αξίαν τοϋ χρήματος. 'Η τιμή

τοῦ συναλλάγματος, δηλαδή ἡ εἰς ἑκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν τιμὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ ἢ τοῦ ἡμεδαποῦ χρήματος δὲν καθορίζεται γενικῶς μὲ ἀπόλυτον ἀκρίβειαν. Ὁ καθορισμὸς εἶναι ἀπλούστερος ἂν πρόκεινται διὰ νομίσματα τῶν αὐτῶν νομισματικῶν συστημάτων π.χ. τοῦ κανόνος χρυσοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχομεν τὴν ἰσοτιμίαν, ἡ ὁποία καθορίζεται ἀκριβῶς διὰ τὰς καθ' ἑκαστον μονάδας τοῦ χρυσοῦ νομισματικοῦ συστήματος. Ἡ τιμὴ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θὰ διακυμανθῇ μεταξὺ τοῦ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὁρίου τῶν λεγομένων χρυσῶν σημείων.

Ἄλλως ὅμως ἔχουν τὰ πράγματα ἂν πρόκειται περὶ δύο χωρῶν μὲ διάφορα νομισματικά συστήματα, ὅπως π.χ. χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ νομισματικοῦ κανόνος, ἢ ἀκόμη χειρότερον ἂν ἡ μία ἢ ἀμφότεραι αἱ χώραι ἔχουν ἐλεύθερα νομισματικά συστήματα—χαρτίνην δηλαδή κυκλοφορίαν—μὴ δεσμευμένην εἰς σταθερόν νομισματικὸν κανόνα, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, διὰ τῆς ἰσοτιμίας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν χρυσῶν σημείων ἀφ' ἑτέρου, θέτει ὅρια εἰς τὰς διακυμάνσεις τῆς τιμῆς τοῦ συναλλάγματος. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς ἔχομεν διακύμανσιν τοῦ συναλλάγματος, ὅχι μόνον ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κυμαινόμενην σχέσιν τῶν δύο διαφόρων νομισματικῶν κανόνων. Προστίθεται ἐπομένως εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν καὶ ἡ κερδοσκοπία περὶ τῆς μελλοντικῆς διαμορφώσεως τιμῆς τοῦ χρήματος, ἡ ὁποία ἀντανακλᾶται πάλιν εἰς τὴν τιμὴν τοῦ συναλλάγματος. Προκειμένης τῆς περιπτώσεως τῆς χαρτίνης κυκλοφορίας καὶ τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ χαρτίνου νομίσματος εἰς μίαν σχέσιν μεταξὺ δύο χωρῶν, τότε ἔχομεν διαταραχὰς συνήθως πολὺ μεγαλυτέρας εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν δύο τούτων χωρῶν. Αἱ διαταραχαὶ αὗται θίγουν κατὰ πρῶτον τὴν διεθνῆ συναλλαγὴν, ἀλλοιώνουν δὲ κατόπιν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος αὐτῆς τῆς χώρας.

Εἰδικώτερον μποροῦν νὰ παρουσιασθοῦν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὰ ἑξῆς φαινόμενα :

1. Εἰς χώρας μὲ σχετικῶς ὑποτιμημένον νόμισμα αὐξάνει ἡ ἐξαγωγή, μειοῦται δὲ τοῦναντίον ἡ εἰσαγωγή ἀπὸ χώρας τῶν ὁποίων τὸ νόμισμα σχετικῶς βελτιοῦται, καθόσον καὶ ἐφόσον χρόνον ἢ διαδικασία αὕτη συνεχίζεται καὶ τὰ ἔξοδα τῆς παραγωγῆς, πρὸ παντὸς αἱ τιμαὶ τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τὰ ἡμερομίσθια ἀναλόγως ἢ ἐντελῶς δὲν ἀναπροσαρμόζονται πρὸς τὸ νόμισμα. Εἰς χώρας μὲ ἀργατιὰν εὐρισκομένην εἰς χαμηλὸν ἐπίπεδον πολιτισμοῦ καὶ ἀτελῶς ὀργανωμένην, ἡ διαδικασία αὕτη τῆς καθυστερήσεως τῶν πραγματικῶν μισθῶν πίσω ἀπὸ τοὺς ὀνομαστικοὺς εἶναι δυνατόν νὰ διαρκέσῃ μα-

κρότατα και έντονώτατα. 'Υπό την έποψιν ταύτην γίνεται λόγος περί ένός αποτελέσματος προαγωγικού της έξαγωγής και άνασταλτικού της είσαγωγής, ένός νομίσματος με ύποβιβαζομένην άξίαν. Διότι έπειδή εις τό διεθνές έμπόριον ή τιμή τοϋ έμπορεύματος και τά έξοδα της παραγωγής ή άγορας του, καθώς και τά της μεταφοράς του, ύπολογίζονται εις διαφορετικών νόμισμα, διά τοϋτο διά την δυνατότητα της έξαγωγής και είσαγωγής του δέν παίζουσι μόνον άποφασιστικών ρόλον τό άπόλυτον ύψος των τιμών και δαπανών, αλλά και ή άμοιβαία σχέση εις τών ειδών των νομισμάτων. "Όταν π. χ. διά 135.000 δρ. λαμβάνομεν μόνον μίαν λίραν 'Αγγλίας, τότε ή δυνατότης νά έξαγάγωμεν ένα έμπόρευμα από την 'Αγγλίαν εις την 'Ελλάδα είναι μικροτέρα παρά αν έλαμβάνομεν 25 σελίνια.

2. 'Η μετατόπισις αύτή τοϋ διεθνούς έμπορίου τείνει νά έπιφέρη πτώσιν των τιμών εις τας χώρας με σχετικώς άνωτέρων άξίαν τοϋ χρήματος, τοιουτοτρόπως δέ νά αύξήση την άνταλλακτικήν άξίαν αύτοϋ, έπειδή ή ηύξημένη είσαγωγή και ήλαττωμένη έξαγωγή πιέζει τας τιμάς.

3. 'Επειδή ή μεταβολή της σχέσεως της άξίας τοϋ χρήματος δέν είναι δυνατόν νά προϋπολογισθῇ, τό διεθνές έμπόριον εις έποχάς μεγάλων συναλλαγματικών διακυμάνσεων της άξίας τοϋ χρήματος ένέχει ιδιαιτέρους κινδύνους, έχοντας την άφορμήν των εις την δυνατότητα μιας δυσμενούς μεταβολής της σχέσεως της άξίας ταύτης τοϋ χρήματος. Εις τας τραπεζιτικές συναλλαγάς ή κάλυψις τοϋ κινδύνου αύτοϋ λαμβάνει χώραν με προσθέτους διά τόν κίνδυνον τοϋτον έπιβαρύνσεις της διεθνούς συναλλαγής κεφαλαίων και έμπορευμάτων.

4. Αί χώραι με ύποτιμημένον νόμισμα, αι όποιαί έχουν ύποχρεώσεις πληρωμών σταθεράς εις άνωτέρας άξίας νόμισμα (τοκισμός χρεών αναληφθέντων εις άνωτέρας άξίας νόμισμα), ύποχρεούνται νά καταβάλουν μεγαλύτερα ποσά. Καί αύξάνει μὲν διά τοϋ τρόπου τούτου ή έξαγωγή των, διότι προσπαθοϋν πάντοτε νά εξισορροπήσουν τας διεθνείς ύποχρεώσεις πληρωμών αύτων διά έξαγωγής έμπορευμάτων, ύφιστανται όμως συγχρόνως βαρείας διαταραχάς εις την έξεύρεσιν των δημοσιονομικών τούτων μέσων, όταν τά δημόσια αύτά δάνεια έχουν αναληφθῇ εις τό έξωτερικόν και τοκίζονται με τό νόμισμα της άλλοδαπης.

5. 'Αφ' έτέρου παρεμποδίζεται ούσιωδώς ή είσαγωγή κεφαλαίων, ένεκα των διακυμάνσεων τούτων της τιμής τοϋ νομίσματος, από χώρας συνήθως πολύ πλουσιωτέρας με νόμισμα άνωτέρας άξίας εις χώρας με ύποτιμημένον νόμισμα. Εις την περίπτωσιν αύτήν τό κίνη-

τρον της ανωτέρας κεφαλαιακής αποδόσεως αντισταθμίζεται με το γεγονός της άβειαιότητας της αξίας του χρήματος.

Τούτου ένεκα και άφ' ενός μόνου καθυστερεί ή ανάπτυξις της παραγωγής εις χώρας με υποτιμημένον νόμισμα, άφ' ετέρου δέ ο τόκος των δανείων χρηματικών κεφαλαίων πίπτει εις χώρας με υγιέστερον νόμισμα και έλαττώνει έτσι το κόστος της παραγωγής. Το γεγονός τούτο, καθώς και ή ύψωσις των τιμών όλων εκείνων των παραγωγικών μέσων, τα όποια πρέπει να έξαχθούν από τας χώρας με το υγιέστερον νόμισμα, προς τας χώρας με το υποτιμημένον, αναπτύσσει μίαν τάσιν, ή όποία αντιδρά κατά των τάσεων, αι όποιαι αναπτύσσονται υπό ενός υποτιμημένου νομίσματος και αι όποιαι αναπτύχθησαν εις την ύπ' αριθμόν 1 περίπτωσιν.

Αποκατάστασις Ισοζυγίου Λογαριασμών
Προκειμένης παθητικότητας του Ισοζυγίου των λογαριασμών τα Κράτη όφείλουν να επιδιώξουν την αποκατάστασιν της παθητικότητας ταύτης, διότι δέν είναι δυνατόν επ' άπειρον μία χώρα να πληρώνη διά χρυσοῦ το άνοιγμα του Ισοζυγίου των λογαριασμών της.

Διά την επιτυχίαν της επιδιώξεως ταύτης έδιδάχθησαν πολλαι θεωρίαι, αι όποιαι συσχετίζουν α) το νομισματικόν σύστημα το όποιον Ισχύει εις μίαν χώραν με το διεθνές έμπόριον αúτης, β) τας συνθήκας υπό τας όποιας διεξάγεται το διεθνές έμπόριον, δηλαδή πάντα εκείνα τα μέτρα προστασίας, έλευθερίας, απαγορεύσεων κλπ. τα όποια λαμβάνει έν κράτος διά την μετά του έξωτερικοῦ συναλλακτικήν του επικοινωνίαν.

Διά την αποκατάστασιν του Ισοζυγίου των λογαριασμών μιὰς χώρας θα παραστῇ ανάγκη να επιδράσωμεν επί της διαταραχής αúτης διά του νόμου της προσφοράς και της ζητήσεως των αγαθών, όπως περίπου συμβαίνει και εις το έσωτερικόν έμπόριον. 'Η σχέση αúτη θα επιδράση και επί της διαμορφώσεως της τιμής του συναλλάγματος. 'Η σχέση όμως της προσφοράς και της ζητήσεως των αγαθών δέν είναι κάτι τι, το όποιον να μη επιδέχεται παρέμβασιν, επήρειαν. 'Η σχέση αúτη επηρεάζεται από τας τιμάς, αι όποιαι ρυθμίζουν την προσφοράν και την ζήτησιν. Πώς λαμβάνει λοιπόν χώραν ή επίδρασις αúτη επί των τιμών; (¹)

Διά την απάντησιν ταύτην θα διακρίνωμεν τα μεταλλικά από τα έλεύθερα νομισματικά συστήματα.

Προκειμένου χρυσοῦ νομισματικοῦ κανόνος και έλευθερίας συναλ-

1 Διά βραχέων έκτίθενται αι εις την θεωρητικήν κυρίως οίκονομίαν όπαγόμεναι σχετικαί θεωρίαι.

λαγών ο Ρικάρδο ήδη, στηριζόμενος επί της ποσοτικής θεωρίας του, διετύπωσε την λεγόμενη α ό τ ό μ α τ ο ν ά πο κα τ ά σ τ α σ ι ν τ ο υ ί σ ο ζ υ γ ί ο υ τ ώ ν λο γ α ρ ι α σ μ ώ ν επί τη βάσει της λειτουργίας της ποσοτικής θεωρίας.

Ἡ θεωρία αὕτη δέχεται α) τὴν ἀκριβή λειτουργίαν τῆς ποσοτικῆς θεωρίας ὥς πρὸς τὴν σχέσιν μεταξύ τῶν μεταβολῶν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας καὶ τοῦ χρήματος, β) ἔχει ὑπ' ὄψιν τῆς κυρίως τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν, ὅχι δὲ τὰς λοιπὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς εἰς κεφάλαια, ἐργασίαν, ὑπηρεσίας καὶ λοιπὰς ἀξίας, γ) ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ συναλλαγὴ λαμβάνει χώραν μόνον χρηματικῶς δι' αὐτοῦσιον χρυσοῦ, ἐνῶ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα πολλὰ πιστωτικὰ ὄργανα πρὸς πληρωμὴν, ὥστε νὰ μὴ λαμβάνῃ χώραν μείωσις τῆς κυκλοφορίας, ἢ καὶ αὕτη ἡ ἐκδοτικὴ τράπεζα διὰ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἐκδοτικοῦ προνομίου τῆς νὰ μὴ προκαλῇ μείωσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν μέσων πληρωμῆς.

Ἄλλη θεωρία εἶναι ἡ τῶν κυκλοφοριακῶν μέσων, δεχομένη καὶ αὕτη τὴν αὐτόματον ἀποκατάστασιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν, λαμβάνουσα ὅμως ὑπ' ὄψιν—καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προάγουσα τὴν ρικαρδιανὴν θεωρίαν—ὅτι τὰ μέσα τῆς συναλλαγῆς δὲν εἶναι μόνον τὸ αὐτούσιον χρήμα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μορφῆς πιστωτικῆς, δεύτερον διότι λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τῆς ὅλας τὰς οἰκονομικὰς συναλλαγὰς καὶ ὅχι μόνον τὰς ἐμπορικὰς καὶ τρίτον ὅτι ἡ μείωσις τῆς κυκλοφορίας πρέπει νὰ εἶναι πραγματικὴ, ὁπότε ὁ ἀντίκτυπος αὐτῆς, θὰ ἐπιδράσῃ κατὰ πρῶτον λόγον ὅχι ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων ἀλλὰ ἐπὶ ἐνὸς εὐθιχτοτέρου ἀντικειμένου συναλλαγῆς, τῶν κεφαλαίων, καὶ δὴ ἐπὶ τῆς τιμῆς τοῦ κεφαλαίου, δηλαδὴ θὰ αὐξηθῇ ὁ τόκος. Τὸ γεγονός τοῦτο θὰ ἔχῃ κατόπιν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τοῦ χρήματος καὶ συνεπῶς τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν, ὁπότε θὰ παρατηρηθοῦν τὰ αὐτὰ φαινόμενα τῆς αὐτομάτου ἀποκαταστάσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν.

Ἄλλη θεωρία εἶναι ἡ τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου. Ἐφόσον παρετηρήσαμεν εἰς τὴν δευτέραν θεωρίαν τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὅποιαν ἀσκεῖ ὁ τόκος καὶ ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἐφόσον εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν ὁ τόκος τοῦ κεφαλαίου εἰς μίαν χώραν καθορίζεται οὐσιαστικῶς ἀπὸ τὸν προεξοφλητικὸν τόκον τοῦ ἐκδοτικοῦ ἰδρύματος, διὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ περιμένωμεν τὴν σχετικῶς βραδεῖαν ἐπέλευσιν τῶν ἀνω γεγονότων κατόπιν τῶν δυσμενῶν ἐπιδράσεων τῆς παθητικότητος τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν, θὰ ἡδυνάμεθα, μέχρις ἐνὸς σημείου προληπτικῶς, νὰ ἐπιλαμβανώμεθα τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ προε-

ξοφλητικού τόκου της έκδοτικής Τραπέζης. Αύτη εύρισκομένη εις στενάς σχέσεις με την χρηματαγοράν δύναται διά της αύξήσεως του προεξοφλητικού τόκου νά προκαλέση αύξεισιν του τόκου του κεφαλαίου καί έπομένως περαιτέρω τά λοιπά άναπτυχθέντα αποτελέσματα.

Τά προσδιοριστικά αίτια της τιμής του συναλλάγματος προκειμένου έλευθέρου νομισματικού συστήματος, δηλαδή της μη προσδέσεως του κυκλοφορούντος νομίσματος εις μίαν ώρισμένην μεταλλικήν βάση, είναι διάφορα καί έπομένως έχομεν καί ένταύθα διαφόρους σχετικές θεωρίας.

1. Τήν θεωρίαν του Ισοζυγίου των λογαριασμών. Αύτη διδάσκει ότι τό προσδιοριστικών αίτιον της τιμής του συναλλάγματος είναι τό έλλειμμα του Ισοζυγίου των λογαριασμών. Τό μεγαλύτερον ή μικρότερον έλλειμμα του Ισοζυγίου των λογαριασμών καθορίζει την άνωτέραν ή κατωτέραν τιμήν του συναλλάγματος. Καί μέχρι μόν του σημείου τούτου ή θεωρία αύτη είναι όρθή, καθ' όσον άφορᾷ όμως την περαιτέρω συνέχισιν της, ότι δηλαδή πᾶσα διακύμανσις της τιμής του συναλλάγματος πρέπει νά άποδοθῇ εις τό Ισοζύγιον των λογαριασμών, κατά τό σημείον τοῦτο ύπερβάλλει, διότι θεωρεῖ συνεπώς κατόπιν, ότι ή οίκονομική πολιτική ή όποία επιδιώκει την σταθεροποίησιν της έξωτερικής άξίας του νομίσματος πρέπει πρώτον νά άρχίσῃ νά έπηρεάσῃ τό Ισοζύγιον των λογαριασμών. Τοῦτο ύπεστηρίχθη κυρίως άπό Γερμανούς οίκονομολόγους έν σχέσει με τās επιβληθείσας εις την Γερμανίαν έπανορθώσεις κατά τόν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον. Αί έπανορθώσεις αύται διετάρσαν τό Ισοζύγιον των λογαριασμών καί προεκάλεσαν την έκπτωσιν της άξίας του Γερμανικού νομίσματος καί τελικώς τόν πληθωρισμόν καί την έξαέρωσιν του Γερμανικού νομίσματος τῷ 1923.

2. Τήν θεωρίαν της Ισοτιμίας των άγοραστικών δυνάμεων. Τήν θεωρίαν ταύτην άντεπροσώπευσε πρό παντός ὁ Cassel. Κατ' αύτήν ή ζήτησις συναλλάγματος παριστᾷ ζήτησιν άγοραστικής δυνάμεως εις την άλλοδαπήν. Ἡ τιμή έπομένως του συναλλάγματος τούτου, ή σχέσις δηλαδή των δύο νομισμάτων, παριστᾷ κατ' ούσίαν την σχέσιν της άγοραστικής δυνάμεως των δύο νομισμάτων εις τās χώρας των. Με άλλους λόγους ή λειτουργία του συναλλάγματος τείνει νά έξισώσῃ τās διεθνείς τιμάς των έμπορευμάτων.

Ἡ θεωρία αύτη δι' εἰρηνικάς έποχάς άνταποκρίνεται πρός την πραγματικότητα κατά μέγα μέρος, ὅχι όμως ὑπό εις άνωμάλους συνθήκας α) διότι πάντα τά έμπορεύματα δέν είναι καί άντικείμενον

διεθνούς συναλλαγής και β) διότι εις ανωμάλους εποχάς ή αγορά συναλλάγματος δέν γίνεται δια προμήθειαν εμπορευμάτων μόνον· αλλά και δια κερδοσκοπικούς σκοπούς και δια διασφάλισιν από τούς κινδύνους της έκπτώσεως του έθνικου νομίσματος.

Εις την έπιστήμην και εις την πρακτικήν διαχείρισιν των ζητημάτων τούτων υπό των έκδοτικων ίδρυμάτων φέρονται και άλλαι θεωρίαι, ή χρησιμοποιούνται και άλλαι μέθοδοι δια την άποκατάστασιν του ισοζυγίου των λογαριασμών όπως είναι ή θεωρία του συναλλαγματικού ισοζυγίου (σχηματισμός ειδικου συναλλαγματικού ισοζυγίου, έκ των ένδειξεων του όποιου ρυθμιζομεν την συναλλαγματικήν ήμων πολιτικήν), ή πολιτική των διακυμάνσεων του συναλλάγματος (πώλησις εις τό μέγιστον όριον, αγορά εις τό έλάχιστον), ή πολιτική της άνοικτης αγοράς και εί τι άλλο.

II. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

6. ΟΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ (1) ΙΔΕΕΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

“Αν θελήσωμεν νά κατανοήσωμεν την έννοιαν της έξωτερικής εμπορικής πολιτικής, πρέπει νά προσπαθήσωμεν νά έμβαθύνωμεν εις τούς άπωτέρω λόγους αυτής, ποθ στήρίζονται δηλαδή και αυτοί. “Αναγκαστικώς ή πολιτική αυτή καθορίζεται διττώς. “Αφ’ ενός μόν είναι τμήμα της έξωτερικής πολιτικής γενικώς ενός κράτους, άφορξ έπομένως την έξω τερικ ήν θέσιν του εις τας σχέσεις πρός άλλας χώρας. “Αφ’ έτέρου προτίθεται νά έξυπηρετήσῃ την έσω τερικ ήν οικονομίαν, έπομένως πρέπει νά παρακολουθήσῃ τούς σκοπούς της και νά μη άπαρνηται τό πνεύμα της έσωτερικής οικονομι-

1) “Η έλλειψις θεωρητικής θεμελιώσεως εις [την οικονομικήν πολιτικήν όφείλεται εις την μέχρι τούδε έπιστημονικήν μεταχείρισιν, την όποιαν μέχρι τούδε έτυχε τό τμήμα τούτο της οικονομικής έπιστήμης. “Η άνάγκη αυτή της θεωρητικής θεμελιώσεως της άναγνωρίζεται πολλαχόθεν σήμερον. Τό τοιοϋτον δέν σημαίνει ότι αυτή αυτή ή έπιστήμη προτάσσει σκοπούς εις την πολιτικήν και έπομένως καταλήγει εις ήθικας κρίσεις. Τούναντίον. “Η έπιστήμη άρκεΐται εις τό νά διαπιστώσῃ ποίοι σκοποί όπληρξαν οι θρώντες μέχρι τούδε, ποίοι ήμπορουν νά γίνουν θρώντες εις τό μέλλον και πως αυτοί επέδρασαν εις τόν ρυθμόν της εξέλιξεως. “Η έπιστήμη προσπαθεί, για νά όμιλήσωμεν έγελειανά, νά παρακολουθήσῃ τά ίχνη του παγκοσμίου πνεύματος και νά έξιχνιάσῃ την άνάγκην του—χωρίς νά είναι και άνάγκη νά διαπιστώσῃ αυτή αυτή, ότι τά ίχνη ταϋτα είναι και αξιόλογα. Δύναται όμως μέ τό παραπάνω νά έρευνησῃ τας γενικάς άρχάς της οικονομικής πολιτικής ταύτης.

κής πολιτικής. Καί ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς λαμβάνει γενικὰς κατευθυντηρίους γραμμὰς τῆς συμπεριφορᾶς τῆς, καθὼς καὶ τὸν πνευματικὸν προσανατολισμὸν τῆς. Ἐφ' ὅσον εἶναι λοιπὸν μιὰ κρατική ὑπόθεσις, πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τοὺς διφυεῖς σκοποὺς τοῦ κράτους: Ἐπιβολή, ἰσχύς πρὸς τὰ ἔξω, εὐδαιμονία πρὸς τὰ ἔσω· πρὸς τὰς δυνάμεις αὐτὰς κατατείνουν αἱ θελήσεις καὶ αἱ πράξεις τῶν λαῶν.

Οἱ σκοποὶ αὐτῆς τῆς καθόλου πολιτικῆς δὲν εἶναι ἀναγκαῖον ποσῶς νὰ εὐρίσκωνται εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ οἰκονομικὸν πεδίον καὶ πολλάκις καὶ δὲν εὐρίσκονται. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ τοὺς χαρακτηρίσωμεν ὡς μεταοικονομικοὺς. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς καθολικῆς ταύτης πολιτικῆς ἑνὸς λαοῦ, οἰκονομικὸς σκοπὸς τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομίας μπορεῖ νὰ εἶναι μόνον ἓνα μέσον, δι' ἄνωτέρους σκοποὺς—ἀκριβῶς ὅπως αὐτὴ αὕτη ἡ οἰκονομία παριστᾷ ἓνα μέσον μόνον γιὰ ἄλλους σκοποὺς. Ποιοὶ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι οἱ σκοποὶ αὗτοι, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ διαπιστώσωμεν παρακάτω. Δὲν εἶναι ὁμῶς ἀδύνατον καὶ ἐδῶ νὰ ἐπικρατῇ ὁ νόμος τῆς ἐτερογενείας τῶν σκοπῶν: ἔν μέτρον ληφθὲν ἀπὸ ὠρισμένα αἴτια λαμβάνει μίαν ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀσκεῖ διαφορετικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ τὴν ἀρχικῶς ἐπιδιωχθεῖσαν. Τὸ μέτρον τοῦτο αὐξάνεται πέραν τοῦ σκοπηθέντος, ἢ ὑπολείπεται τῆς προσθέσεώς του, κάμπτεται καὶ μετατρέπεται διὰ δυνάμεων αἱ ὁποῖαι ἀρχικῶς δὲν εὐρίσκοντο εἰς τὴν κατεύθυνσιν τῆς πολιτικῆς. Αὐτὸ διαπιστοῦται συχνάκις εἰς τὴν ἐξωτερικὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν ἀκριβῶς.

Τοὺς σκοποὺς, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὰς βάσεις καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς τοὺς ὀνομάζομεν κανονιστικὰς ἰθυντηρίους ἰδέας. Διὰ τοῦ ὅρου τούτου συμπεριλαμβάνομεν τὰς διαφόρους κατευθύνσεις τῆς θελήσεώς μας, ἀναλόγως μὲ τὴν ἐννοιάν των, χωρὶς νὰ ἀποφαινώμεθα τίποτα περὶ τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἰσχύος των. Διὰ τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς δρῶντας εἰς τὰ πράγματα, συχνὰ οἱ ἰδέες αὐτὲς παραμένουν κρυμμένες στὸ ὑποσυνείδητο καὶ τὸ ἐνστικτώδες, ἂν καὶ καθορίζουν ἀπὸ τὰ θεμέλιά της τὴν ἐξωτερικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν. Ἀλλὰ μποροῦν ὁμῶς καὶ ἄλλως νὰ ἐμφανίζωνται τέλεια ἐπίγνωτα ὡς αἴτια καὶ ἀνάλογα νὰ διατυπώνωνται. Πάντως οἱ ἰδέες αὐτὲς δίδουν τὴν θέλησιν καὶ τὴν πρᾶξιν εἰς τοὺς ὀνθρώπους μιᾶς ἐποχῆς καθὼς καὶ εἰς τὰ μέτρα τῆς κυβερνήσεως μιᾶς χώρας, τὴν κατευθυντήριον αὐτῶν γραμμὴν: οἱ ἰδέες αὐτὲς θέτουν εἰς τὴν κυβέρνησιν ὠρισμένους σκοποὺς, τοὺς ὁποίους οἱ πολιτικοὶ καὶ τὸ κράτος ἐπιδιώκουν νὰ πραγματοποιήσουν.

Πότες μπορεί νά εἶναι οἱ γενικαὶς ἰδέες οἱ ὁποῖες δίδουν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν οικονομικὴν πολιτικὴν τελειωτικῶς τὸ περιεχόμενον τῆς καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς; Φαίνεται νά ὑπάρχουν τέσσαρες τέτοιες ἐπιδιώξεις σκοπῶν γενικῶς; Ἐναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡ ἰδέα τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ πληθυσμοῦ, ἔναντι τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡ ἰδέα τοῦ πλούτου καὶ τῆς κοινωνικῆς κατανομῆς. Θὰ ἐξετάσωμεν αὐτάς παρακάτω διὰ βραχέων καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν σπουδαιότητά των διὰ τὴν πολιτικὴν τῆς ἐξωτερικῆς οικονομίας.

7 Ἡ ἸΔΕΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ

Ἡ κρατικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ προτάσσει πρὸ παντὸς τὴν αὐτοσυντήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ κράτους καὶ τῆς λαϊκῆς του ἐνότητος ἀπέναντι ἄλλων κρατῶν. Ἡ ἰδέα αὕτη προάγεται ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς κρατικῆς κυριαρχίας ἢ καὶ αὐτῆς τῆς Πολιτικῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία κατατείνει εἰς τὴν διατήρησιν τῆς Δυναμῆος καὶ ἐπέκτασιν αὐτῆς. Ἐν σχέσει πρὸς ταῦτα ἡ οἰκονομία παριστᾷ ἓνα μέσον μόνον, ἂν καὶ πολὺ σπουδαῖον. Ἡ ἐπιτυχία καὶ διαφάλλις τῆς δυναμικῆς θέσεως ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποτελεῖ τὴν πεμπτουσίαν τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἱστορικὴν δαδρομήν, διότι αὕτη μόνον διασφαλίζει εἰς τοὺς πολίτας του τὴν ἀσφάλειαν τῆς ὑπάρξεώς των. Εἰς αὐτὴν ὑποτάσσονται οἱ λοιποὶ σκοποί, διότι καὶ ἡ οἰκονομία ἐνὸς λαοῦ εἰς τὴν δόλητά του, ὅπως καὶ ξεχωριστὰ καθενὸς τῶν ἀτόμων του καθορίζεται ἄμεσα καὶ ἀποφασιστικὰ ὅπῃ τὴν δύναμιν τοῦ Κράτους. Τὰ ὅρια τοῦ Κράτους πρέπει νά εἶναι ἐξησφαλισμένα διὰ νά μπορέσῃ νά γίνῃ δουλειὰ στὸ ἐσωτερικόν. Τὴν δλην αὐτὴν διαμόρφωσιν καλοῦμεν «Ἐλευθερίαν» καὶ τὴν θεωροῦμεν ὡς τὸ ἀνώτερον αὐλον ἀγαθὸν ἐνὸς λαοῦ καὶ ἡ ὁποία στέκει παραπάνω ἀπὸ κάθε πλοῦτο.

Ἀφ' ἐτέρου μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνικῆς αὐτοτελείας καὶ ἐλευθερίας συνδέεται σχεδὸν αὐτόματα ἡ ἰδέα τῆς οικονομικῆς αὐταρκειας. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν νομίζουσιν μερικοὶ ὅτι τὴν οικονομικὴν ἐξάρτησιν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ πολιτικὴ.

Τὴν μεταστροφὴν αὐτὴν εἰς τὸ οικονομικὸν πεδῖον συναντῶμεν εἰς τὸ παρελθόν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, εἰς τὴν λατινικὴν Ἀμερικὴν, εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἀποικίας καὶ μεταπολεμικῶς εἰς τὰς ἰδρύσεις τῶν νέων Κρατῶν. Ἡ ἐπιδιωκόμενη αὐτάρκεια ἔχει οικονομικῶς διπλὴν μορφήν, εἴτε τυπικὴν εἴτε καὶ οὐσιαστικὴν. Αἱ μικραὶ χώραι διεκδικοῦν αὐτὴν τυπικῶς, αἱ μεγάλαι οὐσιαστικῶς. Εἰς τὰς μεγάλας χώρας ἡ ἰδέα τῆς

Αὐταρκειας ὁδηγεῖ πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων αὐτῶν διὰ προσ-
αρτήσεως ξένων χωρῶν, εἴτε ὡς ἀποικίων εἴτε δι' ἐνώσεων.

Ἄλλὰ καὶ οἰκουμενιστικαὶ καὶ εἰρηνιστικαὶ ἰδέαι συνδέονται μὲ
τὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν καὶ δύνανται νὰ ἀποβοῦν αἰτήματα κρατι-
κῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Διὰ τὸν φιλελευθερισμὸν ἀπετέλεσε πάν-
τοτε ὑψίστην πολιτικὴν ἰδέαν ἡ οἰκονομικὴ ἐλευθερία. Αὕτῃ ὁδηγεῖ
πρὸς πολιτικὸν αὐτοκαθορισμὸν καὶ ἰσοτιμίαν τῶν λαῶν καὶ ἐπομένως
πάλιν πρὸς τὴν εἰρήνην. Διαυτὸ καὶ ὠρισμένοι συγγραφεῖς ἐξύμνη-
σαν τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον ὡς παγκόσμιον ἀποστολὴν τῆς καθολικῆς
εἰρήνης. Καὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ οἰκονομικὴ ἔνωσις τὴν ὁποίαν πολλοὶ ἐπόθη-
σαν ἐθεωρήθη ὡς μέσον τῆς εἰρηνεύσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Οἰκο-
νομικοὶ ἀγῶνες δὲν εἶναι δυνατοὶ ὑπαρχούσης πολιτικῆς εἰρήνης, πο-
λιτικοὶ ἀγῶνες δὲν εἶναι νοητοὶ προκειμένης οἰκονομικῆς συνεννοή-
σεως. Οὕτως ἡ οἰκονομικὴ ἔνωσις διαμορφοῦται ὡς ἓνα εἰρηνιστικὸν
ἰδεῶδες μέσον τῆς εἰρήνης μεταξὺ τῶν λαῶν. Πάντως δὲν δυνάμεθα
νὰ συνταυτίζωμεν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε τὸν φιλελευθερισμὸν ὡς διε-
θνισμὸν καὶ εἰρηνισμὸν, τὸν δὲ προστατευτισμὸν ὡς Αὐτάρκειαν καὶ
δυναμικὴν πολιτικὴν. Καὶ ἡ πλήρης ἀνάπτυξις ἀκριβῶς τῶν παρα-
γωγικῶν δυνάμεων μιᾶς χώρας προϋποθέτει σταθερότητα τῶν ἐξω-
τερικῶν σχέσεων, πολιτικὴν ἰσοτιμίαν, προϋποθέτει ἐπομένως κατὰ
βάσιν εἰρηνισμὸν. Ὅμως μία ἰδεολογικὴ συσχέτισις μεταξὺ τῆς πολι-
τικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀντιλήψεως ὑφίσταται ἀναμφιβόλως. Προ-
κειμένης ὁμως συγκρούσεως ἀμφοτέρων νικᾷ ἡ πολιτικὴ ἀποψις. Γνω-
στὴ δὲ εἶναι ἡ περιώνυμος ρῆσις τοῦ Ἀδάμ Σμιθ διὰ τὸν περὶ ναυ-
σιπλοῦς νόμον.

Στενὰ μὲ μίαν πολιτικὴν ἐπιδίωξιν συνδέεται ὁ δημοσιονομικὸς
σκοπὸς διεθνούς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δηλαδὴ ὅτι διὰ τὴν ἐνδυνά-
μωσιν καὶ ἐξύψωσιν τῶν ἐσόδων διὰ κρατικοὺς σκοποὺς πρέπει νὰ
χρησιμοποιήσωμεν τὸ μέσον τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομίας. Ἡ συνάφεια
αὕτη ὑφίστατο ἀνέκαθεν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐμποροκρατισμοῦ. Τὰ
μέσα τὰ ὁποῖα ὁδηγοῦν πρὸς τοῦτο εἶναι καὶ αἱ δὲ οἱ ἀρχαὶ μὲς τὰς
ὁποίας τελικὰ καταλήγει κάθε οἰκονομικὴ πολιτικὴ : δηλαδὴ ἡ ἐλευ-
θερία ἢ ὁ παρεμβατισμὸς. Ἡ ἐλευθερία φέρει καὶ τὴν ὑψωσιν τῶν
παραγωγικῶν δυνάμεων· ἐπομένως ἡ δυνατότης τῆς φορολογίας
εἶναι μεγαλυτέρα. Τὰ βιομηχανικὰ κράτη ἀναδίδουν πολὺ περισσο-
τέρας φορολογικὰς πηγὰς ἀπὸ τὰ μόνον ἀγροτικά. Ἐπομένως ἡ ἐξω-
τερικὴ προστατευτικὴ πολιτικὴ θεωρεῖται ὡς ἓν τμῆμα τῆς ἐσωτε-
ρικῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς.

Οἱ πολιτικοὶ σκοποὶ λοιπὸν ὑπερβάλλουν τοὺς ἀμέσους
σκοποὺς τῆς οἰκονομίας, οἱ οἰκονομικοὶ σκοποὶ φαίνονται ὡς μέσα

μόνον διὰ τοὺς διαφοροτρόπους σκοποὺς τοῦ κράτους. Ἀναμφιβόλως αἱ ζωνταναὶ αὐταὶ ἰδέαι ἐπιβροῦν βαθύτατα ἐπὶ τῆς διεθνοῦς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Καὶ ἀντιστρόφως ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ εἶναι προϋπόθεσις καὶ ὁρος διὰ τὴν ὁμαλὴν καὶ διαρκῆ ἀνάπτυξιν αὐτῆς ταύτης τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον προάγονται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἡγουμένων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς αἱ εἰρηνιστικαὶ προσπάθειαι, διότι μόνον ἡ διαρκὴς πολιτικὴ εἰρήνη ἐπιτρέπει τὴν ἐξύψωσιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἡ πολιτικὴ εἰρήνη σημαίνει δυναμικὴν ἐπέκτασιν διὰ τῆς εἰρηνικῆς ὁδοῦ. Ὑφίστανται ἐπομένως συσχετίσεις τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν. Δὲν ἐνεργοῦμεν ὅμως ὀρθῶς ἐὰν ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν μας, μόνον τὰ ἄμεσα, πρακτικὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα. Τὰ πρωτεῖα διακαίως διεκδικοῦνται ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν.

8 Η ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Ἀπὸ τὸν ὕπατον ἐκείνον νόμον τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς ἀσφαλείας καὶ διατηρήσεως τῆς πολιτικῆς υπάρξεως, τοῦ εἰς Κράτος ἐνωμένου λαοῦ, συνέπεται τώρα μία ἄλλη ὀχι ὀλιγώτερον σπουδαία ἀποψις: ἡ διατήρησις τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ τοῦλάχιστον εἰς τὴν τωρινὴν του ὑπόστασιν. Ἀπώλεια εἰς ἀνθρώπους θεωρεῖται ὡς κατὰπτωσις, ἐγκατάλειψις τῆς χώρας διὰ μεταναστεύσεως ὡς δυσμενὲς σύμπτωμα τὸ ὁποῖον τοῦλάχιστον θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτραπῇ. Διατήρησις τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ὁ μῖτος τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀκολουθῇ κάθε νεωτέρα πολιτικὴ. Ἡ περὶ τὸν Μάλθον φιλολογία προϋπέθετε ὡς αὐτόνοητον τὴν διατροφήν καὶ τὴν διατήρησιν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν ἰδίαν του χώραν· ἄλλως δὲν θὰ ἀπέβαινε τὸ ζήτημα τοῦ πληθυσμοῦ ἕνα τόσο σοβαρὸ πρόβλημα. Διότι ὡς τὸ κύριον πρόβλημα ἐφαίνετο πάντοτε ἡ διατροφή τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ἐγχωρίου ἐδάφους. Ἄν τοῦτο δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, τότε ὑπελείπετο μόνον ἐπέκτασις τῆς ἐδαφικῆς περιοχῆς, εἴτε διὰ πολιτικῆς προσαρτήσεως, εἴτε δι' ἀποικίων, εἴτε τέλος διὰ μεταναστεύσεως.

Καὶ ὑπερανalogικὴ αὐξήσις τῆς θνησιμότητος καθὼς καὶ ἐλάττωσις τῆς καταστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ θεωρεῖται πολλαχόθεν ὡς κακὸν καὶ προκαλεῖ τὴν ἀναζήτησιν μέσων θεραπευτικῶν. Ἀντιθέτως ἡ αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ θεωρεῖται ὡς εὐμενὲς σημεῖον καὶ ἐπιθυμητόν. Καὶ ἐνταῦθα ἔχομεν πάλιν ἕνα πέρα ὡς πέρα ἐθνικοπολιτικὸν αἶτημα, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἀπαρχὴν του ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐμποροκρατισμοῦ. Θεωρεῖται ὡς σταθερὰ πεποίθησις, ὡς δόγμα, ἡ αὐξήσις αὐτῆς τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ μάλιστα οὕτε

κάν υπό προσχήματα. Είναι ή φυσική έκδήλωσις ισχυρὰς ζωϊκῆς διαθέσεως καὶ αἰσθήματος αὐτοσυντηρήσεως, εὐθύς ὡς οἱ ἄνθρωποι συναισθανθοῦν τὴν ὑπόστασιν των. Καὶ ἐνταῦθα κρύπτεται πολλάκις εἰς τὸ βάθος μιά δυναμικοπολιτικὴ ἰδέα. Περισσότεροι ἄνθρωποι σημαίνει περισσότεροι στρατιῶται, ἰσχυροτέρα ὑπεράσπισις, μεγαλύτερα δύνάμεις. Δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἀναγκαῖον νὰ εἶναι προσανατολισμένη ἡ ἰδέα αὐτὴ δυναμικοπολιτικῶς. Μάλιστα ἀκριβῶς ἡ Δημοκρατία προτάσσει τὴν ἰδέαν τοῦ Ἑθνους καὶ τοῦ ἐθνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ διατυπώνει ὡς ἰδεώδης σκοπὸν τὴν ἐνίσχυσιν αὐτῶν. Καὶ μικρότερος πληθυσμὸς, ποιοτικῶς ὅμως ἱστάμενος ὑψηλότερα, θὰ ἠμποροῦσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ πολιτικὸν τοῦτο ἰδεώδες. Πάντως ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν παρουσιάζεται εἰς τὸν πολιτικὸν ὀρίζοντα ἡ ἰδέα αὐτή, μᾶλλον δὲ ἡ λαϊκὴ ὁλότης φαίνεται κατὰ πρῶτον ὡς ἓν πρόβλημα καθαρῶς ποσοτικόν. Τίθενται τοιουτοτρόπως εἰς τὴν διακρατικὴν οἰκονομικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὴν διακρατικὴν πολιτικὴν ἰδιαίτερα αἰτήματα, ἀφοῦ σκοπὸς κάθε ἐξωτερικῆς πολιτικῆς εἶναι νὰ διατηρήσῃ κατὰ τὸ δυνατόν τοὺς ἰδίους πολίτας καὶ νὰ προφυλάξῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ συμφέροντα αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

9 Η ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ

Ὡς ἓνας κύριος σκοπὸς κάθε κρατικῆς πολιτικῆς ἐμφανίζεται ἡ αὐξησις τοῦ Πλοῦτοῦ εἰς ὕλικά ἀγαθά. συνεκδοχικῶς ἡ καταπολέμησις τῆς ἐλαττώσεώς του, ἐπομένως ἡ ἰδέα τῆς ὀλικῆς εὐημερίας τοῦ λαοῦ. Τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸν θέτομεν ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἐρώτημα, ἂν ὁ Πλοῦτος παριστᾷ κατὰ τελευταῖον λόγον κάτι τι αὐτόσκοπον καὶ πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται καθ' ἑαυτόν, ἢ σημαίνει ἓνα μέσον μόνον διὰ ἐξωοικονομικοὺς σκοποὺς εἴτε δυναμικοὺς εἴτε ἐκπολιτιστικούς. Πάντως εἶναι σπουδαία ἡ διαπίστωσις ὅτι τὸ κράτος ἀκριβῶς εἰς τὰς ἐξωτερικὰς οἰκονομικὰς σχέσεις του ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ μίαν σειρὰν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα ἐν μέρει ὑπερτάσσονται τῶν ἀμέσων οἰκονομικῶν σκοπῶν. Ταῦτα εἶναι τὰ προμηθονευθέντα αὐτοκυριαρχία καὶ ἐλευθερία, φροντίς διὰ τὴν συντήρησιν καὶ αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ. Τὸ ὅτι τέτοιοι μεταοικονομικοὶ σκοποὶ ἀπαιτοῦν κατὰ πρῶτον ἀναγνώρισιν, ὡμολόγησε αὐτὸς αὐτός ὁ Ἀδάμ Σμιθ διὰ τῆς φράσεώς του «ἐπειδὴ ἡ ὑπεράσπισις εἶναι τόσον πολὺ σπουδαιότερα ἀπὸ τὸν Πλοῦτον, διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ὁ περὶ ναυσίπλοῦτος νόμος εἶναι ἴσως ὁ σοφώτερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐμπορικοὺς νόμους τῆς Ἀγγλίας» εἶναι δυνατόν λοιπὸν ὀρθοὶ πολιτικοὶ

λόγοι νά ἀντιτίθενται πρὸς τὸν οἰκονομικὸν ὀρθολογισμόν : μάλιστα αὐτὸ εἶναι δυνατόν ἰδίως, ὅταν πρόκειται νά συγκρίνωμεν τὴν μελλοντικὴν ὀλικὴν ἐξέλιξιν πρὸς συμφέροντα καθαρῶς τοῦ παρόντος.

Ἀλλὰ τώρα — καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον βασικὴ διαπίστωσις — δὲν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτύχωμεν κατὰ ἓναν οἰονδήποτε τρόπον, ὅλους ἐκείνους τοὺς σκοποὺς, σχεδὸν καθόλου τοὺς περισσοτέρους χωρὶς νά ἐντείνωμεν ὅλα τὰ οἰκονομικὰ μέσα, δηλαδὴ ἀνευ αὐξήσεως τοῦ ὕλικου πλούτου. Ὁ πλοῦτος οὗτος εἶναι ὁ στοιχειώδης ὁρος διὰ νά ἐκπληρώσωμεν τοὺς σκοποὺς μας ἐκείνους καὶ ἂν αὐτοὶ ὑπερτάσσονται τοῦ πλούτου. Ἡ παραμέλησις τῶν ὕλικων μέσων τοῦ πλούτου θὰ ἐσθίμαινε τὸν διαρκὴ κίνδυνον καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων σκοπῶν: Δύναμις, αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ, πολιτισμός, ἐλευθέραι συγκρότησις δὲν πραγματοποιιοῦνται εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν χωρὶς ὕλικά μέσα. Θὰ ἦτο καταστρεπτικὴ καὶ ἀρκετὰ συχνάκις ὑπῆρξεν ἡ παραγνώρισις τῆς συσχετίσεως ταύτης, ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξὺ τῆς ἐκπληρώσεως ἄλλων σκοπῶν καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλούτου, διότι αὐτὴ ἀκριβῶς εἶναι ἡ προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ὅλων τῶν ἄλλων σκοπῶν. Κάθε πολιτικὴ, ἡ ὁποία ἔχει ἀξίωσιν διαρκοῦς ἐπιτυχίας ἔχει τὴν ἀνάγκην αὐτῶν.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν πρόκειται βέβαια διὰ τοὺς διαρκεῖς σκοποὺς τῆς Οἰκονομίας ἑνὸς λαοῦ, ὅχι διὰ τὸ βραχὺ χρονικὸν διάστημα μιᾶς ἀτομικῆς ζωῆς κατὰ τὸ παρόν. Ὅλοι οἱ σκοποὶ τῆς πολιτικῆς κατευθύνονται ἀναγκαστικῶς διὰ τὸ μέλλον. Τὸν πλοῦτον λοιπὸν πρέπει νά τὸν θεωρήσωμεν ὡς πηγὴν πλούτου, ὡς διαρκῶς ἀνακυπτούσας δυνατότητας ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τὴν δυναμικῆς οἰκονομικῆς. Ἐνδιαφερόμεθο δηλαδὴ διὰ τὰς ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ List συνήθως καλουμένας «παραγωγικὰς δυνάμεις», Ἡ ἐνδυνάμωσις, ἀνύψωσις, πολλαπλασιασμός τῶν δυνάμεων τούτων, παραμένει τοιουτοτρόπως, τὸ αὐτονόητον καθήκον τῆς διακρατικῆς, ὡς καὶ τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Καὶ εἶναι μὲν εὐκόλως δυνατόν ἡ μελλοντικὴ αὐτὴ ἰδέα νά συσκοτισθῇ ἀπὸ ζητήματα τοῦ παρόντος, κατὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν διαφερομένων καὶ τῶν οἰκονομικῶν μονάδων, παρὰ ταῦτα ὅμως παραμένει πάντοτε ὡς περιεχόμενον φιλελευθέρως ἡ προστατευτικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὑπαρχουσῶν δυνατοτήτων μιᾶς χώρας. Οἱ δρόμοι διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν μπορεῖ νά εἶναι διάφοροι: ἀπελευθέρωσις ὅλων τῶν ἀτομικῶν δυνάμεων, πρὸ παντός τῶν αὐτοτελῶν ἐπιχειρηματιῶν, ἢ ἀφ' ἑτέρου ὠρισμέναι κατευθυντήριοι γραμμαὶ διὰ σκόπιμον δρᾶσιν. Ἡ ἐξύψωσις τῶν πρᾶγματικῶν καὶ προσωπικῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους παραμένει ὡς τόσο καθήκον κοινόν. Κατ' οὐσίαν

έπιστημονικώς θεμελιωθέν υπό του Σμίθ, απέβη αυτό τοῦτο τὸ αἷτημα κοινὸν κτῆμα τῆς ἐπιγνώσεως. Εἰς τὴν πρακτικὴν ζωὴν βέβαια δὲν ἀκολουθεῖται πάντοτε διότι εἰς τοὺς καθημερινοὺς ἀγῶνας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφύγωμεν σαφελeroὺς δρόμους. Παραμένει μόνον ἓνα δυναμικὸν πρόβλημα ἡ διαρκὴς προαγωγή τοῦ βαθμοῦ ἐκμεταλλεύσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Πρὸς τοῦτο βοηθεῖ κατ' ἐξοχὴν ἡ λειτουργία τοῦ κεφαλαίου, καθὼς καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν νεωτέραν οἰκονομίαν, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν εἰς τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς ἀπιστεύτου ἐξυψώσεως τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἀδιάφορον ἂν μὲ τὴν βοήθειαν ἢ ἄνευ τῆς βοήθειας τοῦ κράτους.

Ἡ ἐξύψωσις αὐτῇ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων εἶναι ἀναπόφευκτος ἀπὸ πολλῶν εἰδῶν αἰτίας: πρῶτον λόγῳ τοῦ αὐξανομένου πληθυσμοῦ. Οὗτος μπορεῖ νὰ συντηρηθῇ μόνον ἂν ὁ οἰκονομικὸς συντελεστὴς αὐτῆς ταύτης τῆς οἰκονομίας αὐξάνει, δηλαδὴ ἂν ἡσχέσις δαπάνης καὶ ἀποδοτικότητος τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς ἐλαττοῦται· δεύτερον διότι τὸ καθ' ἑκάστον ἄτομον ἡμπορεῖ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀνωτέραν στάθμην ζωῆς, μόνον ἂν βελτιωθῇ τὸ ἐθνικὸν μέρισμα. Τότε μόνον τὸ μερίδιον τοῦ οἰκονομικοῦ ἀτόμου εἰς τὸ ἐθνικὸν προϊόν ἔχει ἀνωτέραν ἀξίαν. Τὸ τοιοῦτον εἶναι δυνατόν νὰ ἐκδηλωθῇ ὅχι εἰς τὴν ἀτομικὴν τοῦταυτὸ κατανάλωσιν, ἀλλὰ εἰς τὸν κοινὸν ἐφοδιασμόν δι' ἀγαθῶν (Ἰδρυσίς δημοσίων λειτουργιῶν, σχολείων, μουσείων, ὕγιεινὴ πρόνοια, δικαιοσύνη), ὁπότε καὶ πάλιν βελτιοῦται ὡσαύτως ἡ κατάστασις τοῦ ἀτόμου. Πάντα ταῦτα ἀνήκουν εἰς τὸν ἐθνικὸν πλοῦτον καὶ ἔπομένως συντελοῦν εἰς τὴν εὐημερίαν ἐκάστου· τρίτον ἡ προαγωγή τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἐξισορρόπησιν τῆς αὐξανούσης ἐλαττώσεως, δυσχερείας, παρεμποδίσεως αὐτῶν. Ἡ προαγωγή αὕτη μπορεῖ νὰ γίνῃ διὰ χρησιμοποίησεως ὑποκαταστάτων ὕλων, διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως μακρυνῶν περιοχῶν, διὰ τοῦ μεγαλυτέρου οἰκονομικοῦ ἐξοπλισμοῦ μας κλπ., διότι ἀκριβῶς τὸ ἔδαφος λόγῳ τῆς ἀποσπάσεως ἀπ' αὐτοῦ τῶν ὑπαρχουσῶν δυνάμεων καὶ ὕλων καθίσταται διαρκῶς πτωχότερον.

10 Ἡ ἰΔΕΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

Ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς προαγωγῆς τοῦ πλούτου πρέπει νὰ διαχωρίσωμεν ἓνα ἄλλον σκοπὸν τῆς πολιτικῆς, τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦμεν ὡς κοινωνικόν: ὁ σκοπὸς οὗτος εἶναι ἡ διατήρησις, ἐξίσωσις καὶ ἀνύψωσις τῆς στάθμης τῆς ζωῆς ὀρισμένων κοινωνικῶν στρωμάτων, ἡ προαγωγή τῶν μὲν, ὁ παραμερισμὸς τῶν δέ. Ἀνέκαθεν εἰς τὴν

πολιτικήν ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον τὸ ζήτημα πῶς κατανέμεται τὸ μερίδιον ἐκάστου εἰς τὸν πλοῦτον, ἀφοῦ κάθε τάξις προσπαθεῖ νὰ ἐπωφεληθῇ τὸ μεγαλύτερον κέρδος. Πρὸς τοῦτο ἡμποροῦμε νὰ χρησιμοποιήσωμεν θετικά καὶ ἀρνητικά μέτρα. Θέλωμεν νὰ παρεμποδίσωμεν τὸν ἐκπесμόν καὶ τὸν παραμερισμόν ὀρισμένων στρωμάτων, ὡς π. χ. τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ τῶν γεωργῶν, νὰ προαγάγωμεν τὴν ἀνοδὸν ἄλλων, ὅπως τῶν ἐργατῶν ; Διεξάγεται ἕνας ἀγὼν διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν πρόσοδον καὶ τὸ κέρδος, ἡμερομισθιον ἢ μισθόν. Εἶναι δυνατόν νὰ φαίνεται ὡς ἀναγκαῖον νὰ προτιμήσωμεν ὀρισμένα στρώματα εἰς βάρος ἄλλων, διὰ νὰ ἐξυψώσωμεν τὸ εἰσόδημά των καὶ τὴν ἐκτίμησιν των. Εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἡ μεσαία τάξις ὑπὸ εὐρυτέραν ἔννοιαν, ἢ καὶ ἡ ἐργατιά, ἀναλόγως τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὁποῖαν τὰ στρώματα ταῦτα ἡμποροῦν νὰ ἀσκήσουν. Σαφῶς ἐμφανίζεται ἡ προσπάθεια αὐτὴ ὡς κοινωνικὴ ἰδέα καὶ ὁ περὶ αὐτὴν ἀγὼν διεξάγεται διὰ τῶν ὅπλων τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς. Προφανῶς δὲν συμπίπτει τὸ πρόβλημα αὐτὸ μὲ τὴν αὐξήσιν τοῦ πλούτου καθ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἀφορᾷ τὴν εὐημερίαν μερικῶν κοινωνικῶν στρωμάτων. Ὅπως ἡ διανομὴ παριστᾷ τὴν ἄλλην πλευρὰν τῆς οἰκονομίας πρὸς τὴν παραγωγὴν, ἔτσι ἐπιδρᾷ αὐτὴ καὶ ἐπὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς.

Ἐνα ἀποφασιστικὸν ρόλον παίζει εἰς ὅλα τὰ οἰκονομικοπολιτικά μέτρα ἡ προσπάθεια, ὅπως παρεμποδισθῇ ἡ κατάπτωσις καὶ διατηρηθῇ ἡ ὑπάρχουσα στάθμη ζωῆς ἂν ὅχι καὶ νὰ ἐξυψωθῇ. Ἡ ἰδέα αὕτη—καίτοι τοῦτο λησμονεῖται σήμερον—ἔδωκε σπουδαίαν ὠθησιν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Ἐπεριμένετο ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ μιᾶ ἀνύψωσις τοῦ κέρδους τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ τῶν ἐργατῶν εἰς βάρος τῶν ἀγγλῶν γαιοκτημόνων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἡμερομισθίου εἰς βάρος τῆς ἐγγεῖου προσόδου. Εἶναι λοιπὸν ἀναμφίβολον ὅτι ὁ αὐξάνων ἐκδημοκρατισμός τῆς σήμερον προωθεῖ τὴν προβληματικὴν ταύτην περισσότερον ἀφόσον ἄλλοτε. Καίτοι δὲ ἡ θεωρία τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν κλασσικῶν, δὲν παρημέλησε ποτὲ τελείως τὴν πλευρὰν αὐτὴν, ὅμως ἐπὶ μακρὸν ἡ νοοτροπία αὐτῶν κατηρθύνετο περισσότερον πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς προαγωγῆς τοῦ πλούτου, ἀφόσον πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς διανομῆς καὶ ἔπρεπε τότε ἀσφαλῶς τὸ πρῶτον νὰ προτάσσεται τοῦ δευτέρου. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅμως φαίνεται νὰ προβάλλῃ ἰσχυρότερον πρῶτον τὸ κοινωνικοπολιτικὸν ἐπιχείρημα καὶ νὰ ἀπαιτῇ ἀξιολόγησιν. Καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ ἐκλογὴ τῶν μέσων εἶναι ἐντελὼς ἐλευθέρα. Δεδομένη εἶναι μόνον ἡ ἐπιδίωξις τοῦ σκοποῦ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐχρησιμοποίησαν τὸ κοινωνικοπολιτικὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ

τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπὲρ τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ.

Συγγένειαν ἐν προκειμένῳ παρουσιάζει ἓνα ἐπιχείρημα τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται μὲ τὴν ἀποψιν τῆς «Δικαιοσύνης» καὶ μάλιστα ἀνεξάρτητα ἀπὸ πολιτικὸν προσανατολισμόν. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο παραλείπει συχνὰ οἰκονομικοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ μεταφέρεται εἰς τὰς σφαῖρας τῆς ἠθικῆς ἢ τῆς πολιτικῆς τῶν τάξεων. Εἰς τὴν καθολικὴν οἰκονομικὴν ἢ κατανέμουσα καὶ ἐξισώνουσα δικαιοσύνην (*justitia distributiva commutativa*) παίζει σπουδαῖον ρόλον. Ἡ ἔννοια τῆς Δικαιοσύνης μπορεῖ νὰ μεταβληθῇ εὐκόλως, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπενδύεται ἓνα ἐνιαῖον οὐσιαστικῶς περιεχόμενον. Μποροῦμε νὰ τὴν διεκδικήσωμεν ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν, ἢ μπορεῖ ἡ πολιτικὴ τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς συναλλαγῆς νὰ προσανατολισθῇ πρὸς τὴν μεσαίαν τάξιν, ὅπως τοῦτο λαμβάνει χώραν δεδηλωμένα εἰς τὴν γαλλικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν.

Εἰς τoὺς σκοποὺς τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, οἱ ὁποῖοι παριστοῦν συγχρόνως καὶ τὰ κινoῦντα αἷτια τῶν πράξεων μας, συναντῶμεν μεγάλην ποικιλίαν ἰδεῶν. Συναντῶμεν πολλάκις τὴν «ὑποκατάστασιν ἐκείνην τοῦ αἰτίου», διὰ τῆς ὁποίας τὰ κυρίως βαθύτερα κινητικὰ αἷτια τῶν πράξεων μας μετατρέπονται· λαμβάνει χώραν ἀναλόγως τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν, μιὰ φανερά μεταβολὴ εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ ὑπὸ εὐρυτέραν ἔννοιαν ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ. Τὸ πνευμά της ἀλλάσσει, ἡ κανονιστικὴ ἰδέα της μεταβάλλεται καὶ ἂν τὰ μέσα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιoῦνται ὁμοιάζουν. Τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ διαπιστωθῇ σαφῶς : Ἐναντι τῶν στιγμιαίων καθαρῶς συμφερόντων, τὰ ὁποῖα αἱ κυβερνήσεις ἢ τὰ κοινοβούλια πολὺ συχνὰ ἀκολουθοῦν, εἰς τὸ βάθος εὐρίσκονται πάντοτε καθαρὰ ἢ κεκαλυμμένοι τέτοιες κανονιστικὲς ἰδέες. Αὗται πρέπει τοῦλάχιστον σαφῶς νὰ διαμορφωθοῦν ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης διὰ νὰ μὴ ὑποκύπτῃ αὕτη εἰς τὰ συνθήματα τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ νὰ γνωρίζῃ κατὰ βάθος περὶ τοῦ τίνος πρόκειται. Αὕτη ὀφείλει τὸ ἄλογον τῆς πραγματικότητος νὰ διακρίνῃ λογικῶς.

Εἶναι δυνατόν νὰ χωρήσῃ συναγωνισμός μεταξὺ περισσοτέρων ἀπὸ τὰς ἀναπτυχθείσας ἰδέας : μεταξὺ δυναμικῆς θέσεως καὶ κοινωνικῆς δικαιοσύνης, μεταξὺ ἀυξήσεως τοῦ πλούτου καὶ διατηρήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Δὲν μποροῦμεν ἐκ τῶν προτέρων νὰ εἰπώμεν ποῖα ἐκ τούτων εἰς ἐκάστην περίπτωσιν θὰ ἐπικρατήσῃ καὶ θὰ ἐκιδράσῃ ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως τῆς πολιτικῆς. Ἀπὸ τέτοιες πολιτικὲς

άντινομίες άπαρτίζεται γενικώς ή φύσις της Ιστορικής εξέλιξεως. Πάντως θά προτάσσωνται εις τας άντινομίας αútας άφ' ένός μέν ή άποψις της κρατικής δυνάμεως, άφ' έτέρου δέ ή τών παραγωγικών δυνάμεων και θά όφείλουν νά έκδηλώνουν τό πρωτεϊον των εις τήν κατεύθυνσιν της θελήσεώς μας.

11 Η ΕΜΠΟΡΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ιστορικώς εύρε τό πρώτον τήν διαπίστωσιν αútου τό γεγονός, ότι ή έξωτερική έμπορική πολιτική εΐναι ένιαία κρατική πολιτική παραγωγής, εις τό έμπορικόν σύστημα, τό όποϊον άπεκλήθη έμποροκρατισμός, εις τό κατ' έξοχήν δηλαδή κρατικόν έμπορικόν σύστημα τοúτο. Έτέθη εις έφαρμογήν κατά τόν 17ον αΐωνα άπό τά διά κοσμοκρατορίαν άγωνιζόμενα τότε δυτικά εύρωπαϊκά κράτη, Ιδίως δέ έντονώτατα εις τήν Γαλλίαν υπό τοú Colbert, άποκληθέν μάλιστα και Κολβερισμός. Αι άρχαι του δμως εύρον άπομίμησην κατά τό μάλλον ή ήττον πλήρως και εις άλλα κράτη της Εύρώπης και εύρίσκονται έν Ισχύϊ έτι και σήμερον. Η άποφασιστική άποψις εις τό σύστημα τοúτο εΐναι ή θεωρήσις της έξωτερικής έμπορικής πολιτικής, ως τμήματος της έθνικής κρατικής πολιτικής. Τά έμπορικά συμφέροντα, και τά διά τοú έμπορίου προσακτέα παραγωγικά συμφέροντα, αναγνωρίζονται ως κρατικά συμφέροντα και έπομένως ως όφείλοντα νά προαχθούν διά της οίκονομικής και φυσικής δυνάμεως τοú Κράτους. Τό τοιοúτον άγει εις ύπερβολάς τινάς, μάλιστα όταν ή άρχή ότι, πάντα τά πλεονεκτήματα τά όποια έπωφελεΐται ή Ιδία ήμών χώρα, άποτελούν πλουτισμόν αútης, όλα δέ τά πλεονεκτήματα τά όποια έπωφελεΐται ή άλλοδαπή προκαλούν ζημίαν, εύρίσκει πολύ γενικήν αναγνώρισιν, καθώς και ή λϊαν έπίμονος συστηματική έφαρμογή μέτρων πρós προαγωγήν της έγχωρίου παραγωγής.

Ειδικώτερον εμφανίζει ή περίοδος αútη της έθνικής έμπορικής πολιτικής τά έπόμενα έπιτακτικά χαρακτηριστικά: Η ναυσιπλοΐα και ή κυρία έμπορική άπασχόλησις έθνικοποιούνται, δηλαδή παρακρατούνται διά τούς ήμεδαπούς, ή τουλάχιστον μειονεκτούν οι άλλοδαποι Έναντι τών ήμεδαπών. Η άρχή αútη διαμορφούται μονομερέστατα εις τήν έμπορικήν επικοινωνίαν μετά των άποικιών. Άλλά και διά τήν επικοινωνίαν μετά τών εύρωπαϊκών κρατών προάγεται σύστημα έθνικής ναυσιπλοΐας, διά κρατικών μέσων, όταν εύνοούνται τά ήμεδαπά σκάφη (βραβεΐα), όταν υπό όρισμένους όρους άπαγορεύεται ή χρησιμοποίησις άλλοδαπών σκαφών ή ήπιβαρύνεται αútη. Οδτως έχομεν τόν περιώνυμον περί ναυσιπλοΐας νόμον της Άγγλίας (1651) και τήν

ἀπομίμησιν αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοῦ 1659. Τὴν συναλλαγὴν μὲ ἐμπορεύματα καὶ οὕτω τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡ μερκαντιλικὴ πολιτικὴ ἐπιδιώκει νὰ διευθύνῃ διὰ κρατικῶν μέτρων. Ἡ εἰσαγωγὴ ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, τῶν ὁποίων τὴν παραγωγὴν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν θεωρεῖ τις ὡς ἀναγκαίαν, ἀπαγορεύεται ἢ ἐπιβαρύνεται δι' ὑψηλῶν συνοριακῶν φόρων, δασμῶν (ἐνιαῖον δασμολόγιον τοῦ Colbert 1664, πλεῖστοι εἰδικοί δασμολογικοὶ νόμοι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1692). Πρὸ παντός προστατεύονται διὰ δασμῶν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα, τῶν ὁποίων ὑποβοηθεῖται δι' ὧν τῶν μέσων ἡ ἐπιχώριος παραγωγή. Ἡ ἐξαγωγή ἐγχωρίων πρώτων καὶ βοηθητικῶν ὑλῶν, ἐργαλείων, ἀπαγορεύεται ἢ ἐπιβαρύνεται μὲ δασμούς, διὰ νὰ ἐξασφαλισθοῦν εὐμενεῖς παραγωγικοὶ ὁροὶ εἰς τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν. Ὑποστηρίζεται ἡ προσέλευσις εἰδικευμένων ἐργατῶν καὶ βιομηχάνων, ἀπαγορεύεται ἡ μετανάστευσις προσώπων, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ μεταδώσουν ἐργοστασιακὰ μυστικά.

Συμπληρωματικῶς πρὸς τὰ μέτρα ταῦτα τίθεται ἐν ἰσχύϊ τέλειον σύστημα προστασίας καὶ προαγωγῆς τῶν παραγωγικῶν ἐκείνων κλαδῶν, οἱ ὁποῖοι πρὸ παντός ἐθεωροῦντο σπουδαῖοι διὰ τὴν λαϊκὴν εὐημερίαν. Οὗτοι ἐπιχορηγοῦνται κρατικῶς, λαμβάνουν βραβεῖα διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων των, διὰ τὴν πρόσκτησιν καὶ μόρφωσιν ἐργοδηγῶν κλπ. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἰδίως χρησιμοποιεῖται τὸ ὅλον τοῦτο σύστημα ἐθνικῆς προαγωγῆς τῆς παραγωγῆς, διὰ κρατικῶν μέσων, πρὸς τόνωσιν τῆς ἐπιχωρίου βιομηχανίας, ἐκφυλίζεται δὲ τὸ παρακολουθοῦν—διὰ τὴν προστασίαν κατὰ τοῦ ἀλλοδαποῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐξαγωγῆς—σύστημα ἐσωτερικῶν βιομηχανικοπολιτικῶν μέτρων εἰς μίαν ἀφόρητον ἐν τέλει κρατικὴν κηδεμονίαν.

Ἐπιπροσθέτως ἡ δυναμικὴ πολιτικὴ τῶν Κρατῶν στρέφεται πάντοτε κατὰ τῶν ἀνταγωνιζομένων ἐθνῶν. Καθ' ὃν χρόνον οἱ Γερμανοὶ διεξάγουσιν ἀκόμῃ δυναστικούς καὶ θρησκευτικούς πολέμους, διεξάγουσιν οἱ Ὁλλανδοί, Γάλλοι, Ἀγγλοὶ ἐμπορικοὺς πολέμους. Διὰ τῶν πολέμων τούτων θεμελιοῦνται αἱ βάσεις τῆς Ἀγγλικῆς κοσμοκρατορίας. Οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι διατηροῦν τὸν κλειστὸν αὐτῶν ἐμπορικὸν κύκλον εἰς τὰς κτήσεις των, δὲν λαμβάνονται ὁμῶς ὑπ' ὄψιν ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἐξῆς, διὰ τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν. Τὰ τρία προμνημονευθέντα ἔθνη ἀνταγωνίζονται διὰ τὴν Ἀσίαν καὶ βόρειον Ἀμερικὴν. Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἀνταγωνίζονται πλεονεχόμενον ἡ Γαλλία καὶ Ἀγγλία, τῷ 1762 ἐκχωροῦν ὁμῶς οἱ Γάλλοι τὸν Καναδὸν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τῷ 1763 νικῶνται εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας. Ὁ ἀγὼν διὰ τὴν παγκόσμιον ἐμπορικὴν δύναμιν

ἀποβαίνει ὑπὲρ τῶν Ἀγγλῶν καὶ ἐπὶ ἓνα καὶ πλέον αἰῶνα κρατεῖ τὴν θέσιν τῆς ταύτης ἡ Ἀγγλία ἀδιαφιλονίκητα.

Τὸ ἐμπορικοπολιτικὸν τοῦτο σύστημα στηρίζεται καὶ ἐπὶ θεωρητικῶν ἀπόψεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται μὲ τὰ ζητήματα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου καὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν. Ἡδὴ ἔνωρις, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀπὸ τοῦ 13ου, εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος, συναντῶνται ἀπαγορεύσεις ἐξαγωγῆς νομισμάτων καὶ πολυτίμων μετὰλλων, καθόσον δὲ ἀποβαίνει τὸ χρῆμα σπουδαιότερον διὰ τὰς συναλλαγάς, οὕτω δὲ καὶ διὰ τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους, κατὰ τοσοῦτον κατευθύνονται καὶ αἱ σκέψεις, πρὸς διατήρησιν καὶ πολλαπλασιασμὸν εἰς τὴν χώραν, τῆς ὀφθαλμοφανοῦς καὶ γενικῶς χρησιμοποιουμένης μορφῆς ταύτης τοῦ πλούτου. Ὑπὸ πολυαριθμῶν συγγραφέων θεωρεῖται τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον μὲ τὴν ἄνω ἄποψιν, διαγιγνώσκεται δὲ εἰς τὴν δυσμενῆ ἀντιπαράθεσιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἐμπορευμάτων, εἰς τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον, κίνδυνος τῆς ἐκροῆς ἐκ τῆς χώρας τοῦ χρήματος καὶ ἐπομένως ἐλαττώσεως τοῦ πλούτου αὐτῆς, ἀντιστρόφως εἰς τὴν εὐμενῆ διαμόρφωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, διαβλέπεται ὁ τρόπος αὐξήσεως τοῦ πλούτου τῆς χώρας, διὰ τῆς εἰσροῆς τοῦ χρήματος, διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐξισωθῇ ἡ τυχὸν διαφορά τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐθεώρει τὸ σύστημα τοῦτο, τὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, πολὺ σπουδαιότεραν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, διότι τὸ τελευταῖον τοῦτο προεκάλει μόνον μετατόπισιν ἀγαθῶν, ἐνῶ τὸ πρῶτον ἠδύνατο νὰ αὐξήσῃ ἢ ἐλαττώσῃ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν αὐξήσιν τοῦ πλούτου ἔπρεπε νὰ ἐπιδιώκωμεν ὅπως διαμορφώσωμεν τὴν παραγωγὴν ἡμῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε πᾶν ὅτι ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ ἡ χώρα ἡμῶν νὰ τὸ παρήγῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς, νὰ τονώνεται ἡ ἐξαγωγή πολυτίμων ἐμπορευμάτων, πρὸ παντὸς τοιούτων, διὰ τὰ ὁποῖα ἔχει καταβληθῇ πολλὴ ἐργασία, νὰ παρεμποδισθῇ δὲ ἡ εἰσαγωγή παρομοίων ἐμπορευμάτων. Ἡ θεωρία αὕτη συνετέλεσε πολὺ, εἰς τὸ νὰ ὑποτεθῇ πρὸ παντὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον καὶ ἰδίως ἡ ἐξαγωγή βιομηχανικῶν προϊόντων, ὡς τὸ μέσον τῆς προαγωγῆς τοῦ πλούτου τῶν ἐθνῶν καὶ νὰ ἐπιδιωχθῇ ὅπως τὰ προμνημονευθέντα μέτρα ἐφαρμόζωνται πρὸς πραγματοποίησιν τούτου.

Ὁ ἐμποροκρατισμὸς ἐχρησιμοποίησεν ἤδη πάντα τὰ μέτρα ἐκείνα τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα συνήθως ἐφηρμόσθησαν μέχρι σήμερον, διὰ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς ἐπικοινωνίας.

Εἰς ταῦτα συγκαταλέγονται ἰδίως, αἱ ἀπαγορεύσεις, οἱ δασμοί, τὰ βραβεῖα καὶ τὰ τρία ἐφαρμοζόμενα ἀναλόγως ἐκάστοτε τῆς ἀνάγκης, εἴτε εἰς τὴν εἰσαγωγὴν, εἴτε εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων.

περαιτέρω τὰ βραβεῖα διὰ τὴν ναυπήγησιν πλοίων ἢ ναυσιπλοῖαν, τὴν ἐπιχορήγησιν ἐσωτερικῶν παραγωγικῶν κλάδων ἐργαζομένων διὰ τὴν ἐξαγωγήν καὶ τέλος κρατικά διοικητικά μέτρα γενικῆς φύσεως, ὅπως τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἀλλοδαπῶν ἀντιπροσωπειῶν διὰ τὴν γνώσιν ἀλλοδαπῶν ἀγορῶν καὶ παραγωγῶν, τόνωσιν τῆς παραγωγῆς κλπ. Τινὰ τῶν μέτρων τούτων χρησιμοποιοῦνται μεμονωμένως σήμερον καὶ εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις, ὅπως ἰδίως αἱ ἀπαγορεύσεις τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Αἱ πρῶται χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ ὕγειονομικοαστυνομικοῦς λόγους ὡς π. χ. προκειμένης ἐπιζωοτίας εἰς τὸ ἐξωτερικόν, αἱ τελευταῖαι εἰς κατὰστασιν ἀνάγκης, ὅπως προκειμένης ἐλλείψεως φορβῶν ἐξ αἰτίας ἀφορίας. Σπανίως κάμνομεν χρῆσιν βραβείων εἰσαγωγῆς ἢ δασμῶν ἐξαγωγῆς. Εἰσαγωγικοί δασμοί, βραβεῖα ἐξαγωγῆς, βραβεῖα ναυτιλίας, ἐπιχορηγήσεις καὶ χρησιμοποίησις τῆς γενικῆς κρατικῆς διοικήσεως, εἶναι ὅμως καὶ σήμερον ἀκόμη πολὺ ἀρεστὰ μέτρα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν.

Ἡ ἐμποροκρατικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ εἶναι συνεπὴς ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν τὰς ὁποίας ὁ μεσαίων εἶχε διαμορφώσει διὰ τὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν μικρῶν ἀστικῶν περιοχῶν, ἡ περίοδος τῶν ἀποικιακῶν προσκτήσεων διὰ τὴν ἐμπορικὴν συναλλαγὴν μετὰ τῶν ἀποικίων, καθόσον ἀφορᾷ τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνικῶν κρατῶν. Τὸ βάρος αὐτῶν εὐρίσκεται εἰς τὴν μονοπώλησιν τῆς ἐπιχειρηματικότητος πρὸς ὄφελος τῶν πολιτῶν ἐκάστης πόλεως καὶ τῶν ὑψηλῶν τῶν Κρατῶν καὶ εἰς τὴν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀναγκαίαν ρύθμισιν καὶ ἐξομάλυνσιν ἀντιτιθεμένων συμφερόντων, ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν.

Κατὰ τὴν μορφήν τῆς διοικήσεως ἡ ἀγγλική, γαλλικὴ καὶ ὀλλανδικὴ ἀποικιακὴ πολιτικὴ διέφερον πολὺ ἀπὸ τὴν ἰσπανοπορτογαλικήν, ὁ σκοπὸς τῶν ὁμῶς ἦτο πάντοτε ὁ αὐτός. Ἦτοι μονοπώλησις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ναυτιλιακῆς συγκοινωνίας πρὸς ὄφελος τῆς Μητροπόλεως. Ἡ μονοπωλιακὴ αὕτη πολιτικὴ ἔναντι τῶν ἀποικίων, ἡ ὁποία πάλιν συνεδέετο με ἐμποριοπολιτικὰς παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι προήρχοντο ἀπὸ τὸν μεσαίωνα, μετεφέρθη με ἀναλόγως μεταβεβλημένην μορφήν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν. Ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικὸς πρὸς τοῦτο εἶναι ὁ ἀγγλικὸς περὶ ναυσιπλοίας νόμος τοῦ 1651, ἐν τῇ διασκευῇ τοῦ 1661, ἐπεκταθεὶς ἐπὶ τῆς ἀκτοπλοίας, ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ ἄλλων ἀνεξαρτήτων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου μετὰ χωρῶν ἑλλῶν ἡπειρῶν, ἐπὶ τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἀποικίων. Ὁ νόμος οὗτος ἐμετρίασθη μόλις τῷ 1833 καὶ κατηργήθη τῷ 1849. Αἱ κύριαι ἀρχαὶ τοῦ νόμου ἦσαν; 1. Κανένα πλοῖον δὲν μπορεῖ νὰ ἐκτελῇ ἀκτοπλοῖαν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἀποκλειστικῶς ἀγγλικὴ ἰδιοκτησία, δὲν πλαιρχεῖται ἀπὸ Ἀγγλόν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐπάνδρωσις δὲν ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 3/4 αὐτῆς τοῦλάχιστον ἀπὸ Ἀγγλοῦς. 2. Εὐρωπαϊκὰ ἐμπορεύματα μποροῦν νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὴν Ἀγγλίαν κατὰ κανόνα μόνον διὰ πλοίων τῆς χώρας προσλεύσεως τῶν ἐμπορευμάτων. 3. Ἐξευρωπαϊκὰ ἐμπορεύματα ἡμποροῦν νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὴν

Ἄγγλιαν μόνον δι' Ἀγγλικῶν πλοίων καὶ ὀφείλουν νὰ μεταφερθοῦν αὐτόθεν κατ' εὐθείαν. 4. Εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή εἰς τὰς ἀγγλικὰς ἀποικίας ἐπιτρέπεται μόνον μὲ ἀγγλικά πλοῖα, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ἐγκατασταθῇ ὡς ἔμπορος καπελὶς ἄλλοθενπὸς εἰς αὐτάς.

Ἡ δασμολογικὴ καὶ βιομηχανικὴ πολιτικὴ τοῦ ἐμποροκρατισμοῦ ἀπέβλεπε πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κράτους προαγωγὴν τῆς βιομηχανίας. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ δὲ τῶν κρατῶν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ὀφίσταται τὴν ἐπίδρασιν ταύτην. Ἡ θεωρητικὴ θεμελίωσις τῶν συστημάτων τούτων εὐρίσκεται εἰς μερικὰ ἀγγλικά ἔργα, ἀλλὰ ἰδίως εἰς τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν (Beeher, Horst Schröder, Justi). Ἄν δὲ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ Αὐστροίαν ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις δὲν ἐξίχθη εἰς παρομοίαν προκοπὴν, ὅπως εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν, τοῦτο ἀποδοτέον πρὸ παντός εἰς τὴν πολιτικὴν κατὰστασιν τῆς Γερμανίας καὶ τὴν ἐπαρχιακὴν οὐνταξίν τῆς Αὐστρίας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπέτρεπον ἐνιαίαν διοίκησιν, ἀνταποκρινομένην πρὸς τὰ θεωρητικὰ αἰτήματα τοῦ ἐμποροκρατισμοῦ.

Βιβλιογραφία. Roscher : Zur Geschichte der englischen Volkswirtschaftslehre 1851; Pribram : Geverbepolitik von 1740—1860 1907 ; Bidermann : Über den Merkantilismus 1878; Sombart : Moderne Kapitalismus; Hecht ; Colberts politische und volkswirtschaftliche Grundanschauungen : 1898; Canning—ham : Growth of English industry and commerce II 1892. Τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἀγγλίας διὰ τὴν παγκοσμίαν ἐμπορικὴν κυριαρχίαν μὰς ζωγραφίζει βραχέως καὶ ἀριστοτεχνικῶς τὸ ἔργον τοῦ Seeley : Expansion of England 1883.

11. Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

Ἡ μονοπωλιακὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ τοῦ ἐμποροκρατισμοῦ κατεπολεμήθη ἐντόνως ὑπὸ τῆς θεωρίας τῆς Κλασσικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, πρὸ παντός ὑπὸ τοῦ Ἀδὰμ Σμιθ, διὰ βαθυτέρας διαγνώσεως τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ἡ γνώμη ὅτι ὁ πλοῦτος τῶν ἐθνῶν στηρίζεται ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς κατοχῆς ὑπ' αὐτῶν χρήματος, εὐχερῶς ἀνηρεῖτο, διότι δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ μέγεθος τοῦ πλούτου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν διὰ τὴν ἀπόλαυσιν καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν διαθετομένων ἀγαθῶν, οὐχὶ δὲ ἀπὸ τὸ χρήμα, τὸ ὅποτον προσρισμὸν ἔχει μόνον νὰ μεσολαβῇ εἰς τὰς συναλλαγάς.

Κατὰ ταῦτα ὁ προαγωγικὸς τοῦ πλούτου σκοπὸς πρέπει νὰ κατευθύνεται εἰς τὸ νὰ ἐπιτυχάνῃ αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου καὶ τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν τῶν ἀγαθῶν τούτων. Τοῦτο λαμβάνει χώραν οὐχὶ δι' ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐπιχειρεῖ τεχνητὰς δυσχερείας καὶ προαγωγὰς ἀναλόγως τοῦ μέτρου τοῦ ὑποτιθεμένου ἐπωφελοῦς ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ διὰ πολιτικῆς ἡ ὁποία ἐπιτρέπει εἰς τὰ κεφάλαια καὶ τὴν ἐργασίαν νὰ ἀναζητήσουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ δράσουν, ὅπου εἶναι δι' αὐτὰ ἐπωφελέστερον. Κάθε χώρα εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ προμηθεύεται ἀπὸ ἄλλας ἐμπορεύματα, τὰ

ὅποια ἡ ἰδία δὲν θὰ ἠδύνατο ἐπωφελεῶς νὰ παραγάγῃ, ἀλλὰ θὰ ἤρχατο καὶ εἰς τὴν θέσιν νὰ ἐξάγῃ αὐτόθι ἐμπορεύματα, ἐὰν ἀφίναμεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἀναπτύξῃ ἀκώλυτα τὰς ἰδίας παραγωγικὰς δυνάμεις. Ὅτι εἰς τὸ νοικοκυριὸ τοῦ καθ' ἑκαστον ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας εἶναι ὀρθόν, νὰ ἀγοράζῃ πάντοτε ἐκεῖθεν, ὅπου εἶναι εὐθηνότερα καὶ νὰ πωλῇ ἐκεῖ ὅπου θὰ ἠδύνατο νὰ πωλῇ ἀκριβώτερα, δὲν θὰ ἠδύνατο ἐφαρμοζόμενον ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους νὰ ἀποβῇ ἐξαίφνης σφαλερόν. Τὸ σύστημα τοῦ διεθνοῦς ἀποκλεισμοῦ ἔπρεπε κατὰ ταῦτα νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Ἡ θεωρία αὕτη, ἡ ὅποια κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα διεμορφώθη περαιτέρω ὑπὸ Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων συγγραφέων, ἔσχεν ἐπιτυχίαν εἰς τὴν πρακτικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν μόνον τῆς Ἀγγλίας, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῦθα βαθμηδὸν μόνον. Ἐμποροκρατικοὶ καὶ προστατευτικοὶ νόμοι καὶ μέτρα ἐξικινούνται αὐτόθι ἐπὶ μακρὸν κατὰ τὸν 19ον αἰ. ἰδιαίτερος δὲ ἡ μονομερὴς προστασία, τὴν ὅποιαν εἶχεν ἐπιτύχει ὑπὲρ τῆς ἐγχωρίου γεωργίας ἢ πολιτικῶς πανίσχυρος τάξις τῶν γαιοκτημόνων, ἦρθη, παρὰ τὸ καθ' ἑαυτὸ παράλογον αὐτῆς μόνον κατόπιν μακρῶν ἀγώνων. Ἀκόμη καὶ τὸ 1802 ἐπεβάλλοντο εἰσαγωγικοὶ δασμοὶ διὰ ἀλλοδαπὰ ἔρια. ἀκόμη καὶ τὸ 1815 ἀπηγορεύθη ἡ εἰσαγωγή δημητριακῶν, ἐφόσον δὲν ἐπετυγχάνετο ὀρισμένη τιμὴ εἰς τὸ ἐσωτερικόν διὰ τὸν σίτον καὶ βρίζαν. Ἡ ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς μεταξίνων εἰδῶν ἀνεναῶθη τῷ 1808· ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐξαγωγῆς μηχανῶν καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μεταναστεύσεως εἰδικευμένων ἐργατῶν ἦρθησαν μόλις τῷ 1825. Οἱ δασμοὶ διὰ τὸν ἀκατέργαστον βάμβακα (εἰσαχθέντες πρὸς ὄφελος τῆς ἐριοβιομηχανίας) κατηργήθησαν μόλις τὸ 1881. Ὁ περὶ ναυσιπλοίας νόμος ἴσχυε μέχρι τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ μόλις εἰς 5 μεγάλα διαδοχικὰ στάδια, ἐπετεύχθη ἡ μεταρρύθμισις τοῦ δασμολογικοῦ συστήματος καὶ τέλος πλήρως τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον. διὰ τῶν μέτρων τῶν Canning's καὶ Huskisson's, 1822—1826. Ταῦτα ἔτεινον πρὸς ἀπλοποίησιν τοῦ παλαιοῦ, λίαν περιπλόκου δασμολογικοῦ συστήματος, τὴν ἄρσιν τῶν εἰσαγωγικῶν καὶ ἐξαγωγικῶν δασμῶν, τὴν ἄρσιν τῶν ἀπαγορεύσεων ἐξαγωγῆς καὶ τὴν κατάργησιν τῶν δασμῶν ἐπὶ πρώτων ὕλιν. Ἄλλα μέτρα ἦσαν αἱ μεγάλαι μεταρρυθμίσεις τοῦ Πήλ (1842 καὶ 1845)⁴⁶ αἵτινες ἐπέδωκον τὴν κατάργησιν τῶν γεωργικῶν δασμῶν προστασίας καὶ τὴν ἄρσιν τῶν βιομηχανικῶν δασμῶν, καὶ τέλος ἡ δημοσιονομικὴ μεταρρύθμισις τοῦ Γλάδστωνος, τῷ 1853 καὶ 1860, δι' ἧς κατηργήθησαν καὶ οἱ βιομηχανικοὶ δασμοὶ οἱ δὲ λοιποὶ παραμείναντες καθαρῶς ταμιευτικοὶ δασμοὶ ἡπλοποιήθησαν, διὰ τοῦ περιορισμοῦ αὐτῶν εἰς ὀλίγα κύρια εἶδη μεγάλης ἀποδοτικότητος. (Ἀπὸ τὴν ἐβδόμην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μέχρι τοῦ πρώτου

παγκοσμίου πολέμου (1914), εβαρύνοντο όλίγα μόνον είδη διά δασμών κατά την εισαγωγήν αύτών εις την 'Αγγλίαν : Τό τέιον, ό κάπνός, ό σίτος, ό ζύθος, τό οινόπνευμα, ό καφές, ή σοκολάτα.

Ή μεταστροφή αύτη της άγγλικής έμπορικης πολιτικής έπραγματοποιήθη έν πλήρει συμφωνία μέ τά παραγωγικά καί έμπορικά συμφέροντα της 'Αγγλίας. Διαρκούντων των μεγάλων πολέμων κατά τάς άρχάς τοϋ 19ου αιώνος, έξειλίχθη ή 'Αγγλία εις τό πρώτον βιομηχανικό κράτος τοϋ κόσμου καί διεξεδίκησε άδιαφολονίκητα την παγκόσμιον έμπορικήν κυριαρχίαν.

Φορείς της πλουτολογικής ταύτης εξέλιξεως όπηρεξαν ή πανίσχυρος βιομηχανία καί έν έκτεταμένον διάμεσον έμπόριον. "Αν δέ τό τελευταίον τοϋτο φυσικώς δέν διέκειτο έχθρικώς έναντίον των περιορισμών της διεθνούς επικοινωνίας οϋτε ή βιομηχανία είχεν ανάγκην προστασίας τινός, διότι ήτο υπερέτρα της ήπειρωτικής. Τούναντίον έθεώρει ότι ή άκρίβεια της ζωαρκείας εις τό έσωτερικό, διά των γεωργικών δασμών προστασίας έδυσχέραινε αύτήν καί ήσθάνετο την ανάγκην νά διανοίξη άλλοδοπάς άγοράς, ώστε νά προσφέρη τά γεωργικά προϊόντα αύτών εις την άγγλικήν άγοράν. Μεταξύ 'Αγγλίας καί Εϋρώπης έπρεπε νά λάβη χώραν, καταμερισμός της εργασίας ως μεταξύ πόλεως καί όπαίθρου. Τούτου ένεκα έπολέμησαν ιδιαιτέρως οί υπέρ τοϋ έλευθέρου έμπορίου τούς δασμούς επί των δημητριακών καί ή κατά τό 1836 ίδρυθεΐσα Anti-cornlaw-league έπέτυχε τό μέν 1842 μείωσιν αύτών τό δέ 1846 την κατάργησιν των, έν συνδυασμῳ πρός την όποίαν βαθμηδόν κατόπιν, έπετεύχθη ή άρσις πάντων των προστατευτικών δασμών.

"Αν ή θεωρητική θεμελίωσις τοϋ συστήματος τοϋ έλευθέρου έμπορίου, δύναται νά άναιρέση όλας τάς κατ' αύτης άντιρρήσεις είναι δυνατόν νά διαμφισβητηθῇ· άναντίρρητον όμως είναι ότι τό έλεύθερον έμπόριον ήτο έπωφελές διά την 'Αγγλίαν καί θά έπρεπε νά είναι έτι έπωφελέστερον, διά της γενικεύσεως αύτοϋ καί πέραν της 'Αγγλίας, ένεκα της υπερετρότητος της 'Αγγλίας εις τό βιομηχανικό καί έμπορικό πεδίο. Καί ή πραγματική όμως εξέλιξις εις όλας τά κράτη μεταξύ τοϋ 1860—1875 έδημιούργησεν έπιχειρήματα τινά υπέρ τοϋ έλευθέρου έμπορίου καί εϋμενῆ τινά βασικήν διάθεσιν υπέρ αύτοϋ. Ή έποχή αύτη όπηρεξεν έποχή οίκονομικης επιδόσεως καί παραμερισμοϋ πλείστων δσων περιορισμών, οί όποιοι παρημποδίζον εις τό έσωτερικό των Κρατών άπό παλαιά την οίκονομικήν ανάπτυξιν των. Οϋτω μέ μεγαλυτέρους ή μικροτέρους περιορισμούς δύναται τις νά όποστηρίξη, ότι όπηρεχον παρόμοιαι τάσεις καί εις άλλα κράτη, οϋτω δέ έγένετο αίσθητή ή επίδρασις της άγγλικής πολιτικής

τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ ἐπὶ τῶν ἡπειρωτικῶν κρατῶν. Βέβαια δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἀποδοχῆς ὑπ' αὐτῶν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἀπεδέχθησαν ὅμως κατὰ τὸ ἄνω χρονικὸν διάστημα ἐκπτώσεις δασμῶν καὶ συνεδέθησαν διὰ συστήματος ἐμπορικῶν συμβάσεων, τὸ ὁποῖον ἡγγυατο διὰ μακρὸν χρόνον ὁμοιομορφίαν, μάλιστα καὶ τὸν ὑποβιβασμὸν τῶν δασμολογιῶν.

Ἡ πρώτη τῶν συμβάσεων τούτων εἶναι ἡ μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας τὴν 23 Ἰανουαρίου 1860 συνομολογηθεῖσα (ἀποκληθεῖσα σύμβασις Cobden, ἀπὸ τὸν Ἀγγλον διαπραγματευθέντα αὐτὴν καὶ ἀρχηγὸν τῆς κινήσεως ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου). Ταύτην ἐπηκολούθησαν ἄλλαι, αἱ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Βελγίου (1861), Γαλλίας καὶ Γερμανικῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως (1862). Αἱ συμβάσεις αὗται χαρακτηρίζονται διὰ τῆς μεγάλης ἐκπτώσεως τῶν δασμολογικῶν ὀρίων καὶ διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, δηλαδὴ ὅτι κάθε κράτος διασφαλίζει εἰς τὸν ἀντισυμβαλλόμενον αὐτοῦ ἐκ τῶν προτέρων, ὅλα τὰ πλεονεκτήματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ παρείχε ποτὲ εἰς ἄλλο τρίτον κράτος. Τούτου ἕνεκα πᾶς κατόπιν δασμολογικὸς ὑποβιβασμὸς εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν γενικοποίησιν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν κρατῶν, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχον συναφθῇ τοιαῦται συμβάσεις. Ὑπὸ τῶν μνημονευθέντων κρατῶν συνωμολογήθησαν κατόπιν παρόμοιαι ἄλλαι συμβάσεις αἱ ὁποῖαι πᾶσαι ἐνεπνέοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Ἡ Γερμανία προεξάρχει εἰς τὴν κίνησιν ταύτην τολμηρότατα· αὕτη εἰσάγει ὄχι μόνον εἰς τὰς ὑπ' αὐτῆς συνομολογηθείσας συμβάσεις, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκουσίως ἀποφασισθέντας δασμολογικοὺς ὑποβιβασμοὺς τοιαύτας ἐκπτώσεις ἢ δασμολογικὰς ἀπαλλαγάς, ὥστε κατὰ τὸ 1877 95 %, τῶν ἐμπορευμάτων εἰσῆρχοντο ἀτελῶς.

Ἡ πεποιθήσις ὅτι τὸ μέλλον ἀνήκεν εἰς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην γενικὴ. Ὁ Michel Chevalier εἰς τὴν εἰσήγησιν τοῦ κατὰ τὴν λογοδοσίαν τῆς γαλλικῆς παγκοσμίου ἐκθέσεως τοῦ 1867 ἀνέφερεν, ὅτι τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ 19ου αἰῶνος θὰ ἀριθμῇ μεταξὺ τῶν τίτλων τιμῆς αὐτοῦ, τὴν νίκην τοῦ ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου.

12. Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟΥ 1880 ΚΑΙ ΕΞΗΣ

Πρὸς τὴν ἀγγλικὴν θεωρίαν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου ἀντέταξεν ὁ Φρειδερίκος Λιστ τὴν θεωρίαν τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ διὰ τῆς ὁποίας οὗτος ἐπιδιώκει νὰ θεμελιώσῃ τὸ σύστημά του τῆς λεγομένης ἐθνικῆς οἰκονομίας. Οὗτος ὑποδεικνύει ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις

μικαί ανάγκαι τῶν κρατῶν, τὰ ὅποια λόγῳ τῶν ὑπερόγκων αὐξήσεων τῶν ἐξόδων αὐτῶν, ἔπρεπε νὰ ἀναζητήσουν αὐξησιν ἰσῶν ἐσόδων τῶν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιτύχουν διὰ φόρων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἔνεκα τῆς μὴ ἱκανοποιητικῆς καταστάσεως τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῶν.

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν γεγονότων τούτων ἐπετελέσθη μία μεταστροφή εἰς τὰς ἀντιλήψεις περὶ τῶν ὀρθῶν ὁδῶν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ὅλα δὲ τὰ κράτη ἐξαιρουμένης τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐβδόμης δεκαετηρίδος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐπαναστρέφουν, μετὰ τὴν λήξιν τῶν παλαιότερον κλεισθεισῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων αὐτῶν, εἰς τὸ σύστημα τῆς προστασίας τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς δι' αὐτονόμων δασμολογιῶν. Εἰς τὰς ἐμπορικὰς συμβάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκλείοντο κατόπιν, δὲν ἀνελαμβάνετο, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἡ ὑποχρέωσις δασμολογικῆς δεσμεύσεως πλεόν, ἀλλὰ ἠρκοῦντο τὰ Κράτη διὰ τῆς ἀναγραφῆς τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, νὰ διασφαλίσουν τυχόν εὐνοίας, αἱ ὁποῖαι θὰ παρείχοντο εἰς τρίτα κράτη. Τὰ αὐτόνομα δασμολόγια, τὰ ὅποια καθιερώθησαν κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐβδόμης δεκαετηρίδος (1880) τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ εἰς τὰ μετὰ ταῦτα ἔτη κατόπιν εἰς τὰ περισσότερα κράτη ἐτονώθησαν ἔτι πλεόν, ἐσήμανον γενικῶς τὴν ἐπαναστροφήν εἰς τὸ ὅψος τῆς δασμολογικῆς προστασίας, ἡ ὁποία ὑφίστατο κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἑκτῆς δεκαετηρίδος (1851) πρὸ τῶν φιλελευθέρων ἐμπορικῶν συμβάσεων. Μόνον εἰς ἓν οὐσιῶδες σημεῖον διαφέρει ἡ τότε προστασία ἀπὸ τὴν παλαιότεραν, ὅτι δηλαδὴ γίνεται δεκτὴ πανταχοῦ ἡ ἀρχὴ «Προστασία τῆς Ἐθνικῆς Ἐργασίας» καὶ ἐπομένως παρέχεται καὶ εἰς τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν ἰδιαιτέρως δασμολογικὴ προστασία, ἐνῶ μέχρι τότε εἶχον ἐπιβληθῇ μὲ μικρὰς μόνον ἐξαιρέσεις ἐλάχιστοι δασμοί, σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ταμιευτικοῦ χαρακτῆρος, ἐπὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων.

Ἡ ἐπακολουθοῦσα ἐποχὴ χαρακτηρίζεται διὰ ἀναμφισβητήτως μεγάλης ὑψώσεως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, εἰς τὰς δασμολογικῶς προστατευθεῖσας χώρας, συγχρόνως ὅμως καὶ διὰ περαιτέρω ὑπερόγκου ἀναπτύξεως τῶν διεθνῶν, ἰδίως τῶν παγκοσμίων οἰκονομικῶν σχέσεων, εἰς βαθμὸν ὑπερβαίνοντα πᾶσαν προηγηθεῖσαν ἀνάπτυξιν. Ἀρκεῖ νὰ μνημονευθῇ ὅτι δυνάμεθα στατιστικῶς νὰ θεωρήσωμεν ὅτι κατὰ τὸ 1890 ἡ διεθνὴς ἐμπορικὴ καὶ ναυτιλιακὴ ἐπικοινωνία ἀνῆλθεν εἰς τὸ διπλάσιον τῆς γύρω τοῦ 1870 πραγματοποιηθείσης. Ἡ ὕψωσις αὕτη στηρίζεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν αὐξοῦσαν κατανάλωσιν εἰς τὴν Εὐρώπῃν ὑπερποντίων μέσων διατροφῆς καὶ πρώτων ὀλῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν αὐξηθεῖσαν ἐξαγωγὴν εὐρωπαϊκῶν

βιομηχανικών ειδών, τέλος δὲ εἰς ἓνα οἰσθητῶς αὐξοντα διαφορισμὸν τῶν καθ' ἕκαστον εἰς τὴν βιομηχανίαν κρατῶν, εἰς ἓνα διεθνή καταμερισμὸν ἐργασίας, ὁ ὁποῖος καθιστᾷ ἀναγκαίαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν δασμολογικῶς προστατευομένων κρατῶν.

Πρὸς τὰ γεγονότα ταῦτα συμπίπτει κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ ζωνρὰ ἐμφάνισης τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ρωσσίας, ὡς μεγάλων ἐνιαίων οἰκονομικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι ἀντιτάσσουσιν τὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν αὐτῶν συνειδητῶς, ἐναντίον τῆς εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπεκτάσεως τῆς ἰδίας τῶν βιομηχανίας. Ἡ τεραστία ἀνάπτυξις τῶν οἰκονομικῶν τούτων περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται εἰς ὅλας τὰς ζώνας καθιστᾷ δυνατόν μίαν πραγματικῶς ἐθνικὴν, δηλαδὴ κλειστὴν ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικῶν ἐμπορικὴν καὶ παραγωγικὴν πολιτικὴν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνακύπτει καὶ εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν καὶ τὰς ἀποικίας τῆς ἡ ἰδέα, ὅτι τὸ μονομερὲς ἐλεύθερον ἐμπόριον τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας εἶναι ἐπιζήμιον δι' αὐτήν. Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὸν ὑπὸ οὐδενὸς ἑτέρου κράτους, ὥφειλε μὲν ἡ Ἀγγλία νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἀτελεῖ εἰσαγωγὴν πάντων τῶν ξένων ἐμπορευμάτων, τὰ ἰδικά τῆς ὁμῶς ἐμπορεύματα συνήντων πανταχοῦ δασμολογικὰ τείχη. Ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου στηρίζεται μία κίνησις ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ τὴν δασμολογικὴν προστασίαν δι' ἐμπορεύματα, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή εἰς τὴν χώραν τῆς προελεύσεώς των, διηκολύνθη διὰ δασμῶν, καὶ ἐπιδιώκει στενωτέραν σύσφιγξιν τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῶν ἀποικίων τῆς κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ εἰσαχθῇ σύστημα διαφορικῆς εὐνοήσεως τῶν ἀγγλικῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἐκ τῶν ἀποικίων ἐναντιτῶν ἐμπορευμάτων τρίτων χωρῶν. Οὕτω θὰ συνεπηγνύοντο τὰ ἀνά πᾶσαν τὴν γῆν κατανεμόμενα τμήματα τῆς ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας εἰς ἐνιαίαν παγκόσμιον οἰκονομικὴν μονάδα.

Ἡ αὐτόνομος δασμολογικὴ πολιτικὴ ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1880 ὠδήγησεν εἰς ὅλα τὰ Κράτη, ἐξαιρουμένης τῆς Ἀγγλίας, εἰς ὑψώσεις καὶ γενικεύσεις τῶν δασμῶν, δὲν ἦτο φυσικῶς εὐνοϊκὴ διὰ τὸ κλείσιμον ἐμπορικῶν συμβάσεων, καὶ αἱ ἐμπορικαὶ συμβάσεις τῆς περιόδου ταύτης, δὲν ἔσχον κατὰ ταῦτα, οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν δασμῶν τῶν καθ' ἕκαστον κρατῶν.

Αἱ πλείσται συμβάσεις τῆς περιόδου ταύτης ἔληγον τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1892. Ἡ Γαλλία κατήγγειλε διὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο σημεῖον πάσας τὰς ἐμπορικὰς συμβάσεις τῆς καὶ ἐσκόπευε νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ πρὸ μικροῦ ἀποδεκτὸν γενόμενον σύστημα αὐτῆς τῶν μεγίστων καὶ ἐλαχίστων δασμῶν.

Αἱ ἐπακολουθήσασαι περίοδοι 1892—1904 καὶ 1905—1917 δὲν

ὁπεβοήθησαν τὴν ἐξάκλωσιν δασμολογικῶν συνεννοήσεων μεταξὺ τῶν Κρατῶν. Αἱ συμβάσεις πᾶσαι περιελάμβανον τὴν ρήτηραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, διὰ τὴν ὁποίαν μόνον αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι παρενέβαλον δυσχερεῖς τινάς. Αἱ συμβάσεις αὗται εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα αὐξήσιν τῆς προστασίας, ἰδιαιτέρως μάλιστα καὶ διὰ τὰ γεωργικὰ προϊόντα.

Ἡ ἔκτασις αὕτη τῆς δασμολογικῆς προστασίας ἔσχεν ἀντίκτυπον καὶ εἰς τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἀγγλίας τῷ δὲ 1913 ὁ Chamberlain ἔφερεν εἰς συζήτησιν πρότασιν, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθοῦν δασμοὶ εἰς τὰ δημητριακὰ καὶ τὸ κρέας 2 καὶ 5 %, καὶ εἰς τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα 10 % ἐπὶ τῆς ἀξίας των. Αἱ ἀποικίαι ὅμως ὤφειλον νὰ τύχουν εὐνοήσεως καὶ κατ' ὅρχην τὰ προϊόντα αὐτῶν ἔπρεπε νὰ ἀπολαμβάνουν ἐλευθέραν εἰσαγωγὴν.

Αὐτοτελὴ δασμολογικὴν πολιτικὴν ἐτήρησαν πάντοτε αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Αὗται ἐπέμενον εἰς τὰς ἐμπορικὰς συμβάσεις των εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀμοιβαιότητος.

Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο παρέχονται εὐνοήσεις ἔναντι παρομοίων τοῦ ἀντισυμβαλλομένου εἴτε κατὰ τὴν σύναψιν τῆς συμβάσεως εἴτε κατόπιν, ἐξ αἰτίας μεταβολῶν πρὸς ὄφελος ἄλλων κρατῶν, ὑφ' ἑνὸς τῶν συμβαλλομένων. Ἐὰν δὲ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ρήτηρα διὰ τοιαύτη τις εὐμένεια πρὸς τρίτους, καταλαμβάνει καὶ τὸ κράτος μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχε συναφθῇ ἡ ἀρχικὴ σύμβασις, ἄνευ ἄλλης ἀντιπαροχῆς, τότε ἔχομεν τὴν λεγομένην ἀπόλυτον καὶ ἀπεριόριστον ρήτηραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους. Τούτου ἕνεκα σπανίως συνήπτον αὗται συμβάσεις μετὰ τῆς ἀπεριόριστου ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους. Τὸ σταθερὸν σύστημα αὐτῶν εἶναι τὸ τῶν δασμολογικῶν συμβάσεων καθὰς παρέχονται ὀρισμένοι δασμολογικαὶ ἐκπτώσεις δι' ὀρισμένα ἐμπορεύματα ὀνομαστικῶς καθοριζόμενα, εἴτε καὶ ἀπαλλαγὰι δασμῶν ἔναντι ἀντιστοιχῶν παραχωρήσεων ἐκ μέρους τῶν ἀντισυμβαλλομένων. Τὸ μέτρον τῶν ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν παραχωρουμένων ἐκάστοτε συγκαταβάσεων ποικίλλει, ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐκάστοτε κρατούσας πολιτικὰς κατευθύνσεις.

13. Ἡ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ (1914—1918) ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ πάντων τῶν ἐμπολέμων καὶ κατὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους ἔλαβεν ἐκάστοτε σειρὰν μέτρων, τὰ ὅποια διησφάλιζον εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ὥρι-

σμένα πλεονεκτήματα. Τὰ μέτρα ταῦτα δὲν διέφερον κατ' οὐσίαν εἰς τὰ διάφορα κράτη, καὶ κατὰ τοὺς δύο πολέμους παρὰ μόνον κατ' ἔκτασιν, διότι εἶχον ὡς βάσιν ἀναλόγους οἰκονομικὰς καταστάσεις καὶ σκέψεις, ἴσως μόνον κατὰ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν νὰ διέφερε κάπως ὁ τρόπος τῆς συλλήψεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων τούτων.

Τὰ γενικώτερα τῶν μέτρων τούτων ἤμπορουσαν νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὰς ἑξῆς κατηγορίας :

1. Ἀπαγόρευσις τῆς ἐξαγωγῆς εἰδῶν διατροφῆς, πολεμικοῦ ὕλικοῦ κλπ.

2. Ἀπαγόρευσις εἰσγωγῆς εἰδῶν ἐκ τῶν ἐχθρικῶν χωρῶν ἢ ὁποῖα οὕτως ἢ ἄλλως καθιστατο ἀδύνατος.

3. Ἐλεγχος τοῦ συναλλάγματος διὰ νὰ συγκεντρωθοῦν τὰ ὑπάρχοντα μέσα διὰ τὰς ἀναγκαιοτέρας ἀγορὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀδυναμία περιορίσθῃσαν εἰς τὰ ἀπολύτως χρήσιμα εἶδη τῶν πολεμικῶν ὑλικῶν καὶ εἰδῶν διατροφῆς. Ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ὑπῆχθησαν ὁ χρυσός, ἄλλοδαπὰ χαρτονομίσματα, συναλλαγματικά, διαθέσιμος ἀγοραστικὴ δύναμις ἐξωτερικοῦ, ἔχουσα τὴν προέλευσίν τῆς ἐκ πιστώσεων, πωλήσεως ἐμπορευμάτων ἢ χρεωγράφων.

4. Συγκέντρωσις τῆς εἰσαγωγῆς. Ἡ ἀνάγκη δημιουργίας μεγάλων ἀποθεμάτων εἰσαγωγῆς, τὸν κίνδυνον τῶν ὁποίων δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μὴ ὑψώσιν τῶν τιμῶν, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῆς περιορισμένης προσφορᾶς καὶ τοῦ τυχόν ἀνταγωνισμοῦ θὰ ὑψοῦντο συνεκεντρώθησαν τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον εἴτε εἰς μεγάλας ἐταιρείας ἀγορᾶς, εἰς τὰς ὁποίας παρεσχέθη προνόμιον εἰσαγωγῆς διαρκῶς περισσοτέρων ἐμπορευμάτων εἴτε αὐτὸ τοῦτο τὸ κράτος ⁽¹⁾ ἐμονοπώλει οὕτως εἰπεῖν τὴν εἰσαγωγὴν, ἀγοράζον αὐτὸ τοῦτο, μεγάλας ποσότητας ἀπ' εὐθείας. Μάλιστα εἰς τὰς μονοπωλιακὰς ταύτας τάσεις ἀντετάχθησαν εἰς οὐδέτερα κράτη ἀνάλογοι μονοπωλιακαὶ ὀργανώσεις ἐξαγωγῆς, διὰ τῆς ἰδρύσεως συνδικάτων ἐξαγωγῆς.

5. Ρύθμισις τῆς ἐξαγωγῆς. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἔλεγχος ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως τῆς ἐξαγωγῆς πρὸς δὲ καὶ δυναμικὸς παράγων διὰ τὴν διεξαγωγὴν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν διαπραγματεύ-

1) Ἡ Ἀγγλία κατὰ τὸ 1995]16 ἠγόρασε ὁλόκληρον τὴν αὐστραλιανὴν ἐριοπαραγωγὴν καθὼς καὶ ὁλόκληρον τὴν πρᾶσφορὰν δημοτριακῶν διὰ μεσιτεύσεως τῶν αὐστραλιακῶν κυβερνήσεων. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ὁ οἶκος Morgan τῆς Νέας Ὑόρκης, εἶχεν ἀναλάβει μόνος του ὅλας τὰς ἀγορὰς πολεμικοῦ ὕλικου διὰ τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν, φροντίσας νὰ ἐξασφαλίσῃ τὰ 40 οἷο ὁλοκλήρου τῆς ἀμερικανικῆς παραγωγῆς χαλκοῦ.

σεων εισαγωγής, τέλος δὲ καὶ διὰ τὴν συγκράτησιν τῶν τιμῶν εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἐξαγωγή καὶ ἡ διακόμισις ἐμπορευμάτων σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ κράτη ἐξηρητήθησαν ἀπὸ συγκατάθεσιν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, ἡ ἐξαγωγή ἐπραγματοποιεῖτο ὑπὸ ὀργάνωσεων βάσει διαπραγματεύσεων μετὰ τῶν καθ' ἕκαστον κρατῶν καὶ δια τοῦ συστήματος τῶν ἀνταλλαγῶν (συμψηφιστικὴ ἀνταλλαγή, κληριγκ) ὅπως καὶ κατωτέρω θέλομεν ἴδῃ διὰ τὰ ἐν Ἑλλάδι.

6 Καὶ εἰς τὰ ἄλλα πεδία τῆς διεθνοῦς συναλλαγῆς ὑπεβλήθησαν περιορισμοὶ ὑπὸ τῶν καθ' ἕκαστον κρατῶν. Ὁ δανεισμός κεφαλαίων πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν καθὼς καὶ ἡ χρησιμοποιοῖσις ἀλλοδαπῶν πιστώσεων ἐξηστήθη ἀπὸ τὴν συναίνεσιν τῶν κυβερνήσεων ἡδύνατο δὲ νὰ παρέχεται εἰς περιωρισμένον μέτρον ἡ ἄδεια μόνον διὰ σύμμαχα κράτη. Ἡ ναυτιλία, ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία καθὼς καὶ τὸ σιδηροδρομικὸν ὑλικὸν ἐτέθησαν ὑπὸ ἄμεσον ἔλεγχον τῶν κυβερνήσεων εἴτε τῶν κατὰ τόπους στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Αἱ συμβάσεις μετὰ ἐχθρικῶν κρατῶν κατηγγέλησαν, ἀλλοδαπαὶ ἐπιχειρήσεις εἰς τὰς ὁποίας συμμετεῖχον κεφάλαια ἐχθρικά πλεον τοῦ ἡμίσεος ἐμeseγγυήθησαν, εἴτε περιήλθον ὑπὸ ἀναγκαστικὴν διοίκησιν ἢ ἐξεκαθάρισθησαν. ¹

1. Ἡ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1916 εἰς Παρισίους συγκληθεῖσα συνέλευσις καθώρισεν ἀπὸ κοινοῦ καὶ τὰ πολεμικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐλαμβάνοντο διαρκούντος τοῦ πολέμου, καθὼς προδιέγραψε καὶ τὰ μετοβατικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν κατὰ τὴν μετὰ τὴν εἰρήνην ἐποχὴν (παροχὴ βοήθειας κατ' ἐξοχὴν εἰς συμμάχους, στέρησις τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους ἀπὸ τὰς μεσευρωπαϊκὰς δυνάμεις, μέτρα ἐναντίον τοῦ Dumping κλπ.)

Μὲ τὴν ἤτταν τῶν Κεντρικῶν δυνάμεων καὶ τῶν συμμάχων τῶν συνόφθησαν αἱ συνθήκαι τῶν Βερσαλλίων, Ἀγίου Γερμανοῦ, Τριανόν καὶ Νεϊγύ, αἱ ὁποῖαι ἐρρύθμισαν τὰς εἰς χρῆμα, ἀγαθὴ κ.λ.π. ἐπανορθώσεις, τὰς ὁποίας ὤφειλε νὰ καταβάλλῃ ἡ Γερμανία καὶ οἱ σύμμαχοι τῆς διὰ τὰς ζημίας τοῦ πολέμου, τὰ κολοσσιαῖα ποσὰ ταῦτα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλίων ἐπεβλήθησαν εἰς τὴν Γερμανίαν ἐξήσκησαν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς.

Διὰ νὰ ἀντιληφθῇ κανεῖς τὸ μέγεθος τῶν ἀριθμῶν τούτων ἀρκεῖ νὰ ὑπομνησθῇ ὅτι εἰς τὸν Αὐστροπρωσικὸν πόλεμον τοῦ 1866 ἐπεβλήθη ἀποζημίωσις εἰς τὴν Αὐστροίαν 120 ἑκατομμυρίων Μάρκων, εἰς τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870—71 εἰς τὴν Γαλλίαν πέντε δισεκατομμυρίων φράγκων. Ἡ συνθήκη τῶν Βερσαλλίων δὲν καθώριζεν ἀρχικῶς ἀριθμητικῶς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ περιέγραφε ἀπλῶς τὴν ὑποχρέωσιν διὰ ἐπανορθώσεις τῆς Γερμανίας, ἀπῆται δὲ ὡς ἀπαρχὴν καταβολῶν ἐναντι τῶν ὑποχρεώσεων τῆς τούτων, τὴν ἄμεσον καταβολὴν 20 δισεκατομμυρίων χρυσῶν

μάρκων εις χρυσόν έμπορεύματα, άξίας, τήν άνάληψιν τής καταβολής τοκο-
χρεωλυσίου έτέρων 80 δισεκατομμυρίων και εις εύρεϊαν κλίμακα παροχάς εις
είδος. Πρώτον τό τε λε σ ί γ ρ α φ ο ν το ύ Λ ο ν δ ί ν ο υ το ύ 1921 κο-
θώρισε τό όλικόν χρέος τής Γερμανίας εις τό ποσόν τών 132 δισεκατομ-
μυρίων. Διά τό χρεωλύσιον τής όφειλης τούτης ώφειλε νά καταβάλλη ή Γερμα-
νία διά τόκους τό σταθερόν ποσόν τών 2 δισεκατομμυρίων έτησίως και πρός
τούτοις έν ποσόν ίσουμενον πρός 26 ο)ο τής άξίας τής γερμανικής έξαγωγής.
Τό άκαθόριστον τούτο ποσοστόν έκυμαίνεται μεταξύ 1,5—3,12 δισεκατομ-
μυρίων μάρκων.

Μετά τριετείς δ,αφοράς και διαμάχας καθώρισθη διά το ύ σχεδίου Dawes
άπό το ύ 7βρίου 1924 μία έτησίς πληρωμή 25 δισεκατομμυρίων μάρκων μέ τήν
έπιφύλαξιν αύξήσεως το ύ ποσού τούτου έφόσον ή εύημερία τής Γερμανίας
θά έβελτιούτο. Χρονικόν περιορισμόν δέν άνέγραφε τό σχέδιον Dawes, περι-
έχεν όμως ρήτραν διά τήν μεταφοράν τών κεφαλαίων (Transfer), καθ' ήν έφόσον
θά έκινδύνευε τό νομισματικόν σύστημα τής Γερμανίας διά τής μεταβιβάσεως
τών γερμανικών τούτων άποζημιώσεων και τής έξευρέσεως το ύ ανολόγου
συναλλάγματος, θά ήτο δυνατόν νά άνεστέλλετο ή περαιτέρω καταβολή τών
δόσεων ή και γενικώς τών έπανορθώσεων.

Τό σχέδιον το ύ Young και τό Σύμφωνον τής Χάγης το ύ 1930 περιώρι-
σαν τέλος τήν ύποχρέωσιν πρός πληρωμήν εις ώρισμένον όριθμόν έτησίων
δόσεων. Ή πρώτη περίοδος είχε διάρκεια 37 έτών φθάνουσα μέχρι το ύ
1965—66 μέ ποσά άνερχόμενα άπό 1708 έκατομ. μάρκα μέχρι 2429. Αί έτήσιαι
αύται δόσεις συνίσταντο άπό τούς τόκους και τό χρεωλύσιον τών διασυμ-
μαχικών πολεμικών χρεών και έν έτερον ποσόν διά τήν άποζημιώσιν τών
πραγματικών πολεμικών καταστροφών. Μετά τήν παρέλευσιν τής πρώτης
ταύτης περιόδου τών 37 έτών θά έπαυσον αι πληρωμαί διά τας άποζημιώσεις
ένψ θά συνεχίζοντο αι άλλαι διά τό τοκοχρεωλύσιον τών διασυμμαχικών
πολεμικών χρεών μέχρι το ύ 1987—88, ώστε αι έτήσιαι αύται δόσεις άπό το ύ
38 μέχρι το ύ 56 έτους θά άνηρχοντο εις 1700 έκατ. μάρκα κατά τά τρία δέ
τελευταία εις 900 έκατομ. μόνον μάρκα.

Μέχρι τής θέσεως εις έφαρμογήν το ύ σχεδίου το ύ Young (7βριος 1929
άνήλθον αι γερμανικαι καταβολαί πρός τούς συμμάχους έν συνόλω εις 34,5
δισεκατομμύρια μάρκα.

Κατά τήν διευθέτησιν τών σχεδίων τούτων τών πληρωμών διεπιστώθη
ή δυσχέρεια τής επί δεκάδας έτών μεταβιβάσεως τοιούτων ποσών άπό μίαν
οίκονομίαν εις άλλας. Πρός τόν σκοπόν τούτον ίδρύθη ή Τράπεζα Διεθνών
Συμφηγισμών ή όποία έχρησιμοποιείτο διά τήν έκκαθάρισιν τών έπανορθώ-
σεων, διεδέχθη δέ τήν έξ αντιπροσώπων τών νικηφόρων κρατών άπαρτιζομέ-
νην έπιτροπήν τών έπανορθώσεων και τά λοιπά όργανά της.

Ό σκοπός της πάντως δέν περιωρίζετο εις τήν παραλαβήν και διανο-
μήν τών καταβολών και τήν έμπορικήν διάθεσιν τών τμημάτων εκείνων τών
έτησίων δόσεων, αι όποιαί παρείχοντο εις όμολογίας διαπραγματευσίμους. Ή
Τράπεζα άπεσκόπει μάλλον εις τό νά διαμορφωθ ή εις διασφάλειαν τών πι-
στωτών, ότι αι έπιδράσεις οικονομικών μεταβολών θά έξουδετέρουντο κατά τό
δυνατόν εις τήν συνέχισιν τών καταβολών έκ μέρους τής Γερμανίας και θά
παρείχεν εις τήν Γερμανίαν ύποστήριξιν εις περιστάσεις παροδικών δυσμενών
συνθηκών. Έχρησιμοποιείτο λοιπόν ως είδος ρυθμιστο ύ διά τήν έξισορρό-
πησιν τής πίσεως και διά τήν έξουδετέρωσιν τών δυσμενών έπηρεειών πα-

ροδικῶν οικονομικῶν συγκυριῶν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς καταβολῆς τῶν ἐπανορθώσεων πρὸς ὄφελος ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ συνθηκαὶ εἰρήνης ἐπέβαλον εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ τοὺς λοιποὺς συμμάχους τῆς: πρῶτον δέσμευσιν τῶν γερμανοαυστριακῶν δασμῶν κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ πολέμου ἐπὶ τρεῖς μῆνας, εἰς μερικὰ δὲ ἐμπορεύματα ἐπὶ 36 μῆνας· τὴν μονομερῆ παροχὴν τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον, εὐνοουμένου κράτους ἐπὶ πέντε ἔτη, διάστημα τὸ ὅποῖον ἠδύνατο νὰ πυραταθῇ δι' ἀποφάσεως τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν· τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους, εἰς πολλὰ δὲ σημεῖα ἐξίσωσιν πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς τῶν ὑπηκόων τῶν συμμάχων καὶ συνησπισμένων δυνάμεων κατὰ τὴν αὐτὴν προθεσμίαν, τὴν μονομερῆ ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τῆς διόδου· τέλος σειρὰν συγκοινωνιακοπολιτικῶν διατάξεων, αἱ ὁποῖαι ἐξασφάλιζον διὰ τοὺς συμμάχους εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν καὶ σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν εἰς ἐδάφη γερμανικά, αὐστριακά, οὐγγρικά, ἀξιόλογα θετικὰ δικαιώματα πάλιν διὰ προθεσμίαν πέντε ἔτων, ἐφόσον μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἀπεφαίνετο ἄλλως τὸ συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν.

Τὸ πρόγραμμα λοιπὸν τῆς Οἰκονομικῆς συνδιασκέψεως τῶν Παρισίων τοῦ 1916 σχεδὸν ἐπραγματοποιήθη (βλ. ἄνωτ. σελ. 270). Ἡ κατάστασις ἐδυσχεραίνετο καὶ ἐκ τοῦ λόγου, πρῶτον ὅτι δὲν ἦτο αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τοῦ κλεισίματος ἐμπορικῶν συμβάσεων ἐκ τοῦ ἄνω γεγονότος, ὅτι δηλαδὴ διὰ μίαν πενταετίαν τὰ νικηφόρα κράτη ἐξασφάλισαν δι' ἑαυτὰ πᾶν ὅτι ἐμπορικοπολιτικῶς ἐχρειάζοντο ἀπέναντι τῶν ἡττημένων καὶ δεύτερον διότι διὰ τῶν νέων κρατῶν τὰ ὅποια ἰδρύθησαν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πρώην Αὐстроουγγαρίας ἀπεσπάρσθησαν τμήματα καὶ ἐκλείσθησαν αὐστηρῶς πρὸς τὰ ἔξω, ἐκεῖ ὅπου προηγουμένως ἐπεκράτει πλήρης ἐλευθερία ἐσωτερικῆς κινήσεως.

Βαθμηδὸν καὶ βραδέως λοιπὸν μόνον ἀποκατεστάθησαν αἱ διαταραχθεῖσαι ἐμπορικαὶ σχέσεις. Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τοῦτο ἀπετέλεσαν αἱ συμβάσεις ἀνταλλαγῆς, διὰ τῶν ὁποίων ἀνελάμβανον οἱ συμβαλλόμενοι τὴν ἄμεσον ὑποχρέωσιν νὰ παράσχουν ὠρισμένα ἐμπορεύματα εἰς ὠρισμένας ποσότητας. Τοιοῦτοτρόπως εἶχομεν τὴν ἄμεσον ἀνταλλαγὴν ἐμπορεύματος ἀντὶ ἐμπορεύματος. Τὸ Κράτος ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος καὶ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοιοῦτοτρόπως τῶν παραγωγῶν.

Ὡς δευτέρα βαθμὶς μετὰ τὰς συμβάσεις ταύτας τῆς ἀνταλλαγῆς ἔχομεν τὰς συμβάσεις ποσοστώσεως, διὰ τῶν ὁποίων τὰ κράτη δὲν ὑπεχρεοῦντο πλέον δι' ἀμέσους προσφορὰς ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν παροχὴν ἀδειῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν ὠρισμένων ποσῶν. Ἡ διεξαγωγή τῆς συναλλαγῆς ἐλάμβανε χώραν ὑπὸ τοῦ ἐμπο-

ρίου ή βιομηχανίας. Τό κράτος μετά τήν παροχήν τών άδειών ποσο-
στάσεως, έφώρευε φυσικώς κατόπιν επί της τηρήσεως τών συμφωνη-
μένων διά τήν ποσόστωσιν.

Αί έπακολουθήσασαι έμπορικαί συμβάσεις ήσαν περιορισμένου
περιεχομένου καί βραχείας καταγγελίας. Αύται έρρόθμιζον ζητήματα
της άμοιβαίας παροχής της ρήτηρας τοϋ μάλλον εύνοουμένου κράτους
καθώς καί εκανόνιζον ζητήματα της σιδηροδρομικής συγκοινωνίας
καί ναυτιλίας.⁽¹⁾ Η πρώτη αποφασιστική πρόοδος εις τήν Εύρω-
παϊκήν έμπορικήν πολιτικήν μετά τόν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον
υπήρξεν ή σύναψις της Γαλλογερμανικής έμπορικής συμβάσεως της
3 Αύγουστου 1927, ή όποία είχε μεγάλην σπουδαιότητα όχι μόνον
διά τας δασμολογικάς συμβατικάς αύτης ρυθμίσεις, αλλά καί λόγω
της δυναμικής σχέσεως τών συμβληθέντων καί της κατ' άρχήν εκ μέ-
ρους της Γαλλίας άποδοχής της ρήτηρας τοϋ μάλλον εύνοουμένου
κράτους καί τοϋ κλεισίματος δασμολογικών συμφωνιών. Προς τας
άμφιμερείς συμβάσεις ταύτας σπουδαίον ρόλον έπαιξαν κατόπιν αί
υπό της Κοινωνίας τών Έθνών προωθηθείσαι πολυμερείς συμβά-
σεις. Εις τό 23 άρθρον τοϋ συμφώνου της Κοινωνίας τών Έθνών
ανεφέρετο ή πρόθεσις τών μελών αύτης, προς λήψιν τών αναγ-
καίων μέτρων διά τήν παροχήν καί διατήρησιν της έλευθερίας της
συγκοινωνίας, καθώς καί της προσφόρου μεταχειρίσεως τοϋ έμπο-
ρίου όλων τών μελών. Συνήλθον λοιπόν τῷ 1921 (Βαρκελώνη) καί
1923 (Γενεύη) αί συνδιασκέψεις της συγκοινωνίας, συνωμολογή-
θησαν δέ άλλαι συμφωνίαι περί άπλουστεύσεως τών τελωνειακών
διατυπώσεων (1923), περί άρσεως τών άπαγορευσεων εισαγωγής καί
έξαγωγής (1927), περί της νομικής θέσεως τών άλλοδαπών (1924) κλπ.

Η παγκόσμιος οικονομική συνδιάσκεψις ή όποία συνήλθεν εις
Γενεύην τόν Μάϊον τοϋ 1927 διεπίστωσεν ότι έπρεπε νά τεθῇ φρα-
γμός εις τήν διαρκή ὀψωσιν τών δασμών⁽²⁾ καί ότι έπρεπε νά άρχισῃ

1) Πρώτη μεταξύ δύο τέως έμπολέμων κρατῶν (πρώτος παγκόσμιος πό-
λεμος) έμπορική σύμβασις εκλείσθη μεταξύ της Αυστρίας καί Γιουγκοσλα-
βίας τήν 27 Ιουνίου 1920.

2) Κατά τό 1927 έλαβε χώραν κάποιος ύπολογισμός τών επιβαρύνσεων
400 ειδῶν εις 14 εύρωπαϊκά κράτη, ό όποίος διεπίστωσε τά εξής ενδιαφέροντα
πράγματα:

Ο μέσος δασμός τών ειδῶν τούτων ήτο κατώτερος τοϋ 15 ο/ο εις τρία
μόνον κράτη: τό Βέλγιον, τήν Όλλανδίαν καί τήν Δανίαν. Εις ταύτα άνήρ-
χετο γύρω εις 11 ο/ο.

Εις τήν έπομένην ομάδα επιβαρύνσεως μεταξύ 17—20 ο/ο της αξίας τοϋ
έμπορεύματος υπήγοντο ή Έλβετία, Αυστρία, Σουηδία καί Γερμανία.

Η Ιταλία άνεφάνιζε μέσην δασμολογικήν επιβάρυνσιν 27 ο/ο της αξίας
τοϋ έμπορεύματος.

Μεταξύ 30—40 ο/ο άνήρχετο ή τελωνειακή επιβάρυνσις εις τά διάδοχα

μιά αντίθετος τακτική, διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς ὁποίας ἐνεδεκνύοντο τρεῖς δρόμοι :

α) Μιά ἀτομική διευθέτησις τῶν καθ' ἕκαστον κρατῶν μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς αὐτονόμου δασμολογικῆς πολιτικῆς τῶν.

β) Διμερεῖς συμφωνίαι ἐμπορικαὶ μὲ κατεύθυνσιν τὴν ἐλάττωσιν τῶν δασμῶν.

γ) Συλλογικαὶ συμφωνίαι πρὸς ἄρσιν τῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα παρενέβαλον τὰ ὑπερβολικῶς ὕψηλά δασμολόγια εἰς τὴν διεθνή ἐμπορικὴν συναλλαγὴν.

Τὰς ἐργασίας διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀποφάσεων τούτων ἀνέλαβεν ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. Ὡς προεργασία δι' αὐτάς παρεσκευάσθη μία ἐνιαία ταξινόμησις καὶ ὁρολογία τῶν δασμολογιῶν, περαιτέρω εἰσηγήθη ἡ Ἐπιτροπὴ μίαν ἐνιαίαν διαμόρφωσιν τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους καὶ σειρὰν γενικῶν ἀρχῶν διὰ τῆς ἐρμηνείας τῆς ρήτηρας ταύτης καὶ τὰς ἐπιτρεπτάς ἐξαιρέσεις τῆς. Διὰ τὰ προχωρήσωμεν ὁμῶς εἰς τὸ κύριον θέμα μας, τὴν συλλογικὴν προσπάθειαν πρὸς ὑποβιβασμὸν τῶν δασμολογιῶν, ἔπρεπε νὰ καθωρίζετο περαιτέρω καὶ τὸ ζήτημα τῆς μεθόδου πρὸς τοῦτο.

Ἐνταῦθα διευτυπώθησαν τρεῖς νύξεις :

α) Ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς νύξεις ταύτας ἦτο ὅπως οἱ συμμετέχοντες εἰς μίαν τέτοιαν συλλογικὴν δασμολογικὴν συμφωνίαν καθ' ὠρισμέναν προθεσμίαν ὑποβιβάζουν τοὺς δασμοὺς αὐτῶν, π. χ. ἔστω 10 οἰο, μέχρις ἐνὸς καθωρισμένου ὡς κατωτάτου ὁρίου.

β) Ἡ δευτέρα ὅπως οἱ συμβληθησόμενοι ἀναλάβουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ὑπερβάλλουν οἱ δασμοὶ τῶν ἐνα ὠρισμένων ποσοστῶν τῆς ἀξίας τοῦ ἐμπορεύματος π. χ. 10, 15 οἰο, νὰ ὑποβιβάσουν δὲ ἀνωτέρους δασμοὺς.

γ) Ἡ τρίτη πρότασις κατέληγεν εἰς τὸ αἶτημα ὅπως ὅσο τὸ δυνατόν μεγαλύτερος ἀριθμὸς κρατῶν οὐνεφῶναι, εἰς κοινὸν ὑποβιβασ-

κράτη τῆς Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας (Οὐγγαρία 31 οἰο, Τσεχοσλοβακίᾳ 33 οἰο, Γιουγκοσλαβία 36 οἰο).

Εἰς τὴν Πολωνίαν ἔφθανε ἡ μέση δασμολογικὴ ἐπιβάρυνσις τὸ 43 οἰο, εἰς τὴν Ρουμανίαν ἀνῆρχετο ἄνω τῶν 50 οἰο καὶ τόσον καὶ εἰς τὸ γαλλικὸν γενικὸν δασμολόγιον, τὸ ὁποῖον ἐφηρμόζετο εἰς πολὺ μεγαλυτέραν κλίμακα καὶ εἰς πολὺ μεγαλύτερον ἀριθμὸν κρατῶν ἀφόσον τὰ γενικά δασμολόγια τῶν περισσοτέρων ἄλλων κρατῶν.

Τὰ ποσοστὰ ταῦτα εἶναι χτυπητὸ παράδειγμα ὅτι αἱ διμερεῖς ἐμπορικαὶ συμβάσεις καὶ οἱ ξεχωριστὲς διαπραγματεύσεις, τὰ μέσα δηλαδὴ τῆς παλαιᾶς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, δὲν ἐξεπλήρωναν ἱκανοποιητικὰ τὸν σκοπὸν τῶν πλεόν.

σμόν τῶν δασμολογίων ἀνευ προηγουμένως καθωρισμένης ἀνωτέρας δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως. Ὁ συνδυασμός μάλιστα τῶν μεθόδων ἀπὸ κοινοῦ διαπραγματεύσεων μετὰ τῆς β' μεθόδου τοῦ ἐξισωτικοῦ δασμολογίου, θὰ μᾶς ἐβοήθει πολὺ εἰς ἐπιτυχίαν τῶν διὰ τῶν συλλογικῶν τούτων διαπραγματεύσεων ἐπιδιωκομένων σκοπῶν. Διότι δὲν ἔχομεν πλέον ἀνάγκην ὅπως κατὰ τὰς μεμονωμένας διαπραγματεύσεις μεταξὺ δύο κρατῶν παρακρατοῦμεν παραχωρήσεις, τὰς ὁποίας εἰς κατοπινὰς διαπραγματεύσεις μετ' ἄλλων ἀντισυμβαλλομένων θὰ ἤμπορούσαμε νὰ τὰς χρησιμοποιήσωμεν ἀναγκαιότερον ἢ καλλίτερον, ἀλλὰ μὲ πλήρη γνώσιν τῶν ἀξιώσεων, τὰς ὁποίας ἄλλα κράτη θὰ προέβαλλον, διαπραγματευόμενα τὰ ζητήματά μας.

Οὕτω δι' ἕκαστον ἀντισυμβαλλόμενον προάγεται ἓν συμβατικὸν δασμολόγιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τυχαῖα γεγονότα μεμονωμένως διεξαγομένων, ὥς εἰς τὸ παρελθόν, διαπραγματεύσεων, ἀλλὰ καταρτίζεται μὲ δημοσίας συζητήσεις καὶ μὲ συνοπτικὰς ἐπισκοπήσεις ὅλων τῶν ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων προβαλλομένων ἀξιώσεων ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς συστηματικῆς τοῦ καθ' ἕκαστον δασμολογίου καὶ τῆς ἐσωτερικῆς συσχέτισεως τῶν θέσεων αὐτοῦ.

Ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐπροχώρησεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τῶν συλλογικῶν δασμολογικῶν συμβάσεων βραδέως καὶ μετὰ συνέσεως. Εἰσελθοῦσα τῇ 1928 εἰς συζήτησιν τῶν ἄνω νύξεων ἀνέβαλε τὰς δύο πρώτας (κλιμακωτὸν ὑποβιβασμὸν τῶν δασμῶν, ἐνιαῖος δασμὸς) καὶ συνεζήτησε τὸν διὰ διαπραγματεύσεων ὑποβιβασμὸν τῶν δασμῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξόρμησις αὕτη ἔπρεπεν ἀρχικῶς νὰ περιωρίζετο δοκιμαστικῶς εἰς ὀρισμένας ὁμάδας ἐμπορευμάτων, διὰ νὰ ἀποκτίσωμεν κάποιαν πεῖραν καὶ χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν εὐρύτερον εἰς τὸ μέλλον. Ὡς ὁμάδες ἐμπορευμάτων διὰ τὸν συλλογικὸν ὑποβιβασμὸν τῶν δασμῶν ἐθεωρήθη ὀρθὸν νὰ ἐκλεγοῦν τοιαῦτα βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα, μὴ ἀπέχοντα πολὺ ἀπὸ τὰς πρώτας ὕλας, παριστοῦν σχετικῶς ἀπλὰ προϊόντα. Διότι εἰς ταῦτα δὲν συμπαρομαρτοῦν αἱ δυσχέρειαι τῆς ὁρολογίας τῶν, εἰς τὰ διάφορα δασμολόγια καὶ αἱ διαφοραὶ ποιότητος καὶ ἀξίας. Συγχρόνως ἐθεωρήθη ὅτι συλλογικὸς ὑποβιβασμὸς τῶν δασμῶν διὰ μερικὰς σειρὰς τέτοιων προϊόντων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν σπουδαίας βάσεις δι' ἄλλους βιομηχανικοὺς κλάδους, θὰ ἀσκήσῃ ἀγαθοποιὸν ἐπίδρασιν εἰς τὸν μετριασμὸν τῆς γενικῆς στάθμης τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐπροτάθησαν τὸ ἀλουμίνιον, ὁ σίδηρος, τὰ τσιμέντα, δέρματα, χάρτης.

Παρ' ὅλα ταῦτα παραμένει ζήτημα ἂν τοιαῦτα ὁμαδικαὶ ἐνέργειαι αἱ ὁποῖαι προχωροῦν τόσο βαθεῖα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν

καί αἱ ὁποῖαι συναντοῦν τόσας διαφοράς εἰς τὰς οἰκονομικάς συνθήκας καί εἰδικώτερον ἢ προσπάθεια τοῦ ὑποβιβασμοῦ τῶν δασμῶν γενικῶς, μποροῦν νά περιμένουν ἐπιτυχίαν, ἐφ' ὅσον τουλάχιστον δέν περιωρίζοντο εἰς κάποιον ὀτενώτερον κύκλον χωρῶν, αἱ ὁποῖαι νά συνδέωνται ἀναμεταξύ τῶν γεωγραφικῶς, ἐκπολιτιστικῶς, οἰκονομικῶς, ἱστορικῶς, ὥστε νά εἶναι δυνατόν νά θεωρηθοῦν ὡς μία ἐνότης.

Πράγματι αἱ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν συναφθεῖσαι συλλογικαὶ συμβάσεις ἐνεφάνιζαν ἕνα σύνδεσμον εὐρωπαϊκῶν κρατῶν μόνον ἐν Εὐρώπῃ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκον ἡ Μεγάλη Βρετανία, τὰ Σκανδιναυικὰ Κράτη καί ἡ Μεσευρώπη (Γαλλία, Βέλγιον, Ὁλλανδία, Γερμανία, Ἑλβετία, Αὐστρία, Τσεχοσλοβακία, Ἰταλία), εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει πρὸς ἀνατολὰς νά συνυπολογισθοῦν ἀκόμη ἡ Οὐγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία καί Ἑλλάς. Τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ Κράτη καί πολὺ περισσότερον τὰ ὑπερωκεάνεια, δέν προσεχώρησαν γενικῶς εἰς ὅλας τὰς συμβάσεις ταύτας. Ἡ ἐπιτυχία ἐπομένως διὰ τὸν παγκόσμιον ὑποβιβασμὸν τῶν δασμῶν πρέπει νά θεωρηθῇ ὡς πολὺ δύσκολον ζήτημα.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον συνεκλήθη μία διάσκεψις εἰς Γενεύην τὸ 1930 διὰ νά ὀδηγήσῃ τὸ πρῶτον εἰς μίαν δασμολογικὴν ἀνακωχήν. Δι' αὐτῆς συνωμολογήθη ὅπως αἱ διμερεῖς ἐμπορικαὶ συμβάσεις δέν ἠδύναντο νά καταγγελθοῦν μεταξύ τῶν συμμετασχόντων κρατῶν πρὸ τῆς 1 Ἀπριλίου 1931. Ὑπεχρεοῦντο περαιτέρω τὰ κράτη κατὰ τὴν ὥς ἄνω διάρκειαν νά μὴ αὐξήσουν μονομερῶς τοὺς δασμοὺς τῶν καὶ νά μὴν εἰσαγάγουν νέους δασμοὺς ἢ ἐφ' ὅσον συμβατικῶς ἠδύανον δασμοὺς μὴ δεσμευθέντας νά κοινοποιοῦν τὴν αὐξήσιν ταύτην πρὸ τῆς ἰσχύος τῆς εἰς ὅλα τὰ λοιπὰ συμμετέχοντα κράτη, τὰ ὁποῖα ἂν παρεβλάπτοντο ἐκ τούτου ἠδύναντο νά ζητήσουν ἀποκατάστασιν τῆς παλαιᾶς τάξεως διὰ φιλικῶν διαπραγματεύσεων ἢ καὶ νά κατήγγελλον τὴν συλλογικὴν σύμβασιν, ἐφ' ὅσον δέν ἐπετυχάνετο τὸ πρῶτον.

Ἡ συνδιάσκεψις συνεφώνησε περαιτέρω ὅπως τὰ διάφορα κράτη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δασμολογικῆς ταύτης εἰρήνης συμπράξουν στενώτερον διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὁρῶν τῆς παραγωγῆς καὶ διανομῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ διὰ τὴν διεύρυνσιν τῶν ἀγορῶν διὰ τῆς διευκολύνσεως τῶν ἐσωευρωπαϊκῶν συγκοινωνιῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ ὑπερποντιῶν.

Συγχρόνως μὲ τὴν προσπάθειαν ταύτην τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν διὰ τὴν νέαν ὀργάνωσιν τῆς Εὐρώπης, ὁ Γάλλος ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Briand διεβίβαζεν εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν συμμετεχόντων κρατῶν ὑπόμνημα διὰ τοῦ ὁποῖου ἐτονίζετο ὅτι τῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως τῆς Εὐρώπης πάντως ἔπρεπε νά προηγεῖτο μιά κο-

λιτική ὀργάνωσις. Σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ταύτης ὀργανώσεως θὰ ἦτο ἡ συνεννόησις τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομιῶν ὑπὸ τὴν πολιτικὴν εὐθύνην τῶν ἀλληλεγγύων κυβερνήσεων τῶν χωρῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον αἱ κυβερνήσεις θὰ συνεφώνουν εἰς ἓνα βασικὸν οἰκονομικὸν σύμφωνον ἀλληλεγγύης τὸ ὁποῖον θὰ ἀνεγνώριζεν ὡς ἰδεώδη σκοπὸν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, τὴν δημιουργίαν μιᾶς κοινῆς ἀγορᾶς διὰ τὴν δυνατὴν ἐξόψωσιν τῆς εὐημερίας εἰς τὴν καθόλου περιοχὴν τῆς εὐρωπαϊκῆς κρατικῆς κοινοπραξίας. Πρὸς ἐπιδίωξιν τοῦ κοινοῦ τοῦτου σκοποῦ θὰ διεξήγοντο ἄμεσοι ἐνέργειαι διὰ μίαν ὀρθολογιστικὴν ὀργάνωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀγαθῶν, ἐντὸς τῆς εὐρωπαϊκῆς περιοχῆς, διὰ βαθμιαίας ἐλευθέρως καὶ μεθοδικῆς ἀπλουστεύσεως τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀγαθῶν, τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν προσώπων, μὲ μόνην ἐπιφύλαξιν ὅτι θὰ διεφυλάσσοντο τὰ συμφέροντα τῆς ἀμύνης τῆς χώρας εἰς κάθε Κράτος. Πάντως καὶ τὰ σχέδια ταῦτα μὲ ὑπερβολικὴν δόσιν παγκοσμίων θεωρητικῶν κατασκευασμάτων καὶ πολιτικῶν προϋποθέσεων, δὲν μᾶς ὡδήγησαν εἰς ἀποτελέσματα, ὥστε νὰ παρεκωλύετο ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος 1939|1945.

Ἐτέρα ὁδὸς περισσότερον πλησιάζουσα πρὸς τὴν πραγματικότητα θὰ ἦτο ἡ ἐποικοδόμησις στενωτέρων γειτονικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν καθ' ἕκαστον ὁμάδων κρατῶν. Αὕτη θὰ ἐπετύγχανεν ἂν ὅλα τὰ λοιπὰ σχέδια ἐναυάγουν. νὰ μᾶς ὡδηγήσῃ εἰς λύσεις πληρεστέρας διὰ βραδείας ἀναπτύξεως καὶ βαθμιαίων σταθμῶν, μὲ διαφύλαξιν τῶν ἱστορικῶς διαμορφωθέντων καὶ τῶν ἐκ τῶν σχέσεων ἐκάστης χώρας ἀναπτυχθέντων δεδομένων.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς στενωτέρας οἰκονομικὰς, νομισματικὰς καὶ χρεωπιστωτικὰς ἐξαρτήσεις αὐτὰς τὰς ὑφισταμένας μεταξὺ τῶν συμμάχων κρατῶν εἰς τὴν εἰρηνικὴν μεταπολεμικὴν συνέχειάν των, θὰ συνδυασθοῦν διὰ τὴν τακτοποίησιν καὶ ὅλικὴν ἐκκαθάρισίν των εἴτε διὰ μιᾶς εὐρείας πολιτικῆς τῶν ἰσοζυγίων τῶν λογαριασμῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν, εἴτε διὰ εὐρυτάτου γενναίου συμψηφισμοῦ μεταξὺ τῶν δοσοληψιῶν τῶν κρατῶν, εἴτε τέλος διὰ στενῆς ἐμπορικῆς καὶ δημοσιονομικῆς συνδέσεως μεταξὺ τῶν κρατῶν πιστωτῶν καὶ ὀφειλετῶν.

Γενικῶς διαγράφεται ἡ μελλοντικὴ ἐξέλιξις ὡς μία ἀντίδρασις κατὰ τῶν ἐθνικιστικῶν οἰκονομικῶν τάσεων, κατὰ τῆς προστατευτικῆς πολιτικῆς, διὰ στενωτέρας συνυφάνσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας. Εἰς τοῦτο προωθεῖ ἡ ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς τεχνικῆς, ἡ σταθεροποίησις τῶν νομισματικῶν συστημάτων μεταπολεμικῶς (1939|1945), ἡ ὁποία καὶ ἂν προέρχεται ἀπὸ ἐσωτερικοῦς λόγους, ὑπο-

βοηθεί όμως και τὰς διακρατικές συναλλαγὰς. Ὁ ἐθνικὸς ἀποκλεισμός, αἱ προτιμήσεις, αἱ πρὸς ἀσφάλειαν τείνουσαι ἐθνικαὶ προσπάθειαι, ἀντισταθμίζονται ἢ τοῦλάχιστον ἀπαμβλύνονται ἰσχυρὰ ὑπὸ τῶν πρὸς σύσφιγξιν καὶ συνένωσιν τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῶν κρατῶν προωθουσῶν δυνάμειν. Ἡ ἐποχὴ τοῦ ἱμπεριαλισμοῦ ἔκαμε θέσιν εἰς τὴν δημοκρατίαν καὶ αἱ κεφαλαιακαὶ ἐξαρτήσεις ἐξανγκάζουν πρὸς παγκοσμίους συνεννοήσεις, αἱ ὁποῖαι προϋποθέτουν καὶ ἐπιδιώκουν εἰρηνικὴν ἐποχὴν καὶ ἐνιαίας κατευθύνσεις.

14. Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Διὰ τοῦ νόμου 5426)1932 περὶ περιορισμοῦ εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων κλπ. πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς προστασίας τοῦ ἐθνικοῦ νομίματος¹, πρὸς ἀμυναν κατὰ ξένων χωρῶν αἱ ὁποῖαι διὰ τῶν λαμβανομένων ὑπ' αὐτῶν μέτρων ἐθίγον τὴν ἐξαγωγὴν ἐλληνικῶν προϊόντων, καθωρρίζετο ὅτι δι' ἀποφάσεων τῶν ὑπουργῶν Ἑθνικῆς Οἰκονομίας καὶ Οἰκονομικῶν δύναται νὰ διατάσσεται ἡ ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων παντὸς εἴδους, ὁ περιορισμὸς κατὰ ποσὸν εἰσαγωγῆς αὐτῶν, ἡ εἰσαγωγή κατόπιν ἐδικῆς ἐγκρίσεως, ἡ αὔξησις τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν, ὡς καὶ ἡ ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων διὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει χορηγηθῇ κατὰ νόμον τὸ ἀντίστοιχον τῆς ἀξίας αὐτῶν συνάλλαγμα. Ὡσαύτως ἡδύνατο νὰ ἐπιτρέπεται ἡ εἰσαγωγή ἐμπορευμάτων παντὸς εἴδους, ἐφ' ὅσον ἡ πληρωμὴ αὐτῶν ἐγίνετο ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει δι' ἀνταλλαγῆς τῶν μὲ ἐγχώρια προϊόντα.

Διὰ τοῦ νόμου 6099 1934 περὶ ὁργανώσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, τῆς ρυθμίσεως τοῦ εἰσαγωγικοῦ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν τῆς χώρας συνεστήθη «Ἑθνικὸς ὁργανισμὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου», τοῦ ὁποῦ κύριον ἔργον ἦτο ἡ ὑποβολὴ γνωμῶν ἐπὶ τῶν μέτρων περὶ περιορισμοῦ εἰσαγωγῶν καὶ ἐν γένει ἐπὶ τῆς ρυθμίσεως τοῦ εἰσαγωγικοῦ ἐμπορίου.

Ὁ Νόμος περὶ περιορισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων προέβλεπεν ἀκριβῶς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὀλιγωτέρας ἐκροῆς συναλλά-

1. Βλ. σχετικῶς τὸν νόμον 5422)1932 Περὶ ἀναστολῆς τῆς ὑποχρεώσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἐξαγώρῳσιν τῶν τραπεζικῶν γραμματίων αὐτῆς καὶ ρυθμίσεως τῆς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως συναλλάγματες καὶ ἑκτενέστερον τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν ἐκδοθέν ἔργον «Περιορισμοὶ καὶ συναλλαγματικαὶ διατυπώσεις ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων», δύο τόχῳ, 1938.

γματος εις τὸ ἐξωτερικόν, τὸ σύστημα τοῦ συμψηφιστικοῦ διακανονισμοῦ τῶν ἐμπορικῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλαγῶν οὕτως ὥστε ἡ πληρωμὴ τῆς ἀξίας τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων νὰ γίνεται διὰ τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγομένων ἐλληνικῶν προϊόντων, ἄνευ μεταφορᾶς κεφαλαίων, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν μας λόγῳ τῆς παθητικότητος τοῦ ἐμπορικοῦ μας ἰσοζυγίου.

Διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν συμψηφισμῶν γενικῶς γίνεται χρῆσις διεθνῶς τοῦ ἀγγλικοῦ ὅρου *Clearing* (*Compensation, Verrechnung-verkehr*), ἀντιστοίχως δὲ καλοῦνται καὶ αἱ διεθνεῖς σχετικαὶ συμβάσεις *clearing agreements*. Κατ' ἀναλογίαν ἀπὸ τὸν γνωστὸν τραπεζικὸν συμψηφισμόν τὸν δηλούμενον διὰ τοῦ ὅρου *clearing* ὠνομάσθησαν διὰ τοῦ αὐτοῦ ὅρου καὶ οἱ διεθνεῖς συμψηφισμοί.

Ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀσκησις τῆς συμψηφιστικῆς λειτουργίας ἀνετέθη εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος (Νόμ. 5426 ἄρθρον 4) διὰ τὴν ἐξειδίκευσιν αὐτῆς εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν.

Διὰ τῶν διεθνῶν συμψηφισμῶν τούτων ἀποφεύγουμεν τὴν χρησιμοποίησιν τῶν διὰ τὰς διεθνεῖς πληρωμὰς χρησιμευόντων χρηματικῶν μέσων. Αἱ καταβολαὶ ἄρα ἐκατέρωθεν λαμβάνουν χώραν πάντοτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νόμισμα τῶν συμβαλλομένων χωρῶν.

Αἱ χώραι μετὰ τῶν ὁποίων αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ διεκανονίζοντο συμψηφιστικῶς διεκρίνοντο :

1) Εἰς χώρας μετὰ τῶν ὁποίων λειτουργοῦν δυνάμεις συμβάσεων ἐπίσημα γενικὰ κληρικῆς.

2) Εἰς χώρας μετὰ τῶν ὁποίων δυνάμει ὑπουργικῆς ἀποφάσεως εἶχε καθιερωθῇ ἑτερομερῶς ἢ ὑποχρεωτικῇ ἀνταλλαγῇ ἐμπορευμάτων (τῆς ἐκκαθαρίσεως διενεργουμένης ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἰδιωτικῶν ἀνταλλαγῶν).

3) Εἰς χώρας μετὰ τῶν ὁποίων αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἐξεκαθαρίζοντο κατ' ἀρχὴν διὰ χορηγήσεως ἐλευθέρου συναλλάγματος, πλὴν τῶν ἐπ' ἀνταλλαγῇ εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων, ἐπιτρεπομένης πάντως τῆς διενεργείας μετ' αὐτῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἀνταλλαγῶν (δυνητικῇ ἀνταλλαγῇ).

Οὕτω συνήφθησαν συμφωνίαι ὁλικῆς ἢ μερικῆς ἀνταλλαγῆς προϊόντων μετὰ πολλῶν κρατῶν, ἐπεβλήθη δὲ ὑπουργικῶν ἀποφάσεων ὁ ὑποχρεωτικὸς διακανονισμὸς τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἰδιωτικῶν ἀνταλλαγῶν καὶ παρεσχέθη ἡ

εὐχέρεια, ὅπως ὁ διακανονισμός τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετ' ἄλλων χωρῶν διενεργηταί καί δι' ἰδιωτικῶν ἀνταλλαγῶν δυνητικῶς¹.

1) Ὁ κατωτέρω πίναξ δεικνύει τὰς χώρας μετὰ τῶν ὁποίων αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ διεκανονίζοντο συμφηφιστικῶς, μέσῳ ἐπισημῶν κληρικῶς ἢ διὰ τοῦ συστήματος τῶν ἰδιωτικῶν ἀνταλλαγῶν;

Χῶραι	Σύστημα συμφηφισμοῦ
Ἀλβανία	Ὀλικόν κληρικ
Ἀργεντινὴ	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Αὐστρία	Ὀλικόν κληρικ
Βέλγιον	» »
Βραζιλία	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Γαλλία	Ὀλικόν κληρικ καὶ ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Γερμανία	Ὀλικόν κληρικ
Γιουγκοσλαβία	Μερικόν »
Δανία	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Ἑλβετία	Ὀλικόν κληρικ
Ε. Σ. Σ. Δ.	Μερικόν κληρικ
Ἑσθονία	Δυνητικὴ ἀνταλλαγή
Ἰαπωνία	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Ἰράκ	» »
Ἰσλανδία	» »
Ἰσπανία	» »
Ἰταλία	Ὀλικόν κληρικ (ἠτόνησε διὰ 520] 1935 νόμου κυρώσεως 16 ἄρθρου συμφώνου Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν)
Λεττονία	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Νορβηγία	Ὀλικόν κληρικ
Ὀύγγαρία	» »
Ὀδρουγουάη	Δυνητικὴ ἀνταλλαγή
Παναμᾶς	» »
Περσία	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Πολωνία	Ὀλικόν κληρικ
Πορτογαλία	Ὑποχρεωτικὴ ἀνταλλαγή
Ρουμανία	Δυνητικὴ ἀνταλλαγή
Ρουθετία	Μερικόν κληρικ
Ρουμανία	Ὀλικόν κληρικ
Σουηδία	Μερικόν κληρικ
Τουρκία	Ὀλικόν κληρικ
Τσεχοσλοβακία	Ὀλικόν κληρικ
Φιλανδία	» »
Χιλή	Δυνητικὴ ἀνταλλαγή

Μετὰ τῆς Αὐστραλίας, Βουλγαρίας, Καναδά καὶ Ὀλλανδίας ἐπατράπετο ἡ διενέργεια πιστωτικῶν ἀνταλλαγῶν μόνον δι' ὀρισμένα εἶδη.

Ἡ ἐκκαθάρισις ὧν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, μετὰ τῶν χωρῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ὑφίσταντο κληρικὸς λαμβάνει χώραν διὰ γενικῶν λογαριασμῶν λειτουργούντων κατὰ κανόνα εἰς τὰ ἐκδοτικὰ ἱδρύματα, τῶν μεθ' ὧν τὸ Κληρικὸν χωρῶν καὶ τροφοδοτούμενων μετὰ τὸ προϊόν τῶν ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων, δι' ὧν καλύπτεται ἡ ἀξία τῶν εἰσαγομένων τοιούτων.

Τὰ κληρικὰ διακρίνονται ἀπὸ ἀπόψεως : 1) ποσοστοὶ ἀνταλλαγῆς εἰς α) ὀλικά ἐφ' ὅσον ὁλόκληρος ἡ ἀξία τῶν εἰσαγομένων ξένων ἐμπορευμάτων πληρῶνεται συμψηφιστικῶς μέσῳ τοῦ Κληρικῶν διὰ τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγομένων ἐγχωρίων προϊόντων β) μερικὰ, ἐφ' ὅσον μέρος μόνον τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγομένων ξένων ἐμπορευμάτων πληρῶνεται συμψηφιστικῶς διὰ τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγομένων ἐγχωρίων προϊόντων, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐξοφλεῖται δι' ἐλευθέρου συναλλάγματος, 2) τρόπου λειτουργίας εἰς τὰ α) καθαρῶς Κληρικὸς τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν διὰ συμψηφιστικῶν λογαριασμῶν, τηρουμένων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ἐκδοτικὰ ἱδρύματα τῶν μεθ' ὧν τὸ Κληρικὸν χωρῶν, μέσῳ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ὁ συμψηφιστικὸς διακανονισμὸς τῆς ἀξίας τῶν ἀνταλλασσομένων ἐμπορευμάτων, χωρὶς νὰ χορηγηται ἐκατέρωθεν συνάλλαγμα, β) στατιστικὰ Κληρικὸς.

Αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ μετὰ τῶν χωρῶν μεθ' ὧν ὑφίστανται Στατιστικὰ Κληρικὸς, ἐκκαθαρίζονται διὰ χορηγήσεως ἐκατέρωθεν ἐλευθέρου καὶ μεταβιβασίμου συναλλάγματος πρὸς πληρωμὴν τῆς ἀξίας τῶν ἀνταλλασσομένων ἐμπορευμάτων. Ἡ παρακολούθησις τῆς κινήσεως τῶν ἐν λόγῳ Κληρικῶν ἐνεργεῖται διὰ στατιστικῶν λογαριασμῶν οἱ ὅποιοι τηροῦνται ὑπὸ τῶν ἐπιφορτισμένων πρὸς τοῦτο ἱδρυμάτων, προβλέπεται δὲ ὑπὸ τῶν οἰκείων συμβάσεων ἡ ἰσοσκελισ αὐτῶν.

3) Θέσεως (position) τοῦ οἰκείου λογαριασμοῦ εἰς α) παγίως ἐνεργητικόν, ἐφ' ὅσον ὁ οἰκεῖος συμψηφιστικὸς λογαριασμὸς ἐμφανίζει ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πάγιον ἐνεργητικόν ὑπόλοιπον, β) παθητικόν ἐφ' ὅσον ὁ οἰκεῖος συμψηφιστικὸς λογαριασμὸς ἐμφανίζει παθητικόν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα ὑπόλοιπον.

Ὁ διακανονισμὸς τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων ἐκ χωρῶν, μεθ' ὧν ὑφίστανται Κληρικὸς, δύνανται νὰ διενεργηθῇ κατὰ ἓνα τῶν κατωτέρω τρόπων: α) τοῖς μετρητοῖς β) ἐπὶ προθεσμιακῷ διακανονισμῷ καὶ γ) διὰ προεμβάσματος ἢ ἀνοίγματος πιστώσεων. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐξαγωγάς, τὰ κατὰ τόπους ὑποκαταστήματα τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ τοιαῦτα ἄλλων τραπεζῶν ἐξουσιοδοτημένων διὰ τὴν διενέργειαν πράξεων ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος.

τος, δύνανται τηροῦνται τὰς γενικὰς περὶ ἐξαγωγῆς διατάξεις, νὰ ἀποστείλουν πρὸς εἰσπραξίν φορτωτικὰς ἐξαγομένων ἐγχωρίων προϊόντων, ἐπὶ σκοπῷ ἀναλώσεως εἰς χώρας μετὰ τῶν ὁποίων ἔχει καθιερωθῇ διὰ συμβάσεως γενικὸν Κληριγκ. ἄνευ εἰδικῆς ἐκάστοτε ἀδείας τοῦ ἐμπορεύματος, τὸ οἰκεῖον Κληριγκ Καταστήματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

15. Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Εἰς τὴν ἐμπορικοπολιτικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κόσμου μέχρι τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1914—18) παρίστα μεγάλην ἀντίθεσιν ἡ ὑπερπροστατευτικὴ πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἐναντι τῆς πολιτικῆς τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Ἡ ρωσικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ ἐπλησίαζε πολὺ πρὸς τὸν ἐμποροκρατισμὸν. Αὕτη ἐχρησιμοποιοῖ ὑψηλοὺς δασμούς, οἱ ὁποῖοι συμπεριελάμβανον καὶ τὰς πρώτας ὕλας διὰ νὰ συνδέσῃ οἰκονομικῶς τὸ ἐκτεταμένον κράτος τῆς, τὸ ὁποῖον καὶ πρὸς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν δὲν ἦτο τόσο πολὺ προσιτὸν καὶ ὑπεχρεοῦτο νὰ κάμνῃ χρῆσιν τῶν ἀκριβῶν σιδηροδρομικῶν συγκοινωνιῶν. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι πάλιν ἐμετρίασαν κατὰ βρσχέα μόνον χρονικὰ διαστήματα τὴν προστατευτικὴν αὐτῶν πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν ἠναγκάσθησαν ἀπὸ οἰκονομικοὺς λόγους νὰ εἰσαγάγουν μετὰ τὸν χωριστικὸν πόλεμον. Εἰς ἀμφοτέρω τὰ κράτη ταῦτα ὄχι μόνον διὰ τοῦ ὑπερπροστατευτικοῦ συστήματος ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς συγκοινωνιακῆς πολιτικῆς τῶν, εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἐπεδιώχθη νὰ σχηματισθοῦν ἐνιαῖαι τεράστιαι οἰκονομικαὶ μονάδες, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μὲν Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι τόσοσιν μεγάλαι (9 ἑκατομ. τετραγ. χιλ.) ὅσον ὁλόκληρος ἡ Εὐρώπη, ἡ δὲ Ρωσσία μέχρι τῆς συνθήκης τοῦ Brest - Litofsk ἦτο περισσώτερον τοῦ διπλασίου (21 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομ.).

Ἡ τεραστία σημασία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν ἔγκειται εἰς τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς ὕλας τὰς πρώτας ὕλας σίδηρον, γαιάνθρακα, σιτηρά, βάμβακα. Ἐναντι τοῦ πλεονάσματος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς, τὸ ὁποῖον ὑπεβηθεῖτο ἐξόχως ἀπὸ καλῶς διωργανωμένα τράστ, εἶχομεν ὡς παθητικὰ σημεῖα τὰς ἀποστολὰς χρημάτων ὑπὸ τῶν μεταναστῶν, τὰ καταβαλλόμενα κόμιστρα εἰς ξένας ναυτιλίας καὶ τοὺς τόκους διὰ κεφάλαια εὐρωπαϊκὰ ἐπενδεδυμένα πρὸ παντός εἰς τοὺς σιδηροδρόμους. Ὁ πρῶτος ὁμῶς παγκόσμιος πόλεμος ἠδῆξε τὴν ἐξαγωγήν. Ἡδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ 1916 ἡ Ἀμερικὴ διὰ τῆς εἰσορῆς μεγάλων ποσοτήτων χρυσοῦ, διὰ τῆς ἐπανεξαγορᾶς τῶν εἰς τὴν Εὐρώπην πωληθεισῶν ἀξιῶν τῆς

καὶ ἐξοφλήσεως τῶν χρεῶν τῆς ἀπελευθερώθη ἀπὸ τὸ πρὸς αὐτὴν χρέος τῆς.

Ἐξαιρουμένου τοῦ καλλίου αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι δύνανται νὰ συναγωνισθοῦν πρὸς ὅλας τὰς χώρας εἰς πρῶτας ὕλας καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα, ὥστε νὰ προσεγγίζουσιν ἕνεκα τούτου πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς οἰκονομικῆς αὐταρκείας περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο κράτος. Διὰ τοὺς λόγους τούτους καὶ καθόσον ἀφορᾷ δηλαδὴ τὰς πρῶτας ὕλας καὶ τὴν κεφαλαιοδοτικὴν δύναμιν γενικῶς αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἀποτελοῦν ὥς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν ἀσυνήθως πανίσχυρον οἰκονομικὴν δύναμιν.

Ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας ἀπὸ τοῦ 1878 (καταβολὴ τῶν δασμῶν εἰς χρυσόν) διεμορφώθη προοδευτικὴ προστατευτικὴ, ἰδίως διὰ τοῦ δασμολογίου τοῦ 1891. Ὁ ἐπακολουθήσας ρωσοῦσικὸς πόλεμος καθὼς καὶ ἡ ἀνάληψις μεγάλων δανείων ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν ἐτόνωσαν ἀκόμη τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν. Ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ αὕτη ἐσυνεχίσθη κατόπιν καὶ μετὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Ε.Σ.Σ.Δ. Ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος μὲ τὰς ρωσσικὰς νίκας του εἰς τὰ δυτικὰ καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς ἡττῆς πρὸς ἀνατολὰς συνετέλεσεν εἰς ἀπελευθέρωσιν πλήρη οἰκονομικὴν τῆς Ρωσσίας, ὥστε νὰ στραφῇ πρὸς θαλασσίας διεξόδους ἰδίως εἰς τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ἡ Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ ἀποτελεῖ ἰδιότυπον οἰκονομικὴν μονάδα. Εἰς τοῦτο συντελοῦν αἱ Ἀποικίαι καὶ αἱ λοιπαὶ μετ' αὐτῆς συνδεδεμέναι χώραι ὥστε διὰ τῆς τεραστίας ἐκτάσεώς των, τοῦ μεγέθους, τῶν πληθυσμῶν των καὶ τῆς παντοειδοῦς δυνατότητος τῶν παραγωγῶν των, διὰ τῶν εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους, τὰς ζώνας καὶ τοὺς λαοὺς ἐκτεινομένων κτήσεών τῆς, νὰ ἐμφανίζεται μία ὡσαύτως αὐτάρκης τεραστία οἰκονομικὴ μονάς. Αἱ αὐτοτελεῖς ἀποικίαι, Καναδάς, Αὐστραλία καὶ Νότιος Ἀφρική, εἶναι ἀνεξάρτητοι ἐμπορικοπολιτικῶς ἀπὸ τὴν μητρόπολιν· αἱ ἀποικίαι τοῦ στέμματος ὀνομαστικῶς μόνον καθορίζουν τὰ δασμολογία των, ὑπὸ τὸ ἔλεγχον τοῦ Διοικητοῦ· ἡ ἰνδικὴ ἐμπορικὴ πολιτικὴ ρυθμίζεται ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς νομοθεσίας. Μεταξὺ τῶν καθ' ἕκαστον τμημάτων τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας ὕφίσταται ἕνας οἰκονομικὸς σύνδεσμος στενὸς διὰ τῆς ναυτιλίας, τοῦ νομισματικοῦ συστήματος, τῆς χρηματαγορᾶς τοῦ Λονδίνου, τοῦ τρόπου τῆς κατακυρώσεως τῶν δημοσίων προσφορῶν. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ γερμανικὸς παλαιότερον καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, ὁ ἀμερικανικὸς ἀνταγωνισμὸς ἔγινε αἰσθητός, ἐσημειώθη μὲ κίνησις διὰ τὴν διαμόρφωσιν μιᾶς στενωτέρας δασμολογικῆς συνδέσεως μεταξὺ μητροπόλεως καὶ ἀποικίων. Τὸ 1892 καὶ 1896 συνήλθε συνδιάσκεψις

τών ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων τῆς Ἐπικρατείας, ἡ ὁποία συνεζήτησε τὴν ἐμπορικοπολιτικὴν ἔνωσιν, τὸ 1887, 1894, 1897 ἔλαβον χώραν συνέδρια τῆς ἐπικρατείας, εἰς τὰ ὁποῖα μετέσχον ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν ἀποικιακῶν κυβερνήσεων. Ὁ σκοπὸς ὧτων τούτων, μία παναγγλικὴ τελωνειακὴ ἔνωσις, διαρκῶς καὶ διεγράφετο σαφέστερον. Ἀπὸ τοῦ 1898 ὁ Καναδὰς εἰσέπραττε δασμοὺς 25 οἱ 10 ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα τῶν χωρῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἰσῆγον ἐλευθέρως καναδικὰ προϊόντα, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ὠφέλει πρακτικῶς μόνον τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Νότιος Ἀφρική ἠκολούθησαν τὸ αὐστραλιανὸν παράδειγμα. Αἱ προσπάθειαι τῶν ἀποικίων ὅπως εὐνοηθοῦν αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν εἰς τὴν μητρόπολιν προσέκοπτε, μέχρι τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, εἰς τὴν ἰσχυρὰν ἀρνησιν τῶν φιλελευθέρων. Μετὰ τὸν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον διμορφώθη εἰς ὅλην τὴν Ἀγγλικὴν Ἐπικράτειαν ἡ ἀντίληψις, ὅτι μόνον δι' ἀμοιβαίων δασμῶν προτιμήσεως εἶναι δεκτὴ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Αὐτοκρατορίας, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς πρώτας ὕλας ἀπὸ τὸν λοιπὸν κόσμον.

Ἀπὸ τὰ λοιπὰ μεγάλα Κράτη θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ λόγος, μέχρι τοῦ δευτέρου πολέμου, μόνον διὰ τὴν Ἰαπωνίαν, ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ μετέλθῃ οἰκονομικὴν πολιτικὴν ἀνεξάρτητον κατὰ τὸ μέγα μέρος αὐτῆς, ἐφόσον θὰ παρηγκώνιζεν εἰς τὴν Κίναν τὰς ξένας ἐπιρροάς. Μετὰ τὴν ἦτταν αὐτῆς κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κίνας, ἐπὶ μακρὸν δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ αὐτοτελείας αὐτῆς εἰς τὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν.

Εἰς τὴν Εὐρώπῃν παρόμοιοι σκοποὶ αὐτοτελείας εἰς τὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ στηριχθοῦν, πάντως εἰς περιορισμένον βαθμόν, μόνον διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν τελωνειακῶν ἐνώσεων.

II. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

16. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Ἡ θεωρία τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου μεταφέρει καὶ εἰς τὴν διεθνή ἐπικοινωνίαν, τὰς διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναγνωριζόμενας ὡς ὀρθὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς ἐλευθέρου συναλλαγῆς. Αὕτη διαβλέπει λοιπὸν εἰς τὸ ἐλευθέρον ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τὸ μέσον 1. τῆς καλυτέρας κατανομῆς τῆς παραγωγῆς, 2. τὸν εὐνοϊκώτερον ἐφοδιασμόν τῆς ἀγορᾶς δι' ἀγαθῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν τακτικῶν ἡμῶν ἀναγκῶν καὶ ἀναμένει 3. ἀπὸ τὸν γενικὸν ἀνταγωνισμόν, ὁ ὁποῖος λαμβάνει χώραν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, τὴν ἀποφυγὴν πάσης στασιμότητος εἰς τὴν τεχνικὴν, εἰς τὴν οἰκονομικὴν

ὀργάνωσιν καὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς συγκοινωνίας. Ἀντιθέτως θεωρεῖ τὴν ἐξασφάλισιν ἱκανοποιητικῶν τιμῶν ἐκ μέρους τοῦ Κράτους διὰ μίαν δεδομένην παραγωγὴν διὰ προστασίας καθυστερημένων μορφῶν παραγωγῆς, ὅτι ἀφ' ἑνὸς διατηρεῖ τὰς ἀντιοικονομικὰς αὐτὰς ἐκμεταλλεύσεις, ἀφ' ἑτέρου ἐμποδίζει τὰς πρὸς βελτίωσιν αὐτῶν τάσεις. Τέλος διαβλέπει 4. εἰς τὴν διὰ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου λαμβάνουσαν χώραν ἐπαφὴν ἐκάστου λαοῦ μεταξὺ πάντων τῶν λοιπῶν, ἕνα ἀπαράμιλλον μέσον διευρύνσεως τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ κύκλου τῶν λαῶν, διαμορφώσεως κοινοτήτων συμφερόντων μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὑποστήριξιν διὰ τὴν ὁμοιόβαθμον οἰκονομικὴν καὶ γενικὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐξέλιξιν τῶν χωρῶν.

Καθόσον τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα ἀναφέρονται εἰς οἰκονομικὰ γεγονότα στηρίζονται ταῦτα ἐπὶ τῶν ἐπομένων θεωρητικῶν συλλογισμῶν: Ἡ εὐημερία ἑνὸς λαοῦ ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τὴν ἀπόδοσιν τῆς παραγωγικῆς τοῦ ἐργασίας καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν παραγωγικῶν ἐργατῶν εὐρίσκεται πάντοτε εἰς σχέσιν πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ νὰ τοὺς ἀπασχολῇ καὶ πρὸς τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον χρησιμοποιεῖται τοῦτο πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Διὰ κανενὸς οἰκονομικοῦ μέσου δὲν μπορεῖ ἡ παραγωγικὴ ἐργασία ἑνὸς λαοῦ νὰ αὐξηθῇ ὑπεράνω τοῦ μέτρου, τὸ ὁποῖον καθορίζεται ἀπὸ τὸ ὑπάρχον κεφάλαιον. Ἐὰν διὰ προστατευτικῶν δασμῶν ὑψωθοῦν ἢ κρατηθοῦν ὑψηλὰ τεχνητὰ αἱ τιμαὶ τῶν ἐμπορευμάτων εἰς ἕνα ὀρισμένον κλάδον παραγωγῆς τότε ναὶ μὲν θὰ προσελκυσθῇ εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς παραγωγῆς τὸ κεφάλαιον, καθὼς καὶ ἡ ἐργασία, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει αὐξήσιν τοῦ κεφαλαίου τῆς καθόλου οἰκονομίας καὶ τῶν πρὸς ἀπασχόλησιν τῆς ἐργασίας εὐκαιριῶν, ἀλλὰ μόνον μίαν μετατόπισιν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὴν ὁποίαν ζητεῖ τοῦτο χρησιμοποιήσιν. Καὶ χωρὶς τὸν τεχνητὸν αὐτὸν ἐρεθισμὸν, θὰ ἐζήτει τὸ κεφάλαιον τοποθέτησιν καὶ θὰ προσεφέρετο πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀπασχόλησις καὶ ζήτημα θὰ παρέμενε μόνον λοιπὸν, ἂν ἡ ἀπόδοσις τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας εἰς τὸν ἕνα ἢ εἰς τὸν ἄλλον κλάδον ἦτο μεγαλυτέρα. *Ἐπειδὴ ὅμως καθένας, ὅταν εἶναι ἐλεύθερος, κατευθύνει τὸ κεφάλαιόν του πρὸς ἐκείνους τοὺς παραγωγικοὺς κλάδους, οἱ ὅποιοι παρέχουν ἐλπίδας διὰ τὰ μεγαλύτερα κέρδη καὶ φυσικὰ τέτοιοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δίνουν τὴν μεγαλύτερην ἀπόδοσιν, γιαυτοῦ πρέπει νὰ ἀναμένωμεν τὴν καλύττερη τοποθέτησιν τοῦ κεφαλαίου ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν συναλλαγὴν. Καὶ θὰ μπορούσε μὲν κανεὶς διὰ τεχνητῶν μέσων ὅπως εἶναι οἱ δασμοὶ προστασίας νὰ ἀναπτύξῃ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην βιομηχανίαν ταχύτερον, ἀφόσον θὰ ἐλάμβανε χώραν ἢ ἐξέλιξις αὕτη καθ' ἑαυτήν, καὶ εἶναι δυνατόν

ἢ ἐν λόγῳ βιομηχανία, ἀνευ τῶν μέτρων τούτων, νὰ μὴ ἡδύνατο ποτὲ νὰ διατηρηθῇ, ἀλλὰ παρ' ὅλα ταῦτα ὁ λαὸς δὲν θὰ καθίστατο πλουσιώτερος ἀλλὰ πτωχότερος.

Διότι πάντοτε ὁλόκληρον τὸ κεφάλαιον καὶ ὁλόκληρος ἡ ἐργασία τοῦ λαοῦ θὰ ἐκρησιμοποιεῖτο εἰς ἄλλους κλάδους, ἀλλὰ κατὰ τρόπον ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην προτιμότερος. Καθένας θεωρεῖ ὡς μωρίαν τὸ νὰ παρασκευάζωμεν ἐμπορεύματα εἰς τὸ ἐσωτερικόν τὰ ὁποῖα μᾶς στοιχίζουν 10 ἢ 20 φορὰς ἀκριβώτερον ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴν των ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ἀλλὰ εἶναι ἡ αὐτὴ μωρία ὅμως—μόνον ὅχι τόσο κτυπητὴ—ἂν τὰ ἐμπορεύματα τὰ ὁποῖα παρασκευάζομεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν στοιχίζουν κατὰ τὸ 1|10 ἢ καὶ τὸ 1|20 μόνον ἀκριβώτερον εἰς κεφάλαιον καὶ ἐργασίαν ἀπὸ τὰ ὅμοια τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἔτσι λοιπὸν καθόσον κάθε χώρα παράγει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μπορεῖ νὰ παραγάγῃ, εὐθηνότερα ἀπὸ μίαν ἄλλην χώραν αὐξάνει τὸ ἐτήσιον εἰσόδημά της εἰς τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸν ποσότητα καὶ ἐπιτυγχάνει νὰ προμηθεύεται ὅλα τὰ ἐμπορεύματα, τὰ ὁποῖα δὲν παράγει ἡ ἰδία, εὐθηνότερα καὶ ἐπιμένως εἰς μεγαλυτέρας ποσότητας. Τότε θὰ ἐπραγματοποιεῖτο πανταχοῦ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ πλουσιώτερος δυνατὸς ἐφοδιασμὸς δι' ἀγαθῶν τῶν χωρῶν, ἀναλόγως τοῦ προικισμοῦ αὐτῶν μὲ κεφάλαια καὶ ἐργασίαν.

Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀνδυναμοῦται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν προσπάθειαν νὰ παρεμποδίσωμεν τὴν ἐξαφάνισιν ἐκμεταλλεύσεων αἱ ὁποῖαι λειτουργοῦν ἀντιοικονομικῶς, διὰ τοῦ παρεμποδισμοῦ νέων τελειότερων μεθόδων ἐργασίας. Τοῦτο ἐλάμβανε χώραν εἰς παλαιότερας ἐποχὰς διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς εἰσαγωγῆς μηχανῶν αἱ ὁποῖαι ἐξοικονομοῦσαν ἐργασίαν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ ἐργάται συμπεριφέρονται ὅπως καὶ οἱ ἐπιχειρηματίαι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν προστατευτικὸν δασμὸν διὰ ἕνα παραγωγικὸν κλάδον ὁ ὁποῖος ἐργάζεται ὑπὸ ἀντιοικονομικοῦ δρους, διὰ νὰ καταστῇ ἡ ἀπόδοσις τοῦ κλάδου τούτου διὰ τῆς τεχνητῆς προστασίας καὶ συνεπῶς τῆς αὐξήσεως τῆς τιμῆς, συμφέρουσα. Ἐπιδιώκεται ἐπομένως νὰ πληρῶνῃ ὁ λαὸς περισσότερο δι' ἕν ἐμπόρευμα, ἀφ' ὃσον θὰ ἐστοίχιζε τοῦτο εἰσαγόμενον ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι ὅτι τὸ φαινομενικὸν κέρδος τοῦ ἐνὸς εἶναι ζημία τοῦ ἄλλου, ἡ δὲ πραγματικὴ ὁπόδοσις τῆς καθόλου παραγωγῆς εἶναι μικρότερα ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ δασμοῦ, διότι καὶ χωρὶς αὐτὸν θὰ ἐκρησιμοποιοῦντο κεφάλαιον καὶ ἐργασία εἰς παραγωγὴν ἄλλην, ἀποφέρουσαν μὲν τὸ αὐτὸ κέρδος πραγματικῶς ὅμως ἀποδοτικώτεραν.

Ἄν εἰς ταῦτα ἀντέλεγε κανεὶς ὅτι ἡ ἐπιχειρηματολογία αὕτη

δὲν ἰσχύει διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, διότι διὰ τῆς δασμολογικῆς προστασίας διατηροῦμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μίαν παραγωγὴν, δηλαδὴ χρησιμοποιοῦμεν εἰς αὐτὴν κεφάλαιον καὶ ἐργασίαν, ἐνῶ προκειμένου περὶ ἐλευθέρου ἐμπορίου ὠφελεῖται ἀπὸ αὐτοῦ ἡ ἀλλοδαπή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προμηθευόμεθα τὸ καθ' ὑπόθεσιν εὐθηνότερον ἐμπόρευμα, τότε θὰ διεπιστώναμεν ὅτι πάντα ταῦτα δὲν εἶναι παρὰ φαινομενικά. Διότι μεταξὺ τῶν κρατῶν λαμβάνουν χώραν αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Κράτους. Ἄν ἀγοράζωμεν ἐμπορεύματα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, διότι τὰ εὐρίσκουμεν εὐθηνότερα ἐκεῖ, ὅμως ἐξάγομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἐμπορεύματα, τὰ ὁποῖα παράγονται εἰς τὸ ἐσωτερικόν μας, ὑπὸ εὐνοϊκωτέρους ὁρους, καὶ ἐφόσον δὲν ξεγελοῦμεν τεχνητῶς τὸ κεφάλαιον, νὰ στρέφεται πρὸς ὀλιγώτερον παραγωγικὸς χρησιμοποιήσεις, θὰ ἐπεκτείνωνται οἱ παραγωγικοὶ ἐκεῖνοι κλάδοι εἰς τοὺς ὁποίους ὑπερέχομεν καὶ θὰ πραγματοποιοῦμεν εἰς τοὺς κλάδους τούτους μεγαλύτερα πλεονάσματα, ἔνεκα τῆς ἀνωτέρας τῶν ἀποδοτικότητος ἀπὸ τοὺς προστατευομένους, ὀλιγώτερον ἀποδοτικούς κλάδους. Ἔτσι θὰ μᾶς ὑπολείπωνται περισσότερα ἀφόσα θὰ ἐχρεάζονται διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν εἰσαγωγῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητά σημαίνει λοιπὸν τὸ ἐλευθέρων ἐμπόριον, ὅχι προτίμησιν ἀλλοδαπῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ προτίμησιν τῶν ἡμεδαπῶν ἐκείνων ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι διαθέτουν εὐνοϊκωτέρους ὁρους παραγωγῆς καὶ ἐπομένως ἀποδίδουν εἰς τὴν ὁλόκληρα πλουσιωτέραν ἐπὶ ὁδοσιν.

Θὰ ἠδύνατο νὰ παρατηρεῖτο εἰς ταῦτα, ὅτι σύμφωνα πρὸς τὰ ἀνωτέρω πολλὰ χωρὶς θὰ ἐμειονέκουν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ παραγωγικοὶ τῶν ὁρῶν εἰς πολλοὺς κλάδους εἶναι δυσμενέστεροι. Θὰ ἔπρεπε τότε νὰ παύσῃ ἡ παραγωγή τῶν εἰς ἕνα μεγάλον βαθμόν. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τὸ συμφέρον μιᾶς χώρας ἢ ὁποῖα παράγει εἰς πολλοὺς κλάδους ὑπὸ εὐμενεστέρους ὁρους, ἐπιβάλλει νὰ μὴ ἐκμεταλλεύεται ὅλους τοὺς κλάδους τούτους. Θὰ ἦτο προτιμότερον δι' αὐτὴν νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τῆς παρέχουν τὴν μεγαλυτέραν ὠφέλειαν. Παράγει π. χ. ἡ χώρα Α οἰδηρον καὶ ὄφασμα εὐθηνότερον, ἀφόσον ἡ χώρα Β, τότε ἐπιτυχάνει τὴν μεγίστην ὠφέλειαν ἡ χώρα Α ὅχι παράγουσα καὶ ἐξάγουσα καὶ τὰ δύο εἰς τὴν χώραν Β—ἡ ὁποῖα θὰ δυσκολεύεται ἴσως καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν—ἀλλὰ παράγουσα μόνον τὸ ἐμπόρευμα ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον σχετικῶς ἔχει τὴν μεγαλυτέραν ὑπεροχήν. Παράγει π. χ. ἡ Α χώρα μίαν ποσότητα σιδήρου εἰς 80 ἡμέρας, ὄφασματος δὲ εἰς

90, ἐνφ' ἡ χώρα Β παράγει τὰς αὐτὰς ποσότητας, σιδήρου εἰς 120, ὑφάσματος εἰς 100 ἡμέρας, τότε ἡ χώρα Α θεωρητικῶς θὰ ἡδύνατο νὰ ἐξήγαγε καὶ τὰ δύο τῆς προϊόντα εἰς τὴν χώραν Β. Δι' αὐτὴν ὁμῶς εἶναι συμφερότερον νὰ ἐξάγῃ μόνον σίδηρον καὶ νὰ ἀνταλλάσῃ μὲ αὐτὸν εἰς τὴν χώραν Β ὑφασμα, διότι τότε θὰ ἀπέκτα διὰ τῆς ἐργασίας τῶν 80 ἡμερῶν (εἰς τὸν σίδηρον), τὸ ὑφασμα τὸ ὁποῖον θὰ ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ, εἰς 90 ὁμῶς ἡμέρας.

Δὲν εἶναι ἐπομένως ἀποφασιστικαὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἀπολύτων παραγωγικῶν ἐξόδων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀλλὰ αἱ σχετικαί.

Ἀπὸ τὴν βασικὴν ἀρχὴν ὅτι τὸ προστατευτικὸν σύστημα δὲν προκαλεῖ ἀδύνησιν τοῦ ὅλικοῦ ποσοῦ τῶν ἀξιών, αἱ ὁποῖαι παράγονται εἰς μίαν χώραν, ἀλλὰ μόνον μετατόπισιν ἐντὸς τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν, κατελήξαμεν εἰς σπουδαῖα συμπεράσματα σχετικὰ μὲ τὸ συμφέρον τῶν ἐργατῶν διὰ τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον. Νομίζομεν ὅτι προκειμένου ἐλευθέρου ἐμπορίου ἐπέρχεται ἐλάττωσις τῶν εὐκαιριῶν ἀπασχολήσεως. Καὶ πράγματι πιέζεται τὸ ἡμερομίσθιον εἰς μερικοὺς κλάδους τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται νὰ ἀνθέξουν εἰς τὸν ἀλλοδαπὸν ἀνταγωνισμόν. Ἡ κίνησις ὁμῶς αὕτη εἶναι μία εἰδικὴ καὶ πρόσκαιρος ἐκδήλωσις. Ἐνεκα τοῦ ἀλλοδαποῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐξαφανίζονται πραγματικῶς οἰκονομικοὶ κλάδοι, ἢ τοῦλάχιστον περιορίζονται καὶ παραμένουν λειτουργοῦντες ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἡμποροῦν, λόγω τῆς καλυτέρας θέσεώς των, νὰ ἀντιστοῦν εἰς τὸν ἀλλοδαπὸν ἀνταγωνισμόν καὶ νὰ καταβάλουν ἕνα ἡμερομίσθιον, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ μέσον ἡμερομίσθιον εἰς τὴν χώραν. Ἄν θέλωμεν νὰ κρίνωμεν τὴν ἐπίδρασιν ἑνὸς ἐμπορικοῦ συστήματος, πρέπει νὰ δεχθώμεν ὅτι αὕτη πρέπει νὰ παρασκολληθῇ διαρκῶς τὴν γενικὴν κίνησιν τῆς στάθμης τῶν ἡμερομισθίων. Ὁ νόμος τοῦ ἡμερομισθίου ὁ ὁποῖος ὁμῶς ἰσχύει δι' αὐτὴν εἶναι: τὸ ἡμερομίσθιον ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται μὲ τὴν παραγωγικότητα τῆς οἰκονομίας. Οἱ ἐπιχειρηματισταὶ καταβάλλουν κυρίως μόνον τὸν μισθόν, οἱ καθ'αὐτὸ ἐργοδότης εἶναι οἱ ἀγορασταί. Αὐτοὶ ἀγοράζουν διὰ χρήματος ἀμέσως, ἐμμέσως ὁμῶς διὰ τῶν προϊόντων τὰ ὁποῖα οἱ παράγωγοι πωλοῦν ἔναντι χρήματος. Ὅσο περισσότερα προϊόντα διαθέτει ἡ ὁλότης τῶν καταναλωτῶν-παραγωγῶν, τόσο μεγαλύτερα εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀγοραστικὴ δύναμις τῆς, καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ζήτησις ἐκ μέρους τῆς ἀγαθῶν καὶ περαιτέρω ἡ ζήτησις τῶν ἐπιχειρηματιῶν δι' ἐργατικὰς χεῖρας. Ἄν ἀπὸ ὠρισμένα οἰκονομικὰ μέσα (φύσις, ἐργασία, κεφάλαιον) ἀποκερδίζεται μεγαλύτερον συνολικὸν προϊόν παραγωγῆς

αφόσον άλλοτε, δηλαδή αν καθ' όσον άφορξ αλαθήποτε προϊόντα, έπηλθε μία έξοικονόμησις εις τά οικονομικά έξοδα της παραγωγής των, πρέπει νά αύξηθῇ ή ζήτησις δι' έργατικάς δυνάμεις και νά ύψωθῇ έπομένως ή στάθμη τοῦ ήμερομισθίου. Άν λοιπόν τό έλεῦθερον έμπορίον έξαναγκάζει τήν παραγωγήν πρός τήν κατεύθυνσιν μεγαλυτέρας παραγωγικότητας, πρεπει συνεπώς τότε νά ύψωθῇ και ό μισθός της εργασίας.

"Ήδη ό Hume και οι φυσιοκράται έκηρύχθησαν υπέρ τοῦ έλευθέρου έμπορίου. Πρώτος όμως ό Σμιθ καταπολέμησεν άποταλεσματικώς τήν έμποροκρατικήν θεωρίαν περί τοῦ έμπορικοῦ ισοζυγίου και έτσι άδμητούργησε τās βάσεις αύτης κατά τόν 19ον αιώνα. Ό Ricardo ένεβάθυνα περισσότερο εις τήν θεωρίαν ταύτην, διά της διδασκαλίας του περί συσχέτισεως της έξωτερικής έμπορικης συναλλαγής μέ τήν χρηματικήν ποσότητα, ή όποια παραμένει εις μίαν χώραν και μέ τήν θεωρίαν του περί τών συγκριτικών έξόδων. Ό John St. Mill και ό Cairnes (Some leading principles of political economy 1874) διεμόρφωσαν περαιτέρω τήν θεωρίαν τοῦ έλευθέρου έμπορίου, ιδίως πρός τήν κατεύθυνσιν της επιδράσεως τοῦ έξωτερικοῦ έμπορίου επί τών τιμών τών έμπορευμάτων. Νεώτεροι Άγγλοι συγγραφείς υπέρ αύτης ό Bastable (Theory of International Trade 1887). Εις τήν Γερμανίαν εις παλαιότεραν έποχήν υπερεμάχησαν αύτων ό Prince Smith (1871—1880), εις τήν νεωτέραν έποχήν ό Brentano, Dietzel κλπ. (1900—1907).

20. ΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΙ

Μεταξύ τών προστατευτικών θεωριών δύο έξ αύτων έπηρέασαν μέχρι τοῦδε τήν πρακτικήν τών κρατών: ή θεωρία τοῦ List περί τών δασμῶν διαπαιδαγωγήσεως και ή θεωρία της προστασίας της έθνικής εργασίας.

Ό List πολεμῶ τήν υπερίτησιν της ανταλλακτικής αξίας εις τήν άγγλικήν θεωρίαν τοῦ έλευθέρου έμπορίου. Είναι βεβαίως πολύ δυνατόν ότι ένας λαός υπό τό καθεστώς τοῦ έλευθέρου έμπορίου παράγει έξ ίσου πολλές ανταλλακτικές αξίας, μάλιστα ίσως περισσότερας, άφ' όσας υπό τό καθεστώς της προστασίας, τοῦτο όμως δέν εξασφαλίζει και τήν διαρκή εϋημερίαν του. Ή εϋημερία αύτη έξαρτάται άκ τοῦ γεγονότος της κατά τό δυνατόν εξέλιξεως τών υπαρχόντων φυσικῶν δρων, τών ικανοτήτων και φυσικῶν ιδιοτήτων τοῦ πληθυσμοῦ, της κατά τό δυνατόν αναπτύξεως τών «παραγωγικῶν δυνάμεων», ως ώνόμαζεν οὔτος τό σύνολον τών διευκολυνόντων και αύξανόντων τήν παραγωγήν συντελεστῶν. Τοῦτο δέν είναι καθόλου δυνατόν εις μερικάς περιπτώσεις εις τό έλεύθερον έμπορίον, εις δέ άλλας λαμβάνει χώραν πολύ βραδέως, διότι κάθε άρχή νέας παραγωγής είναι συνδεδεμένη μέ δαπάνας, τās όποιās 'Αρχεῖον Οικονομικῶν και Πολιτικῶν Έπιστ. (1946) Τόμ. Α—Δ 5

δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ φέρουν πλέον παλαιαί, δοκιμασμέναι παραγωγαί. Καθ' ὅσον παλαιότερα εἶναι μία ἐπιχειρήσις κατὰ τοσοῦτον αὕτη εἶναι πλεονεκτικώτερα, τόσον περισσότεραι διαδικασαί ἔχουν δοκιμασθῇ, τόσον περισσότερα προϊόντα καὶ εὐθηνότερα πωλεῖ αὕτη. Τὸ συγκοινωνιακὸν σύστημα, οἱ πιστωτικὲς διαρρυθμίσεις, ἡ ἐμπορικὴ ὀργάνωσις, ἡ ἐκπαίδευσις τῶν τεχνικῶν καὶ ἐργατῶν, ἡ οἰκονομικὴ καὶ τεχνικὴ πεῖρα τῶν διευθυντῶν τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ δικαίαι διαρρυθμίσεις, τὰ φορολογικὰ συστήματα, τὸ σύνολον τῶν εἰς τὴν χώραν ἤδη ὑπαρχόντων συμπληρωματικῶν παραγωγικῶν κλάδων, οἱ συνήθειες τῆς καταναλώσεως εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀγορὰν, πάντα ταῦτα ἀποτελοῦν ὅρους διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγῶν, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ χρόνου δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν κατὰ τρόπον ἐπωφελῆ διὰ τοὺς παραγωγούς. Μέχρις οὗτοῦ ὅμως πραγματοποιηθοῦν τὰ ἀνωτέρω, αἱ νέαι ἐκμεταλλεύσεις ἀγωνίζονται κατὰ μειονεκτημάτων, τὰ ὅποια ἰσχύοντος ἐλευθέρου ἐμπορίου καθιστοῦν ἀδύνατον τὸν ἀνταγωνισμόν τῶν νέων πρὸς τὰς παλαιὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὅποια διαθέτουν ἀποταμίευμα πείρας. Πολλοὶ λοιπὸν ὅροι παραγωγῆς παραμένουν ἀχρησιμοποίητοι, καὶ ὀδὸ-κληρος ἡ παραγωγὴ ἐξασθενεῖ, ἂν δὲν παραχωρήσωμεν εἰς τὰς ἐκμεταλλεύσεις ταύτας, μέχρις οὗτοῦ αὗται ἀναπτυχθοῦν, μίαν ἀποτελεσματικὴν θέσιν ἔναντι τῆς ἀλλοδαπῆς. Πάντως ὅπου μὲ δασμοὺς 20—30 ο/ο δὲν ἀναπτύσσεται μία βιομηχανία, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν οἱ βασικοὶ ὅροι διὰ ἀποτελεσματικὴν ἐκβιοτέχνησιν. Ὅπου ὅμως τοῦτο καθίσταται δυνατόν πρέπει τὸ παρὸν νὰ φέρῃ τὰ βάρη ὑψηλοτέρων τιμῶν, πρὸς χάριν τοῦ μέλλοντος.

Ἡ θεωρία αὕτη μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς ὅτι ἀπεκρούσθῃ μόνον ἀπὸ τοὺς ριζοσπαστικώτερους ὑπερμάχους τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Ἐμποροφιλελεύθεροι, ὅπως ὁ John Stuart Mill, ἀπεδέχθησαν αὐτήν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ List μᾶς κάμνει νύξεις κατὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ διατηροῦμεν κατὰ τὸ δυνατόν *στὰθεράν* τὴν παραγωγὴν καὶ νὰ ἀποφεύγωμεν διακοπὰς καὶ ἀλλαγὰς εἰς τὴν παραγωγὴν οἱ ὅποιας συνδέονται πάντοτε μὲ μεγάλα ἐξοδα, ἀποτυχίας, ἀνάλωσιν ἐμπειρίας καὶ γνώσεων. Ἡ ἰδέα αὕτη ἐπεξετάθη κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν πρὸς τὴν ἀποψιν, ὅτι τὰ κράτη ὀφείλουν νὰ προσπαθοῦν νὰ διατηρήσουν ἐντὸς τῆς χώρας τὰς μεγάλας ἰδίως βιομηχανίας οἱ ὅποιας ἀπορροφοῦν πολλὰ κεφάλαια καὶ ἐργασίαν, καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ὅροι τῆς παραγωγῆς τῶν βιομηχανικῶν αὐτῶν εἶναι *διαρκῶς* δυσμενέστεροι εἰς τὴν χώραν μας, διότι ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν εἶναι ὀλιγώτερον ἐπιζημία ἀπὸ τὴν ἐξάρτησιν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐμπορεύματα αὐτά, ἀπὸ τὸ

έξωτερικόν. Ὁ προστατευτικὸς δασμὸς κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτὴν δὲν εἶναι πλέον δασμὸς διαπαιδαγωγήσεως, ἀλλὰ ἓνα μέσον χρησιμοποιοῦμενον ἄνευ χρονικοῦ περιορισμοῦ διὰ τὴν ἐξίσωσιν δυσμενῶν ὁρῶν παραγωγῆς. Ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον ὅμως τοῦτον δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς τὸν δασμὸν τοῦτον εἰς οἰονδήποτε κλάδον τῆς παραγωγῆς καὶ κατ' ἀρχὴν κάθε παραγωγῇ διεξαγομένη εἰς τὴν χώραν ἐπιτοπῶς δύναται νὰ ἀξιῶσθαι αὐτὴν προστασίαν, ἰδιαιτέρως δὲ ἡ γεωργία.

Ἡ προσπάθεια διὰ τὴν διατήρησιν σπουδαίων παραγωγικῶν κλάδων βάσιν ἔχει τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ ὑπάρχουσαι ἤδη παραγωγικαὶ καὶ πολιτιστικαὶ συνθήκαι ἔχουν ἱστορικῶς διαμορφωθῇ, στηρίζονται ἐπὶ οἰκονομικῶν κρατικῶς καὶ ἐθνικῶς χωριστῶν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς συνέπειαν ὅτι ἡ ἀπὸ ἀπόψεως παγκοσμίου οἰκονομίας καλυτέρα κατανομὴ τῆς παραγωγῆς δὲν εἶναι πάντοτε καὶ ἡ ὠφελιμωτέρα διὰ τὴν καθ' ἑκαστον οἰκονομίαν. Ἄν δὲ ἡ συναλλαγὴ βάσει τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου θὰ ἔκρεπε νὰ ἐξαγορασθῇ διὰ μεγάλων κεφαλαιακῶν ἀπωλειῶν, ἐλαττώσεων μισθῶν, ἀπολύσεων ἐργατῶν, τότε αἱ ζημίαι αὗται θὰ ἐβάρυνον περισσότερον ἐπὶ τοῦ λαοῦ, ἀφόσον ἡ διὰ τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος προκαλουμένη ἀκρίβεια ὠρισμένων προϊόντων. Ἐνας τέτοιος δασμὸς λοιπὸν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ δικαιολογηθῇ ὡς δασμὸς διαπαιδαγωγήσεως.

Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ ζήτημα μὲ τὴν γενικοποίησιν τῆς προστασίας. Ἐνα γενικὸς καὶ διαρκὴς δασμὸς εἶναι κάτι πᾶκα θόρον, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων τῶν παραγωγικῶν κλάδων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῶν διαγραφόμενων ὁρίων εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Ὁ προστατευτικὸς δασμὸς εἶναι ἓνα μέσον διατηρήσεως καλῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν λόγῳ τῆς παρακωλύσεως τῶν ἀλλοδαπῶν ἐμπορευμάτων, τὰ ὅποια θὰ ἀντηγωνίζοντο τὰ ἰδικά μας. Πραγματοποιεῖ λοιπὸν ὁ προστατευτικὸς δασμὸς τὸν σκοπὸν τοῦ τότε μόνον, ὅταν ἐπιτυχάνει ὅπως δι' αὐτοῦ ἡ τιμὴ τοῦ ἐμπορεύματος εἶναι ὑψηλότερα εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἀπὸ τὴν τιμὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Προστατευτικὸν ὅμως σύστημα τὸ ὁποῖον προστατεύει κατὰ ἓνα τέτοιον τρόπον ὅλα τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὸ ἐσωτερικόν, δηλαδὴ τὰ ἀκριβαίνει ἔναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ, δὲν δύναται νὰ εἰσαχθῇ, διότι ἡ γενικότης τῆς ἀκριβείας τοῦ τὸ ἀνατρέπει ὅλως διόλου ἢ μερικῶς. Αἱ ὑψώσεις τῶν τιμῶν τὰς ὁποίας ἓνα τέτοιο δασμολογικὸν σύστημα παρέχει εἰς τὰ Κλωστήρια π. χ. διὰ τὰ νήματα ἢ εἰς τὰς ὑψικαμίνους διὰ τὸν ἀκατέργαστον σίδηρον, ἐλαττώνουν τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς τὴν ὁποίαν ἐπερί-

μεναν τὰ ὀφαντουργεῖα ἢ τὰ χυτοσιδηρουργεῖα διὰ τὰ προϊόντα των. Τὸ ἀκριβισμα τῶν πρώτων ὀλῶν τῶν ἡμικατεργασμένων προϊόντων διὰ τοῦ συστήματος τῆς προστασίας τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας ἀκριβαίνει πάλιν τοὺς ὁρους παραγωγῆς τῶν ἐργοστασιαρχῶν τοῦ τελευταίου προϊόντος. Ἄν λοιπὸν ὑψώσωμεν τοὺς δασμοὺς τόσον ὥστε νὰ προστατεύσωμεν καὶ τὸν τελευταῖον παραγωγόν, εἶναι φυσικὸν ὅτι τὸ ὕψωμα αὐτὸ τῶν τιμῶν πιέζει τόσον πολὺ τοὺς καταναλωτὰς τῶν προϊόντων αὐτῶν, δυσκολεύει τὴν διάθεσίν των, εὐκολύνει τὴν εἰσαγωγὴν ἀλλοδαπῶν προϊόντων καὶ δυσκολεύει τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἐγχωρίων. Καὶ ἂν δὲ ἕνα τέτοιο σύστημα ἔχῃ ὡς συνέπειαν ἔστω καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀλλοδαπῶν προϊόντων, ὅμως συγχρόνως σημαίνει πάντοτε καὶ ἐλάττωσιν τῆς ἐγχωρίου ἐξαγωγῆς καὶ ἐπομένως θὰ παραβλάπτῃ διαρκῶς ὅλους τοὺς κλάδους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι διαθέτουν τὰ προϊόντα αὐτῶν ὄχι μόνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἴτε ἕνεκα τῆς εἰδικότητος τῆς παραγωγῆς των, εἴτε ἕνεκα τῆς γεωγραφικῆς των θέσεως, εἴτε διότι εἶναι τόσον πολὺ ἀνεπιυγμένοι, ὥστε νὰ παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀναζητήσουν καὶ ἐξωτερικὰς ἀγοράς, διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ κρατήσουν τὴν παραγωγὴν αὐτῶν εἰς πλήρη δυναμικότητα. Καθ' ὅσον λοιπὸν μιά χώρα ἔχει σπουδαία ὠφελήματα ἀπὸ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς κατὰ τοσοῦτο ἕνα γενικὸν σύστημα προστασίας θὰ προσκρούσῃ, μάλιστα δταν ἡ ἀντίληψις αὕτη εὖρη ἐφαρμογὴν εἰς πολλὰ κράτη καὶ τότε εἰς τὰς δυσκολίας τοῦ ἐσωτερικοῦ προστεθοῦν καὶ αἱ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν ὁ Alfred Weber διετύπωσε καὶ νέαν ἐπιχειρηματολογίαν κατὰ τῶν προσπαθειῶν τῆς νεωτέρας προστατευτικῆς πολιτικῆς, τοῦ νὰ ἐξαναγκάζῃ δηλαδὴ αὕτη τὴν μετατόπισιν βιομηχανιῶν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἰδίου Κράτους. Στηριζόμενος οὗτος εἰς τὰς ἐρεῦνας του περὶ τῶν νόμων οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἐλευθέραν συναλλαγὴν κυριαρχοῦν εἰς τὴν κατὰ χώραν κατανομήν τῆς οἰκονομικῆς θέσεως τῶν ἐπιχειρήσεων (προσανατολισμὸς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῶν πρώτων ὀλῶν, ἐργατικῶν δυνάμεων, κέντρων καταναλώσεως, διαφορισμοὶ ἕνεκα μεταφορικῶν δυνατοτήτων, καὶ τῶν ἐξόδων των), κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ θεωρία τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου παρεῖδε τὴν σημασίαν τῶν μεταφορικῶν ἐξόδων, ὡς συντελεστοῦ κατὰ τὸν προσανατολισμὸν τῶν ἐπιχειρήσεων, καθὼς καὶ τὴν μεγάλην ἐπίδρασιν τῶν φυσικῶν ὁρῶν. Καὶ μόνον ἀκριβῶς ἡ μεγάλη ἐπίδρασις τῶν γεγονότων τούτων, τὰ ὅποια καθορίζουν τὸν οἰκονομικὸν χῶρον τῶν παραγωγικῶν ἐκμεταλλεύσεων ἀποδεικνύει ἀκόμη ὅτι ἡ θ ε μ ε λ ι ὡ δ η ς ἰ δ ε α τοῦ συστήματος τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου εἶναι ὀρθή καὶ ἡ μομφή του κατὰ τοῦ προστατευτικοῦ

ουστήματος είναι δικαιολογημένη, ότι δηλαδή τοῦτο διὰ μεγάλων ὑπερτιμήσεων καὶ μεγάλων ἐπιβαρύνσεων τοῦ λαοῦ, διὰ σοβαρᾶς ἀκριβύνσεως τῶν παραγωγικῶν μέσων καὶ τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς παραμέλησιν παραγωγῶν ὑποβοηθουμένων ὑπὸ τῆς φύσεως, διὰ νὰ δημιουργήσωμεν διὰ τῶν μέσων τούτων τεχνητῶς «ἐθνικὴν» παραγωγὴν. Ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ ἐπομένως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δημιουργῇ ἀντιδράσεις πρὸς τὴν φυσικῶς καθοριζομένην τᾶσιν κατανομῆς τῆς βιομηχανίας. Τὸνναντίον πρέπει νὰ συμμορφωνώμεθα πρὸς τὰς καθοριστικὰς τάσεις συγκεντρώσεων τῶν βιομηχανιῶν: τὴν κατανάλωσιν, τὸν τόπον τῶν πρώτων ὑλῶν, τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας.

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

21. ΕΙΔΗ ΔΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΑ

Δασμοὶ εἶναι δικαιώματα τὰ ὅποια πληρώνονται ὑπὸ τῶν ἐμπορευμάτων κατὰ τὴν εἰσοδὸν αὐτῶν εἰς τὰ σύνορα ἐνὸς κράτους. Ἀναλόγως τῆς κατευθύνσεως τῆς κινήσεως τῶν ἐμπορευμάτων—εἰσαγωγῆς, ἐξαγωγῆς, διακομίσσεως—εἰσπράττεται ὁ δασμὸς ὡς εἰσαγωγικός, ἐξαγωγικός, διακομιστικός. Ἡ εἰσπραξις λαμβάνει χώραν εἴτε πρὸς τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς πραγματοποιήσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐσόδων (ταμειευτικοὶ δασμοί), εἴτε μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ δυσκολευθῇ ἡ κίνησις τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς μίαν ὀρισμένην κατεύθυνσιν. Οἱ ταμειευτικοὶ δασμοὶ οἱ ὅποιοι ἐπιβάλλονται ἐπὶ εἰδῶν καταναλώσεως, (ιδίως τέτοιων, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ παραχθοῦν ἐπιτοπῶς (τσάϊ, καφὲς κλπ.), δὲν ἐπιβάλλονται ἀπὸ ἐμπορικοπολιτικούς σκοποὺς καὶ μποροῦμε νὰ τοὺς παραλείψωμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν μας. Ὡσαύτως εἶναι σπάνιοι οἱ δασμοὶ διακομίσσεως καὶ οἱ ἐξαγωγικοὶ καθὼς καὶ χωρὶς μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν πρακτικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, (ιδίως μέχρι τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Εἰς ὑπερπόντια κράτη συναντῶνται οἱ δασμοὶ αὐτοὶ ὡς ταμειευτικοί, γενικῶς ὅμως εἰς εἰρηνικὰς ἐποχὰς ἐπιδιώκεται τὸνναντίον ἡ διακόμισις τῶν ἐμπορευμάτων, διότι συνδέονται μὲ αὐτὴν ἐμπορικὰ καὶ μεταφορικὰ κέρδη διὰ τὴν χώραν καὶ τὸ πλεονέκτημα τῆς διαμορφώσεως μεγαλυτέρων ἀγορῶν. Ἀφ' ἐτέρου ἐξαγωγικοὶ δασμοὶ εἰσπράττονται ὑπὸ κρατῶν μόνον εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις, ἀπὸ ἀντικείμενα τὰ ὅποια θεωροῦνται ὡς ἀναγκαῖα πρώτη ὕλη διὰ τὰς ἐγχωρίους βιομηχανίας, π. χ. ὡς εἶναι τὰ ράκη διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, εἴτε ἀπὸ ἀντικείμενα τὰ ὅποια χρειάζονται

ζεται αναγκαστικῶς τὸ ἐξωτερικόν, δηλαδὴ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν φορολογεῖ τὸ κράτος πρὸς ἴδιον ὄφελός του τὸ ἐξωτερικόν, τὸ ὁποῖον ὑποχρεωτικῶς θὰ βαρύνῃ ὁ ἐξαγωγικὸς δασμὸς· διὰ καφφέ π. χ. ἐπιβάλλει ἡ Βραζιλία δασμὸν ἐξαγωγῆς, διὰ ἀνθρακᾶ ἡ Ἀγγλία (μέχρι τοῦ 1903), διὰ ξυλείαν ἡ Σουηδία, Ρουμανία, διὰ ζῶα ἡ Ἑλβετία, Ἐνίοτε οἱ δασμοὶ αὐτοὶ ἐπιβάλλονται καὶ ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἰδίας βιομηχανίας, ὅπως εἶναι οἱ Ἰνδικοὶ ἐξαγωγικοὶ δασμοὶ διὰ γιούταν. Ἀπὸ ἀπόψεως ἐπομένως ἐμποριοπολιτικῆς ἐνδιαφερόμεθα ὑπὸ ἑκοσφιν δασμολογικῶν μέτρων πρὸ παντός καὶ ἀποκλειστικὰ διὰ τοὺς εἰσαγωγικοὺς δασμούς, οἱ ὅποιοι προορίζονται διὰ τὴν προστασίαν τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς.

Ὅπως ἀσκοῦμεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν ἐμπορευμάτων διὰ τῶν δασμῶν, κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ ἰσχυρότερον φυσικὰ ἀκόμη λόγον ἀσκοῦμεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κινήσεως αὐτῶν διὰ τῶν ἀπαγορεύσεων. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ἐσυνηθίζοντο αὗται καὶ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ὥς καὶ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ διακόμισιν ἐξ ἐμποριοπολιτικῶν λόγων ὥς τοῦτο ἐξάγεται ἀπὸ τὴν ἐπισκόπησιν περὶ τῆς ἐμποριοπολιτικῆς ἐξελιξεως. Εἰς τὴν τελευταίαν ἐποχὴν πρὸ τῶν πολέμων δὲν ὑπῆγοντο πλέον ἀπαγορεύσεις μεταξὺ τῶν μέσων τῆς ἐμποριοπολιτικῆς ἐξελιξεως. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου ἤτο' πανταχοῦ ἀνεγνωρισμένη, μὲ τὴν ἔννοιαν δηλαδὴ ὅτι τὰ ἐμπορεύματα ὅλων τῶν κρατῶν ἦτο δυνατόν νὰ γίνουν ἀντικείμενον ἐμπορίου καὶ τὸ πολὺ νὰ ἐπιβαρυνθοῦν μόνον διὰ δασμῶν. Ἀπαγορεύσεις ἦτο δυνατόν νὰ νομοθετηθοῦν μόνον ἀπὸ διοικητικοπολιτικούς λόγους καὶ δὴ τῆς ὑγειονομικῆς ἀστυνομίας. Ὄττω π. χ. ἡ Αὐστρουγγαρία, Γερμανία, Ἰταλία, Βέλγιον, Ἑλβετία ὑπεχρεώθησαν εἰς τὰς Δεκεμβριανὰς συμβάσεις τοῦ 1891 νὰ μὴ παρεμποδίζουσιν τὸ ἐμπόριον κανενὸς εἶδους ἀπαγορεύσεων εἰσαγωγῆς, ἐξαγωγῆς ἢ διακομίσσεως· ἐπετράπησαν ὅμως οἱ ἐπόμενες ἐξαίρεσεις: 1) ἐάν ὑπῆρχε ἡ μελλοντικῶς εἰσῆγγο κρατικὸν μονοπώλιον, 2) ἐκ λόγων ὑγιεινῆς καὶ ἐπιζωοτίας, 3) εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καθόσον ἀφορᾷ πολεμικὸν ὕλικόν. Ἐξ ἐσωτερικῶν οἰκονομικῶν λόγων εἶναι δυνατόν νὰ ἐκδοθοῦν ἀπαγορεύσεις π. χ. ἀπαγορεύσεις ἐξαγωγῶν εἰδῶν διατροφῆς προκειμένων κακῶν ἐσοδειῶν, ζωοτροφιῶν προκειμένης ξηρασίας, ἀφορίας κλπ. Πάντως τὸ περιορισμένον τῶν μέτρων τούτων δὲν ἐπῆρθε νὰ χρησιμοποιηθοῦν ταῦτα ὥς μέσα ἐμποριοπολιτικά. Τὸ πολὺ ὁ χειρισμὸς τῶν ὑγειονομικῶν καὶ ἐπιζωοτικῶν μέτρων ἠδύναντο νὰ ἐπιδράσῃ μέχρι σημείου τινός προστατευτικῶς εἰς τὸ ἐσωτερικόν, προκειμένης συναλλαγῆς μὲ ζῶα, σφάγια κλπ. Οἱ δύο παγκόσμιαι πόλεμοι ἐπαρουσίασαν φυσικῶς ἕνα πλῆθος τέτοιων ἀπαγορεύσεων.

ὥστε ἡ δυνάτις τῆς εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς νὰ προταχθῇ πρὸς τῆς σπουδαιότητος τῶν δασμῶν μόνον.

Οἱ δασμοὶ εἰσπράττονται κατὰ προκαθωρισμένον μέτρον. Ἐνὰ τέτοιο μέτρον μποροῦμε νὰ ἔχομε εἴτε εἰς τὴν ἀξίαν τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων, οὕτως ὥστε ὁ δασμὸς καθορίζεται ὡς ἕνα ἑκατοστιαῖο ποσοστὸν τῆς κατὰ ἕνα οἰοδήποτε τρόπον διαπιστουμένης ἀξίας τοῦ εἰσαγομένου ἐμπορεύματος—**δασμοὶ κατ' ἀξίαν**—ἢ καθορίζονται σταθερά, ἀμετάβλητα ποσὰ δασμῶν, τὰ ὅποια εἰσπράττονται ἀπὸ τὴν μονάδα βάρους ἢ τὸ τεμάχιον τῶν εἰσαγομένων ἀντικειμένων—**εἰδικοὶ δασμοί**.—Οἱ δασμοὶ κατ' ἀξίαν παριστάνουν τὸ πληρέστερον σύστημα, ἂν ἐπετυγχάνανεν ἕνα τρόπον ἀληθινῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τῶν πρᾶγμάτων, διότι τότε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιβαρύνωμεν κάθε προϊόν ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξίαν του καὶ τοιουτοτρόπως θὰ ἐλάμβανε χώραν μιὰ ἀτομιστικὴ μεταχειρίσις τοῦ καθενὸς ἐμπορεύματος· ἡ διαφορὰ ὅμως εἶναι ὅτι οἱ δασμοὶ κατ' ἀξίαν προβάλλουν ἀπαιτήσεις ἀπέναντι τῆς τελωνειακῆς διοικήσεως, εἰς τὰς ὁποίας αὕτη δὲν μπορεῖ νὰ ἀντεπεξέλθῃ. Πρῶτα—πρῶτα ποιά ἀξία τοῦ ἐμπορεύματος πρέπει νὰ ληφθῇ ὡς ὅψιν εἶναι ζήτημα δύσκολον. Ἡ τιμὴ παραγωγῆς; Ἡ τιμὴ τῆς πωλήσεως εἰς τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς; Μία ἐκ τῶν δύο τούτων τιμῶν πλὺς ἐξόδων μεταφορᾶς, ἀσφαλείας καὶ παραγγελιοδοχικῶν μέχρι τοῦ τελωνείου. Ἡ τιμὴ πωλήσεως εἰς τὸν τόπον τῆς πωλήσεως; Χονδρικὴ ἢ λιανικὴ τιμὴ; Κατ' ἀρχὴν λαμβάνεται ὡς ὅψιν ἡ δηλώσις τῆς τιμῆς τοῦ ἀποστολέως βάσει τῶν χονδρικῶν τιμῶν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀγορᾶς παραγωγῆς. Αἱ τελωνειακαὶ διοικήσεις προφυλάσσονται ἀπὸ καταβολικαὶς ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῶν ἐκτιμήσεων ἐμπειρογνομῶνων τῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ δικαιώματος τῆς τελωνειακῆς ἀρχῆς νὰ παρακρατήσῃ τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὰς δηλωθείσας τιμὰς. Πάντως τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ ἐλέγχου εἶναι πολὺπλοκον, δύσκολα χειρίζεται καὶ συχνὰ ἄδικον· διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐφαρμόζονται οἱ δασμοὶ κατ' ἀξίαν δι' ὅλας τὰς τελωνειακὰς πληρωμάς, μόνον ἀπὸ ὀλίγα κράτη, ἀπὸ τὰ μεγάλα δὲ μόνον ἀπὸ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Εἰς τοὺς εἰδικοὺς δασμοὺς χρησιμοποιούμεν πάντως ἐξωτερικὰ μόνον γνωρίσματα ὡς μέτρον διὰ τὸ μέγεθος τοῦ δασμοῦ, παρὰ ταῦτα εἶναι δυνατόν μὲ μερικὰς διαφοροποιήσεις νὰ ἔχωμεν συγχρόνως καὶ διαφοροποιήσιν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἐμπορεύματος. Τοῦτο λαμβάνει χώραν πρῶτα—πρῶτα διὰ διαμορφώσεως ὁμάδων ἐμπορευμάτων ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ γένους τοῦ ἐμπορεύματος, π.χ. εἰς τὸ γένος ἐμπορεύματα ἐκ βάμβακος, ἐκ σιδήρου κλπ. σχηματί-

ζομεν τὰς ομάδας πρῶται ὕλαι, ἡμικατεργασμένα, ὀλοβιομηχανήματα. Περαιτέρω ἀκόμη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ εἰδῶν ἐμπορευμάτων, ἐντὸς τῶν ομάδων τῶν ἐμπορευμάτων, ἀναλόγως τῆς μεγαλυτέρας ποσότητος ἐργασίας, ἡ ὁποία ἐνσωματοῦται εἰς αὐτά, τέλος διὰ τῆς βοηθείας διακριτικῶν ποιότητος, ὅπως π. χ. δταν προκειμένων ὕφασμάτων λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν ὄχι μόνον τὸ βάρος ἀλλὰ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν τετραγώνων εἰς μονάδα ἐπιφανείας, προκειμένων κλωστῶν τὸ βάρος καὶ τὴν ποιότητα αὐτῶν. Ἄν καὶ εἶναι δὲ ἀναπόφευκτον εἰς πολλὰς ομάδας ἐμπορευμάτων νὰ ἐπιβαρύνωμεν τὸ προστυχώτερον ἐμπόρευμα μὲ βαρύτερον ἀναλογικῶς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ δασμῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὸ καλύτερον, ὅμως ἔχομεν τὴν δυνατότητα νὰ προστατεύσωμεν ἀπὸ ἐξωτερικὸν ἀνταγωνισμὸν ἐμπορεύματα διὰ τὰ ὅποια ἐνδιαφερόμεθα, καθορίζοντες αὐτὰ λεπτομερῶς, ἡ δὲ τελωνειακὴ διοίκησις καὶ γενικῶς ἡ συναλλαγὴ ἐξυπηρετεῖται μὲ ἕνα καθαρὸ καὶ ὀρισμένον δασμολογικὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον σχετικῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ χειρισθῇ εὐκόλως.

Ὅπου οἱ δασμοὶ ἐξυπηρετοῦν ἐμπορικοπολιτικοὺς σκοποὺς εἶναι ἀνάγκη νὰ κρατῆται κατὰ τὸν καθορισμὸν αὐτῶν μιὰ γενικὴ ἀρχή, π. χ. προστασία τῆς γεωργίας, προστασία τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ὥστε ἡ ἐπιβάρυνσις τῶν ἀλλοδαπῶν ἐμπορευμάτων νὰ εὐρίσκεται εἰς μίαν ὀρισμένην σχέσιν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Ἐφόσον δὲ τοῦτο λαμβάνει χώραν μὲ συνέπειαν ὀμιλοῦμεν περὶ δασμολογικοῦ συστήματος. Τὴν δὲ συμπάρθεσιν καὶ ἐνιαίαν διάταξιν ὅλων τῶν ξεχωριστῶν δασμῶν ὀνομάζομεν δασμολόγιον. Διακρίνομεν δὲ αὐτὸ εἰς αὐτόνομον ἂν ὁ καθορισμὸς τῶν ποσῶν τῶν δασμῶν γίνεται ἀποκλειστικῶς μὲ μόνον τὴν ἀπόφασιν τῶν ἡμεδαπῶν νομοθετικῶν παραγόντων, ὡς συμβατικὸν δὲ δασμολόγιον ἂν οἱ δασμοὶ καθορίζωνται διὰ συμφωνιῶν μετα τρίτων κρατῶν. Ἄν ἔχωμεν τέτοιο συμβατικὸν δασμολόγιον δι' ὀρισμένα μόνον κράτη, ἐνφ' δι' ἄλλα ἰσχύουν τὰ ποσὰ τῶν αὐτονόμως καθορισθέντων δασμῶν, τότε τὸ τελευταῖον τοῦτο δασμολόγιον χαρακτηρίζεται ὡς γενικόν. Εἶναι δυνατόν τὰ ποσὰ τῶν δασμῶν τὰ ὅποια συμβατικῶς παρεσχέθησαν εἰς τρίτα κράτη νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὸ γενικὸν δασμολόγιον καὶ ἐπομένως νὰ ἐφαρμόζωνται αὐτόν ὁμῶς εἰς ὅλα τὰ κράτη. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχομεν ἐνιαῖον δασμολόγιον.

Συμβατικὰ δασμολόγια συνομολογοῦνται φυσικῶς μόνον, ἐφόσον θεωροῦνται ἀπὸ τὰ συμβαλλόμενα κράτη ὡς συμφέροντα αὐτά. Τοιαῦτα πλεονεκτήματα μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἡ ἐλάττωσις τῶν δασμῶν, ἡ ἡ ἀνάληψις ὑποχρεώσεως ἐκ μέρους τοῦ Κράτους ὅπως

μη ύψωση τούς δασμούς του επί ὀρισμένον χρόνον. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις τὰ δασμολογικὰ ταῦτα ποσὰ θεωροῦνται δεσμευμένα. Ἡ συνθεολόγησις τέτοιων συμβατικῶν δασμολογιῶν λαμβάνει χώραν πάντοτε κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ τῶν αὐτοσυμβαλλομένων κρατῶν, κατὰ τὰς ὁποίας λαμβάνουν χώραν παραχωρήσεις, δηλαδὴ ἐλαττώσεις τῶν δασμῶν ἐκ μέρους τῶν κρατῶν ἐναντι συγκαταβάσεων ἐκ μέρους τῶν ἄλλων κρατῶν. Διὰ τὰ ἀποφύγουσιν πολλὰ κράτη τὰ μειονεκτήματα, τὰ ὁποῖα συμπαρομαρτοῦν εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένα ὅρια εἰς τὰς συμβατικὰς αὐτὰς ἐκπτώσεις, χρησιμοποιοῦν δύο δασμολογία, ἓν *Μέγιστον* καὶ ἓν *Ἐλάχιστον*. Τὸ πρῶτον ἰσχύει διὰ τὰ Κράτη ἐκεῖνα μετὰ τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει σύμβασις. τὸ δεῦτερον ἀποτελεῖ τὸ συμβατικὸν δασμολόγιον, τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ ὕψος καθορίζεται ἐκ τῶν προτέρων νομοθετικῶς. Τοιοῦτοτρόπως καθίσταται δυνατόν νὰ κρατηθῇ ἀδιάσειστα ἓνα μέτρον προστασίας τὸ ὁποῖον θέλει ἓνα κράτος, εἶναι ὅμως πάλιν δυσχερέστερον μὲ ἓνα τέτοιο ἀκαμπτο δασμολόγιον νὰ ἐπιτύχωμεν παραχωρήσεις ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Τέλος πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τοὺς δασμούς διαφόρου μεγέθους, διὰ τὰ αὐτὰ ἔμπορεύματα, τοὺς λεγομένους *διαφορικοὺς δασμοὺς*. Δι' αὐτῶν ἐπιτυγχάνομεν ὅπως ὀρισμέναι χώραι εἰσαγωγῆς, π. χ. γειτονικὰ κράτη, ἢ προκειμένων ἀποικιῶν ἢ μητροπόλεως, ἐναντι ἄλλοδαπῶν κρατῶν, ἢ διαρρυθμίσεις εἰσαγωγῆς, π. χ. διὰ θαλάσσης εἰσαγαγαὶ πρὸς τόνωσιν ὀρισμένων θαλασσιῶν λιμένων, ἐν ἀντιθέσει πρὸς εἰσαγωγὰς διὰ ξηρᾶς, ἢ μεταφορικαὶ ὑπηρεσίαι, π. χ. ἰθαγενῆ πλοῖα ἐναντι ἄλλοδαπῶν—ἐδνοηθοῦν ἢ συνεκδοχικῶς ὀρισμένα κράτη, διαρρυθμίσεις εἰσαγωγῆς, μεταφορικαὶ ὑπηρεσίαι περιέλθουν εἰς μειονεκτικὴν θέσιν. Ἡ διαφορικὴ δασμολογικὴ μεταχείρισις μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ὡς μέσον πολεμικῆς, ὅταν τὰ ἔμπορεύματά μας τυγχάνουν μειονεκτικῆς μεταχειρίσεως εἰς τρίτα κράτη, ἐναντι ἐμπορευμάτων ἄλλων χωρῶν ἢ τὰ ἑξῆς ἔμπορεύματα μειονεκτοῦν εἰς τὴν χώραν μας, ὅποτε χρησιμοποιοῦνται οἱ *διαφορικοὶ δασμοὶ* ὡς μέσον ἀντιποίνων, ὅποτε ὀμιλοῦμεν περὶ *δασμῶν πολεμικῶν*.

III. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

22. ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΔΑΣΜΟΥ

Ὁ προστατευτικὸν δασμὸς σκοπὸν ἔχει νὰ ἀκριβίῃ τὸ ἄλλο-

δακόν έμπορεύμα, τὸ ὁποῖον εἰσάγεται εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἐν αὐτὸ τὸ κατορθώνωμεν σύμφωνα μὲ τὸ ποσὸν τοῦ δασμοῦ εἶναι ἓνα ἐρώτημα εἰς τὸ ὁποῖον δὲν μποροῦμε εὐκολὰ νὰ ἀπαντήσωμεν. Ἀσφαλῶς ὅμως αὐξάνει ἡ ὑψωτικὴ τῆς τιμῆς ἐπίδρασις τοῦ δασμοῦ μὲ τὸ μέγεθός του. Ἐν ἓνας δασμὸς εἶναι ὑψηλὸς ἢ χαμηλὸς δὲν κρίνομεν αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἀπόλυτον ὕψος του, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν οἰκίαν κατὰ τὴν ὁποῖαν αὐξάνει τὸ κόστος καὶ ἔπομένως καὶ τὴν τιμὴν ἑνὸς ἐμπορεύματος, 15—20 ο)ο δασμοὶ θεωροῦνται μέτριοι. Συνήθως ὅμως εἶναι πολὺ ὑψηλότεροι καὶ αὐξάνουν προκειμένων βιομηχανικῶν εἰδῶν εἰς 40, 60, 100 καὶ πλέον τοῖς ἑκατόν, τοῦ κόστους ἢ τῆς ἀξίας τοῦ ἐμπορεύματος. Ἡ αὐξησις αὕτη ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα βαθμὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς γενικότητος τῆς προστασίας. Ἐν π. χ. εἰς μετρικὸς στατῆρ βαμβακερὸν ὕφασμα προστατεύεται μὲ 100 δρ., τότε ἡ προστασία αὕτη τῶν 100 δρ. δὲν ὠφελεῖ ὀλόκληρος τὸν ὑφαντουργόν, ἂν προστατεύονται καὶ αἱ κλωστικαὶ Ἴνες. Διότι ὁ ὑφαντουργὸς θὰ πληρώσῃ ἴσως εἰς τὰς τιμὰς τῶν κλωστικῶν ἰνῶν, διὰ τὰς Ἴνας τοῦ ὑφάσματος τούτου 30 ο)ο περισσότερον ἀφ' ὅσον ἂν τὰς ἐπρομηθεύετο ἰσχύοντος ἐλευθέρου ἐμπορίου, ὥστε ἡ παρεχομένη εἰς αὐτὸν προστασία ὑποβιβάζεται εἰς 70 ο)ο. Τὸ αὐτὸ ὅμως συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ εἶδη. Οἱ προστατευτικοὶ δασμοὶ πρέπει νὰ ἐξασκοῦν μίαν ὑψωτικὴν ἐπίδρασιν καὶ αὕτη πρέπει νὰ γίνεται ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸν ἀγοράζοντα τὸ προστατευόμενον ἐμπόρευμα. Οἱ προστατευτικοὶ δασμοὶ πρέπει σύμφωνα μὲ τὸν σκοπὸν τῶν νὰ ἔχουν ὑψωτικὴν ἐπίδρασιν εἴτε ἂν λαμβάνῃ χώραν αὐξησις τῆς τιμῆς, εἴτε ἂν παρεμποδίζεται πτώσις αὐτῆς.

Αἱ μονάδες τὰς ὁποίας σκοπεύομεν νὰ προστατεύσωμεν, ὡς π. χ. τὴν «Γεωργίαν», τὴν «Καλλιέργειαν τῶν Σιτηρῶν», τὴν «Σιδηροβιομηχανίαν», εἶναι Ἀφαιρέσεις. Εἰς τὴν πραγματικότητά ἀναλύονται αἱ μονάδες αὗτεις εἰς ἀτελειώτους ἀριθμοὺς ἐνιαίων συγκεκριμένων ἐκμεταλλεύσεων κατὰ ἓνα καθωρισμένον τυπικὸν καταμερισμὸν καὶ μὲ ὠρισμένα μεταξὺ αὐτῶν πολλὰς φορὰς παραπολὺ διάφέροντα παραγωγικὰ ἐξοδα. Διὰ τὴν μίαν ἐκμετάλλευσιν ἤδη τὰ μεταφορικὰ ἐξοδα ἀπὸ τὴν ἔδραν τοῦ πλησιεστέρου ἀλλοδαποῦ ἀνταγωνιστοῦ μέχρις αὐτῆς ἀποτελοῦν ἀρκετὴν προστασίαν, ἄλλη ἐκμετάλλευσις μπορεῖ νὰ συναγωνίζεταί ἀκόμη καὶ τοὺς εὐνοϊκωτέρους ἀλλοδαποὺς ἀνταγωνιστάς, ἐνῶ πάλιν τρίται ἐκμεταλλεύσεις ἄνευ δασμολογικῆς προστασίας. ὀφείλουν νὰ ὑποκύβουν εἰς τὴν καταστροφὴν, εἶναι λοιπὸν ἀδύνατον νὰ προστατεύσωμεν μὲ τὸ αὐτὸ μέτρον ὅλας τὰς

έκμεταλλεύσεις μιας και της αύτης παραγωγικής όμάδος.

Είς χώρας με λεπτομερείς στατιστικάς έρεύνas διεπιστώθη ένα μεγάλο περιθώριον έντός τοϋ όποιου εργάζονται αί διάφοροι έκμεταλλεύσεις. Τά παραγωγικά έξοδα π.χ. ένός μετρικού στατήρος σιτηρών ύπελογίσθησαν (Αύστρία) από 9—18 κορώνας. Τά παραγωγικά έξοδα ένός μετρικού στατήρος άκατεργάστου σιδήρου της αύτης ποιότητος είς εργοστάσια εργαζόμενα υπό τοϋς εύνοϊκώτερος δρους ύπελογίζοντο είς 2 1/2 κορώνας κατώτερα, από εκείνα τά όποια εργάζοντο υπό οϋς δυσμενεστέρους. Κατά τόν αύτόν τρόπον στατιστικάί έρευναι και είς άλλας βιομηχανίας απέδειξαν ότι τά έξοδα έπεξεργασίας άγαθών διεφορίζοντο έντός όρισμένων περιθωρίων. Τοϋτο καθίσταται δυνατόν έκ τοϋ γεγονότος ότι, τά εύθηνότερον εργαζόμενα εργοστάσια δέν καλύπτουν πάντοτε όλας τάς ανάγκας μας, ότι διά τήν επέκτασιν αύτών συναντώνται δυσκολίες προσωπικές ή πραγματικές: αί πρώται όλαι άκριβαίνουn, τά μεταφορικά έξοδα αύξάνουn όταν άναζητήσωμεν τόπους διαθέσεως τών προϊόντων μας είς μεγαλυτέραν απόστασιν εύρισκομένους, τό κεφάλαιον δέν μπορεί νά πολλαπλασιασθή κατ' άρέσκειαν, είδικευμένοι εργατικοί δυνάμεις δέν εύρίσκονται πάντοτε είς κατ' άρέσκειαν ποσότητας, όσαύτως συναντώμεν έλλείψεις είς ίθυνοϋσας προσωπικότητας. "Ετσι μόνον έξηγεΐται διά τών δυσκολιών αύτών, οί όποιες παρουσιάζονται είς τήν επέκτασιν τών καθ' έκαστον έκμεταλλεύσεων ή συνύπαρξις έκμεταλλεύσεων με διαφόρου ύψους παραγωγικά έξοδα.

Τά πραγματικά ταϋτα γεγονότα ισχύουn και διά τό έξωτερικόν. Και είς τό έξωτερικόν εργάζονται έκμεταλλεύσεις παράπλευρα με διαφόρους ύψους παραγωγικά έξοδα, ώστε ό ανταγωνισμός μεταξύ μιας παραγωγής δύο διαφόρων χωρών νά διεξάγεται κάτω από πολύ περιπλεγμένους δρους. Μόνον είς τήν περίπτωσιν κατ' άπό τήν όποιαν δέν χρησιμοποιήται όλοκληρωτικά άλλοδαπή παραγωγή διά τάς ανάγκας τοϋ έσωτερικοϋ, ή όταν αί έκμεταλλεύσεις αί όποιαί εργάζονται εύθηνότερα από τάς έγχωρίας, μποροϋν νά επεκτείνουn τήν παραγωγήν των χωρίς αύξησιν έξόδων, θά λάβη χώραν μία εισαγωγή και αύτή τότε θά θέσῃ είς κίνδυνον μόνον τάς έγχωρίας εκείνας επιχειρήσεις, αί όποια εργάζονται με άνώτερα παραγωγικά έξοδα, αί λοιπαί θά συνεχίσουn τήν ύπόστασιν των. "Ο προστατευτικός δασμός λοιπόν πρέπει νά επεκτείνῃ μόνον τά όρια έντός τών όποιων θά δύνανται νά λάβουn χώραν αί παραγωγαί είς τό έσωτερικόν. Τοϋτο θά τό επιτύχῃ τότε μόνον όταν άκριβήσῃ τό έμπόρευμα τόσο μόνον, ώστε νά καλύπτουn τάς δαπάνας των αί έκμεταλλεύσεις

εἶναι, τὰς ὁποίας θέλομεν νὰ προστατεύσωμεν. Εἶναι λοιπὸν φανερόν ὅτι δὲν πρέπει νὰ προχωρήσωμεν μέχρι τῶν ἀπωτάτων ὁρίων καὶ θὰ πρέπει νὰ μᾶς γεννηθοῦν φόβοι ἂν τὸ ἀκρίβισμα τῆς τιμῆς εἶναι πολὺ μεγάλον, θέλοντας νὰ προστατεύσωμεν ἐκμεταλλεύσεις αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται μὲ ἰδιαιτέρως ἀσυμφόρους ὁρους παραγωγῆς. Τὸ πλεονέκτημα τὸ ὁποῖον διὰ προστατευτικοῦ δασμοῦ ἐπιτυγχάνομεν ἔγκειται εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἐπεκτάσεως τῆς παραγωγῆς, εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν εὐκαιριῶν χρησιμοποίησεως τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐργασίας. Τὸ πλεονέκτημα τοῦτο ἐξαγοράζεται μὲ τὸ μειονέκτημα τῆς ὑψώσεως τῆς τιμῆς, τὸ ὁποῖον ζημιώνει τοὺς καταναλωτάς. Τὸ μέτρον τῆς ὠφελείας ἐκ τοῦ πλεονεκτήματος καὶ τῆς ζημίας ἐκ τοῦ μειονεκτήματος πρέπει νὰ ἐξισοῦνται. Ἄν ἐπιτύχη κανεὶς μὲ μίαν μικρὰν ὑψώσιν τῆς τιμῆς νὰ ἐπιφέρῃ μὴ μὲν μεγάλη ἐπέκτασιν τῆς παραγωγῆς, τότε θὰ εἶναι ὁ προστατευτικὸς δασμὸς συμφερότερος. Καθ' ὅσον ὁμοῦς ὁ πολλαπλασιασμὸς τῆς παραγωγῆς εἶναι μικρότερος ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὑψώσιν τῆς τιμῆς κατὰ τοσοῦτον ὀλιγώτερον εἶναι ὠφέλιμος ὁ δασμὸς, μέχρις ὅτου τελειωτικῶς ἀποβῇ ἐπιζήμιος διὰ τὴν οἰκονομίαν.

Μέχρι τοῦδε ὁμοῦς δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ εἰδῶμεν κριτήρια διὰ νὰ ἐξελέγξωμεν ἢ προὑπολογίσωμεν ἐπακριβῶς τελείως τὰς ἐπιδράσεις τῶν προστατευτικῶν δασμῶν. Πρὸ παντὸς δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἀσφαλῶς πῶς θὰ μοιρασθῇ ἡ ἐπίδρασις τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ μεταξὺ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὑπάρχουν ἐκμεταλλεύσεις, αἱ ὁποῖαι ἐργάζονται μὲ ὀλιγώτερον εὐμενεῖς ὁρους, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ δασμοῦ, καθίσταται εἰς αὐτὸς πλεόν ἀδύνατος ἡ εἰσαγωγή. Τοῦτο θὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα αὐξήσιν τῆς προσφορᾶς ἐμπορευμάτων καὶ ἐπομένως πτώσιν τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Κατὰ τὸ μέτρον τῆς πτώσεως τῆς τιμῆς ταύτης θὰ διευκολυνθῇ τῶρα ὁμοῦς πλεόν, ἡ εἰσαγωγή καὶ δὲν θὰ ὑψωθῇ ἡ τιμὴ εἰς τὸ ἐσωτερικόν καθ' ὅλον τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιβληθέντος δασμοῦ. Ἐθεωρήθη λοιπὸν ὡς πιθανὸν ὅτι νὰ μὲν αἱ τιμαὶ εἰς τὴν προστατευομένην χώραν θὰ εἶναι πάντοτε ὑψηλότεραι ἀπ' ὅσον θὰ ἦσαν προκειμένης ἐλευθέρας συναλλαγῆς, σπανίως ὁμοῦς κατὰ ὁλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ δασμοῦ. Ἀποφασιστικὸν ρόλον εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν παίζουν πάντοτε αἱ ποσότητες τῆς ἐγχωρίας καὶ ἀλλοδαπῆς παραγω-

γης καὶ ἡ σχέσις πρὸς αὐτάς τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ποσοτήτων.

Ἡ κατεύθυνσις καὶ τὸ μέτρον τῆς προστασίας στηρίζονται ἐπὶ ἱστορικῶς διαμορφωθέντων γεγονότων. Προστατεύομεν τὰς ὑπαρχούσας καὶ ἱστορικῶς διαμορφωθείσας ἢ ὡς δυνατὰς θεωρηθείσας παραγωγικὰς εὐκαιρίας εἰς τὴν χώραν. Πρὸς τοῦτοις ὅμως ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ὅτι κάθε δασμολογικὴ προστασία θέτει εἰς ἑαυτὴν ὄρια τῶν δυνατοτήτων ἐκμεταλλεύσεως καὶ δὲν προστατεύει ὅλας τὰς δυνατὰς παραγωγάς, ἀλλὰ ἐκείνας τῶν ὁποίων τὰ παραγωγικά ἔξοδα δὲν ὑπερβαίνουν ἓνα ὀρισμένον ποσόν. Τὸ κύριον θέμα ἐνός προστατευτικοῦ συστήματος εἶναι ἡ ἐκλογή αὐτῆς τῶν προστατευθησομένων ἐκμεταλλεύσεων νὰ στηριχθῇ ἐπὶ μιᾷ ἐπιμελοῦς ἐρεῦνης τῶν ἐγχωρίων παραγωγικῶν δυνατοτήτων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον χρησιμοποιοῦμεν τὰς ἐκτενεῖς στατιστικὰς ἐρεῦνας τῶν παραγωγικῶν ὀργανώσεων, τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιμελητηρίων, τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰδρυομένων κεντρικῶν γραφείων τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας διὰ τὴν προπαρασκευὴν τελωνειακῶν δασμολογιῶν. Εἶναι φανερόν πάντως ὅτι εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα αἱ ποσοτικαὶ καὶ καὶ δυναμικαὶ σχέσεις αὐταὶ καθ' ἑαυτάς καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς ἀντιθέσεις τῶν συμφερόντων συναποφασίζουν καὶ ἴσως μερικὲς φορές καίζουσιν ἀποφασιστικώτερον ρόλον, ἀπὸ τὰς ἀντικειμενικὰς διαπιστώσεις τῶν παραγωγικῶν δυνατοτήτων. Γι' αὐτὸ κάθε προστατευτικὸ σύστημα κρύβει μέσα του καὶ κινδύνους, οἱ ὅποιοι ἀπαμβλύνονται κάπως, διὰ ἐκτεταμένης ἐξειδικεύσεως τῶν δασμολογιῶν, οἱ ὅποιοι ὅμως ποτὲ δὲν μποροῦν νὰ ἐξαφανισθοῦν τέλεια. Ἡ διαφορότης τῶν παραγωγικῶν ὄρων· οἱ ὅροι ὑπὸ τοὺς ὁποίους διατίθενται κεφάλαιον, ἐργατικά δυνάμεις, ἡ τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ὀργάνωσις τῶν ἐκμεταλλεύσεων, ἡ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις, αἱ κοινωνικοπολιτικαὶ ἐπιβαρύνσεις κλπ. ταῦτα πάντα εἶναι τόσον μεταβλητὰ καὶ διὰ τὰς χιλιάδας τῶν παραγωγικῶν δυνατοτήτων, τόσον δυσκόλως ἐπισκοπούμενα, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπιμετρηθῇ ἡ ἐπίδρασις τοῦ δασμοῦ μόνον δι' ἓνα μέρος τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ἡ ζημιὰ ὅμως διὰ τοὺς καταναλωτὰς νὰ μὴ δύναται ποτὲ νὰ ὑπολογισθῇ ἀκριβῶς. Φυσικὰ ὅλα τὰ μειονεκτήματα τῶν προστατευτικῶν δασμῶν συναυξάνονται μὲ τὸ ὄψος τῶν, ἰδιαίτερώς μάλιστα ἐκεῖνο καθ' ὃ προστατεύονται δυσμενεῖς παραγωγικοὶ ὅροι, οἱ ὅποιοι στηρίζονται ἐπὶ τεχνικῆς ἢ οἰκονομικῆς καθυστερούσεως.

23. ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΑΣΜΩΝ. Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ (¹)

Τὸ ζήτημα τῶν ἐπιδράσεων ἑνὸς δασμοῦ τῶν ἀμέσων καθὼς καὶ τῶν ἐμμέσων θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀποφασιστικὸν διὰ τὴν ἐκτίμησίν μας, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ δασμοῦ αὐτοῦ. Ἡ ἀκλὴ ἐπιθυμία τῶν διαφερομένων διὰ τὸν δασμὸν ὅπως ἐξέλθουν ἀπὸ μιὰ δύσκολο κατὰστασι δὲν εἶναι βέβαια θεμελίωσις καὶ δικαιολογία τοῦ δασμοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀντίληψις ὅτι διὰ τοῦ δασμοῦ ὑψώνονται οἱ τιμὲς διὰ μετακυλίσεως αὐτοῦ εἰς τοὺς καταναλωτὰς ποῦ ὑποδηλώνει πάλιν τὴν ἀπόρριψίν του. Καὶ αὐτὸς ὁ Marshall μὲ λίγα λόγια καταλήγει ὅτι τοὺς καταναλωτὰς βαρύνει ὁ δασμὸς καὶ ἐπομένως οἱ τιμὲς θὰ ὑψώνοντο καὶ συνεπῶς ὁ δασμὸς ἐπιδρᾷ δυσμενῶς. Ἐτσι ὅμως καθόλου δὲν διευκρινίζεται ἐπιστημονικὰ τὸ πρόβλημα. Καὶ ἂν ἡ θεωρητικὴ ἀφαίρεσις αὐτῇ, χωρὶς συζήτησι εἶναι σωστὴ, καὶ πάλιν ἐρωτᾷται ἀπὸ ποῦ ὅμως οἱ καταναλωτὰς θὰ ἤμπορουσαν νὰ βαστάξουν τὸ ἀκρίβισμα τῶν ἐμπορευμάτων. Τὸ ζήτημα αὐτὸ περιπλέκεται ἀπὸ τὸν λόγον, ὅτι ποτὲ δὲν πρόκειται διὰ τὴν ἐπίδρασι ἑνὸς μοναχὰ δασμοῦ ἀλλὰ γενικῶς διὰ τὴν ὁλότητα τῶν δασμῶν. Δὲν μπορεῖ καὶ ἐδῶ νὰ συμβαίνει ἄλλο τίποτα διαφορετικόν, ἀπὸ ὅτι γίνεται εἰς τὸ πρόβλημα τῶν τιμῶν, ὅπου ἡ ἀμοιβαιότης τῶν καθοριστικῶν λόγων τῶν τιμῶν καθορίζει καὶ τὴν καθ' ἕκαστον τιμὴν. Ἡ ἀπομονωμένη θεώρησι λοιπὸν πρέπει νὰ διαπλατυνθῇ σὲ ὁλικὴ ἐπισκόπησι. Αὐτὸ συχνὰ παρεβλέπετο μέχρι (²) τοῦδε καὶ εἰς τὴν διδα-

1. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξετάζεται πανταχοῦ, ἰδίως μὲ ἰδιαίτεραν συσχέτισιν τοῦ πρὸς τοὺς γεωργικοὺς δασμούς, οἱ ὅποιοι πάντοτε προσεῖλκυσαν τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν θεωρητικῶν. Ἡ φιλολογία πλὴν τῶν ἐιδικῶν ἐργασιῶν κτλ. ἀφορᾷ ἐνταῦθα κυρίως καὶ τὴν ἐπίπτωσιν τῶν φόρων, ἡ ὁποία εἰς τὴν τελευταίαν ἐποχὴν ἐξετάζεται δικαίως μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος. Πάντως καὶ τὰ κεφάλαια τοῦ Ricardo VIII—XVII μᾶς εἶναι πολὺ διαφωτιστικά. Γενικῶς δὲ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἰδίως ἐπὶ τοῦ πεδίου τούτου, τῆς καθόλου δηλαδὴ ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, ὀφείλει πολλὰ εἰς τὸν Ricardo καὶ ἡ σκέψις του σχεδὸν μέχρι σήμερον τὴν τροφοδοτεῖ. Αἱ βαθυστοχαστοὶ ἔρευναι τοῦ Ricardo ἐλάμβανον πάντως χώραν ὑπὸ ἄλλας προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι σήμερον κατὰ μέγα μέρος διαφέρουν οὐσιωδῶς. Διὰ τὸ λόγον αὐτὸν παρὰ τὴν λογικότητα τῆς ἐπιχειρηματολογίας του, διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τὰ συμπεράσματά του, ὑπὸ τὰς σημερινὰς διαφορετικὰς συνθήκας δὲν ἰσχύουν ὡς τὰ πολλὰ. Ἡ θέσις ὅμως τῶν προβλημάτων καὶ ἡ μαθηματικὴ οὐτως εἰπεῖν ἀπόδειξις αὐτῶν μποροῦν πολὺ καλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη πολὺτροπα νὰ μᾶς καθοδηγήσουν καὶ ἡ ἀναστροφὴ καὶ συζητήσις μὲ τὰ κυριώτερα ζητήματα τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἤδη ἀπὸ τότε ἔθεσεν, ἱκανοποιοῦν τὸν ἐρευνητὴν πλουσιοπάροχα.

2. Ἡ διδασκαλία περὶ τῆς ἐπιπτώσεως τῶν φόρων εὐρίσκειτι ἀκόμη εἰς

σκαλίαν περί της έπιπτώσεως των φόρων καθώς και εις την διδασκαλίαν περί της δικαιολογήσεως των δασμών. Ένταυθα χρειαζόμεθα συμπληρωματικώς μίαν καθολικήν σύγχρονον έρευναν. Προκειμένης μεταβολής στοιχείων της οικονομίας (π. χ. των δαπανών παραγωγής ή του εισοδήματος) δέν μπορούμε νά διακρίνωμεν την άμεσον έπίδρασιν ενός μοναδικού συντελεστού, όπως είναι ένας τέτοιος ό δασμός, λόγω της παρεμβολής ξένων στοιχείων. Πρό παντός ή έκάστοτε οίκονομική κατ'αυτάς προσδιορίζει αποτελεσματικά τας τιμάς και έτσι και την σπουδαιότητα του δασμού: οικονομική συγκυρία εύρισκομένη εις την φάσιν της έπίδόσεως δέν αίσθάνεται τόσον εύκολα τας μεταβολάς των τιμών, όσον όταν εύρίσκεται εις την φάσιν της ύφέσεως. Έτσι έχομεν τά έξης άλληλοσυσχετιζόμενα ζητήματα: 1 ποίον βαρύνει ό δασμός: την ήμεδαπήν ή την άλλοδαπήν; 2 λαμβάνει χώραν μία μετακύλις του δασμού δια της ύφέσεως των τιμών εις τό έσωτερικόν; Δηλαδή μέ άλλους λόγους, ό δασμός άκριβαίνει τό άγαθόν ή περιορίζει την κατανάλωσιν όπως ό φόρος κατά τό δυνατόν; 3. Έπιδρά ό δασμός έπί της παραγωγής δια της παρεμποδίσεως του ανταγωνισμού, μεταβάλλοντας την έλαστικότητα της προσφοράς; 4. Πώς έπιδρά ό δασμός έπί της καταναλώσεως των άγαθών; Πρό παντός πώς έπιδρά ή παρεμπόδις του ξένου ανταγωνισμού έπί των τιμών και ούτως έπί της έλαστικότητος της καταναλώσεως; 5. Τέλος πώς έπιδρά ή άλληλεξάρτησις των δασμών έπί της κατανομής του εισοδήματος και έφ' όλοκλήρου της οικονομίας; Αυτά είναι τά γενικά ζητήματα, ανεξάρτητα από την ιδιαιτέραν μεταχείρισιν ειδικών οικονομικών κλάδων. Από την άπάντησιν εις αυτά έξαρτάται και ή έκτίμησις μας περί των έπιδράσεων όλοκλήρου της έμπορικης πολιτικής. Πάντως μία πλήρης άπάντησις είναι δύσκολον νά δοθῇ, ένεκα του πολυπλόκου των σχέσεων και του πολυσημάντου των έπιδράσεων και προκειμένης άκόμη μεμονωμένης θεωρητικής έρεύνης.

Υπάρχουν λοιπόν περιπτώσεις κατά τας όποιās ήμπορούμε νά θεωρήσωμεν ότι την άλλοδαπήν θά βαρύνῃ όλόκληρος ό δασμός και ότι δέν θά λάβῃ χώραν έπίδρασις έπί της τιμῆς του έσωτερικού. Από της άπόψεως της προστασίας ό δασμός τότε άποτυγχάνει του σκοπού του, διότι οι τιμές παραμέ-

τάς άπαρχάς της· αύτή έχει ανάγκην περαιτέρω διαμορφώσεως καθ' όσον άφορά πρό παντός την πλευράν των δημοσιονομικών δαπανών, την όποιαν πρέπει νά συμπεριλάβωμεν εις την διαδικασίαν της οικονομικής κυκλοφορίας. Διότι φυσικά δέν είναι οι καταναλωταί αὐτοί καθ' έαυτούς, ως όρθώς παρατηρεῖ ό Pantaleoni, οι όποιοι πληρώνουν τόν φόρον. Από αὐτοῦς τό πρῶτον άρχίζει τό κύριον πρόβλημα της έπιδράσεως των φόρων, καθώς και των τελών και δασμών.

νουν ακριβώς τόσον χαμηλά, ώστε τὰ ξένα ἐμπορεύματα νὰ προσφέρονται εἰς τὰς αὐτὰς σχεδόν χαμηλὰς τιμὰς ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε.

Τὸ σὺνθετες ὁμῶς εἶναι ὅτι ὁ δασμὸς βαρύνει τὴν ἡμεδαπὴν.

Τὸ Grundriss der Sozialökonomik (VIII 238) ἀναλῶει περιπτώσεις τὰς κατωτέρω δυνατότητας, καθώσον ἀφορᾷ τοῦς κανόνας τῆς ἐπιπτώσεως τῶν δασμῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεώς των ἐπὶ τῶν τιμῶν.

Ὁ κανὼν εἶναι ὅτι ὁ δασμὸς βαρύνει τὴν ἡμεδαπὴν, δηλαδὴ τὸ ἀλλοδαπὸν ἐμπόρευμα προσφέρεται εἰς τὴν μέχρι τοῦδε τιμὴν, ἡ τιμὴ ἐπομένως τῆς ἡμεδαπῆς διαμορφοῦται εἰς τὸ ὕψος τῆς τιμῆς τῆς ἀλλοδαπῆς μετὰ τὸν δασμὸν. Διακρίνομεν τότε τέσσαρας ἢ συνεκδοχικῶς ὁκτὼ περιπτώσεις :

I. Ἡ προσφορὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ εἶναι μικροτέρα τῆς ζητήσεως.

α) ἡ προσφορὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι ἀναγκαία, στοιχίζει ὁμῶς ὑψηλότερον· τότε ἡ τιμὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ θὰ ὑψωθῇ καὶ θὰ βαρύνῃ αὐτό,

β) ἡ προσφορὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι ἀναγκαία, ἀλλὰ στοιχίζει χαμηλότερας τιμὰς. Ἡ τιμὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ θὰ πέσῃ μέχρι τοῦ σημείου εἰς τὸ ὅποιον νὰ μποροῦν νὰ παρακολουθήσουν οἱ ὀριακοὶ παραγωγοί,

II. Ἡ προσφορὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ καλύπτει τὴν ζήτησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ,

α) ἀλλοδαπὴ προσφορὰ εἰς ὑψηλότερας τιμὰς. Δὲν λαμβάνει χώραν εἰσαγωγὴ, οὔτε μεταβολὴ τιμῶν ἐσωτερικοῦ· ὁ δασμὸς παραμένει ἄνευ σημασίας.

β) ἡ ἀλλοδαπὴ προσφορὰ καθ' ἑαυτὴν περιττὴ· ἀλλὰ εἶναι εὐθηνότερα. Δυνατότης τοῦ παραμερισμοῦ τῆς ἡμεδαπῆς παραγωγῆς μέχρι τῆς ἐξισώσεως τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ὀριακῶν δαπανῶν. Χωρὶς τὸν δασμὸν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πέσουν αἱ τιμαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

III. Ἡ προσφορὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀπερβαίνει τὴν ζήτησιν.

α) ἡ ἐσωτερικὴ παραγωγὴ ἔχει ἀνάγκην ἐξαγωγῆς· προκειμένου ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος ἡ τιμὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ κατέρχεται εἰς τὴν τιμὴν τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς, ἐφόσον δὲν συντρέχουν ναύλα. Ὁ δασμὸς παραμένει ἄνευ ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν τιμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ,

β) ἡ ἐσωτερικὴ παραγωγὴ πολὺ μεγάλη, ἀλλὰ διὰ καρτέλλων δεσμευμένη. Ἡ τιμὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ θὰ ὑψωθῇ κατὰ τὸ ποσὸν περίπου τοῦ δασμοῦ, ἐξαγωγὴ δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν παρὰ μόνον εἰς τὰς διεθνεῖς τιμὰς.

IV. Μονόπλευρος προσφορὰ.

α) δὲν ὑπάρχει ἀνταγωνισμὸς ἐξωτερικοῦ, ἡ τιμὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ ρυθμίζεται μόνον κατὰ τὰς σχέσεις τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ὁ δασμὸς παραμένει ἄνευ σημασίας, παριστᾷ τὸ πολὺ «ἐνδεχομένην» προστασίαν κατὰ τυχὸν ἐξωτερικοῦ ἀνταγωνισμοῦ.

β) εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δὲν ἔχομεν παραγωγὴν, ἡ τιμὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ ρυθμίζεται σύμφωνα μετὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ἀλλοδαποῦ ὀριακοῦ παραγωγοῦ, ὁ δασμὸς ἔχει ταμειυτικὴν σημασίαν ἢ σκοπὸν διαπαιδαγωγήσεως.

Εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ταύτας ὑποτίθεται ἴση διακόμάνσις νομίματος, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ ἐμφανισθῇ συναλλαγματικὸν Dumping. Αἱ περιπτώσεις Ia IIa καθὼς IVa ξεκαθαρίζονται πολὺ εὐκόλα. Ἡ δασμολογικὴ προστασία παραμένει ἄνευ σημασίας. Ἐφόσον εἰσαχθῇ δὲν ἔχει

ἐπιδρασαν, διότι δὲν περιμένωμεν ξένον ἀνταγωνισμόν, πλὴν τῆς σπανίας περιπτώσεως Ια, ΑΙ περιπτώσεις ΙΒ ΙΙΒ καὶ ΙΥΒ κατανοοῦνται ὡσαύτως εὐκόλως. Γενικῶς ἐκδηλοῦνται ὡς δασμολογικὴ ἐπιβάρυνσις καὶ ὀφθαλμοφανὲς τῆς τιμῆς εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἀμφίβολοι καὶ δύσκολοι παραμένουν αἱ περιπτώσεις ΙΙΒ καὶ ΙΙΙα. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ λάβῃ χώραν καὶ ἐπιδρασις, διότι εἶναι δυνατόν τὸ ἐξωτερικόν νὰ ἔχῃ συμφέρον εἰς τὴν διάθεσιν τῶν προϊόντων τοῦ εἰς τὴν ἡμεδαπὴν καὶ νὰ μὴ μπορεῖ χωρὶς ὑποβιβασμὸν τῆς τιμῆς νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν ἡμεδαπὴν. Τότε παραμένει ὡς ζήτημα μόνον, ἂν τὸ ἐσωτερικόν ἢ τὸ ἐξωτερικόν φέρει τὸν δασμόν.

24. ΟΙ ΔΑΣΜΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ

Μεταξὺ τῶν προστατευτικῶν δασμῶν οἱ δασμοὶ διὰ τὰ γεωργικὰ προϊόντα ἔχουν ἰδιαιτέραν θέσιν. Ὅπως ἤδη ἐτονίσθη κατὰ τὴν ἐπισκόπησιν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς ἢ προστατευτικῆς πολιτικῆς ἀνεπτύχθη οὐσιωδῶς ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς βιομηχανικῆς πολιτικῆς. Ὁ ἐμπιροκρατισμὸς δὲν ἐγνώρισε καμμίαν ἐμπορικοπολιτικὴν προστασίαν τῆς λεωργίας. Καὶ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα μέχρι τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος τοῦ ἐπεβάλλοντο μόνον εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν δασμοὶ ἐπὶ τῶν δημητριακῶν, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ παρέχεται εἰς τὴν ἐγχωρίαν παραγωγὴν αἰσθητὴ προστασία ἀπέναντι τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀλλοδαπῶν δημητριακῶν. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ σύστημα αὐτὸ ἐδῶσε τὴν ὥθησιν πρὸς τὸν ἀγῶνα διὰ τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον εἰς τὴν Γαλλίαν, μὲ τὸν σταθερὸν πληθυσμὸν τῆς, ἦτο τοῦτο πρακτικῶς μικρὰς σπουδαιότητος, διότι ἡ ἐγχωρία παραγωγή κατὰ κανόνα ἐπαρκεῖ νὰ καλύψῃ τὴν κατανάλωσιν. Εἰς ἄλλα κράτη πάντως ἐπεβλήθησαν προσωρινῶς δασμοὶ ἐπὶ γεωργικῶν προϊόντων, ἀλλὰ εἰς τόσο μικρὸν μέτρον ὥστε νὰ μὴ ἐπηρεασθῇ ὑπ' αὐτῶν ἡ τιμὴ των.

Τὰ γενικά σημεῖα ἐκ τῆς ἀπόψεως τῶν ὁποίων ἐρευνῶνται οἱ ἀγροτικοὶ δασμοὶ παραμένουν φυσικὰ κατ' οὐσίαν τὰ αὐτὰ τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν γενικῶς τὴν καθόλου θεωρίαν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ τῆς προστασίας. Παρὰ ταῦτα ὅμως συμπαραομαρτοῦν ἐνταῦθα ἰδιοτυπίαί, αἱ ὁποῖαι ἀνακύπτουν ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων δι' ὁλόκληρον τὸν πληθυσμὸν. Ἡ δὲ List ὑπεστήριξε ὅτι ἡ αὔξησις τῆς γεωργίας ἔπρεπε νὰ ἐπακολουθήσῃ αὐτομάτως καθ' ἑαυτὴν τῆς βιομηχανίας, διότι ἡ ἀναπτυσσομένη βιομηχανία αὐξάνει τὰς ἀνάγκας μας εἰς πρώτας ὕλας, συντελεῖ εἰς πολλαπλασιασμὸν τοῦ πληθυσμοῦ, διότι χρειάζεται εἰς αὐξοῦντα ἀριθμὸν ἐργατικὰς χεῖρας, ἐξασφαλίζει οὕτω εἰς τὴν γεωργίαν τὴν διάθεσιν τῶν προϊόντων τῆς εἰς τὴν πλησιεστέραν ἀπόστασιν καὶ

ἐξυψώνει τοιουτοτρόπως τὴν ἀξίαν τοῦ ἐδάφους. Ἡ προσπάθεια ὅμως νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο διὰ δασμῶν ὤφειλε νὰ ἀποτύχη, διότι διὰ τῶν δασμῶν δὲν παρέχεται εἰς τὴν Γεωργίαν ἡ δυνατότης—ὅπως εἰς τὴν βιομηχανίαν νὰ ἐξαρθῇ εἰς καλυτέρους καὶ ἀποδοτικωτέρους ὁρους παραγωγῆς, ἀλλὰ μόνον ἐπιτυγχάνεται νὰ καλλιεργήσωμεν κακὸν ἐδαφος, ἐπομένως νὰ δαπανήσωμεν ἀνώτερα παραγωγικὰ ἐξοδα. Ἡ ἀποδοχὴ καὶ σήμερον ἀκόμη μίᾳ κατ' ἀρχὴν διαφορᾷ μεταξύ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς γεωργίας ἀποτελεῖ τὴν ἀπαρχὴν διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν γεωργικῶν δασμῶν ὑπὸ τῶν ἐπικριτῶν τῶν. Ἡ ἐκτίμησις αὕτη εὐρίσκει τὴν ὀξυτάτην τῆς ἐκδήλωσιν εἰς τὴν κριτικὴν ἰδιαιτέρως τῶν δημοτρισκῶν δασμῶν.

Οἱ μετριοπαθεῖς προστατευτικοὶ (τῆς βιομηχανίας) ἀποδέχονται ὅτι οἱ βιομηχανικοὶ δασμοὶ δύνανται νὰ ἔχουν ὡς ἐπίδρασιν τὴν ἀύξησιν τῆς παραγωγῆς εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅτι παρέχουν τὴν δυνατότητα τῆς καλυτερέσεως τῆς τεχνικῆς, τῆς παραγωγικῆς ὁργανώσεως, τῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων. Οὗτοι προκαλοῦν νέας ἐγκαταστάσεις οἱ ὁποῖες ἡμποροῦν νὰ βαστάξουν τὸν ἀνταγωνισμόν καὶ νὰ παράσχουν τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν καταναλωτὴν ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ καταργηθῇ ὁ δασμὸς καὶ αἱ τιμαὶ θὰ ἐλαττωθῶν. Οἱ δασμοὶ οὗτοι δὲν παραμερίζουν τὸν ἐσωτερικόν ἀνταγωνισμόν καὶ εἶναι δυνατόν λοιπὸν καὶ προκειμένου βιομηχανικοῦ προστατευτικοῦ συστήματος νὰ λάβῃ χώραν μετατόπισις τῆς παραγωγῆς, πρὸς ὄφελος τῶν δυναμικωτέρων καὶ εὐθηνωτέρων ἐκμεταλλεύσεων. Τουναντίον ὅμως ἡ ὁμὰς αὕτη τῶν προστατευτικῶν ἀποδέχεται ὁμοφώνως μετὰ τῶν ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ὅτι οἱ δασμοὶ ἐπὶ τῶν δημοτρισκῶν δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν παρομοίαν ἐπίδρασιν. Οἱ ὑψηλότερες τιμὲς τῶν δημοτρισκῶν ἕνεκα τοῦ δασμοῦ δὲν προκαλοῦν ἀύξησιν τῆς παραγωγῆς τῶν ὑπὸ εὐνοϊκωτέρους ὁρους ἐργαζομένων ἐκμεταλλεύσεων, ἀλλὰ εἴτε δὲν συνοδεύονται καθόλου ἀπὸ μίαν ἀύξησιν τῆς παραγωγῆς, ἢ συνοδεύονται ἀπὸ μίαν τοιαύτην, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ καλλιεργείας χειροτέρων ἐδαφῶν. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἔχουν ὡς ἐπακόλουθον τὴν ὑψώσιν τῆς ἐγγείου πρὸς ὁδοῦ καὶ τοιουτοτρόπως φυσικῶς τῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους.

Ἐνφ' ἄφ' ἑτέρου αἱ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐνὸς προστατευτικοῦ βιομηχανικοῦ δασμοῦ γεννηθεῖσαι καὶ ἐνδυναμωθεῖσαι βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις, ἀποτελοῦν μίαν διαρκὴ ἀύξησιν τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως ἐνὸς λαοῦ, μία ἐπέκτασις τῆς παραγωγῆς δημοτρισκῶν λαβοῦσα χώραν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ προστατευτικοῦ δασμοῦ—ἡ ὁποία αὕτη καθ' ἑαυτὴν περιορίζεται διὰ τῆς καθωρισμένης ἐκτάσεως τοῦ

«δάφους—δὲν σημαίνει διαρκὴ αὐξάνειν τῆς παραγωγῆς, διότι ὅταν αἱ τιμαὶ ξεπέσουν θὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν τῆς πάλιν εἰς ἄλλας παραγωγάς. Ἄφ' ἑτέρου ὅμως εἶναι πολὺ ἐπιζήμια τὰ μειονεκτήματα, τὰ ὅποια ἐπέρχονται καὶ τὰ ὅποια ὑποχρεοῦνται νὰ φέρῃ ὅλος ὁ λαὸς διὰ τῆς ἀκριβοῦσεως τοῦ σκουδαίου τέρου εἰδους διατροφῆς. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο πιέζει τὴν συντήρησιν τῶν μεγάλων λαϊκῶν μαζῶν, οὔτε εἶναι δὲ δυνατόν νὰ θεωρηθῶν εἰς ἀντιστάθμισμα αὐτοῦ ἡ πολλαπλασιασθεῖσα ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν εὐνοηθέντων γαιοκτημόνων, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν μικρὸν ποσοστὸν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ.

Καὶ ἀνεξαρτήτως ὅμως τοῦ γεγονότος ὅτι καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, ὅπου αἱ αὐξηθεῖσαι τιμαὶ τῶν δημητριακῶν φέρουν τὸ ἀποτέλεσμά των, τὰ πλεονεκτήματα δὲν τὰ ἐπωφελεῖται πάντοτε ἡ γεωργικὴ ἐκμετάλλευσις ἀλλὰ συνήθως ὁ ἐκάστοτε ἰδιοκτῆτης τοῦ δάφους—δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν γεωργίαν ὡς τοιαύτην τὴν ὠφέλειαν τῶν δημητριακῶν δασμῶν. Τὴν ὠφέλειαν αὐτὴν ἀπολαμβάνουν οἱ μεγάλοι ἐκείνη γεωργοὶ οἱ ὅποιοι πωλοῦν δημητριακά, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι γεωργοὶ οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν περίσσευμα παραγωγῆς, εἴτε οἱ ὅποιοι συμπληρώνουν εἴτε τὰς ἰδίας ἀνάγκας εἴτε τὰς τῆς κτηνοτροφίας των δι' ἀγορᾶς δημητριακῶν ἐπιβαρύνονται καὶ αὐτοὶ ὅλοι μὲ τὸ βάρος τὸ ὅποιον προκαλεῖ τὸ ἀκρίβισμα τῶν δημητριακῶν. Ὁ ἀριθμὸς ὅμως τῶν γεωργῶν ὁ ὅποτος πωλεῖ δημητριακά δὲν εἶναι ἰδιαιτέρως μεγάλος καὶ μετὰ τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν των δέ, ἀποτελεῖ ἐλάχιστον μῆκος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ. Τὸ μέγεθος τοῦ πλεονεκτήματος ὑψωμένων τιμῶν δημητριακῶν εἶναι διὰ τοὺς περισσότερους μικρὸν. Εἰς τὰς γεωργικὰς ἐκμεταλλεύσεις, αἱ ὅποιοι πωλοῦν δημητριακά, τὸ ἐκ τούτων πλεόνασμα ἀνέρχεται περὶ τὰ 15 20%, ὅλων τῶν ἐσόδων. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν ἀποτελεῖ μόνον διὰ τὸν μεγαλογαιοκτημόνα σκουδαίαν ὑπόθεσιν. Ὁ δασμὸς τῶν δημητριακῶν δὲν προστάττει λοιπὸν τὴν μικρὰν γεωργικὴν ἰδιοκτησίαν, ἀλλὰ τὴν μεγάλην καὶ ἐν μέρει καὶ τὴν μέσην.

Ἄλλο μειονέκτημα τοῦ δασμοῦ τῶν δημητριακῶν ἔγκειται εἰς τὴν ἀνομοιομορφον ἐπίδρασιν. Ἐπειδὴ ὁ δασμὸς ἀνταθὰ πλήττει ἓν εἶδος τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς, διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ὁποίου εἶναι ἀποφασιστικὴ ἡ ἔκβασις τῆς ἐσοδείας εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὁ δασμὸς ἀποδεικνύεται προκειμένων πλουσίων ἐσοδειῶν ὀλιγώτερον ἀποτελεσματικῶς, διότι τότε παρὰ τὸν δασμὸν θὰ εἰσαχθῶν εἰς τὴν ἀγορὰν ἄλλοδαπά δημητριακά, ἐνῶ προκειμένου κακῶν ἐσο-

θεῖων ἐνδυναμῶν αὐτὸς τὴν τάσιν των διὰ τὴν ἀκρίβυσιν τῶν καρπῶν τοῦ ἐδάφους.

Καθόσον ἓνα κράτος διαμορφοῦται εἰς βιομηχανικόν, καθόσον ὁ ἀσπικὸς πληθυσμὸς του καὶ ὁ μετερχόμενος βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον αὐξάνει καὶ οἰκονομικῶς καθὼς καὶ φορολογικῶς ὑπερτερεῖ τοῦ ὑπολοίπου κατὰ τοσοῦτον περιέρχονται εἰς σύγκρουσιν τὰ συμφέροντα τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, μετὰ τῶν συμφερόντων τῆς μειοψηφίας ἐκείνης, τῆς μέσης καὶ μεγάλης ἀγροτικῆς ἰδιοκτησίας, ἡ ὁποία προστατεύεται διὰ τῶν δημητριακῶν δασμῶν.

Τὰ περισσότερα τῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ἀντιπάλων τῶν δημητριακῶν δασμῶν, τὰ ὁποῖα ἐμνημονεύσαμεν ἐνναυθα, δὲν καταπολεμοῦνται ὑπὸ τῶν ὑπερασπιστῶν τῶν δασμῶν, διότι θεωροῦνται ταῦτα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἐσφαλμένα. Διαμφισβητεῖται μᾶλλον διὰ τὸ μέτρον τῶν δυσμενῶν συνεπειῶν εἶναι τόσον μεγάλο, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ ἀντίπαλοι. Ἀκόμη ὑποστηρίζεται διὰ τὸ μέγα μέρος ἀντισταθμίζονται αἱ ἀσύμφοροι ἐπιδράσεις τῶν δασμῶν διὰ τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα αἱ ὑψηλαὶ τιμαὶ τῶν δημητριακῶν παρέχουν εἰς τοὺς γαιοκτῆμονας διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ τὰς δαπάνας των. Μόνον εἰς ἓν σημεῖον, πάντως τὸ σπουδαιότερον, καταπολεμεῖται κατ' ἀρχὴν ἡ ὀρθότης τῆς ἐλευθεροεμπορικῆς ἀντιλήψεως. Εἰς τὴν ἀποψιν δηλαδὴ διὰ τὸν λαόν τῶν δημητριακῶν δασμῶν δὲν ἔχουν καμμίαν παραγωγικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἀντιτάσσεται ἡ ἀντίθετος: δὲν ὑπάρχει κατ' ἀρχὴν διαφορὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίδρασιν τῶν γεωργικῶν καὶ τῶν βιομηχανικῶν δασμῶν, ἀν καὶ ἴσως ἡ ἐπέκτασις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς συνδέεται μετὰ μεγαλυτέρων δυσχερειῶν: δὲν πρέπει νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν ἐπὶ χειροτέρου ἐδάφους ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὴν ἀγρανάπασιν διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν κτηνοτροφικῶν, φυτῶν, τὰ δὲ δημητριακὰ τὰ ὁποῖα πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν δασμῶν διεθέταμεν διὰ τὰ ζῶα νὰ ἀποδεσμευθοῦν διὰ πώλησιν εἰς τὴν ἀγοράν: ὁ δασμὸς τῶν δημητριακῶν συνεπάγεται παραγωγικὰς ἐπιδράσεις, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὡς τοιαύται τὴν διατήρησιν μόνον τῆς ὑπαρχούσης παραγωγῆς δημητριακῶν. Τοῦτο ὅμως δὲν συμφέρει μόνον τοὺς μεγάλους γαιοκτῆμονας ἀλλὰ τὴν ὁλόγητα. Διότι διὰ πολλοὺς γεωργοὺς καθίσταται ἀδύνατος ἡ μετὰ βας εἰς ἄλλας καλλιέργειας, καὶ μορφὰς ἐκμεταλλεύσεως ἐκ φυσικῶν αἰτίων: ἐὰν ὅμως ἐγίνετο καὶ τοῦτο ὁ ἀνταγωνισμὸς θὰ ἠὺξάνετο εἰς τὰ ἄλλα γεωργικὰ προϊόντα καὶ θὰ ἐπιέζετο ἡ τιμὴ των (ἐξ οὗ γεγονότος γεννᾶται ἔμμεσον διαφέρον τῶν γεωργῶν οἱ ὁποῖοι:

δὲν πωλοῦν δημητριακὰ θιά τοὺς δημητριακοὺς δασμοὺς) πάντως ἡ μετὰβασις εἰς ἄλλας οἰκονομικὰς μορφὰς ἐπιτελεῖται βραδύως μόνον, λαμβάνει χώραν μὲ διὰ λυσιν κοινωνικῶν τάξεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι σπουδαῖαι διὰ τὴν ὁλότητα, ἀπαιτεῖ κεφάλαια. τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ ἐξεύρουν οἱ κακῆς ἀκριβῶς ἀποδόσεως ἐκμεταλλεύσεις.

Πρὸς τὰ οἰκονομικὰ ταῦτα σημεῖα, τονίζονται κατόπιν αἱ ἐπιδράσεις τὰς ὁποίας θά εἶχε μία μεγάλη πτώσις τῆς παραγωγῆς δημητριακῶν, ἡ προκειμένης ἀποκρούσεως γενικῆς τῶν γεωργικῶν δασμῶν, μία ὀπισθοδρόμησις ὧν τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων: πτώσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῶν γεωργῶν, ἐπομένως σμικρύνσις τῆς σπουδαίας διὰ τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, αὐξήσις τῆς μετακινήσεως ἀπὸ τὴν ὑπαιθρον πρὸς τὰς πόλεις, αὐξήσις τοῦ ἀστικοῦ βιομηχανικοῦ προλεταριάτου, ἡδυνάμενη βιομηχανικῇ δραστηριότητι διὰ ἐξαγωγικοὺς σκοποὺς καὶ ἐπομένως αὐξουσα ἐξάρτησις ἀπὸ ἐξωτερικὰς δυνάμεις. Μία τέτοια ἀνάπτυξις ἔχει ὡς συνέπειαν σοβαρὰ ἀπολιτιστικά μειονεκτήματα. Ἐὰν διὰ τοῦ κρατήματος εἰς ὑψηλὰς τιμὰς τῶν μέσων τῆς διατροφῆς, μὲ σύγχρονον ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχωρίου γεωργίας, ἐπιβραδύνεται ἡ ἐξέλιξις αὕτη, τότε καὶ τοῦτο μόνον εἶναι εὐκατεῖον.

Μὲ τοὺς ὑπερασπιστὰς τῶν δημητριακῶν δασμῶν ἡμποροῦμεν νὰ συμφωνήσωμεν ὅτι εἶναι δυνατόν καὶ οἱ δασμοὶ αὗτοι νὰ ἔχουν ὀφωτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς παραγωγῆς, ἡ ὅτι μποροῦν νὰ παρεμποδίσουν τὴν παραμέλησιν τῆς παραγωγῆς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ λεχθῇ, ὅτι τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα θὰ ἀφοροῦν εἰς ὅλην τὴν γεωργίαν, ὅπως ἤδη ἀνωτέρω ἀνεπτύξαμεν, ὥσαύτως σπουδαῖον εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι διαρκῆ. Αὐξουσαι τιμαὶ τῶν δημητριακῶν (ἐπομένως καὶ δημητριακοὶ δασμοὶ μὲ τὴν ἐπίδρασιν αὐτήν), ὁδηγοῦν εἰς αὐξήσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἐδάφους καὶ ὑπερχρέωσιν καὶ ἐκμηδενίζουν θιά τοὺς κατοπινοὺς ἰδιοκτῆτας τὰ πλεονεκτήματα τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν τῶν δημητριακῶν. Καὶ αὕτη ἡ ὠφέλεια ἐκ τῆς διατηρήσεως τῆς παραγωγῆς τῶν δημητριακῶν εἶναι μικρὸ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐπιβαλλόμενα εἰς τοὺς καταναλωτὰς βάρη. Ἡ διάστασις μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν συντελεστῶν αὐξάνει μὲ τὸ πρῶτον τοῦ ἐλλείματος τῆς παραγωγῆς καὶ τὸ ὕψος τοῦ δασμοῦ, τὸ ὁποῖον καθίσταται ἀναγκαῖον διὰ νὰ διατηρήσωμεν μίαν δεδομένην ἔκτασιν γεωργικῆς παραγωγῆς. Καθόσον ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει τὰ ἀστικά ἐπαγγέλματα πολλαπλασιάζονται καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐπέρχεται μία μετατόπισις τῶν ἀμφοτέρων τῶν τῆς παραγωγῆς πρὸς ὄφελος τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου

κατὰ τοσοῦτον ἢ ἐπιβάρυνσις τοῦ πληθυσμοῦ θὰ εἶναι μεγαλυτέρα, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ὠφέλειαν, ἢ ὁποία προκύπτει ἀπὸ τοῦ δασμοῦ. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη κατὰ τὰ δεδομένα τῆς πείρας εἶναι ἀδιάκοπος. Κράτη μὲ ἀύξανοντα πληθυσμὸν πρέπει νὰ διαμορφωθοῦν εἰς βιομηχανικά. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή ἀκόλουθεῖ τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς μεγαλυτέραν πάντοτε ἀπόστασιν. Τοιοῦτοτρόπως δημιουργοῦνται οἱ ὁροὶ τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τῶν συμφερόντων τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καθόσον ὁ τελευταῖος οὗτος προσκτίζεται πλεονεκτήματα διὰ τῶν δασμῶν, τὰ ὁποία παραβλάπτουν τὸν ἀστικὸν πληθυσμὸν.

IV ΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

25. ΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

Ἐννοία καὶ φύσις τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων. Ἐσυνήθισαμεν νὰ θεωροῦμεν καὶ ἴσως εὐλόγως τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς συναλλαγὰς τῶν πολιτισμένων κρατῶν ὡς ὑποθέσεις τῆς αἰομιστικῆς δραστηριότητος καὶ ἐπιδιώξεως κέρδους ὑπὸ τῶν καθ' ἑκάστον ἐμπόρων ἢ ἐπιχειρήσεων. Πρέπει ὁμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅταν ἐπισκοποῦμεν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου γενικῶς καὶ ἀναζητοῦμεν τὰς προϋποθέσεις του ὅτι συγχρόνως τὸ ἐμπόριον τοῦτο εἶναι ἓνα προϊόν πλέγματος κοινωνικῶν διαρρυθμίσεων. Κάθε ἐμπόριον προϋποθέτει κοινωνικὰ ἔθιμα, νομικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς καθορισμούς, οἱ ὅποιοι εἶναι πεμπτουσία κοινωνικῆς συμβίωσης. Ἡ πρώτη ἀγορὰ προϋποθέτει διατάξεις ἀγορανομικὰς, ἢ πρώτη ἀνταλλαγὴ μεταξὺ δύο φυλῶν τὰς ἀπαρχὰς ἐνὸς διεθνoῦς δικαίου. Κάθε ἐμπόριον ἡμπορεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ μόνον ἐπὶ τῇ βάσει διαρρυθμίσεων, οἱ ὁποῖες ἀφορμῶνται ἀπὸ ὀργανωμένας ομάδας ἀνθρώπων, εἴτε αὐτὲς εἶναι γένη καὶ φυλαί, γίλδες καὶ ἐνώσεις ἢ κοινότητες καὶ πόλεις περιοχαὶ καὶ κράτη, Ὡς ὀργανωμέναι αὐτὲς καὶ διὰ διοικήσεων ἐνεργοῦσαι ομάδες, ὠφείλου νὰ ἀναγνωρίσουν ἓνα ἰδιωτικὸν δίκαιον, νὰ συμφωνήσουν διὰ τὰ μέτρα καὶ σταθμά, διὰ τὰ νομίσματα καὶ τὴν ἀγοράν. Ὡφείλου πρὸς τὰς ἰδιωτικοοικονομικὰς αὐτὰς τυπικὰς διατάξεις νὰ τακτοποιήσουν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ καθολικοῦ συμφέροντός των τὴν ἄδαιαν διὰ προσέλευσιν εἰς τὴν ἀγοράν, πρὸ παντός τὴν σχέσιν τῆς καθοριζούσης κοινότητος πρὸς τὰ πρόσωπα, ὁλότητος, ἀγαθὰ καὶ περιοχὰς, τὰ ὁποῖα εὐρίσκοντο ἐκτός τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς καὶ ὁμως μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἤθελεν νὰ εἶχε μίαν ἐμπορικὴν ἐπαφὴν. Κάθε ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἔτσι ἀπὸ τὰ στενὰ ὅρια τῆς πολιτικῆς του

κοινότητος έχει μίαν πολιτικήν καὶ διεθνή νομικήν πλευράν· αὐτὴν δὲ πρὸ παντός ἐννοοῦμεν, ὅταν κάμνωμεν λόγον σήμερον περὶ ἐμπορικῆς πολιτικῆς (1) καὶ ἐμπορικῶν συμβάσεων.

Ἐμπορικαὶ συμβάσεις εἶναι συμβάσεις κρατικάι διὰ τῶν ὁποίων τὰ συμβαλλόμενα μέρη, καθορίζουν ὁρους περὶ ἐμπορίου συναλλαγῆς, ναυτιλίας, ἐξασκήσεως ἐπαγγέλματος τῶν ὑπηκόων τῶν εἰς τὴν κρατικὴν περιοχὴν τοῦ ἀντισυμβαλλομένου μέρους. Σκοπὸς τῶν εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῶν δικαίωκων σχέσεων τῶν ὑπηκόων αὐτῶν, καθόσον ἀφορᾷ τὰς οἰκονομικὰς αὐτῶν ἐκμεταλλεύσεις, εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀντισυμβαλλομένου. Δὲν ἀναφέρονται λοιπὸν μόνον εἰς τὸν βιοποριστικὸν κλάδον τῶν ἐμπορῶν καὶ τὴν ἐμπορικὴν δραστηριότητα, ἀλλὰ τούναντίον αἱ κύριαὶ ὁμάδες ζητημάτων, αἱ ὁποῖαι ρυθμίζονται δι' αὐτῶν εἶναι αἱ ἑξῆς: τὰ δικαιώματα τῶν ὑπηκόων τοῦ ἑνὸς κράτους εἰς τὴν χώραν τοῦ ἄλλου, καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαμονήν, ἐγκατάστασιν, πορισμὸν καὶ κτήσιν ἀκινήτων, ἀσκήσιν ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας, φόρους, ἐπιβαρύνσεις καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν. 2. Ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς, ἐξαγωγῆς ἢ διακομίσεως καὶ ἡ ἐπιβολὴ ἐξαγωγικῶν ἢ διακομιστικῶν δασμῶν, ἐξαγωγικαὶ διευκολύνσεις. 3. Ἡ ρήτηρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους ἢ ἡ ἀμοιβαιότης εἰς θλας αὐτῶν τὰς μορφάς. 4. Οἱ ἐσωτερικοὶ φόροι καταναλώσεως καθόσον δι' αὐτῶν θίγεται ἡ ἐξωτερικὴ συναλλαγὴ. 5. Δικαιώματα εὐρεσιτεχνίας, σημάτων καὶ δειγμάτων. 6. Ὅροι τῆς ναυτιλίας καὶ τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. 7. Ὑποθέσεις ὑγειονομικαί.

Ἐπειδὴ αἱ τελευταῖαι τρεῖς ὁμάδες τῶν συμβατικῶν ἀντικειμένων ρυθμίζονται συνήθως μὲ ἰδιαιτέρα σύμφωνα, καθόσον δὲ ἀφορᾷ τὸ πρῶτον ἀντικείμενον εἰς ἐποχὰς εἰρήνης ἴσχυε πάντοτε γενικώτερον καὶ ἐνιαιῶς ἡ θεμελειώδης ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ τῆς ἀναγνώρισεως τῆς αὐτῆς δικαιοπρακτικῆς ἱκανότητος διὰ τοὺς ἄλλοδαποὺς ὅπως καὶ διὰ τοὺς ἡμεδαποὺς, ἐπομένως εἰς τὰς συμβάσεις δὲν περιλαμβάνοντο ἀποκλίνουσαι τῶν ἀρχῶν αὐτῶν διατάξεις, διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς εἰς τὰς ἐμπορικὰς συμβάσεις προτάσσονται πρὸ παντός τὰ ζητήματα, κατὰ ποῖον τρόπον αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ θίγονται διὰ τῶν δασμολογικῶν συμφωνιῶν.

Ἄν αἱ ἐμπορικαὶ συμβάσεις περιλαμβάνουν τὴν ρήτηραν τῆς

1. Ἡ σχέση τοῦ κράτους καὶ τῆς οἰκονομίας ἀποκορυφοῦται εἰς τὴν ἐμπορικὴν πολιτικήν. Αὕτη κυριαρχεῖ, ἰδίως κατὰ τὰς τελευταίας ἑκατονταετηρίδας, ὅλης τῆς πρακτικῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, καθὼς καὶ τῶν οἰκονομικῶν σχολῶν. Ὅρθῃ ἢ ἐσφαλμένῃ ἐμπορικῇ πολιτικῇ ὀφείλεται καὶ εἶναι κυρίως ἀφορμὴ τῆς ἀνύψωσος ἢ τῆς κατάρπτωσος τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν γενικῶς.

ἐμπορικῆς ἐλευθερίας, αὕτη δὲν σημαίνει ὅτι τὰ ἐμπορεύματα τοῦ ἀντισυμβαλλομένου κράτους μποροῦν νὰ εἰσάγωνται ἐλευθερῶς ἄνευ δασμῶν. Αὕτη σημαίνει μᾶλλον τοῦτο ὅτι ξένοι ὑπῆκοοι καθόσον ἀφορᾷ τοὺς φόρους, δικαστικὴν δικαιοδοσίαν κλπ. θὰ ἀπολαμβάνουν τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ὅπως οἱ ὑπῆκοοι τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους ἢ οἱ ἡμεδαποί. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι ὁ κανὼν εἰς ἐποχὴν εἰρήνης εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα Κράτη. Ἡ ἐλευθερία τῆς ἐγκαταστάσεως ὁδηγᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκλέξῃ κανεὶς τὴν κατοικίαν του, νὰ μετέρχεται ἐπάγγελμα νὰ ἀποκτήσῃ ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν παρέχεται κατὰ κανόνα. Ἰδιαιτέραι διατάξεις προνοοῦν διὰ τὴν παροχὴν ἀδείας εἰς ἀνωνύμους καὶ ὁσφιστικὰς ἐταιρείας, ἐπειδὴ αὐταὶ πρέπει νὰ τηροῦν τὰς νομοθετημένας διατάξεις, διὰ τὰς ἰθαγενεῖς ἐταιρείας καὶ τότε μόνον παρέχεται ἀδεια λειτουργίας αὐτῶν διὰ τὸ κράτος τῶν παρέχει τὸ ἴδιον δικαίωμα ἐπ' ἀμοιβαιότητι. Ὡσαύτως προνοοῦνται ἰδιαιτέραι διατάξεις διὰ τοὺς ταξιθεύοντας ἐμπόρους, εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν τῆς συχνῆς μετακινήσεως ἐργατῶν λαμβάνεται πρόνοια διὰ συμφωνιῶν περὶ τῆς μεταχειρίσεως αὐτῶν εἰς τοὺς τόπους τῆς μεταναστεύσεως καθὼς καὶ περὶ τῆς διαρκείας τῆς παραμονῆς. Τέλος κατ' ἀνάγκην ἡ σιδηροδρομικὴ καὶ ναυτιλιακὴ συγκοινωνία ρυθμίζεται διὰ συμφωνιῶν διὰ τὴν διάβασιν, χρησιμοποίησιν ἁλλοδαπῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσπλοῦ εἰς λιμένας καὶ τῆς φορτο-εκφορτώσεως φορτίων, ἐπανδρώσεως πλοίων διὰ ναυτῶν κλπ.

Καθόσον ἀφορᾷ τὰς εἰς ἐμπορικὰς συμβάσεις συμπεριλαμβανόμενας διατάξεις δασμολογικῆς φύσεως πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὰς ἑξῆς περιπτώσεις: 1. θέμευσιν τῶν ὑπαρχόντων δασμῶν 2. εἰδικὰς δασμολογικὰς συμβάσεις (δασμολογικαὶ συμβάσεις) 3. δασμολογικαὶ συμβάσεις καὶ ἀμοιβαία παροχὴ τοῦ δικαιώματος τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους, 4. χωρὶς εἰδικὰς δασμολογικὰς συμβάσεις παροχὴ μόνον τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους, 5. δασμολόγια μέγιστα καὶ ἐλάχιστα.

Εἰς κάθε μίαν τῶν τριῶν πρώτων περιπτώσεων ἡ ἐμπορικὴ σύμβασις περιλαμβάνει παραίτησιν αὐτονόμου καθορισμοῦ δασμῶν, προκειμένης συμβάσεως μόνον μὲ τὴν ρήτηραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους πρέπει νὰ περιλαμβάνεται τοῦλάχιστον ἡ παραίτησις ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν ρύθμισιν τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς μὲ τὰ καθ' ἑκάστα κράτη. Αἱ ἰδιαιτέραι ἐπιδράσεις τῆς ρήτηρας ταύτης ἀναπτύσσονται κατωτέρω. Ἐμπορικαὶ συμβάσεις μὲ δασμολογικὰ σύμφωνα περιλαμβάνουν πάντοτε παραχωρήσεις πρὸς τὸ ἀντισυμβαλλόμενον κρά-

τος, ή τοῦλάχιστον τήν παραίτησιν ἀπὸ τήν δυνατὴν τῆς χρησιμοῦ ποιήσεως τῶν δασμῶν πρὸς ἀνθρώπων τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς ή μάλιστα καί τήν ἐλάττωσιν ὑπαρχούσης προστασίας.

Ζημιώνουν ἐπομένως συμφέροντα τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καί ἐπειδή οἱ ἐμπορικῆς αὐτῆς συμβάσεις κλείνεται πάντοτε διὰ μίαν σειράν ἐτῶν, συνήθως δέκα, τὰ ζημιούμενα αὐτὰ συμφέροντα, δὲν μποροῦν νὰ ἐλπίσουν ἐπὶ μεταστροφῆς τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς πρὸς ὄφελός των. Δὲν ὑποβάλλεται λοιπὸν κανένα κράτος εἰς μία τέτοια δέσμευσιν τοῦ χειρισμοῦ τῆς ἐμπορικῆς του πολιτικῆς, ἂν δὲ θεωρήσει ὅτι τὰ μειονεκτήματα αὐτὰ ἀντισταθμίζονται μὲ ἀνάλογα πλεονεκτήματα. Τοιαῦτα πλεονεκτήματα μπορεῖ νὰ θεωρηθοῦν ή δέσμευσις καί τοῦ ἀντισυμβαλλομένου κράτους διὰ μελλοντικὴν ὄψωσιν τῶν δασμῶν του ή ή μεταβολή αὐτῶν πρὸς ὄφελος παραγωγῶν τοῦ πρώτου κράτους, διὰ τήν ἐξαγωγήν αὐτῶν, εἰς τήν περιοχὴν τοῦ ἀντισυμβαλλομένου. Αἱ δασμολογικαὶ συμβάσεις, λοιπὸν εἶναι προῖον πάντοτε διαπραγματεύσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἑκάτερον κράτος ἐπιδίδωκει ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐκπτώσεις ή δεσμεύσεις τῶν δασμῶν διὰ τὰ ἐμπορεύματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐξάγονται ἀπὸ τήν περιοχὴν αὐτοῦ, ἔναντι ἀναλόγων ἐκπτώσεων ή δεσμεύσεων δασμῶν, τὰς ὁποίας προσφέρει τὸ ἀντισυμβαλλόμενον κράτος δι' ἀντικείμενα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἄλλοδαπὸς ἀνταγωνισμὸς δὲν τοῦ εἶναι πολὺ πιεστικός.

Ἐνα ἰδιαίτερον σύστημα δασμολογικῶν συμβάσεων εἶναι ὁ αὐτόνομος καθορισμὸς ἑνὸς γενικοῦ δασμολογίου πρὸς τὸ ὁποῖον ἀντιπαρίσταται ἕνα ἄλλο ὡσαύτως αὐτονόμως καθορισθῆς συμβατικὸν δασμολόγιον, τὸ ὁποῖον ὁπολαμβάνουν τὰ κράτη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρέσχος ἐκπτώσεις εἰς τὰ δασμολογία των. Εἰς τήν περίπτωσιν αὐτὴν ὀνομάζομεν τὸ γενικὸν δασμολόγιον τὸ Μέγιστον δασμολόγιον ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον προορίζεται διὰ τὰς ἐμπορικὰς συμβάσεις τὸ ἐλάχιστον δασμολόγιον. Τὰ ποσὰ δηλαδὴ τῶν δασμῶν τοῦ τελευταίου παριστοῦν τὸ ἀνώτατον ὄριον παραχωρήσεων, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ παρασχεθῇ—κατὰ τὸ κλείσιμον ἐμπορικῶν συμβάσεων. Ἡ Γαλλία ἐφήρμοξε τὸ σύστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1892, τήν ἠκολούθησαν μετῆ μερικῶν ἀποκλίσεων, ή Ἰσπανία, Ρωσία, Ἑλλάς. Εἰς τήν Ρωσίαν, σὺν τῷ χρόνῳ κατέληξεν τὸ ἐλάχιστον δασμολόγιον τὸ κανονικόν. Εἶναι φυσικὰ δυσκολώτερον ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας νὰ συναφθοῦν ἐμπορικαὶ συμβάσεις, ἐν τούτοις, ἂν ἐπιτρέπωνται σπουδαῖαι ἐκπτώσεις, μπορεῖ νὰ ἀνταλλαχθοῦν δι' αὐτῶν μεγαλύτερα πλεονεκτήματα.

Αἱ δασμολογικαὶ συμβάσεις λοιπὸν καταπολεμοῦνται πάντοτε ἀπὸ τοὺς ἀνευ ὁρῶν ὁπαδοὺς τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος, ἰδίως οἱ

όπαδοι τοῦ συστήματος τῆς ἐθνικῆς προστασίας, δὲν μποροῦν νὰ ἀποδεχθοῦν αὐτάς, ἀφοῦ αἱ δασμολογικαὶ συμράσεις θυσιάζουν πάντοτε τὴν ἀρχὴν τῆς γενικότητος τῆς προστασίας καὶ ἐκλέγουν μεταξὺ παραγωγῶν οἱ ὅποῖες ἔχουν ἀνάγκην προστασίας καὶ παραγωγῶν, οἱ ὅποῖες δὲν ἔχουν ἢ ἔχουν εἰς μικρότερον βαθμὸν. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι σπάνιον πρᾶγμα νὰ συναντήσωμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον διαμορφωμένας δύο οἰκονομίας δύο διαφόρων χωρῶν, ὥστε νὰ ἀλληλοσυμπληροῦνται ἀκριβῶς, ἀλλὰ συμβαίνει μᾶλλον, ἰδίως δταν προηγηθῇ περίοδος ἐθνικοῦ προστατευτικοῦ συστήματος, νὰ ἀντιπροσωπεύωνται εἰς ἀμφοτέρας τὰς χώρας ὅλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν σχεδὸν καθόλου νὰ καταλήξωμεν εἰς ἐμπορικὰς συμφωνίας, ἐὰν τὰ κράτη, δὲν προβοῦν εἰς ἀμοιβαίας παραχωρήσεις, "Ἐτσι θὰ ἐλαττωθῇ ἡ προστασία ὠρισμένων οἰκονομικῶν ὁμάδων, ἡ ὁποία μέχρι τοῦδε παρείχετο εἰς αὐτάς, διὰ νὰ διανοιχθῇ οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν κάποιο πεδῖον διαθέσεως τῶν προϊόντων τῆς.

Ἀπὸ ἐλευθεροεμπορικῆς ἀπόψεως πάντως μία ἐλάττωσις τῶν δασμῶν δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς παραχώρησις, τὴν ὁποίαν κάμνομεν πρὸς τρίτους, ἀλλὰ τὸυναντίον θεωρεῖται ὡς παραμερισμὸς ἑνὸς μειονεκτήματος, τὸ ὁποῖον ἐπληττε τὴν οἰκονομίαν μας. "Ἐτσι ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ θὰ ἐφοδιασθῇ εὐθηνότερα μὲ προϊόντα, ἢ κατανάλωσις αὐξάνει καὶ αἱ παραγωγαὶ διὰ τὰς ὁποίας τὰ προϊόντα ἐκεῖνα ἀποτελοῦν βοηθητικὰς ὕλας θὰ εὐθηνίσουν. Ἀπὸ τῆς σκοπίας αὐτῆς τὸ παζάρευμα διὰ τὴν παραχώρησιν καὶ τὸ συγκράτημα αὐτῆς μάλιστα θεωρεῖται ὡς μειονέκτημα. Πάντως ἡ ἀποψις αὐτῇ, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐβδόμην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πολλάκις ἐτονίσθη, σήμερον δὲν ἀντιπροσωπεύεται σχεδὸν καθόλου. "Ενεκα τοῦ ἀκάμπτου δασμολογικοπολιτικοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν κρατῶν ἀπὸ τοῦ 1879, θεωροῦμεν σήμερον μίαν μακροετὴ συμβατικὴν δέσμευσιν τῶν δασμῶν καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐλάττωσιν μερικῶν ἐξ αὐτῶν, ὡς ἓνα πλεονέκτημα, διὰ νὰ παρασκευάσῃ εἰς τὸ μέλλον μίαν στενωτέραν οἰκονομικὴν σύνδεσιν τῶν κρατῶν. Οἱ προστατευτικοὶ ἀφ' ἐτέρου διαβλέποντες τὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον ἀπὸ τὸ ἀδύνατον τῆς συνεχίσεως τοῦ συστήματος τῆς ἐθνικῆς προστασίας, μᾶς αἰφνιδίας καὶ ἀποτόμου δηλαδὴ μεταστροφῆς πρὸς σοβαρὸν ὑποβιβασμὸν τῶν δασμῶν, ἂν παρεμέναμεν εἰς τὴν αὐτόνομον δασμολογικὴν νομοθεσίαν, συγκατατίθενται εἰς μερικὰς παραχωρήσεως, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ συμβατικὸν τοῦλάχιστον χρονικὸν διάστημα ἐγγυῶνται τὴν ἔστω καὶ ὑποβιβασθεῖσαν ἢ δεσμευθεῖσαν προστασίαν, Τοιουτοτρό-

πως συναντιῶνται οἱ μετριοπαθεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐμπορικοπολιτικῶν κατευθύνσεων εἰς τὸ διάμεσον σημεῖον τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων.

26. Η ΡΗΤΡΑ ΤΟΥ ΜΑΛΛΟΝ ΕΥΝΟΟΥΜΕΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ Η ΑΜΟΙΒΑΙΟΤΗΣ

Ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους συνίσταται εἰς τὴν ἀναγραφὴν εἰς τὰς ἐμπορικὰς συμβάσεις τῆς συμφωνίας καθ' ἣν, ἂν μετὰ τὸ κλείσιμον μιᾶς ἐμπορικῆς συμβάσεως εἰς ἓκ τῶν συμβληθέντων παράσχη πρὸς τρίτα κράτη πλεονεκτήματα, νὰ ἐπωφεληθῇ τούτων καὶ ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων, εἴτε ἄνευ ἄλλης τινος ἀντιπαροχῆς, εἴτε μὲ ἰσάξιον παροχὴν, πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποῖαν παρέσχεν τὸ εὐνοηθὲν κράτος. Ἡ πρώτη μορφή, ἡ ἀνευ ὁρῶν ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους συναντᾶται εἰς ἐμπορικὰς συμβάσεις εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἤδη κατὰ τὸ 17ον αἰῶνα, ἐξηπλώθη εὐρέως τὸν 18ον αἰῶνα καὶ φθάνει μέχρι τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ 19ου αἰῶνος. Σοβαρὰ ἀπτελέσματα ἐπραγματοποίησεν ὁμοῦς ἡ ρήτρα αὕτη, ἰδίως ὑπὸ τοῦ 1860 ὁποῖε ἡ Ἀγγλία ἐκλείσσε μετὰ τῆς Γαλλίας τοιαύτην σύμβασιν (Σύμβασις Cobden) ἡ ὁποία λόγῳ τοῦ ἐπικρατοῦντος τότε πνεύματος ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου ἐπεξετάθη εἰς δύο ἔτη καὶ εἰς τὸ Βέλγιον, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Κάτω Χώρας, Δανίαν, Σουηδίαν, Ἀμβοὺργον καὶ Λυβέκκην. Ἐπηκολούθησε καὶ ἡ Γερμανικὴ τελωνειακὴ ἔνωσις τῷ 1865, ἡ Αὐστρία τῷ 1867, ἡ Ἰσπανία τῷ 1870. Ἰδιαιτέραν σημασίαν ἀπέκτησεν ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους εἰς τὸ ἄρθρον XI τῆς Συνθήκης Εἰρήνης τῆς Φραγκφούρτης μεταξὺ Γερμανίας καὶ Γαλλίας τοῦ 1871. Αὕτη ἀνέγραφε ὅτι ὁ κανὼν περιελάμβανε «τοὺς εἰσαγωγικοὺς καὶ ἐξαγωγικοὺς φόρους, τὴν διακομιστικὴν συγκοινωνίαν, τοὺς δασμολογικοὺς τύπους, τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὴν μεταχείρισιν ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν». Ἀνεφέρετο λοιπὸν αὐτῇ ὅχι μόνον εἰς ὁλοὺς τοὺς δασμοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς μερικὰ προσωπικὰ δικαιώματα τῶν ὑπηκόων ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν καὶ ἰδίως, ἐπειδὴ ἡ συμφωνία αὕτη εἶχε λάβῃ χώραν εἰς συνθήκην εἰρήνης, ἦτο ἀκαταγέλως. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ὅπως εἰς τέτοιαις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου Κράτους συνδέεται μὲ ὁρους. Τὸ εὐνοηθὲν κράτος ἔχει ἀξίωσιν ἐπὶ ἀμέσου παροχῆς τῆς εἰς τρίτον τι κράτος παρασχεθείσης εὐνοίας, τότε μόνον, ὅταν αὕτη παρεσχέθῃ ἄνευ ἀνταλλάγματος. Ἄν ὁμοῦς αὕτη παρεσχέθῃ ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς παραχωρήσεως ἑνὸς ἀνταλλάγματος, τότε τὸ εὐνοηθὲν κράτος ἔχει τότε μόνον ἀξίω-

σιν ἐπὶ τῆς εὐνοίας ταύτης, διὰ καὶ τοῦτο παράσχη ἀνάλογον ἀντάλλαγμα. Αὐτὸ εἶναι τὸ σύστημα τῆς ἀμοιβαιότητος. Ἡ ρήτρα τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους συναντᾶται καὶ ὑπὸ τὴν μορφήν, καθ' ἣν μόνον ὠρισμένα εἴδη ἢ ομάδες εἰδῶν καταλαμβάνονται ὑπ' αὐτῆς ἢ ἀντιστρόφως ἐξαιροῦνται αὐτῆς. Εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν νοτιοαμερικανικὰ Κράτη ἐξήρουν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους, τὰς εὐνοήσεις τὰς ὁποίας παρῆχον εἰς γειτονικά κράτη. Εἰς κάπως περισσότερον περιορισμένον βαθμὸν συναντῶμεν τὴν αὐτὴν ἰδέαν εἰς τὰς Δεκεμβριανὰς συμβάσεις τοῦ 1891 τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ Γερμανίας καθ' ἃς ἀποκλείονται ἀπὸ τὴν ρήτραν τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους διευκολύνσεις τῆς συνοριακῆς συναλλαγῆς καθὼς καὶ εὐνοήσεις παρασχεθεῖσαι εἰς συμφωνίας τελωνιακῶν ἐνώσεων. Αἱ τελευταῖαι αὗται ἐξαιρέσεις ὅμως δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐφαρμοσθοῦν καὶ μόνον ἂν ἀρκούμεθα εἰς μίαν ὀρθὴν ἐρμηνείαν τῆς ρήτρας. Πάντων κανὼν παραμένει πάντοτε, διὰ ἣν ρήτρα αὕτη περιλαμβάνει τὴν ἀνευ ἀνταλλάγματος παραχώρησιν τῶν εὐνοήσεων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι θὰ παρείχοντο εἰς τρίτα κράτη εἰς τὸ δασμολογικὸν πεδῖον.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους συνετέλεσε κατὰ τὴν ἐλευθεροεμπορικὴν περίοδον τοῦ 1860—1870 εἰς τὴν ταχεῖαν γενικοποίησιν τῆς εἰς οἰανδήποτε σύμβασιν παρεχομένης πρὸς ἓνα κράτος δασμολογικῆς εὐνοήσεως, διότι αὕτη ἐπιδρᾷ καὶ ἐμμέσως. Οὕτω π. χ. εἰς τὴν συνθήκην τῆς Φραγκφούρτης ἡ ρήτρα αὕτη εἶχε περιορισθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς εὐνοήσεις αἱ ὁποῖαι θὰ παρείχοντο εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸ Βέλγιον, τὰς Κάτω Χώρας, τὴν Ἑλβετίαν, Αὐστρίαν, Ρωσσίαν. Εὐνοήσεις αἱ ὁποῖαι θὰ παρείχοντο πρὸς ἄλλα κράτη, τὴν Ἰταλίαν π. χ. Ἰσπανίαν, Δανίαν κλπ. δὲν ἠδύνατο τὸ ἀντισυμβαλλόμενον κράτος, ἡ Γαλλία νὰ ἀξιώσῃ. Ἀλλ' ὅμως εἰς τὴν πραγματικότητα αἱ εὐνοήσεις αὗται ἀπεκτῶντο καὶ ὑπὲρ τῆς Γαλλίας διὰ μέσου τῶν προμνημονευθέντων κρατῶν. Ἄν π. χ. ἡ Γερμανία ὑπεβίβαζε τὸν δασμὸν τοῦ οἴνου ἀπέναντι τῆς Ἰταλίας, τότε ἡ Αὐστρία βάσει τῆς συμφωνίας αὐτῆς μετὰ τὴν Γερμανίαν, ἠδύνατο νὰ ἀξιώσῃ τὴν εὐνόησιν αὐτῶν ὁπότε πλέον ἡ ρήτρα ἴσχυε καὶ διὰ τὴν Γαλλίαν.

Ἡ γενικοποίησις ὅμως αὕτη τῶν δασμολογικῶν ἐκπτώσεων, παρεμποδίζει σοβαρῶς, προκειμένης ἀνάγκης αὐξοῦσης προστασίας, μίαν ἐμπορικὴν συμβατικὴν πολιτικὴν. Ἡ τελευταία αὕτη ἀφορμᾶται, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν ὁπαδῶν τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος, ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς ἀτομιστικῆς μεταχειρίσεως τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς μετὰ τῶν καθ' ἕκαστον κρατῶν, καὶ ἀνταλλάσ-

πει παραχώρησιν πρὸς παραχώρησιν. Διὰ τῆς ρήτηρας ὅμως τὸ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους κάθε παραχώρησις, ἡ ὁποία παρεσχέθη εἰς ἓνα κράτος διεκδικεῖται καὶ ἀπὸ πάντα τὰ λοιπὰ συγχρόνως καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἀξία ὑποβιβάζεται διὰ τὸν ἀντισυμβαλλόμενον, διότι δὲν θὰ πληρῶνουν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τὸν ἐλαττούμενον δασμὸν μόνον τὰ ἰδικὰ του ἐμπορεύματα καὶ ἐπομένως θὰ συναντήσουν εἰς τὴν ἀγορὰν αὐτὴν τὸν συναγωνισμὸν καὶ ἄλλων ἐμπορευμάτων διτφόρων κρατῶν. Ὡσαύτως διὰ τὸ ἐσωτερικὸν πολλὰ πλάσσειται ἡ ἐπίδρασις κάθε μιᾶς δασμολογικῆς εὐνοήσεως. Τὰ κράτη δηλαδὴ ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν πραγματικότητα νὰ μετατρέψουν τὰ συμβατικά δασμολόγια εἰς ἓνα ἑνιαῖον δασμολόγιον¹.

Ἡ Ἀμοιβαιότης, δηλαδὴ ἡ παροχὴ εὐνοήσεων εἰς μίαν ἐμπορικὴν σύμβασιν ἔναντι ἀνταλλαγμάτων εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἀνευ ὄρων ρήτηραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους. Αὐτὴ ἐπιδίδκει νὰ ἐμποδίσῃ ὅπως αἱ εἰς ἓνα κράτος παραχωρηθῇ εὐνοήσεις ἔναντι ἰδιαιτέρων πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα πάλιν παρεσχέθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπεκταθοῦν καὶ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ κράτη, ὥστε νὰ ἀποβοῦν αἱ παραχωρήσεις αὗται διὰ τὸ κράτος τοῦτο μικρὰς σπουδαιότητος. Ἀφ' ἐτέρου διὰ διαπραγματεύσεων μετὰ τῶν τρίτων κρατῶν εἶναι δυνατόν τὸ κράτος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀμοιβαιότητος νὰ κατολήξῃ εἰς τὸ νὰ παράσχῃ εἰς ὅλα τὰ κράτη, τὰ ὁποῖα ἤθελε παραχωρήσουν εἰς αὐτὸ ἀνταλλάγματα, εὐνοήσεις διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἐμπορευμάτων. Δὲν πρόκειται ἐπομένως ὅπως πολλάκις ὑπετέθη μία κατὰ προτίμησιν μεταχειρίσις, ἀλλὰ ἀπλῶς, ἔναντι μιᾶς σχηματικῆς ἐξισώσεως τῶν δασμῶν δι' ὅλα τὰ κράτη, ἔχομεν ἓνα διαφορισμὸν, ἓνα διαφορικὸν δασμολογικὸν σύστημα τὸ ὁποῖον συγκεντρώνει δι' ὅλα τὰ κράτη πλεονεκτήματα. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς εἰήρησαν πάντοτε τὸ σύστημα τοῦτο καὶ ὡσαύτως συναντῶμεν αὐτὸ εἰς πολλὰς συμβάσεις μεταξύ εὐρωπαϊκῶν κρατῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν

1. Διεμορφώθη λοιπὸν σύστημα μέτρων διὰ τὸν περιορισμὸν τοῦ περιεχομένου τῆς ρήτηρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους.

Οὕτω παρέχεται διάφορος μεταχείρισις τῶν συγκοινωνιακῶν διαρρυθμίσεων (χαμηλότεροι θασμοὶ διὰ εἰσαγωγὰς θαλασσίας), λαμβάνει χώραν ἐκτενὴς ἐξειδίκευσις τῶν δασμολογικῶν ὑποδιακρίσεων (διὰ νὰ γίνῃ δυνατόν, νὰ εὐνοηθοῦν ἢ ἀποκατασταθοῦν ἐμπορεύματα προελεύσεως ἐκ μιᾶς μόνον χώρας π. χ. μεγάλῃ εἰδικοποίησις τῶν ἀριθμῶν τῶν ἰγῶν, διὰ νὰ ἀποκλεισθοῦν οἱ ἀγγλικοὶ ἀριθμοὶ ἀπὸ δασμολογικὰς ἐκπτώσεις, αἱ ὁποῖαι παρεσχέθησαν εἰς ἄλλα κράτη) καθορισμὸν τοῦ περιτυλίγματος τῶν ἐμπορευμάτων, σύμφωνα μὲ τὸν τρόπον ὅπου λαμβάνει χώραν οὗτος εἰς ἓνα μόνον κράτος κλπ.

τοῦ 18ου αἰῶνος. Οὕτω πρὸ παντὸς ἐκ μέρους τῆς Ρωσσίας εἰς τὰς συμβάσεις αὐτῆς μετὰ τῶν δυτικῶν κρατῶν. Εἶναι δυνατόν, λαμβανομένων ὅπ' ὄψιν τῶν μεγάλων δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας παρεμβάλλει ἡ ἄνευ ὄρων ρήτρα τοῦ μάλλον εὐνοουμένου Κράτους, νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ μέλλον πάλιν τὸ σύστημα τῆς ἀμοιβαιότητος συχνότερον. Διότι κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖ κυρίως τὴν βῶσιν εἰς ὅλας τὰς διαπραγματεύσεις δασμολογικῶν συμβάσεων, καίτοι δὲν καθομολογεῖται τοῦτο, διότι κάθε διαπραγματευόμενος εἶναι διατεθειμένος νὰ δώσῃ τότε μόνον κάτι τι, ὅταν τὸ ἀντάλλαγμα τὸ ὅποιον λαμβάνει δὲν ἐξαε-ροῦται διὰ τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους. Ἡ ἄνευ ὄρων ρήτρα τοῦ μάλλον εὐνοουμένου Κράτους εἶναι εἰς τὴν πραγμα-τικότητα ἐχθρὰ τῶν δασμολογικῶν συμβάσεων.

Μία ἄλλη μορφή εὐνοήσεως ὀρισμένων ἐμπορικῶν σχέσεων εἶναι οἱ δ α σ μ ο ἰ π ρ ο τ ι μ ῆ σ ε ω ς. Οὗτοι φυσικῶς ἡμποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐκεῖ μόνον, ὅπου ἀποκλείεται ἡ γενικὴ χρῆσις τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους. Οἱ δασμοὶ προτιμήσεως εἶναι μία εὐνόησις ὀρισμένων περιοχῶν. Κατὰ κανόνα διέπουν σχέσεις ἐμπορικὰς πρὸς ἀποικίας, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ διευκολυνθοῦν διὰ τὴν μητρόπολιν. Περί αὐτῶν ἐγένετο ἤδη καὶ ὠνότερῳ (§ 144) λόγος. Ἐνταῦθα θίγεται ἐκ νέου τὸ ζήτημα τοῦτο διότι ἐνδυναμώνεται ἡ τάσις διὰ τέτοιαν διαφορικὴν μεταχειρίσιν καὶ μᾶς ὁδηγεῖ ἀναγκαστικῶς πρὸς μίαν μεταβολὴν εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ρήτρας τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους. Οὕτως ὁ Καναδὰς κατὰ τὸ 1900 ἠδ-ξῆσε τὴν προτίμησιν ἐμπορευμάτων β ρ ε τ α ν ν ι κ ῆ ς προελεύσεως ἀπὸ 25 εἰς 33 $\frac{1}{2}$ %, καὶ λεπτομερέστερον διεμόρφωσε ταύτην εἰς τὸ δασμολόγιον τοῦ 1906. Τὸν Καναδὰν ἠκολούθησαν τῷ 1903 αἱ νοτιο-αφρικανικαὶ ἀποικίαι τῆς Ἀγγλίας. Ἀπὸ τὸ 1904 ἡ Νέα Ζηλανδία εἰσπράττει ἕνα πρόσθετον δασμὸν διὰ τὰ μὴ βρεταννικὰ προϊόντα, ὁ ὁποῖος ἔγινε βαρύτερος τῷ 1908. Τῷ 1907 ἠκολούθησε καὶ ὁ Αὐστρα-λιανὸς σύνδεσμος. Ὡς ἀποτέλεσμα τῶν μέτρων τούτων δὲν εἶχομεν μὲν ἐλάττωσιν τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ χωρῶν μὴ προτιμωμένων, πάντως ὅμως παρενεβλήθη μία δυσκολία διὰ τὴν αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν αὐτῶν καὶ πιθανῶς ἕνας ἐξαναγκασμὸς διὰ μειώσεις, τιμῶν Παλαιό-τερες τῶν μετὰξὺ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς συναλλαγῶν τούτων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δασμῶν προτιμήσεως, εἶναι αἱ ἀμοιβαῖαι κατὰ προτίμησιν δασμολογικαὶ συμφωνίαι τῆς Γαλλίας καὶ τῶν ἀποι-κιῶν τῆς. Ὁ γαλλικὸς δασμολογικὸς νόμος τοῦ 1892 ἐρρύθμισε τὰ ζητήματα ταῦτα ὀριστικῶς καὶ ἐνικαίως.

Εἰς τὰς ἀ π ο ι κ ι α κ ᾶ ς δασμολογικὰς εὐνοήσεις ὑπάγονται προσέτι καὶ αἱ ὑπὸ τῆς Πορτογαλλίας, Ἰσπανίας, Ἰταλίας, τῶν Ἡνω-

μένων Πολιτειών της Ἀμερικής μετὰ τῶν ὑπερποντίων κτήσεις τῶν ὑπάρχουσαι δασμολογικαὶ προτιμήσεις. Δασμολογικαὶ εὐνοήσεις συναντῶνται καὶ μεταξύ γειτονικῶν κρατῶν ὅπως εἰς τὴν Σουηδίαν, Νορβηγίαν, Ἰσπανίαν Πορτογαλίαν, μεταξύ τῶν κρατῶν τῆς κεντρικῆς καὶ νοτίου Ἀμερικής καὶ εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν μεταξύ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν κεντρικῶν καὶ νοτιοαμερικανικῶν κρατῶν.

27. ΒΡΑΒΕΙΑ ΕΞΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ DUMPING

Μεταξὺ τῶν τεχνικῶν μέσων τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς συγκαταλέγονται τὰ βραβεῖα ἐξαγωγῆς καὶ τὸ Dumping. Τὰ βραβεῖα ἐξαγωγῆς συνίστανται εἰς τὴν παροχὴν ἰδιαιτέρας εὐνοίας διὰ τὴν ἐξαγωγὴν. Ἡ εὐνοία αὕτη ἔμπορεῖ νὰ εἶναι φανερὴ ἢ κεκαλυμμένη. Ὡς ἐκ τούτου προάγονται διάφοροι τύποι αὐτῶν. Διακρίνομεν ἐπιστροφὰς δασμῶν, δηλαδὴ ἐκπτώσεις κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ἄλλα ἰδιαίτερα κέρδη (Boni) καὶ κύρια βραβεῖα ἐξαγωγῆς (ἐπιχορηγήσεις).

Βραβεῖα ἐξαγωγῆς εἶναι νοητὰ εἰς κάθε ἐμπορικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον κατευθύνει κρατικὴ πρόνοια. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐμποροκρατισμοῦ ἔπαιξαν σπουδαῖον ρόλον. Εἰς τὴν Γαλίαν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 17ου αἰῶνος ἐγένετο εὐρεῖα χρήσις αὐτῶν, μάλιστα ἡ ἐποχὴ αὕτη εἶναι διδακτικὴ πολὺ διὰ τὴν ἐπίδρασίν των. Ἡ κλασσικὴ διδασκαλία ἡσχολήθη πολὺ μὲ αὐτά, διότι ἡ Ἀγγλία, ἐπὶ μακρὸν χρόνον διετήρη βραβεῖα ἐξαγωγῆς ἐπὶ τῶν δημητριακῶν. Ὁ Σμιθ, ὁ Ρικάρδο, ὁ Μάλθος συνεζήτησαν διὰ τὴν σκοπιμότητα ἢ τὴν ἀπόρριψιν αὐτῶν. Καὶ προκειμένου ἐλευθέρου ἐμπορίου ἔμπορεῖ νὰ παρασχεθοῦν ἰδιαίτερα βραβεῖα ὅπως π. χ. ὑπὸ τὴν μορφήν παροχῆς πιστώσεως διὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ἢ ἐκπτώσεων εἰς τοὺς ναύλους, ἢ καὶ ἀπ' εὐθείας, παροχῶν, ἐφ' ὅσον θὰ ὑπῆρχε ἰδιωτικὸν μονοπώλιον εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἀναμφιβόλλως ὁμοῦς εἰς τὸ προστατευτικὸν σύστημα ἐφαρμόζονται εὐκολώτερα.

Ἡ ἔννοια τοῦ Dumping εἶναι εὐρεῖα καὶ στενὴ Ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν ἐννοοῦμεν πᾶσαν ὑποτιμητικὴν προσφορὰν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, ἀνεξάρτητα τῆς αἰτίας διὰ τὴν ὁποίαν γίνεται αὕτη. Συχνὰ λαμβάνει χώραν Dumping ἀπὸ δημοκοπικὰς ἀφορμὰς. Εἶναι δυνατόν ὡσαύτως νὰ λάβῃ χώραν Dumping ἕνεκα μεγαλυτέρας ἀποδοτικότητος τῶν μεταλλείων, ἢ τῶν καλυτέρων συνθηκῶν μεταφορᾶς, ἢ χαμηλοτέρων ἡμερομισθίων ἐργασίας, ἢ χρησιμοποίησεως ἐργασίας γυναικῶν ἢ παιδίων ἢ τέλος καὶ ἐξ ἄλλων λόγων. Ἀναφέρονται παραιτέρω ὡς λόγοι Dumping οἱ μισθοὶ πείνης τῆς κατ' οἶκον βιομη-

χαανίας ή και ή ολιγάρκεια τών Kuli. Πάντως μία τοιαύτη πλέον εϋρύτης έννοιας, κάμνει κατάχρησιν της σημασίας του Dumping. Ο όρθός έπομένως όρισμός περιορίζει την έννοιαν του Dumping εις πώλησιν εις τό έξωτερικόν έμπορευμάτων εις τιμάς κατωτέρας, τών όμοίων έμπορευμάτων του έσωτεριου.

Τό Dumping τοϋτο δύναται νά στηρίζεται α) εις τά άνωτέρω άναπτυχθέντα βραβεία έξαγωγής ή έκπτώσεις έξαγωγής· β) εις έλάττωσιν μόνον τών τιμών του έξωτερικου, έφόσον κατά τρόπον μονοπωλιακόν ρυθμίζονται αι τιμαί εις τό έσωτερικόν· γ) εις σπατάλην της άξιας του έγχωριου νομισματος (νομισματικόν Dumping) καθ' ήν προσφέρονται τά έμπορεύματα εις τό έξωτερικόν έν σχέσει πρός την αϋτόθι άξίαν του χρήματος εις εϋθηνότεραν τιμήν. Τό τελευταίον τοϋτο έλαβε χώραν κατά την μεταπολεμικήν έποχήν εϋρύτατα. Ένεφανίσθη όμως και πρότερον εις τās χώρας του άργυρου νομισματικού κανόνος όπως ήσαν οι Ίνδισι, Μεξικόν, Βραζιλία. Ένϋ δέ εις τās δύο πρώτας περιπτώσεις τό Dumping λαμβάνει χώραν ένσυνειδήτως και έκτείνεται εις όρισμένα έμπορεύματα, εις την τρίτην περίπτωσην πρέπει νά θεωρηται ως μη ήθελημένον κατ' άρχήν και έκτείνεται εις διαφορώτατα έμπορεύματα. Σπουδαίον είναι τό γεγονός διότι διά του Dumping πιέζονται αι «τιμαί της διεθνοϋς αγοράς». Διότι άκριβώς εις την έλευθέραν αγοράν, την μη προστατευομένην έκθελοϋται τό Dumping, διότι ένταϋθα ή κατωτάτη τιμή είναι ή καθοριστική της προσφοράς. Η ίδιοτυπία έν προκειμένω είναι διό τοϋτο δυνατόν και νά προέρχεται από την ήθελημένην πολιτικήν ενός και μόνου Κράτους, όπως τοϋτο έγινε μέ την Άγγλικήν λίραν, τό Γαλλικόν φράγκον κλπ. Είναι λοιπόν αναγκαίον νά εκτιμήσωμεν άκριβώς την συνέπειαν αϋτήν του Dumping. Οι λόγοι οι όποιοι οδηγούν εις τό Dumping, εις την υποτίμησιν δηλαδή τών τιμών εις τό έξωτερικόν, ήμπορεί νά είναι διάφοροι : διαθέσις πλεοναζόντων άποθεμάτων, πρόθεσις επεκτάσεως εις νέας αγοράς, παραμέρισις άλλοδα-ποϋ ανταγωνισμού, καθώς και πλήρης έπωφέλεια της έγχωριου παραγωγικής ικανότητος ή και διεύρυνσις της παραγωγής, ή όποία οϋτω μόνον θά λάβη χώραν βάσει κατιόντων έξόδων (Νόμος πληθο-παραγωγής). Εις όλας τās περιπτώσεις αϋτάς έχομεν πρό ήμων ήθελημένον Dumping.

Καθ' ήν περίπτωσηιν έμπόρευμα πωλείται εις τό έξωτερικόν εις χαμηλοτέραν τιμήν από την τιμήν πωλήσεως του έσωτεριου, δέν είναι άνάγκη νά καλύπτωνται τά έξοδα της παραγωγής διά της τιμης αϋτης, άφοϋ βέβαια ή πώλησις εις τό έσωτερικόν λαμβάνει χώ-

ραν εις ύψηλοτέρας τιμάς· επομένως τό κέρδος από την συναλλαγήν τοῦ έξωτερικοῦ θά παρέμενε κάτω τοῦ κανονικοῦ. Ποῖται εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ γεγονότος τούτου διὰ τήν ἐθνικήν οἰκονομίαν ; Εἶναι φυσικόν δι τὸ ἐξερχόμενον συνάλλαγμα διὰ τὰ ὑπὸ Dumping πωλούμενα εἰς τὸ έξωτερικόν εἶδη εἶναι ἀναλόγως ὀλιγώτερον. Δι' αὐτοῦ δυνάμεθα νά ἀγοράσωμεν ὀλιγώτερα εἶδη διατροφῆς, πρώτας ὕλας, ἔτοιμα ἐμπορεύματα, ἀφ' ὧσα εἰς τὸ ἐσωτερικόν διὰ τῶν ἴσων ἀξιών, ἢ ἀφ' ὧσα θά ἐλαμβάναμεν ἀπὸ τὸ έξωτερικόν εἰς περίπτωσιν μὴ ἐφαρμογῆς Dumping. Ὡς ὑποθέσωμεν λοιπὸν δι τὴ μέθοδος αὕτη ἐφαρμόζεται εἰς πολλὰ ἐμπορεύματα, δι πωλοῦνται εἰς τὸ έξωτερικόν τοιοῦτοτρόπως κάτω τοῦ κόστους καὶ τοῦ κανονικοῦ κέρδους εἶδη ὕφαντουργίας, σιδηρικά, χημικὰ προϊόντα, τοῦτο θά ὡδήγα εἰς ἐξασθένησιν τῆς ἰδίας ἡμῶν οἰκονομίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀλλοδαπήν οἰκονομίαν. Ἡ ἀγοραστικὴ ἱκανότης τῶν ὑπὸ Dumping ἐμπορευμάτων εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγοράν εἶναι σχετικῶς, ἐναντι τῶν μὴ ὑπὸ Dumping, ἰδίως τῶν πρώτων ὕλων, πολὺ χαμηλὴ. Εἶναι ἓνα εἶδος «ξεπουλήματος» ὑπὸ κακοὺς ὁρους καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη ἐκείνην, διου ἐπέρχεται μία πρὸς καιρὸν ἐλάφρυνσις ὀρισμένων βιομηχανικῶν κλάδων. Ἡ εἰς συνάλλαγμα ὀξία τῆς ἐξαγωγῆς αὐτῆς ὑπολείπεται οὐσιαστικῶς τῆς προμηθείας πρώτων ὕλων, τὴν ὅποιαν ἀνεῦ Dumping θά ἐπραγματοποιούμεν. Τὸ Dumping δὲν εἶναι λοιπὸν μίᾶ ὑπόθεσις τῶν ἰδιωτικῶν βιομηχανιῶν, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τῆς οἰκονομίας. Τὸ μέγεθος τῶν πραγματοποιηθεισῶν τιμῶν καὶ κερδῶν δὲν εἶναι καθόλου ἀδιάφορον διὰ τὸ ἰσοζύγιον τῶν λογαριασμῶν τῆς χώρας, Ὡς ὑποθέσωμεν δι ἐλάβανε χώραν γενικὸν Dumping δι' ὅλας τὰς ἐξαγωγὰς, τότε θά ὑπεβίβαζε τὸ γεγονὸς αὐτὸ οὐσιωδῶς τὴν ἀγοραστικὴν δυνάμιν μας διὰ ἀλλοδαπὰ προϊόντα, καθὼς καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῶν κεφαλαίων.

Ἀντιθέτως ἔχουν τὰ πράγματα διὰ τὸ έξωτερικόν. Τοῦτο ἐνδυναμώνεται κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον τῆς ζημίας μας εἰς τὴν ἀγοραστικὴν τοῦ δυνάμιν, εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς καταναλώσεώς του, εἰς τὴν αὖξησιν τοῦ κέρδους διὰ τῆς εὐθηνίσεως τῆς παραγωγῆς καὶ εἰς τὴν ταχύτεραν μετατροπὴν τοῦ κεφαλαίου. Ἡ ἀλλοδαπὴ προμηθεύεται τοιοῦτοτρόπως μερικὰ προϊόντα εὐθηνότερον ἀπὸ τὴν ἀνταγωνιζομένην χώραν ἐξαγωγῆς, οὕτω δὲ καὶ χρησιμοποιεῖ περισσοτέραν ἀγοραστικὴν δυνάμιν δι' ἄλλα ἐμπορεύματα τὰ ὅποια εἰσάγει. Ἐπὶ πόσον χρονικὸν διάστημα ἤθελε διαρκέσει μία τέτοια κατάστασις ἐξαρτᾶται πάντως ἀπὸ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ Dumping. Ἄν μία νταμπίζουσα ἐξαγωγή περιλάβῃ ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἐγχωρίας παραγωγῆς, τότε ὁλόκληρος ἡ ἐξα-

γωγική βιομηχανία θά έξασθενήση καθόσον επιμένει νά εφαρμόζη τό σύστημα τοῦτο. Ἄν καί αὐτή δέν ζημιώνεται ἔνεκα τῶν μεγαλυτέρων τιμῶν, εἰς τό ὑπό προστατευτικόν καθεστῶς ἐσωτερικόν, ὅμως ἐπ' ἀπειρον δέν μποροῦν οἱ ἀγορασταί καί καταναλωταί νά παρακολουθοῦν τήν κατάστασιν αὐτήν καί θά ἐπιζητήσουν ἀντ' αὐτῆς ἄλλην ζήτησιν. Ἡ νταμπίζουσα λοιπόν χώρα ζημιώνεται περισσότερον ἀπό τήν νταμπιζομένην, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι τό σύστημα τοῦτο ἔμπορεῖ νά εφαρμοσθῇ μόνον προσωρινά καί διὰ ὀλίγους κλάδους πάντοτε. Ἐπειδή λοιπόν τό κοινόν αὐτό Dumping τῶν ἐμπορευμάτων ἀφορᾷ μόνον εἰς ὀλίγα ἐμπορεύματα, διαυτό αἱ ἐπιδράσεις ἀμφοτέρωθεν εἶναι μικραί. Καί ἡ νταμπιζομένη χώρα ἔχει προσωρινά μόνον πλεονεκτήματα.

Σαφέστερα ἔχουν τά πράγματα, ἂν καί κατ' ἀρχήν παραμένουν τά ἴδια, εἰς τό νομισματικόν Dumping. Τοῦτο διακρίνεται ἀπό τό κοινόν Dumping τῶν ἐμπορευμάτων ὅτι δέν προσφέρονται συμπτωματικῶς καθ' ἕκαστον ἐμπορεύματα εὐθηνότερον, ἀλλά ὅλα τά προϊόντα τῆς νταμπιζούσης χώρας. Ποῖαι πάλιν εἶναι αἱ συνέπειαι τούτου ; Κατά τήν πείραν προκειμένης ὑποτιμήσεως τοῦ ἐγχωρίου νομίσματος παραμένει κατά τήν ἀρχήν ἡ ἐγχωρία στάθμη τιμῶν χαμηλή· ἀκολουθεῖ βραδύτερον ἀπό τήν προβαδίζουσαν ἀπαξίωσιν τοῦ νομίσματος. Πρὸ παντός τὰ ἡμερομίσθια δέν αὐξάνου, κατὰ τό αὐτό μέτρον. Ἐπομένως ἡ τιμὴ τῶν προϊόντων εἰς τό ἐσωτερικόν εἶνε πραγματικῶς χαμηλοτέρα ἀφ' ὅσον θά ἀνελόγει εἰς τήν ὑποτίμησιν τοῦ νομίσματος. Διὰ τῆς καθυστερήσεως ταύτης τῶν τιμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ καθίσταται μόνον κατ' ἀρχήν δυνατόν τό Dumping. Παρά ταῦτα ὅμως ἡ ἐσωτερικὴ ἀγοραστικὴ δύναμις γίνεται μικρότερα ἔναντι τῶν ἀλλοδαπῶν ἐμπορευμάτων. Συνεπιφέρει ἐπομένως ἀποτελέσματα βραβεύσεως τῆς ἐξαγωγῆς καί δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῆς εἰσαγωγῆς. Ἐν τῇ συνεχείᾳ εἶναι τοῦτο καί διὰ τήν νταμπίζουσαν ἀκόμη χώραν *δυσμενές*· διότι βέβαια δέν μπορεῖ κανεὶς συνεχῶς νά πληρώνῃ δι' ὅλα τὰ ἐμπορεύματα ἓνα εἶδος βραβείου. Ὡς ἀντίτιμον εἰσέρχεται εἰς τήν χώραν ὀλιγώτερον συνάλλαγμα ἀφόσον ἡ αὐτὴ ποσότης ἐμπορευμάτων θά ἠδύνατο νά προμηθευθῇ ἐσωτερικῶς. Ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα. Ἡ χώρα λαμβάνει διὰ τῶν εὐθηνῶν ἐξαγωγῶν τῆς ὀλιγωτέρας ποσότητος ἀλλοδαπῶν ἐμπορευμάτων, ἀφ' ὅσον θά ἀνῆρχετο ἡ τιμὴ εἰς τό ἐσωτερικόν. Ἐπέρχεται σχετικὴ ὀλιγόστευσις ὧν τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων, ἡ ὁποία πλεον ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν καί χειροτερεύσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ τιμαὶ θά ὑψωθοῦν τόσον ὅσον ἔπαρκει ἡ ἐσωτερικὴ

ἀγοραστική δύναμις διὰ τὴν ἀγοράσῃ τὰς αὐτὰς ἀξίας. Καὶ εἰς τὴν εὐνοϊκωτέραν περίπτωσιν λοιπὸν πρόκειται περὶ ἑνὸς παροδικοῦ πλεονεκτήματος, τὸ ὁποῖον ταχέως μετατρέπεται εἰς ἐξασθένησιν ὀλοκλήρου τῆς ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκουν ὅλα τὰ κράτη νὰ σταθεροποιήσουν τὸ νομισματικὸν τὼν σύστημα, ἂν καὶ τοῦτο εἰς τὴν ἀρχὴν θὰ ὠδήγῃ εἰς τὴν ὀπισθοδρόμησιν τῆς ἐξαγωγῆς.

Ἀντιστρόφως εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἔρχονται τὰ ἀγορασθέντα εὐθηνά· ἐνταῦθα λοιπὸν, ἀπελευθεροῦνται ἀγοραστικαὶ δυνάμεις δι' ἄλλα ἐμπορεύματα. Ἡ ἀγοραστικὴ αὐτὴ δύναμις ἡμπορεῖ νὰ περιλάβῃ ἐγχώρια ἢ ἀλλοδαπὰ προϊόντα. Βέβαια καὶ ποια ἀδυναμία θὰ καταλάβῃ ἕνεκα τοῦτου ὀρισμένους κλάδους τῆς ἐγχώριας παραγωγῆς, ὥς ἀντισηκῶμα ὅμως ἔχομεν ἐνδυναμωμένην ζήτησιν δι' ἄλλα ἐμπορεύματα: ὀλοκληρὸς λοιπὸν ὁ ἐφοδισμὸς τῆς οἰκονομίας λαμβάνει χώραν κατὰ τρόπον πλουσιώτερον καὶ εὐρύτερον. Ἐν τοῦτοις καὶ αὐτὴ ἡ πλεονεκτικὴ κατάστασις μπορεῖ νὰ διαρκέσῃ ὀλίγον μόνον χρόνον. Ὅπως εἶδομεν ἡ νταμιπίζουσα χώρα πρέπει νὰ ἀνεχθῇ πολὺ ταχέως πρῶτας ὕλας καὶ εἶδη διατροφῆς εἰς πολὺ ἀνωτέρας τιμὰς. Διὰ τὴν συγκρατήσῃ τὸν ἐφοδισμὸν τῆς πρέπει νὰ ὑψώσῃ πάλιν τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, διότι ἄλλως, δὲν μπορεῖ νὰ ἀγοράσῃ τὰς ἀναγκαζομένας ποσότητας ἀλλοδαπῶν ἐμπορευμάτων. Οὕτω λοιπὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν μπορεῖ διαρκῶς νὰ στηρίχθῃ ἐπὶ τῆς εὐθηνῆς προμηθείας, διότι αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι προσωρινὴ μόνον καὶ ἀποκαθίσταται βαθμὴδὸν ἀντιστρόφως μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ νομίσματος. Συναλλαγματικοὶ βασμοί, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλονται ἐκ τοῦ λόγου νὰ προστατεύσουν τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν ἀπὸ κατακλυσμὸν ξένων ἐμπορευμάτων, ἀποτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ τῶν· οὗτοι ἐμποδίζουν τὴν προσαρμογὴν ἢ ὅποια θὰ ἐπηκολούθει αὐτομάτως μετὰ ὀλίγον χρόνον. Τὸ πολὺ ἔχουν ὥς ἀποτέλεσμα νὰ μετακυλίσουν τὸ πλεονέκτημα τῆς χώρας ἐκείνης, ἢ ὅποια ἀποκρούει τέτοια ἐμπορεύματα, πρὸς ὄφελος τῶν χωρῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι κατόπιν δέχονται τὰ εὐθηνότερα αὐτὰ προϊόντα. Ἄς ὀποθέσωμεν π. χ. ὅτι ἡ Γαλλία ἡμύνετο κατὰ μίαν νταμιπίζουσαν Γερμανίαν, μὴ δεχομένη τὴν προσωρινὴν εὐθηνὴν προσφορὰν τότε θὰ ἐδέχοντο αὐτὴν μὲ μεγάλα κέρδη ἡ Ἀργεντινὴ καὶ ἡ Βραζιλία αἱ ὁποῖαι θὰ ἐχρειάζοντο νὰ δώσουν ὀλιγώτερα ἐμπορεύματα (καφὲ καὶ δημητριακὰ), ἀφόσα θὰ ἔδιδον ἂν ἐπρομηθεύοντο τὴν εἰσαγωγὴν ταύτην ἀπὸ ἄλλο μέρος. Ἡ ἀποκρούουσα χώρα λοιπὸν θὰ ἐξηγόραζε μίαν πρόσκαιρον ἐκδήλωσιν χωρὶς διαρκές ἀποτέλεσμα διὰ μιᾶς ἀκριβίνσεως τῶν προϊόντων. Δι' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ ἀμυνθώ-

μεν αποτελεσματικά κατά της μεθόδου του Dumping μόνον διὰ κοινῆς δράσεως περισσοτέρων χωρῶν· εἶναι ζήτημα δηλαδή σχετικῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν διασκέψεων.

159. ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΑΙ ΕΝΩΣΕΙΣ

Ἡ αὐτοτελὴς δασμολογικὴ πολιτικὴ τῶν Κρατῶν προϋποθέτει ὅτι ἡ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὑποστηρικθεῖσα παραγωγή εἰς τὸ ἐσωτερικόν εὐρίσκει ἱκανοποιητικὴν διάθεσιν, καθὼς καὶ ὅτι εἶναι δυνατὴ μία πολὺπλευρος παραγωγικὴ ἀνάπτυξις, δηλαδή ὅτι ἡ οἰκονομικὴ περιοχὴ τοῦ κράτους εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη διὰ νὰ σχηματίσῃ τὴν βάσιν μιᾶς ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Ὅπου τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν πρέπει νὰ ἐπακολουθήσῃ, ἀπὸ οἰκονομικὰ αἰτία, ἂν ὅχι πλήρως ἐλεύθερον ἐμπόριον, ὅμως μία προσάρτησις εἰς μίαν μεγαλυτέραν οἰκονομικὴν περιοχὴν, μὲ διαφύλαξιν τῆς πολιτικῆς αὐτοτελείας τῶν οἰκονομικῶς ἐννουμένων περιοχῶν. Ἐπὶ προσεταιρίσθῃ τὸ Λουξεμβούργον τὸν γερμανικὸν τελωνειακὸν σύνδεσμον, τὸ Λιχτενστάιν τὸν Αὐστροουγγρικόν. Διὰ τοὺς λόγους τούτους τὰ καθ' ἕκαστον γερμανικὰ κράτη ἀπὸ τοῦ 1819—1853 συνηνώθησαν εἰς τὴν γερμανικὴν τελωνειακὴν ἑνωσιν. Τὸ μέγεθος ὅμως τῆς οἰκονομικῆς περιοχῆς δὲν εἶναι κάτι τι ἀπολύτως ὑπολογιζόμενον, μάλλον εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ὁρμεῖ ἐπίδρασιν ἡ σχέσις πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ πληθυσμοῦ, πρὸς τὴν τεχνικὴν τῆς παραγωγῆς, πρὸς τὰς συγκοινωνιακὰς λειτουργίας καὶ εἴ τι ἄλλο. Αἱ ἐξελίξεις ὅμως αὗται κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίαις ἔφθασαν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε σήμερον καὶ διὰ περιοχὰς μεγαλυτέρων κρατῶν νὰ μὴ θεωρῆται πλήρως ἱκανοποιητικὸς ὁ ἀποκλεισμός των ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, ὅπως ἐπιδιώκει μία αὐτοτελὴς δασμολογικὴ πολιτικὴ. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιδιώκεται περισσότερον ἢ διαμόρφωσις ἀκόμη μεγαλυτέρων οἰκονομικῶν περιοχῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων θὰ ἀλληλοεμπληροῦντο καταμεριστικῶς οἱ καθ' ἕκαστον κλάδοι τῆς παραγωγῆς, ἀναλόγως τῶν φυσικῶν καὶ πολιτικοοικονομικῶν προϋποθέσεων, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ κοινοῦ διὰ ἐνιαίου δασμολογικοῦ συστήματος θὰ ἐπροστατεύοντο ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Τὰ πλεονεκτήματα μιᾶς τέτοιας πλατιᾶς οἰκονομικῆς περιοχῆς ἔγκεινται εἰς τὰ ἑξῆς: 1) εἰς τὴν εὐκολωτέραν ἵδρυσιν μεγάλων ἐπιχειρήσεων καὶ πραγματοποίησιν πολὺ προχωρούσης ἐξειδικεύσεως εἰς τὴν παραγωγὴν, ἐκ τῶν ὁποίων γεγονότων προκαλεῖται ὕλिकῶς ἡ σκοπιμωτέρα καὶ εὐθυνωτέρα παραγωγή. 2) εἰς τὴν ἐντατικωτέραν παραγωγὴν τῆς ἐσωτε-

φικῆς ἐπικοινωνίας ἐντὸς τῆς ἡνωμένης ταύτης οἰκονομικῆς περιοχῆς· σιδηρόδρομοι, διώρυγες, ἔργα ἐγχειοβελτιωτικά, κεφαλαιοκρατικά ἐπενδύσεις γενικῶς, τὰ ὅποια θὰ ἐπραγματοποιουῖντο εἰς τὰ καθ' ἑκάστον τμήματα, χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀξιόλογοι διευκολύνσεις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ὁλοκλήρου τῆς περιοχῆς· 3. εἰς τὴν δυνατότητα ἀναπτύξεως μεγαλυτέρας πολιτικῆς δυνάμεως τῶν οἰκονομικῶς ἡνωμένων ἔθνων, διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς τῶν· 4. εἰς τὴν δυνατότητα ἀσκήσεως ὁμοιομόρφου πληθυσμακῆς, ἰδίως δὲ μεταναστευτικῆς πολιτικῆς.

Ἡ κυριωτέρα προϋπόθεσις διὰ μίαν δυνατόν προσέγγισιν δύο χωρῶν πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν ἀνωτέρω ἐπιτυγχανομένων πλεονεκτημάτων εἶναι ἡ δυνατότης μιᾶς καταμεριστικῆς ἀλληλοσυμπληρώσεως καὶ τῶν δύο παραγωγικῶν περιοχῶν. Ἡ ἀλληλοσυμπλήρωσις αὕτη μπορεῖ νὰ ἐπιτυγχάνεται εἴτε ἀπὸ λόγους φυσικῆς διαφορότητος, ἢ ἀπὸ τὴν διαφορετικὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ὑπαρξιν τῆς ἀνάγκης τῆς διευρύνσεως τῆς οἰκονομικῆς περιοχῆς ἐκ τοῦ λόγου τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς αὐξήσεως τῆς δυναμικότητος τῶν καθέκαστον παραγωγῶν. Δηλαδή καὶ ἐνταῦθα ἔχομεν τίς ἴδιες αἰτίαι, οἱ ὁποῖες μὲς ἐξηνάγκασαν εἰς τὸ κλείσιμον τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων μετὰ θασμολογικῶν συμφῶνων καὶ πραγματικῶς ἐδῶ ἔχομεν εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν μίαν μεγαλογραφίαν τῆς βασικῆς ἐμπορικοπολιτικῆς ἰδέας, ἡ ὅποια διέπει τὸ σύστημα τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων.

Ἡ μορφή ὑπὸ τὴν ὁποῖαν εἰμπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ μὰ τέτοια συνεννόησις εἶναι ἡ *τελωνειακή ἔνωσις*, δηλαδή ἡ ἀναγνώρισις τῶν οἰκονομικῶν περιοχῶν τῶν συμβαλλομένων κρατῶν ὡς μιᾶς μονάδος, ἡ ὅποια ἐμφανίζεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς ἐνιαία κοινότης καὶ ἡ ὅποια ἐνότης ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς τὰς συναλλαγὰς αὐτῆς μὲ τρίτα κράτη κάμνει χρῆσιν ἡ ἐνότης αὕτη ἐνὸς ἐνιαίου θασμολογίου. Διὰ τὴν ἐμπορικὴν συναλλαγὴν τῶν εἰς τὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν ὑπαγομένων κρατῶν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα πλήρης θασμολογικὴ ἐλευθερία, μάλιστα δὲν εἶναι οὔτε κἀν δυνατόν, διότι ἔνεκα τῆς διαφορότητος τῶν ἐσωτερικῶν φόρων καταναλώσεως, τυχόν ὑπαρχόντων μονοπωλείων καὶ παρομοίων ἄλλων γεγονότων. θὰ ὑπάρξουν πάντοτε ἐσωτερικαὶ τελωνεασκαὶ γραμμαὶ. Τοῦναντίον ὅμως εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀπὸ κοινοῦ εἰσπραξις τῶν θασμολογικῶν ἐσόδων, καθόσον ταῦτα δὲν προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἄνω διαμέσους θασμούς, διότι ὁ τόπος τῆς εἰσαγωγῆς ἐνὸς ἐμπορεύματος δὲν συμπίπτει καθόλου μὲ τὸν τόπον τῆς καταναλώσεώς του.

Διὰ τὴν πραγματοποιήσιν μιᾶς τελωνειακῆς ἐνώσεως προσκό-

πτομεν εις σοβαρά έμ πόδια, τὰ όποια μπορουν νά αναχθούν εις τούς έξης γενεσιουργούς λόγους : 1. Εις τήν αντίθεσιν τών βιομηχανικών και γεωργικών συμφερόντων, τὰ όποια προκειμένης τελωνειακής ένώσεως, ένεκα της έλευθέρας συναλλαγής έντός αυτής, θά περιέλθουν εις άκόμη μεγαλυτέραν αντίθεσιν. 2. Εις τήν δυσκολίαν διά τὰ Κράτη, διά νά συμφωνήσουν εις ένα Κοινόν έξωτερικόν δασμολόγιον. 3. Εις τήν ανάγκην της διατηρήσεως τών έσωτερικών τελωνειακών γραμμών διά τήν έξίσωσιν τών φόρων καταναλώσεως, είτε διά τήν ύπαρξιν κρατικών μονοπωλίων και τέλος ένεκα τοϋ περιορισμοϋ κατά τήν έπιβολήν φόρων καταναλώσεως λαμβανομένης ύπ' όψιν της έλευθέρας συναλλαγής με τό έξωτερικόν. 4. Εις τήν δυσκολίαν της διοικήσεως τών τελωνειακών ύποθέσεων κατά ένιαίας βασικής άρχάς εις όλα τὰ συμμετέχοντα κράτη, χωρίς όμως ένιαίαν διοίκησιν ύπεράνω τών κρατών τούτων εύρισκομένης. 5. Εις τήν δυσκολίαν νά εύρεθί ένα κοινόν μέτρον διά τήν κατανομήν τών δασμολογικών έσόδων. 6. Εις τήν ποικιλίαν τοϋ νομισματικοϋ συστήματος και της οίκονομικής πολιτικής, τὰ όποια και πρό και μετά τήν ένωσιν τών συμμετεχόντων κρατών θά έπρεπε νά έρρυθμίζοντο ανεξάρτητα από τήν τελωνειακήν ένωσιν.

Παρ' όλον τό μέγεθος τών δυσκολιών τούτων, όμως πρέπει νά παραδεχθώμεν ότι μπορουν αύτές νά υπερβληθούν άν ή πρακτική ανάγκη διά μίαν τέτοιαν ένωσιν γίνεται συνειδητή ως αναπότρεπτος.

Περί μιās τελωνειακής ένώσεως μεταξύ Βουλγαρίας και Έλλάδος, μετά άρκετών πάντως άμφιβολιών, έγένετο ήδη παλαιότερον λόγος (βλ. Κ. Καραβίδα 'Αγροτικά 1931 σελ. 195). «Μία τοιαύτη ένωσις εάν προητοιμάζετο διά σοβαράς και έξονυχιστικής μελέτης και έπετύγγανε θά ήτο τόσον μέγα βήμα πολιτισμοϋ, ώστε θά ήδύνατο νά θεωρηθί ως ή έπίτευξις τοϋ πρώτου και στερεωτέρου βήματος πρός συναδέλφωσιν της άνθρωπότητος».

160. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Γιά τη διάθεσιν της έξαγωγής μας, τήν έξεύρεσιν δηλαδή άγορών καταναλώσεως, πρέπει νά έννοήσωμεν καλά και νά πεισθώμε ότι μόνο χώρες που είναι οι ίδιες πλούσιες και με άγοραστική δύναμη σταθερή, μπορεί νά χρησιμοποιηθούνε. 'Η καλιά έμπορική πολιτική που έπεδίωκε νά κρατήσῃ τίς ξένες χώρες σέ όσο τό δυνατόν χαμηλότερη βαθμίδα έξελίξεως, γιατί έπίστευε πως έτσι μόνο θά είχε έξασφαλισμένη τη διάθεσιν τών προϊόντων της, ήταν έννοιολογικά

παράλογη και αποδειχτηκε εσφαλμένη. "Ας τό έκανε αυτό και ή ίδια ή 'Αγγλία μέχρι τοϋ πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Μά γιαυτό είχε στις 'Ινδίες μέ τά 300 εκατομμύρια τοϋ πληθυσμοϋ των μέχρι τότε, μία διάθεσι 13 οιο από την έξαγωγή της, ένφ στις τρεις αποικίες τοϋ στέμματος μέ πληθυσμό 20 εκατομμυρίων διέθετε τό 18 οιο της έξαγωγής της. "Ο,τι ισχύει για την ίδια την ιδική μας δυναμικότητα απορροφήσεως, διι δηλαδή ό πλοϋτος της χώρας και ή άνάπτυξι των άναγκών μας είναι κανονικές δυνάμεις της συναλλαγής, ισχύει και για τόν άγοραστή. "Ηδη ό Hume διέγινωσε την αλήθεια αυτή, ή όποία επαλήθευσε και κατόπιν σέ άλλες συνθήκες και όμως τό ξεχνούμε αυτό πάντα πάλι. Φθόνος και ζήλεια έμπορικη προσπαθοϋν νά συγκαλύψουν πάντα την αλήθεια τούτη, άν και είναι όφθαλμοφανής. Φαινομενικές ή και προσωρινές ζημίες και των εργατών άκόμη, στενόκαρδα έξαναγκάζουν τις κυβερνήσεις νά όπισθοχωροϋν, άν και ή πολιτική των πρέπει νά είναι προσανατολισμένη για μακρυνό καιρό και όχι πρόσκαιρο. Μόνο πλοϋσιες και μέ έπίβοσι χώρες μποροϋν νά γίνουν καταναλώτριες και νά σχηματίσουν διαρκείς άγοράς των έξαγωγικών μας προϊόντων, όχι δε χώρες εύρισκόμενες σέ συνθήκες έκμεταλλεύσεως. Τί δέν έφαντάσθησαν κοντόφθαλμα οι άνθρωποι σάν κίνδυνο, όταν νέες χώρες έβάδιζαν προς οικονομικήν άκμήν! "Ο άμερικανικός κίνδυνος, ό Ιαπωνικός κίνδυνος, ό Ινδικός κίνδυνος! Είναι μεγάλη στενοκεφαλιά νά θέλγης νά δεσμεύσης την άνάπτυξι ξένων χωρών ή και νά φοβάσαι άκόμα, διότι την θεωρείς ως νέον άνταγωνιστήν. Μήπως και την ίδιαν σου άνάπτυξιν δέν την έφοβήθησαν, ή μήπως μπορεί κανείς νά έμποδίση την άνάπτυξιν! Τούναντίον έχομεν πλείστας δσας δυνατότητας εις τό σημείον τοϋτο για μία μακρόσκοπη πολιτική

"Ο όγκος τοϋ έξωτερικοϋ έμπορίου λοιπόν κάθε χώρας μπορεί νά αύξήσῃ μόνον κατά τό μέτρον πού εξέλισσονται οι ξένες οικονομίες. Τοϋτο ισχύει φυσικά πολϋ περισσότερο για τά άγροτικά κράτη, τά όποια τά βλέπομεν εύχάριστα μέν όταν μάς δίδουν ώρισμένες πρώτας ύλας, των όποιών όμως σύγχρονα θά ήθέλαμε νά άναστείλωμεν την άύτοτελη έξέλιξιν. "Η έξύψωσις όμως των παραγωγικών δυνάμεων εις την ίδιαν την χώραν μας σημαίνει την πολυπλοκώτεραν συνύφανσιν της εις την παγκόσμιον οικονομίαν, όπως πολ-λαχώς διαπιστώσαμεν τοϋτο. Διά τοϋτο δημιουργεί ή έξύψωσις των παραγωγικών δυνάμεων και των ξένων χωρών δυνατότητας διαθέσεως των προϊόντων μας και καταναλωτικήν Ικανότητα τοϋ έξωτερικοϋ. Τό δράμα επαναλαμβάνεται πάντοτε εκ νέου: "Η Γερμα-

νία καὶ αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι, ἔναντι τῆς Ἀγγλίας· ἡ Ρωσσία, οἱ ἀνατολικοασιατικὰς χώρες καὶ οἱ ἀγγλικὰς ἀποικίας ἀπέναντι στὰ μέχρι τοῦδε βιομηχανικὰ κράτη. Κάθε φορά ἀκούομε νέας κραυγὰς ἀγωνίας, οἱ ὁποῖες ταχύτατα ἀποδεικνύονται ἀνυπόστατες. Διότι ὁ ὄγκος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ὡς ἓνα ὅλον αὐξάνει μόνον μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων χωρῶν. Δὲν παραδεχόμεθα ὀρθὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὴν μίαν χώραν καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὴν ἀρνούμεθα, ὅπως ἔκαμε τοῦτο καὶ αὐτός ὁ Φρειδερίκος List. Μόνον πάντως πρέπει νὰ ἔχωμεν ὡς προϋπόθεσιν διὰ τὴν πληροῦνται οἱ ἐπόμενοι δύο ὁροὶ : Ὑπαρξίς καταλλήλων πρῶτων ὕλων καὶ διάθεσις διὰ παροχὴν ἐργασίας. Μάλιστα τὴν διευκολύνουσιν πρὸς τοῦτο τὴν κάμνουν τότε αὐτὰς οἱ ἴδιες οἱ παλαιὰς βιομηχανικὰς χώρες διὰ τῆς μεταβιβάσεως κεφαλαίων καὶ παραγωγικῶν μέσων εἰς τὰς καινούριους χώρες.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο γεννιοῦνται πάντως εἰδικὲς δυσκολίες. Εἶναι οἱ δυσκολίες τὰς ὁποῖες συναντᾷ κάθε δυναμικὴ οἰκονομία εἰς τὸ ἐσωτερικόν της, αὐξημένους μὲ ἐκεῖνες ὅπου προέρχονται ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴ συνύφανσιν μὲ τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ νὰ γίνωνται πλουσιώτερες οἱ ξένες χώρες, συνεπάγεται τὴν διαρκὴ ἀνάγκην γιὰ τὰς ἄλλας χώρες, τῆς μετατροπῆς καὶ προσαρμογῆς· ἡ σύνθεσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἰδιαίτερα τῆς ἐξαγωγῆς, ὑπόκειται σὲ μιὰ διαρκὴ μεταβολή. Ἀπὸ τῶν λόγων διὸ δημιουργοῦνται νέες ἀνάγκες σὲ μιὰ χώρα, προκύπτει ἡ ὑποχρέωσις τῆς συμπληρώσεώς της ἀπὸ ἄλλας χώρες. Οἱ ἴδιες ὁμῶς οἱ ἀνάγκες αὐτὰς ὑπόκεινται εἰς διαρκὴ μεταβολήν. Βέβαια ὑπάρχουν ἐποχαὶ βραδείας κινήσεως καὶ ἄλλες θυελλώδους προόδου. Ἡ τελευταία ἐποχὴ μας ὑπάγεται εἰς τὴν δευτέραν ταύτην ὁρμητικὴν ἐξέλιξιν. Πρὸς τὰς μεταβολὰς τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς καταπληκτικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἐνεφανίσθη πρὸς τοῦτοις τὸ ξύνημα τῆς αὐτοσυνειδητέσεως καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς αὐτοτελείας νέων λαῶν, ποὺ θέλουν νὰ εὐημερήσουν ἀρχίζοντες νὰ κατασκευάζουν ἓνα μέρος τῶν ἐμπορευμάτων, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἡγόραζον, εἰς τὴν ἰδίαν τῶν χωρῶν. Βέβαια δημιουργοῦνται ἔτσι σ' αὐτοὺς νέες ἀνάγκες, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἱκανοποιήσουν. Διὰ νὰ προσαρμοσθῶν πρὸς τὴν κατάστασιν αὐτὴν οἱ παλαιὰς χώρες εἶναι δύσκολον, ἀλλὰ εἶναι ὁμῶς ἀναγκαῖον. Ἡ ἀδύναμις τοῦ ὄγκου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου εἶναι δυνατὴ μόνον δι' αὐτῆς τῆς ἐξυψώσεως ἄλλων ἐθνικῶν οἰκονομιῶν. Ἡ προκοπὴ τῶν φέρνει καὶ αὐτὰς ἀναπόφευκτα σὲ μιὰν στενωτέραν συνύφανσιν μὲ ξένους χώρας, διότι καὶ ἡ ἰδίαν τῶν δυναμικότης εἶναι πάντως περιωρισμένη. Πρόκειται λοιπὸν περὶ μιᾶς ἄλλης

λοσυσχετίσεως. Ἡ αὔξησις τῆς ἐξαγωγῆς προϋποθέτει ὅτι οἱ νέες χώρες ἀναπτύσσουν μίαν αὐξανουσαν ἀγοραστικὴν δύναμιν. Ἀναμφίβολα ἐνταῦθα ἡ πολιτικὴ ὑπεβοήθησε πρὸς τοῦτο παραπολύ πάντοτε, διὰ τὰς ὁδηγήσεις πρὸς τὴν νέαν ἐξέλιξιν ἢ τοῦλάχιστον διὰ τὰ τὴν ἐπιταχύνῃ· τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἀγγλίαν, κατόπιν εἰς τὴν Γερμανίαν, βραδύτερα στὶς Ἠνωμένους Πολιτεῖας, τελευταῖα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὰς Ἀγγλικὰς ἀποικίας τοῦ στέμματος.

161. ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ἢ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ;

Τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον καὶ ἡ προστασία ὑπῆρξαν καθ' ὅλον τὸν 19ον αἰῶνα ἡ σημαία περὶ τὴν ὁποίαν συνεκεντρώθησαν τὰ συμφέροντα καὶ οἱ πολιτικὲς μερίδες. Οἱ θεωρητικὲς σκέψεις καὶ οἱ ἐργασίαι ἔπαιξαν πλέον σπουδαιότερον ρόλον ἀπὸ τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ἔπαιξε κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα ἡ ἐμποροκρατικὴ φιλολογία. Αὕτῃ προήλθε μᾶλλον ὥς ἐπακολούθημα τῆς κρατικῆς πρακτικῆς, κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα αἱ θεωρίαι μᾶλλον ἀνέλαβον τὴν ἡγεσίαν. Μέχρι μὲν τοῦ 1875 ἡ ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἔκτοτε δὲ ἡ ὑπὲρ τῆς προστασίας.

Τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον στηρίζεται πρὸ παντός ἐπὶ τοῦ συμφέροντος τῶν καταναλωτῶν, ἡ προστασία ἐπὶ τοῦ συμφέροντος τῶν παραγωγῶν· πρὸς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον τείνουν οἱ ἐξαγωγικὲς βιομηχανίαι, πρὸς τὸ προστατευτικόν οἱ βιομηχανίαι ποὺ δὲν καλύπτουν τὴν ἐπιτόπιον ἀγοράν. Ἡ ἐξάγουσα γεωργία εἶναι ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἡ ὑπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ πιεζομένη γεωργία εἶναι ὑπὲρ τῆς προστασίας. Πάντες οἱ κύκλοι τῶν ἐμπορευομένων εἶναι κατὰ μέγα μέρος ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, κοσμοπολιτικῶς προσανατολισμένοι· στὰ ἐπαγγέλματα εἶναι μᾶλλον ὑπὲρ τῆς προστασίας. Ἀφηρημέναις πνευματικῆς κατευθύνσεις ῥέπουσιν πρὸς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον, ἐθνικοῖστορικὴ διάθεσις πρὸς τὴν προστασίαν. Τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον εἶναι αἰσιόδοξον, ἡ προστασία μᾶλλον ἀπαισιόδοξος. Φιλελεύθερες ἐμπορικὲς κατευθύνσεις ἐπεβλήθησαν πάντοτε εἰς οἰκονομικὰς περιόδους προκοπῆς καὶ ἀνθήσεως, προστατευτικὲς εἰς περιόδους ἀπραξίας καὶ οἰκονομικῆς καταπτώσεως. Τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον ὑπολογίζει ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, ἡ προστασία ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων· τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον θυσιάζει τοὺς ἀδυνατωτέρους παραγωγικοὺς κλάδους, ἐλπίζει ὅμως ἀσφαλῶς ὅπως ἱκανοποιηθῇ εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τοὺς ἐθνικῶς εὐνοημένους κλάδους τῆς παραγωγῆς. Ἡ προστασία δὲν ἐμπιστεύεται εἰς τὴν μελλοντικὴν αὐτῶν ἐξέ-

λιξιν άλλα θέλει άμεσον και ταχειαν δρασιν προς υποστηριξιν του οπαρχοντος. Το ελευθερον εμπόριον και η προστασία είναι φυσικαι αντιθέσεις εις πάσαν νεωτέραν ανάπτυξιν της οικονομίας. Άνωτέρω είδομεν την πρακτικην επικράτησιν των ιδεών υπέρ του ελευθέρου εμπορίου από του 1776—1875 (1750—1860).

Η κυριωτέρα όπηρεσία της περιόδου του ελευθέρου εμπορίου όπηρξεν ό μετριασμός των αρχαιοτέρων εμπορικοπολιτικών αγώνων, ή διεθνής διευκόλυνσις ενός τεραστίου διεθνούς εμπορίου, το όποιον μέχρι τουδε δέν είχε γνωρίσει ή παγκόσμιος Ιστορία. Είς την κίνησιν αυτήν έπέρχεται τώρα κάποια στασιμότης, έπακολουθεί έποχή Ισχυροτέρων αγώνων, οι όποιοι όμως ούσιαστικώς είναι διαφορετικοί των σχετικών αγώνων του 17ου και 18ου αιώνος.

Η έπάνοδος της Ρωσσίας και των Ήνωμένων Πολιτειών προς την υπερπροστασίαν κατά το τελευταίον τέταρτον του 19ου αιώνος. Από του 1780—1875 αί υπέρ του ελευθέρου εμπορίου ιδέαι έπεκράτουν, από του 1875 μέχρι σήμερα διεξάγουν αυτές πότε άσθενείς πότε άποτελεσματικούς αγώνας όπισθοχωρήσεως. Μιά νέα έποχή της δασμολογικής προστασίας μάλιστα του εμποροκρατισμού κυριαρχεί εις τόν κόσμον. Με δλην την οικονομικήν και λοιπήν διαφορότητα των κρατών εμφανίζονται πανταχοü παρόμοιαι τάσεις. Μερικά μεγάλα γενικά αίτια φαίνεται ότι έπέδρασαν προς τουτο.

Ό κατά τα έτη 1893—1903 όπουργός των Οικονομικών της Ρωσσίας Witte, ένας έξυπνότατος οικονομολόγος του τύπου του John Laws, διεμόρφωσε τολμηρότατον σύστημα οικονομικής έξαπλώσεως διά της προαγωγής παντός είδους ιδρύσεων, καρτελλώσεως, συγκεντρώσεως εις χείρας του όλων των ήνίων της ιδιωτικής οικονομικής ζωής, της πίστεως, των οικονομικών χωρίς να παραβλάψη την ιδιωτικήν πρωτοβουλίαν. εις την όποίαν μάλιστα διήνοιξε εύρυτάτας και εύμενεστάτας ευκαιρίας.

Παράλληλον εμπορικήν πολιτικήν προς την ανατελικήν υπέρ πάσαν την βόρειον Άσίαν έκτεινομένην τεραστίαν Ε.Σ.Σ.Δ. ήσκησαν και οι Ήνωμένες Πολιτείες από του 1860 μέχρι σήμερα. Πρός την κατεύθυνσιν ταύτην ώδηγήθησαν και αυται υπό των ιδεών του Άλεξάνδρου Hamilton (1757—1904), ενός των μεγίστων οικονομολόγων και πολιτικών των Ήνωμένων Πολιτειών, ό όποιος μάλιστα ήσκησεν Ισχυράν επίδρασιν και επί των προστατευτικών ιδεών του List, άνεξαρτήτως του ότι και ό ίδιος κατόπιν διεπλάτυνε την θεωρίαν του προστατευτικοü δασμοü.

Είς την έπισκόπησιν των εμπορικοπολιτικών ιδεών από του

1779—1875 αξίζει νά έρευνήσωμεν πώς ό Μάρξ έκρινε την έμπορικὴν πολιτικὴν τῆς έποχῆς του, εἰς ἓνα λόγον του περί τοῦ έλευθέρου έμπορίου (1849).

Οὗτος θεωρεῖ τὴν τότε αγγλικὴν ὑπὲρ τοῦ έλευθέρου έμπορίου κίνησιν (κατὰ τῶν δασμῶν τοῦ σίτου) μόνον ὡς μίαν δημαγωγίαν δι' εὐθηνὰ ἡμερομίσθια καὶ αὖξισιν τοῦ κέρδους τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Οἱ ὑπὲρ τοῦ έλευθέρου έμπορίου δὲν ἐνόμιζον πάντως ὅτι μία χώρα ἤμποροῦσε νά πλουτίσῃ εἰς βάρος μιᾶς ἄλλης, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἀξιόθαυμασμοῦ, διότι οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι δὲν ἠγνόουν ὅτι ἐντὸς τῆν χώρας ἡ οἰκονομικὴ έλευθερία καὶ ὁ έλεύθερος ἀνταγωνισμὸς πλουτίζουν τὴν μίαν τάξιν εἰς βάρος τῆς ἄλλης.

Δὲν πρέπει νά νομίσῃ ὅμως κανεὶς ὅτι ὁ Μάρξ ὑπεστήριξε καὶ τὴν προστασίαν. Τὸ έλεύθερον έμπόριον εἶναι δι' αὐτὸν τὸ ὅπλον τὸ ὁποῖον ἡ ἀστοκρατία διαθέτει κατὰ τοῦ φεουδαλισμοῦ καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ κράτους· τὸ προστατευτικὸν σύστημα εἶναι συντηρητικόν, τὸ έλεύθερον έμπόριον δρᾷ καταστρεπτικῶς, διαλύει τὴν ἐθνικότητα, ἀποκορυφώνει τὴν ἀντίθεσιν προλεταριάτου καὶ ἀστοκρατίας καὶ ἐπιταχύνει τὴν κοινωνικὴν ἐπανάστασιν. «Μόνον ὅπ' αὐτὴν τὴν ἐπαναστατικὴν ἐννοίαν ὑπερμαχῶ τοῦ έλευθέρου έμπορίου». Εἰς τὰς ἐντόνους αὐτάς ἐκφράσεις ἐνυπάρχουν καὶ ὑπερβολαὶ καὶ γενικότητες, ἀλλὰ καὶ πυρηνες ἀληθειῶν, λέγει καὶ αὐτὸς ὁ Schmoller.

162. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΙΣ

Ἀπὸ τὴν ὀλην μέχρι τοῦδε ἀνάπτυξιν τῆς προβληματικῆς τῆς διαμορφώσεως τοῦ πλούτου διαπιστώνεται ὅτι ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ ἐπικοινωνία ὑπὸ ὀρισμένους ὅρους εἶναι εἰς θέσιν νά ἐπιφέρῃ αὖξισιν τοῦ πλούτου, ἢ τοῦλάχιστον ὅτι συντελεῖ οὐσιαστικά εἰς τὴν διαρθρωτικὴν μετατροπὴν ἢ νέον πλήρως προσανατολισμὸν τῆς οἰκονομίας. Ἡ στενὴ ἀντίληψις καθ' ἣν ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἐμπορευμάτων μόνον προκαλεῖ ἓνα έμπορικὸν πλεονέκτημα δὲν ἀρκεῖ διὰ νά μᾶς διαφωτίσῃ ὅλας τὰς οἰκονομικὰς συσχετίσεις. Καὶ ἡ σύγκρισις τῶν ἐξόδων εἶναι ἀσήμαντος διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐξισώσεως καὶ τῆς αὖξήσεως τοῦ πλούτου καὶ οὔτε ἐπιτυγχάνει τὸν πυρῆνα τοῦ ὅλου ζητήματος. Τοῦτο θὰ τίθεται πάντοτε ὡς ἐξῆς ὀρθότερον: κατὰ πόσον συντελοῦν αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ συνυφάνσεις εἰς τὸ νά ἐξυψωθῇ ἡ ἐσωτερικὴ δύναμις μιᾶς οἰκονομίας, κατὰ πόσον κινητοποιοῦν τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα καὶ αὖξάνουν τὴν προσωπικὴν ἢ ὀλικὴν δυναμικότητα ἀποδόσεως, μὲ ἄλλας λέξεις, ἐὰν διαρκῶς συνεπιφέρουν

ένα πλεόνσμμα αποδόσεως ὑπὲρ τὴν δαπάνην· ἂν δηλαδὴ εἴ-
ναι εἰς θέσιν νὰ βελτιώσουν αὐτὸν τοῦτον
τὸν οἰκονομικὸν συντελεστὴν μιᾶς χώρας.
Ἀπὸ αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἀποφασιστικὰ τὸ ὕψος τοῦ ἐθνικοῦ μερίσ-
ματος καὶ ἡ εὐημερία τοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται πραγματι-
κῶς διὰ τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς ἐπικοινωνίας κατὰ μέγα μέρος
καὶ μάλιστα ὄχι διὰ τοῦ μεγέθους τῆς προμηθείας ἐμπορευμάτων
μόνον. Προφανῶς ἴσως βλέπομεν τοῦτο εἰς μερικὰς μεταβιβάσεις
κεφαλαίων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει ὅμως καὶ διὰ τῆς προσκλήσεως ἄλ-
λως μὴ ὑπαρχόντων παραγωγικῶν μέσων, οἰουδήποτε εἶδους, μὲ τὰ
ὅποια κατ' ἀρχὴν θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ δύναμις ἐργα-
σίας ἑνὸς πληθυσμοῦ. Τότε ἡ ἐξωτερικὴ οἰκονομία σημαίνει κάτι τι
περισσότερον ἀπὸ διαμόρφωσιν πλούτου ἀπλῶς—σημαίνει ἐπέκ-
τασιν τοῦ χώρου διατροφῆς καθ' ἑαυτήν.

Διεπιστώθη πολλαχῶς ὅτι ἡ δυναμικότης τῶν καθ' ἕκαστον οἰ-
κονομικῶν μονάδων ἔχει ἀνάγκην, κατὰ σπουδαῖον λόγον, τῶν
συμπληρωματικῶν ἀγαθῶν, διὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐξε-
λιχθῇ καθόλου. Χωρὶς τὰ συμπληρωματικὰ αὐτὰ ἀγαθὰ, εἴτε αὐτὰ
εἶναι πρῶται ὕλαι ἢ εἶδη διατροφῆς εἴτε κεφάλαια ἢ ἀνθρώπιναι ду-
νάμεις, δὲν μποροῦν νὰ συμπληρωθοῦν αἱ ὑπηρεσίαι τῶν καθ' ἕκα-
στον οἰκονομῶν. Ἀπὸ ἑνα ὀρισμένον στάδιον τῆς
οἰκονομικῆς ἐξελίξεως διαμορφοῦται κατὰ
ταῦτα ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ ἐπικοινωνία εἰς
δρὸν ἀπαραίτητον τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύ-
ξεως. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη δὲν μπορεῖ νὰ λάβῃ χώραν, ἐκεῖ ὅπου
ὀφίσταται στενότης πρῶτων ὕλων, κεφαλαίων ἢ ἀνθρώπων, ὅπου
δηλαδὴ μποροῦν αἱ παραγωγικὲς δυνάμεις πλήρως νὰ ἀναπτυχθοῦν
μόνον διὰ τῆς προμηθείας τῶν ἀγαθῶν τούτων. Ἀνεξαρτήτως τοῦ
ὅτι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ φαίνεται νὰ εἶναι ἀνάγκη τῆς
ἐπαφῆς διαφόρων λαῶν. Ἐφόσον λοιπὸν τὰ πράγματα ἔχουν οὕτως,
τότε ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀλλοδαπῶν ἐθνικῶν οἰκονομιῶν, ἡ αὐξήσις τοῦ
πλούτου τῶν εἶναι προφανῶς μία προϋπόθεσις ὅτι αὐξάνουν ὁ ὄγκος
τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καθὼς καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις τῶν ἐθνῶν.
Κάθε ἐνδυνάμωσις τῆς ἰδίας ἡμῶν οἰκονομίας, κάθε αὐξήσις τοῦ
ἐθνικοῦ μερίσματος, εὐρίσκεται διαρκῶς περισσότερο εἰς συνεχῇ
ἀλληλεπίδρασιν μετὰ τῶν προόδων τῶν ἄλλων οἰκονομικῶν μονά-
δων. Τοῦτο διείδεν ἤδη ὁ Ηυμε εἰς τὴν λησμονημένην ἀρχὴν του
ὅτι εἰς τὸ μέλλον χῶραι μόνον προοδεύουναι καὶ ἀναπτυσσόμεναι
—βιομηχανικῶς βέβαια—θὰ εἶναι δυνατόν νὰ διευρύνουν τὰς ἀγο-
ράς των. Ἡ βιομηχανικὴ αὕτη ἀνάπτυξις ἀπειλεῖ ὀρισμένας θέσεις

ἄλλων παλαιῶν χωρῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν καπιταλιστικὴν περίοδον δὲν ὀπάρχουν στατικαὶ καταστάσεις.

Ὁρθόν φαίνεται εἶναι ὅτι αἱ μικραὶ χώραι ἀντιδρῶν περισσότερον αἰσθητὰ ἀπὸ τὰς μεγάλας προκειμένων διεθνῶν σχέσεων, καθόσον εἰς τὰς μεγάλας πρόκειται πάντοτε περὶ ὀλίγων μόνον ἐξωτερικῶν θέσεων: αἱ μεγάλαι χώραι εἶναι συνήθως πολὺπλευροὶ οἰκονομικῶς καὶ διὰ τοῦτο προχωροῦν ἀσφαλέστερα. Αὗται μποροῦν μᾶλλον νὰ ἐπιδράσουν ἐπὶ τῆς ζητήσεως τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς καὶ ἐπομένως νὰ ἀσκήσουν περισσότεραν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τιμῶν: ἡ μικρὰ χώρα παραμένει σχεδὸν ἄνευ σημασίας εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν. Αἱ μεγάλαι χώραι ἔπειτα μποροῦν πολὺ εὐκολώτερον νὰ προσαρμοσθῶν καὶ νὰ ἀνταποκριθῶν εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας, καθόσον διαμορφώνουν τὴν προσφορὰν τῶν πολυμερέστερον. Ἡ μικρὰ χώρα ἡ ὁποία συνήθως ἔχει ἀναπτύξει ὀλίγας μόνον βιομηχανίας ἐμφανίζει μικροτέρας δυνατότητας ἀναπτύξεως. Τὸ ποσοστὸν τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομίας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πλούτου δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸ ποσοστὸν τῆς ἐξωτερικῆς αὐτῶν οἰκονομίας ἀκριβῶς εἰς ὁλόκληρον αὐτὴν ταύτην τὴν οἰκονομίαν. Ὡς ὑποθέσωμεν λοιπὸν ὅτι μιὰ χώρα ἐνδιαφέρεται εἰς τὴν ἐξαγωγὴν μὲ τὸ ἐν δέκατον τῶν προϊόντων τῆς, ἐνῶ μιὰ ἄλλη μὲ τὸ τρίτον, τότε καὶ τὸ ποσοστὸν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πλούτου πρέπει νὰ εὐρίσκεται εἰς μιὰ ἀνάλογον σχέσιν—ἐκτὸς ἂν ἕνεκα ὠρισμένων συνθηκῶν διαμορφοῦται ἐξ αὐτῶν εἰς μίαν χώραν μιὰ πλεονεκτικὴ θέσις, ἐπομένως μιὰ quasi, πρόσδοτος. Ἐκ τούτου συνέπεται ἀναγκαστικῶς ὅτι γενικῶς διὰ μίαν μικρὰν χώραν, τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν οἰκονομίαν θὰ εἶναι μεγαλύτερον παρὰ διὰ μίαν μεγάλην, τῆς ὁποίας ἡ ἰδία παραγωγικὴ δύναμις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἰσχυροτέρα.

Ἐγένετο λόγος περὶ «ἐξισώσεως τοῦ Πλούτου» διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ σημαίη ὅτι αἱ χώραι διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπικοινωνίας τῶν ὁμοιάζουν περισσότερον πρὸς ἀλλήλας. Πολὺ περισσότερον διὰ τῆς ἐπαφῆς αὐτῶν μὲ ξένους λαούς, τὸ πρῶτον προάγονται μερικὲς συνέπειες, αἱ ὁποῖαι ἄνευ τῆς ἐπαφῆς ταύτης δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐνεφανίζοντο. Ὡς ἀναπαράστησωμεν αὐτὸ σαφέστερα ἀκόμη διὰ βραχέων. 1) Μερικὲς ἐκδηλώσεις δυνάμεων τοῦ ἐδάφους ἢ μερικὲς προσωπικὲς ἱκανότητες μποροῦν τὸ πρῶτον κατ' ἀρχὴν νὰ χρησιμοποιηθοῦν δι' ἐξαγωγῶν ἢ δι' ὀηρησιῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. 2. Μερικὲς παραγωγικὲς δυνάμεις εἶναι δυνατόν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν μόνον διὰ χρησιμοποίησεως εἰς αὐτάς ξένων κεφαλαίων ἢ παροχῶν ἐργασίας. 3. Ἀνάγκαι ἐξυπνοῦν καὶ ἱκανοποιοῦνται διὰ τῆς ἐπικοινωνίας ταύτης, αἱ ὁποῖαι ἄλλως δὲν

θά έιτροφοδοτοϋντο. Έτοι τονώνεται ή έργατικότητα και έξυψώνεται.

4. 'Αφ' έτέρου δημιουργοϋνται πόροι ζωής, διά της προσκτήσεως ξένων πρώτων ύλων και διαθέσεως αυτών. Καθίσταται δυνατή και πραγματοποιείται ή δημιουργία μερικων βιομηχανικων κλάδων, οι οποίοι έχουν ανάγκην ξένων υλικων και επομένως παρέχουν άπασχόλησιν εις τόν λαόν. 5. 'Η ικανοποίησις των αναγκων μας γίνεται πολυμερέστερα και ποικιλώτερα. Έπομένως ή οίκονομία διευρύνεται και από τα δύο μέρη και έντατικοποιείται ώστε ή επικοινωνία να έξαπλώνεται διαρκώς εις περισσότερας χώρας. Αυτές είναι γενικώς οι δυνατότητες τις όποιες ή έξωτερική οίκονομία προσφέρει εις την ανάπτυξιν του πλούτου. Αυτές έξαγοράζονται με αύξάνουσας έξάρτησιν από την οίκονομίαν άλλων χωρών. Τοϋτο είναι συνέπεια αναπότρεπτος.

'Η σπουδαιότης όμως της έξωτερικής οίκονομίας έρχεται τότε μόνον εις την όρθην αξιολόγησιν της, όταν συγκρίνωμεν την αύξησιν του πληθυσμου και την ανάπτυξιν του πλούτου της τελευταίας εκατονταετηρίδος, έν σχέσει προς τόν χώρον του έδάφους. Εις κάποιον αποφασιστικόν γεγονός πρέπει να αναχθῇ, ότι εις τό έδαφος της παλαιας Εύρώπης όχι μόνον ζῆ, τρεις φορές περισσότερος πληθυσμός άφόσον πρό 100 έτών, αλλά και την στάθμην της ζωής του άνύψωσε τόσον, και τό γεγονός τοϋτο είναι τό κατόρθωμα εκ μέρους των παλαιων λαών, της αξιοποίησεως των θησαυρων του έδάφους όλης της γῆς και της χρησιμοποίησεως αυτών δι' έαυτούς. 'Ο φόβος του ύπερπληθυσμου περιωρίσθη εκ του γεγονότος ότι ή οίκονομία δέν διεξάγεται μόνον επί του ίδιου έδάφους, αλλά διαρκώς αύξάνει τόν χώρον διατροφής αυτής έξωτερικώς. Τό έθνικόν μερίσμα έκτοτε αύξάνει διαρκώς. Έτσι τό έξωτερικόν έμπόριον παύει να είναι ένα ζήτημα απλης σκοπιμότητος και διαμορφοϋται εις μίαν ανάγκην δι' αυτήν ταύτην την ύπόστασιν των λαών. Όπως γνωρίζομεν, τοϋτο δέν γίνεται διά μόνης της ανταλλαγής των έμπορευμάτων. Κατ' έξοχήν, μάλιστα ό νέος κόσμος έλαβεν άλλας αξίας, τας όποιας είχαν ανάγκην διά την ανοικοδόμησιν της ήπείρου του και δη κεφάλαια και ανθρώπους. 'Ακριβώς δε ή έθνική κίνησις μαζί με τόν αύξάνοντα εκδημοκρατισμόν των μαζων, ό όποιος κατέλαβε σήμερα τούς λαούς του κόσμου θά συντελέσουν εις τό να διαμορφωθῇ ή άμοιβαία συνόφανσις ακόμη σφιγκτότερα. Διότι αυτές οι ίδιες οι μάζες έξωθοϋν προς αύξησιν του πλούτου και της άτομικής εύμαρείας. Φαίνεται δε ως μία όπισθοβουλία της Οίκονομίας ότι ξνεκα της περιορισμένης δυναμικότητος των καθ' έκαστον χωρών έξαναγκάζει την έθνικήν άκριβώς ανάπτυξιν των οίκονομιων, προς ισχυροτέραν συμ-

μετοχήν εις τὴν διεθνή ἐπικοινωνίαν. Ἡ ἐθνικὴ σὺνθεσις τοῦ πλούτου ἐξαγοράζεται μόνον διὰ τῆς εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν πραγματοποίησης τῆς συνυφάνσεως αὐτῆς. Καὶ ἂν δὲ διὰ τὰς ἀρχαιοτέρας χώρας ὁ ρυθμὸς οὗτος ἐπιβραδύνεται, ὅμως παρὰ ταῦτα ὑφίσταται μίᾳ ἐσωτέρα ἀλληλεπίδρασις μεταξὺ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου γενικῶς καὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν διεθνή οἰκονομικὴν ἐπικοινωνίαν. Ἡ ἰδιουπία τοῦ μέλλοντος φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ἐνδυνάμωσις μόνον τῆς κατευθύνσεως ταύτης.

Εἰδικώτερον διὰ τὴν χώραν μας θὰ ἡδυνάτο τις νὰ ἐφρόνει ὅτι ἡ ἐμπορικὴ πολιτικὴ μας πρέπει νὰ μὴ δεσμεύσῃ τὴν χώραν μονόπλευρα πρὸς μίαν ἢ ἄλλην κατεύθυνσιν. Τὸ τοιοῦτο θὰ παρῆχεν ἴσως δυσκολίας καὶ πρὸς τοὺς γενικώτερους προσανατολισμοὺς πρὸς τοὺς ὁποίους ὅλα τὰ κράτη θὰ ἔπρεπε νὰ τείνουν σήμερον ἀπὸ κοινοῦ, διὰ νὰ ἀξιοποιηθῇ εἰς τὸ ἔπακρον ἡ παγκοσμία οἰκονομία. Ἐχόντες ἀπόλυτον ἐλευθερίαν κινήσεως εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μας ἐμπορικὴν πολιτικὴν, θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ἐχαράζωμεν τὰς συμφερούσας πρὸς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας μας γραμμάς, ἀφ' ἑνὸς μετὰ τῶν τριῶν μεγάλων οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς γῆς, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐνδιαφέρουν ἰδιαίτέρως, κατόπιν δὲ μὲ τὰς γειτονικὰς βαλκανικὰς οἰκονομίας καὶ τέλος μὲ τὰς λοιπὰς οἰκονομίας τοῦ κόσμου, τὰς ὀλιγώτερον ἐνδιαφερούσας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς μέχρι τῆς Κινεζικῆς καὶ Ἰαπωνικῆς. Κάθε ἐπομένως μονόπλευρος δέσμευσις μας («Ἀγγλικὸς Ἐμπορικὸς ὀργανισμὸς I»), ἀνεξαρτήτως τῶν λόγων τῆς ἐπιβολῆς του πρέπει νὰ κατακριθῇ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΝΕΩΤΕΡΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

163. ΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΕΜΠΟΡΙΚΑΙ «ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ»

Τὰ νεώτερα ἐπιχειρήματα τῆς δασμολογικῆς προστασίας ἀνατρέχουν διὰ τὴν θεμελίωσιν αὐτῶν εἰς τὴν παλαιὰν ἐπιχειρηματολογίαν τῶν «ἐξαιρέσεων» τοῦ Σ μ ι θ, Ρ ι κ ἄ ρ θ ο καὶ Σ α ῖ η.

Ὁ Σμῖθ καὶ ἡ κλασσικὴ διδασκαλία παρ' ὅλην τὴν κατ' ἀρχὴν ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένην διδασκαλίαν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπο-

ρίου, ἐδέχθησαν ὁμῶς καὶ μίαν σειρὰν «ἐξαιρέσεων», τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Ρικάρδο παρεδέχθη. Καὶ ὁ Say δὲ πάλιν εἶναι γνωστὸν ὅτι θὲν ἦτο ξένος πρὸς τὴν ἰδέαν τῶν διαπαιδαγωγικῶν δασμῶν. Οἱ περιώνυμες κατωτέρω τέσσαρες ἐξαιρέσεις κατενοήθησαν καθ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, μόνον εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν. Ἡ νεωτέρα θεμελίωσις τῆς προστασίας ἀνατρέχει πάλιν εἰς αὐτάς, τὰς ἀντιλαμβάνεται δὲ εὐρύτερον, κατ' ἀρχήν. Οἱ τέσσαρες αὐτὲς ἐξαιρέσεις εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Εἰς περίπτωσιν μίᾱς ἐσωτερικῆς ἐπιβαρύνσεως ἐπὶ οἶων· ὅποτε ἐμπορευμάτων δικαιούται καὶ τὸ κράτος εἰς τὸ ὅποιον εἰσάγονται τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα νὰ ἐπιβαρύνῃ, μὲ ἕνα συνοριακὸν φόρον, διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἐξισορρόπησις ἕνεκα τῆς ἰδιαιτέρας ἐπιβαρύνσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ, μὲ ἕνα ταμιευτικὸν δασμὸν. Πάντως ἡ ἔννοια τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιβαρύνσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν συγκεχυμένων ὁρίων τῶν προστατευτικῶν καὶ ταμιευτικῶν δασμῶν ἀφ' ἑτέρου, μποροῦν νὰ δώσουν ἀφορμὰς εἰς σοβαρὰς ἀμφιβολίας διὰ τὴν ἐξαίρεσιν αὐτήν.

2. Ἀξιοπαρατήρητος εἶναι εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σμιθ καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀνταποδόσεως, τῶν ἀντιποίνων, τῆς ἀμύνης καὶ ἐπομένως τῶν ἀμυντικῶν δασμῶν.

Οἱ δασμοὶ ὁμῶς αὐτοὶ σημαίνουν περίπου κατάργησιν τῶν ἐπιχειρημάτων ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταβληθῇ μία κατάσταση πρὸς τὸ καλόν, ἢ ὁποία χωρὶς τοὺς ἀμυντικούς αὐτοὺς δασμοὺς ἦτο κακὴ. Διότι εἴτε πρόκειται περὶ ἀντιποίνων εἴτε μὴ, ἡ ἐπίδρασις τῶν δασμῶν παραμένει ἐξ ἴσου ἐπιζημία κατὰ τὴν ἐλευθεροεμπορικὴν ἀποψιν. Οἱ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς καλὰς συνέπειαι τῆς ἐλευθέρας ἐσωτερικῆς συνναλλαγῆς θυσιάζονται ἀν' ἀναβίωσιν ὁ ἀμυντικὸς δασμὸς. Ἡ ἐξαίρεσις ἐπομένως αὕτη εἶναι πολὺ παράλογος. Οἱ προστατευτικοὶ λοιπὸν μετὰ ἰδιαιτέρας προτιμήσεως χρησιμοποιοῦν τὸ ἐπιχέριμα τοῦτο, διὰ νὰ ἀναβάλλουν ἢ καὶ τελείως ἀποκρούσουν τὴν κατάργησιν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ἐλάττωσιν τῶν προστατευτικῶν δασμῶν. Ὅσο καὶ ἂν εἶναι δημοκοπικὸν τὸ ἐπιχέριμα τοῦτο, ὁμῶς δὲν ἔχει καμίαν ἐπιστημονικὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν. Διότι εἶναι φυσικὸν ὅτι τὰ πλεονεκτήματα διὰ μίαν ἐλευθεροεμπορικὴν χώραν παραμένουν τὰ αὐτά, ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος τί κάμνουν οἱ ἄλλοι.

Ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀφ' ἑτέρου πλάνη νὰ πιστεύωμεν ὅτι μπορεῖ ἐπ' ἀπειρον μία χώρα νὰ καταπλημμυρίζεται ἀπὸ τὰ εὐθηνὰ ἐμπορεύματα μίᾱς προστατευτικῆς ἀλλοδαπῆς, ἐφ' ὅσον ἡ ἰδία δὲν ἐπιβάλλει δασμούς. Ἡ εἰσαγωγή ἐξαρτᾶται τελείως ἀπὸ τὴν ἀπορροφητικὴν

ικανότητα της αγοράζουσας χώρας. Ἡ εισαγωγή μιᾶ φορά θὰ ἐξισορροπηθῇ μὲ ἀνάλογον ἐξαγωγήν ἢ ἄλλας παροχάς. Διὰ τὴν εἰδικὴν θέσιν μερικῶν καθ' ἕκαστον ἐπαγγελματικῶν κλάδων μπορεῖ νὰ λάβῃ χώραν προσωρινὰ κάτι διαφορετικόν, ὅχι ὅμως δι' ὁλόκληρον τὴν οἰκονομίαν. Ἐνταῦθα διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς εισαγωγῆς πρέπει κανονικῶς νὰ λάβῃ χώραν ἐξαγωγή. Δὲν ὑπάρχει ἐπομένως διὰ τὴν ἐπιβόλην δασμῶν ἀμυντικῶν ἢ λογικῇ καὶ οὐσιαστικῇ δικαιολογία. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ List καταπολεμᾷ ἐπίμονα τοὺς δασμοὺς αὐτοὺς. Αὐτοὶ κατ' ἀρχὴν παριστοῦν μόνον ἓνα ὄπλον διαπραγματεύσεως, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἔχει βασικὰς ἀπόψεις. Ἄν δὲν ὑποχωροῦν οἱ ἀντιδιαβαλλόμενοι μας διαπραγματευταί, τότε κατὰ τὴν λογικὴν αὐτὴν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθούσαμεν καλῦτερον τὴν κακὴν ἀρχὴν καὶ νὰ διαιωνίζαμεν τὴν προστασίαν. Ταῦτο θὰ εἶχε κάποιαν σημασίαν τότε μόνον, ὅταν ἡ ζημία τοῦ μονοπλεύρου ἐλευθέρου ἐμπορίου θὰ ἦτο μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ἀμφίπλευρον προστασίαν. Πρὸς τοῦτοις ἡ ἐξαίρεσις αὕτη δὲν μᾶς παρέχει κανένα μέτρον ὥς βάσιν διὰ τὸν ἐπιβλητέον δασμόν. Ἔτσι ἀποδεικνύεται ἡ ἰδέα αὕτη ἀπὸ ὅλας τῆς τὰς ἀπόψεις ὥς ἀθεμελίωτος. Πάντως παραμένει ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ὁ Σ μ ι θ ὑπερμαχεῖ τέτοιων δασμῶν, ἂν καὶ ἀκριβῶς αὐτοὶ ἀναγκαστικῶς ὁδηγοῦν εἰς προστασίαν, ἂν «ὁ ἀντισυμβαλλόμενός μας δὲν μεταπειθεταί».

3. Σπουδαῖον εἶναι τὸ τρίτον ἐπιχείρημα τὸ πολιτικοστρατηγικόν. Ὁ Σ μ ι θ θεωρεῖ ἐνταῦθα τὴν προστασίαν ἐνδεικνυομένην διὰ τοιαῦτα ἐπαγγέλματα τὰ ὁποῖα ἐξυπηρετοῦν τὴν ὑπεράσπασιν τῆς χώρας. Διὰ τὴν αἰτίαν αὕτην πρέπει νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν εἰς θυσίας ἢ ἀποψις τῆς ἀνωτάτης οἰκονομικῆς ἀποδόσεως πρέπει νὰ παραμερισθῇ. Ἐνταῦθα οἱ ἐξωοικονομικοὶ λόγοι εἶναι οἱ ἐπιτακτικοί. Οἱ συνέπειες τῆς ἐξαιρέσεως αὐτῆς εἶναι πολὺ μεγαλυτέρας ἐκτάσεως ἀφόσον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Διότι εἰς τὴν νεωτέραν πολεμικὴν ποῖον εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν τὴν ἐξυπηρετεῖ; Πρέπει νὰ συμπεριλάβωμεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον τὴν βιομηχανίαν τῶν ἐξοπλισμῶν καθὼς καὶ τὰ βιομηχανικά—κλειδιά τῶν ὁποίων τὰ ὅρια ὡς γνωστὸν εἶναι πολὺ πλατειά. Ἐνα ὁλόκληρον τμήμα τῆς νεωτέρας προστατευτικῆς κινήσεως, ὅχι μόνον εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας χώρας ὑπάγεται εἰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο. Γνωρίζομεν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σ μ ι θ διὰ τὸν περὶ ναυσιπλοίας νόμον. Ὁ.π.ι ὑπῆρξε διὰ τὴν Ἀγγλίαν ὀρθόν, ἔπρεπε φυσικὰ εἰς ἀναλόγους περιπτώσεις ἐπεκτεινόμενον νὰ μὴ εἶναι ἐσφαλμένον. Ἡ γενικοποίησις ὅμως τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου εἰς βοηθητικὰς βιομηχανίας (σιδήρου, ὑάλου, χημικὴν κλπ.) θὰ εἶχεν σοβαρωτάτας συ-

νεπείας. Καί αὐτός ὁ Μάλθος ὑπεστήριξε τοὺς ἀγροτικούς δασμοὺς διὰ νὰ ἀντιστῇ κατὰ τὸ δυνατόν μακρότερον χρόνον ἢ ἐπολιορκουμένη πόλιν» καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο ἀδύνατος μία τελεία αὐτάρκεια. Ἡ διαμάχη μεταξὺ ἀγροτικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ κράτους χρησιμοποιεῖ πρό παντός τοὺς στρατηγικοὺς λόγους διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἰδιαιτέραν προστασίαν τῆς γεωργίας. Ἀσφαλῶς ὁ Σμίθ δὲν θὰ εἶχε σκεφθῇ ἔτσι. Ἀλλὰ τὰ πολιτικὰ ἐπιχειρήματα ὁδηγοῦν προφανῶς μακρότερα ἀφόσον ἀρχικῶς ἐλογαριάζαμεν. Πολλές δικαιολογίες στηρίζονται στὸ πολιτικὸ ἐπιχείρημα αὐτό, τὸ ὁποῖον ἀντιτίθεται ἀπολύτως εἰς πᾶσαν καθ' ἑαυτὴν φιλελευθέραν ἀποψιν.

Ἡ σοβαρωτάτη ὡς πρὸς τὰς συνεπείας φαίνεται ἡ τετάρτη ἐξαιρέσις, περὶ τῆς ὁποίας ὅμως παραδόξως δὲν γίνεται πολὺς λόγος. Ὅπου ὁ παραμερισμὸς τῶν δασμῶν θὰ ἠδύνατο νὰ παραβλάβῃ βαρειά, μίαν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν, ὥστε «πολλές χιλιάδες ἐνὸς λαοῦ νὰ στερηθοῦν ἀπὸ τὴν συνειθισμένη ἀπασχόληση καὶ συντήρησίν των», ἐκεῖ συνιστᾶται ἡ προσωρινὴ τοῦλάχιστον διατήρησις τῶν δασμῶν. Τοῦτο μπορεῖ νὰ συμβῇ ἰδιαιτέρως ἐκεῖ ὅπου ἔνεκα ἐνὸς πολέμου ὑφίστατο προστασία: ἐδῶ λοιπὸν μπορούσε νὰ παρῆναι ἡ προστασία καὶ ἐπὶ ἓν ἀκόμη διάστημα προφυλακτικὸν καὶ μεταβατικόν. Θὰ ἐλέγαμεν ὅτι κατ' ἀρχὴν ἡ ἐξαιρέσις αὕτη δὲν μεταβάλλει διόλου τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἡ ὁποία παραμένει καὶ εἰς τὸ μέλλον ὅπως καὶ πρότερον ὀρθή. Καὶ ὅμως ἡ «ἐξαιρέσις» αὕτη ἀποκτᾷ πολὺ μεγάλην σπουδαιότητα. Διότι κατ' ἀρχὴν θὰ ὀφείλαμεν νὰ ἐζητούσαμεν σύμφωνα μὲ τὴν ἐλευθεροεμπορικὴν ἀρχὴν ὅπως ἐξαφανισθοῦν οἱ τεχνητῶς ἀκριβῶς διατραφεῖσες βιομηχανίες καὶ ἂν ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ προήρχετο μιὰ ζημία. Διὰ τοῦ ἐπιχειρήματος αὐτοῦ τούτου τώρα, ζητεῖται τὸνναντίον ἡ συνέχισις των. Ἀξιοπαρατήρητος εἶναι ἐν προκειμένῳ καὶ ἡ παροχώρησις τὴν ὁποίαν κάμνει ὁ Ρικάρδο· οἱ δασμοὶ ἐπὶ τῶν δημητριακῶν τοὺς ὁποίους κατ' ἀρχὴν ἀπορρίπτει ὁ Ρικάρδο, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ καταργηθοῦν ἀμέσως, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ παρεμερίζοντο βαθμὴδὸν ἀπὸ μίαν ὥρισμένην τιμὴν τῶν δημητριακῶν καὶ ἔξῃς. Ἡ διατήρησις τῆς τιμῆς αὐτῶν διὰ τεχνητῶν μέτρων φαίνεται εἰς αὐτὸν δικαιολογημένη. Ἀφ' ἐτέρου θεωρεῖ ὁ Ρικάρδο ἐξισορροπητικοὺς φορολογικοὺς δασμοὺς ὡς ἀναγκαίους διὰ νὰ ἔχωμεν ἓνα ἀντισθῆκωμα διὰ ἰδιαιτέρους φόρους τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ ἀποψὶς αὕτη γενικοποιομένη ἀποβαίνει σπουδαιότατη. Διότι σημαίνει ὅτι δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ μίαν ἄλλην ἀρχὴν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μόνην τῆς εὐθηνῆς προμηθείας τῶν ἐξωτερικῶν ἐμπορευμάτων.

των. Διανοίγεται μία έκλεκτική αρχή μεγάλης σπουδαιότητος διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἢ τὴν διατήρησιν δασμῶν.

Ἄν γενικεύσωμεν τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας περιπτώσεις τὰς ὁποίας ἰδιαιτέρως τοιζοῦν οἱ Σμῖθ, Ρικάρδο καὶ Say εἰς μίαν εὐρυτέραν ἐμπορικοπολιτικὴν ἀρχήν, τότε εὐκόλως καταλήγομεν εἰς μίαν βασικὴν ἀρχὴν διὰ τὴν προστασίαν ἑνὸς ἐπαγγελματικοῦ κλάδου, ἢ ὁποία ἀντιτίθεται ἀντικρυς πρὸς τὸ ἀπόλυτον ἐλεύθερον ἐμπόριον.

Εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα ἀναφέρονται, πολλάκις ἴσως ἀσυνειδήτως, οἱ νεώτερες προστατευτικὲς θεωρίαι διὰ νὰ διατυπώσουν ἀπὸ τὰς καλουμένας «ἐξαιρέσεις» κανόνας καὶ ἀνεύρουν νέας ἀρχάς. Καὶ ἐφόσον μὲν ἀντιπροσωπεύει κανεὶς τὴν καθαρὰν προστατευτικὴν ἀποψιν, ἢ ὁποία λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τῆς κάθε ἐθνικὸν ἐπάγγελμα ὡς τοιοῦτον, τότε καταλήγει εἰς τὸ σύστημα τῆς ἀλληλεγγύου προστασίας, οἱ συνέπειαι τῆς ὁποίας πρέπει νὰ τὴν αὐτοκαταργήσουν. Ἐναντι τῆς ἀπόψεως ταύτης οἱ νεώτερες θεωρίαι ἀπὸ κοινοῦ ἀποκρούουν τὴν καθολικὴν δασμολογίαν. Ἄντ' αὐτῆς λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ὡς διακριτικὰ χαρακτηριστικά διὰ τὴν ἐπιλογὴν, ἰδιαίτερες συνθήκες, οἱ ὁποῖες κατ' ἀρχὴν ἀνάγονται πάλιν εἰς ὠρισμένας ἀρχάς. Διὰ τὴν νέαν αὐτὴν ἐπιλογὴν τῆς ἀνάγκης τῆς προστασίας ἐπιδιώκομεν νὰ ἐξεύρωμεν ἕνα μῖτον, ὃ ὁποῖος νὰ μπορῇ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ ἀσφαλῶς. Πρὸς τοῦτο κάμνομεν μίαν οὐσιώδη διάκρισιν, ἂν ὁ δασμὸς πρέπει νὰ φέρῃ ἕνα διαρκὴ ἢ προσωρινὸν μόνον χαρακτήρα. Διακρίνομεν λοιπὸν δύο ἀρχάς, τὴν τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐθνικοῦ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας καὶ τὴν τῆς ἐξισορροπήσεως. Μεταξὺ αὐτῶν ἡ τελευταία ἐπαιξε σπουδαῖον ρόλον, διότι ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον μὴ δικαιολογούμενον καθόλου θεωρητικῶς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη ἀρχὴ τῆς συντηρήσεως τοῦ ἐθνικοῦ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας ἰδίως προκειμένης καταστάσεως ἀνάγκης, κρίσεων κλπ. εἰσάγει ἐντελῶς δύσκολον διάκρισιν μεταξὺ προσωρινῆς καταστάσεως ἀνάγκης καὶ διαρκοῦς ἀδυναμίας.

* *

Βιβλιογραφικά.—Ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν φιλολογία εἶναι ἀπὸ τὴν ἐκτενεστέραν τῆς οικονομικῆς γενικῶς φιλολογίας. Αὕτη πάντως φέρει σύμφωνα μὲ τὴν φύσιν τῆς ἕνα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πολιτικὸν χρωματισμόν. Καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ διερεῦνσις τῶν ζητημάτων τούτων συσχετίζεται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν κλασσικῶν πάντοτε πρὸς τὰ σύγχρονα ἐκάστοτε φλέγοντα ζητήματα τῆς ἐποχῆς καὶ δὲν μπο-

ρεί νά ἀποβάλλῃ τόν χαρακτήρα αὐτόν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον παρουσιάζει μίαν πολὺ ζωντανήν οὐσίαν, ἀφοῦ ἐνδιαφέρει ἀνάγκασθεν ἡ πολιτικὴ αὐτὴ τὴν δλην δημοσίαν γνώμην. Δέν εἶναι λοιπὸν παράξενον ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐνατένισις καὶ προσανατολισμὸς διαχρωματίζουν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπιχειρηματολογίαν, μάλιστα καὶ ὁλόκληρος ἡ σχετικὴ κοσμοθεωρία τῶν ἐρευνητῶν δέν μένει ἀμέτοχος εἰς τὴν δισκόρφωσιν αὐτῆς. Ἐπιθυμία καὶ φόβοι δέν ἐπιδροῦν μόνον ἐπὶ τῆς θελήσεως τῶν δρώντων εἰς τὴν πρακτικὴν προσώπων ὁλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιγνώσεως τῶν διανοητῶν. Ἡθικαὶ κρίσεις εἰς τὸ πεδίον τοῦτο ἀφθονοῦν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἰδιαιτέρως ἀισγκαταὶ κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν εἰς τὸ πεδίον τοῦτο, ἢ κατὰ τὸ δυνατόν ἀπροκατάληπτος καὶ ἀπροϋπόθετος σόλληψις τῶν ζητημάτων τούτων καὶ ἡ ἀποκάθαρσις αὐτῶν ἀπὸ πάσης ὑποκειμενικότητος.

Φυσικὸν εἶναι ἡ ἀγγλικὴ φιλολογία νά εἶναι ἡ πλουσιωτέρα ἀφοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν πρώτων Τυδώρ τὸ ἐμπόριον ἀπετέλεσε ζωτικὸν ζήτημα τῆς χώρας καὶ μὲζι μὲ αὐτὸ συνεδέθησαν πολὺ σοβαρὰ ζητήματα καὶ συμφέροντα τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Ἀκολουθεῖ ἡ γερμανικὴ, ἀναπτύξασα ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἓνα ἐθνικοπολιτικὸν διαφέρον, καὶ ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἡ ἀμερικανικὴ ἡ ὅποια εἰς τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας συνεχέτιαν πολὺ τὸ ζήτημα τῆς ἐξωτερικῆς τῆς οἰκονομίας μὲ τὴν τραπεζικὴν ἐπὶ τὴν περίοδον αὐτῆς παρακολουθεῖ κατὰ πόδας. Ὡς ἀδυναμία τῆς φιλολογίας αὐτῆς ἡμπορεῖ νά θεωρηθῇ ὁ μονομερὴς τοκισμὸς τοῦ «ἐμπορίου» χωρὶς ἔλεπτομερεστέραν ἔρευναν τῶν ὑπολοίπων πλευρῶν τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Ὡς κυριώτερα ἔργα καὶ πηγαὶ μποροῦν νά μνημονευθοῦν: Fontana-Russo: Μεταφρ. Γερμ. ὑπὸ Pflaum Grundzüge des Handehpolitik 1911, Sieveking Grundlagen der Handehpolitik 1927, Tansig International Trade 1924, Gruntzel: System der Handelspolitik 1928, Société des Nations: Conference économique Internationale 1927. Ἡ εἰσήγησις τῆς ἐπιτροπῆς Balfour: Survey of oversea Markets 1925. Εἰδικώτερον καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα βλ. Τοιμικάλῃ Α.: Νομικαὶ ἀπόψεις τῶν διεθνῶν συμφηφισμῶν 1940. Enquête sur les accords de clearing. Société des Nations. Genève 1935. Στεφανίδου Δημ.: Αἱ νέαι κατευθύνσεις τῆς ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς 1935, Δημητρίου Κων.: Οἱ περιορισμοὶ Εἰσαγωγῶν Α—Β (ἔκδοσις Τραπεζ. Ἑλλάδος) 1936. Ὑπουργ. Οἰκονομικῶν: Περιορισμοὶ καὶ Συναλλαγματικαὶ διατυπώσεις ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων Τεύχος Α—Β (1—2) 1938. Τοιμικάλῃ Α.: Τὸ δίκαιον τῶν νομισματικῶν περιορισμῶν (λιθογραφ.) 1944. Ἐμπορικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν: Τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον καὶ αἱ ὑπηρεσίαι του. 1946.